

**T.C
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME VE
YAŞAM BECERİLERİNİN EĞİLİMLERİ: NİTEL META SENTEZ
ÇALIŞMASI**

DERYA BEKİROĞLU

**DANIŞMAN
DOÇ.DR. NUR ÜTKÜR GÜLLÜHAN**

**TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ PROGRAMI**

İSTANBUL-2021

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME VE
YAŞAM BECERİLERİNİN EĞİLİMLERİ: NİTEL META SENTEZ
ÇALIŞMASI

DERYA BEKİROĞLU

DANIŞMAN
DOÇ.DR. NUR ÜTKÜR GÜLLÜHAN

TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ PROGRAMI

İSTANBUL-2021

4158120150 Öğrenci numaralı DERYA BEKİROĞLU tarafından hazırlanan bu çalışma 29/12/ 2021 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Temel Eğitim Anabilim Dalı Sınıf Eğitimi programında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Jürisi

Doç. Dr. Nur ÜTKÜR GÜLLÜHAN(Danışman)
İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Yasemin DERİNGÖL
İstanbul Üniversitesi- Cerrahpaşa
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi

Doç. Dr. Nermin ÖZCAN ÖZER
Marmara Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitim süreci boyunca motivasyon ve desteğini esirgemeyen, tez çalışmamın bilimsel ilke ve temeller ışığında oluşturulmasında desteği olan, her daim bilgi, deneyim, yönlendirmeleri ile yanımda olan, öğrencisi olmaktan şükür ve gurur duyduğum sayın danışmanım Doç. Dr. Nur ÜTKÜR GÜLLÜHAN hocama sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksel lisans eğitimi konusunda beni teşvik eden, desteklerini ve dualarını her zaman hissettiğim sevgili aileme çok teşekkür ederim.

DERYA BEKİROĞLU

ÖZET

HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME VE YAŞAM BECERİLERİNİN EĞİLİMLERİ: NİTEL META SENTEZ ÇALIŞMASI

Bu tez çalışmasının amacı Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların eğilimlerini belirlemektir. Araştırmanın amacına uygun olarak çalışmada nitel araştırma içerik analizi yöntemlerinden meta-sentez kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2005-2021 yılları aralığında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerilerine yönelik yapılmış, “YÖK Ulusal Tez Merkezi, Proquest” sayfalarında yayınlanmış 232 tez ile “Web of Science”, “Scencedirect”, “Eric”, “Google Scholar” veri tabanlarında yayınlanmış 90 makale oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında toplam 322 çalışmanın meta sentezi yapılmıştır.

Çalışmaların karşılaştırılması ve kıyaslanması sonucu kodlama ve meta temalar oluşturulmuştur. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri için toplam 10 meta tema oluşturulmuş, bunlar “eleştirel düşünme”, “yaratıcı düşünme”, “yansıtıcı düşünme”, “empatik düşünme”, “tarihsel düşünme”, “problem çözme”, “mekansal düşünme”, “karar verme”, “yenilikçi düşünme” “üst bilişsel düşünme” becerileridir. Hayat Bilgisi Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerine yönelik toplam 4 meta tema oluşturulmuş, bunlar “temel beceriler”, “kişiler ile ilgili beceriler”, “kişisel beceriler”, “iş hayatı ile ilgili beceriler”dir. Meta temaların oluşturulması sonucu her bir meta tema altında yer alan çalışmaların metodolojik analizleri yapılmıştır. Son olarak, analiz sonucu elde edilen bulgulara göre meta temalar sentezlenmiş ve meta sentez raporu oluşturulmuştur.

Araştırmanın düşünme becerilerine ilişkin meta sentez sonuçları göre 2005-2021 yılları aralığında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde en çok “eleştirel düşünme becerileri”; en az “yenilikçi düşünme becerileri” üzerinde çalışılmıştır. Çalışmalar ağırlıklı olarak Sosyal Bilgiler derslerinde yapılmış, Hayat Bilgisi dersinde yapılan çalışma sayısının az olduğu görülmüştür. Çalışmalar en çok 2019 yılında ve “Gazi Üniversitesi”nde gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar en çok yüksek lisans düzeyinde tez; en az doktora düzeyinde tez yayın türündedir. Çalışmalar en çok yüksek lisans düzeyinde tez; en az doktora düzeyinde tez yayın türündedir. Makaleler en çok “ERIC” indeksli dergilerde yayınlanmış olup, son sırada “SSCI” indeksli çalışmalar gelmiştir. Bununla birlikte çalışmalar en çok öğretim yöntemlerinin düşünme becerilerini geliştirme içeriklerindedir. Çalışmalarda en çok nicel yöntem tarama ve deneysel modeller tercih edilmiştir. Çalışmaların örneklem düzeyleri düşünme becerileri için ortaokul öğrencileridir. Çalışmalarda en çok olasılıklı örnekleme yöntemlerinden “basit tesadüfi örnekleme” kullanılmış; örneklem büyüklüğünün 31-100 aralığında yığıldığı görülmüştür. Çalışmalarda veri toplama aracı olarak en çok ölçek kullanılmıştır. Çalışmaların uygulama sürelerinin 4-8 hafta aralığında yoğunlaştığı görülmüştür. Çalışmalarda nitel veri analizinde en çok içerik analizi kullanıldığı, betimsel istatistik hesaplarında eşit sıklıkta frekans ve yüzde hesaplama ile aritmetik ortalama ve standart sapma; kestirimsel istatistik hesaplamalarında en çok “t testi” ve “Anova” analizleri yapıldığı görülmüştür.

Araştırmanın yaşam becerilerine ilişkin meta sentez sonuçlarına göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde en çok “temel beceriler”, en az “kişisel beceriler” ve “iş hayatı ile ilgili beceriler” üzerinde çalışıldığı görülmüştür. Sosyal Bilgiler disiplininde yapılan çalışmalar Hayat Bilgisine oranla daha çoktur. Çalışmalar en çok 2019 yılında yapılmış ve çalışmalar en çok “Gazi Üniversitesi”, “Anadolu Üniversitesi” ve “Marmara Üniversitesi”nde yapılmıştır. Çalışmalar en çok yüksek lisans düzeyinde tez; en az doktora düzeyinde tez yayın türündedir. Makale çalışmaları en çok “Eric”, en az “Ssvi” indeksli dergilerde yayınlanmıştır. Çalışmalarda en çok öğretmen ve öğretmen adaylarının yaşam becerileri düzeyleri üzerinde durulmuştur. Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemlerinden tarama ve deneysel modelin tercih edildiği görülmüştür. Çalışmaların en çok öğretmen adayları örneklem düzeyinin kullanıldığı; “basit tesadüfi örnekleme” yönteminin tercih edildiği; 31-100 aralığında örneklem büyüklüğünün olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Çalışmalarda en çok yaşam becerilerine yönelik ölçek ve görüşme formlarının kullanıldığı görülmüştür. Çalışmaların nitel veri analizinde en çok içerik analizi, betimsel istatistik hesaplamalarında frekans ve yüzde hesaplamaları; kestirimsel istatistik hesaplamalarında “t testi”, “Anova” analizlerinin kullanıldığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Sonuç olarak Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerileri üzerine yapılan çalışmaların belirli düşünme ve yaşam becerilerinde yoğunlaştığı görüldüğünden dolayı 2018 Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan “mekansal düşünme becerileri, yansıtıcı düşünme becerileri, yenilikçi düşünme becerileri, karar verme becerileri” ile ilgili çalışmaların daha fazla yapılması önerilmektedir. Ayrıca temel amacı öğrencileri yaşama hazırlamak olan Hayat Bilgisi dersinde düşünme ve yaşam becerilerine ilişkin çalışmaların artması bir gerekliliktir. Düşünme ve yaşam becerilerinin kazandırılması belirli bir eğitim programı ve uzun bir süreyi kapsadığından ötürü eylem araştırması türünde çalışmalara ağırlık verilebilir. Çocuğun toplumsal bir kimlik kazandığı Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi derslerinde iş hayatı ve kişisel becerilere yönelik çalışmaların sayısının artması bu derslerin 21.yüzyıl insani niteliklerine sahip bireyler yetiştirme amacına hizmet edecek ve alana katkı sağlayacaktır.

Anahtar kelimeler: Düşünme Becerileri, Yaşam Becerileri, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Meta Sentez

ABSTRACT

TRENDS OF THINKING AND LIFE SKILLS IN LIFE STUDIES AND SOCIAL STUDIES LESSONS: A STUDY OF QUALITATIVE META SYNTHESIS

This thesis study aims to determine the trends of the studies on thinking and life skills in Life Studies and Social Studies courses. Following the purpose of the research, meta-synthesis, one of the qualitative research content analysis methods, was used in the study. The study group of the research consisted of 232 theses published in the pages of "YÖK National Thesis Center", "Proquest" and 90 published in the databases of "Web of Science", "Sciencedirect", "Eric", "Google Scholar", which were made between 2005-2021 on thinking and life skills in Life Sciences and Social Studies courses. constitutes an article. Within the scope of the research, a total of 322 studies were meta-synthesized.

As a result of the comparison of the studies, coding and meta themes were created. A total of 10 meta-themes were created for thinking skills in Life Sciences and Social Studies courses, these are "critical thinking, creative thinking, reflective thinking, empathetic thinking, historical thinking, problem-solving, spatial thinking, decision making, high order thinking, innovative thinking" skills. A total of 4 meta-themes for life skills were created in Life Studies Social Studies courses, these are "basic skills, skills related to people, personal skills, skills related to business life". As a result of the creation of meta-themes, methodological analyzes of the studies under each meta-theme were made. Finally, meta themes were synthesized according to the findings obtained as a result of the analysis, and a meta-synthesis report was created.

According to the meta-synthesis results of the research on thinking skills, the most "critical thinking skills" and the least innovative thinking skills" were studied in the Life Studies and Social Studies courses between the years 2005-2021. The studies were mainly carried out in Social Studies courses, and it was seen that the number of studies conducted in the Life Studies course was low. The studies were mostly carried out in 2019 and at "Gazi University". Studies are mostly thesis at master's level; at least at the doctoral level in the type of publication. The articles were mostly published in "Eric" indexed journals, followed by "Scsi" indexed studies. However, the studies were mostly in the content of improving the thinking skills of the teaching methods. In the studies, mostly quantitative method survey and experimental models were preferred. The sample levels of the studies are secondary school students for thinking skills. Simple random sampling, one of the most probabilistic sampling methods, was used in the studies; sample size was found to be in the range of 31-100. The scale was mostly used as a data collection tool in the studies. It was observed that the application periods of the studies were in the range of 4-8 weeks. In the studies, content analysis was used mostly in qualitative data analysis, and frequency and percentage calculations with equal frequency and arithmetic mean and standard deviation in descriptive statistical calculations; "t test" and "Anova" analyzes were mostly used in predictive statistics calculations.

According to the meta-synthesis results of the research on life skills, it was seen that the most basic skills, the least personal skills and the skills related to

business life were studied in the Life Sciences and Social Studies courses. Studies in Social Studies discipline are more than Life Studies. Most of the studies were carried out in 2019, and the studies were mostly carried out at “Gazi University”, “Anadolu University” and “Marmara University”. Studies are mostly thesis at master's level; at least at doctoral level, it is in the type of thesis publication, and articles were mostly published in “ERIC” indexed journals, and the least in “SSCI” indexed journals. The studies mostly focused on the life skills levels of teachers and pre-service teachers. In the studies, it was seen that survey and experimental model, which are of the quantitative research methods, were mostly preferred. Most of the studies used the sample level of pre-service teachers; also simple random sampling method was preferred; It was found that the sample size ranged from 31-100. It was observed that scales and interview forms for life skills were mostly used in the studies. It was concluded that in qualitative data analysis of studies content analysis, frequency and percentage calculations in descriptive statistics; “t test” and “Anova” analyzes were used in predictive statistics calculations.

As a result, It is recommended that more studies be conducted on spatial thinking skills, reflective thinking skills, innovative thinking skills, decision-making skills" included in the 2018 Life Studies and Social Studies curriculum since the studies on thinking and life skills in Life Sciences and Social Studies courses focus on specific thinking and life skills. In addition, it is a necessity to increase the studies on thinking and life skills in the Life Science course, whose main purpose is to prepare students for life. Since the acquisition of thinking and life skills involves a specific training program and a long period of time, studies in the type of action research can be emphasized. The increase in the number of studies on business life and personal skills in Social Studies and Life Science courses, where the child gains a social identity, will serve the purpose of raising individuals with 21st century human qualities and will contribute to the field.

Keywords: Thinking Skills, Life Skills, Life Studies, Social Studies, Meta Synthesis

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	IV
ÖZET	V
ABSTRACT	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
TABLolar LİSTESİ.....	XIV
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1.PROBLEM DURUMU.....	1
1.2.AMAÇ/ HIPOTEZLER / PROBLEMLER VE ALT PROBLEMLER	4
1.2.1.Amaç	4
1.2.2.Problem Cümlesi.....	4
1.3.ÖNEM	4
1.4. SAYILTILAR (VARSAYIMLAR)	5
1.5. SINIRLILIKLAR	5
1.6. TANIMLAR	6
1.7. KISALTMALAR	6
BÖLÜM II : KAVRAMSAL ÇERÇEVE / ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	7
2.1. DÜŞÜNME VE DÜŞÜNME BOYUTLARI	7
2.2.DÜŞÜNME BECERİLERİ	9
2.2.1.Eleştirel Düşünme Becerisi.....	10
2.2.2.Yaratıcı Düşünme Becerisi	11
2.2.3. Problem Çözme Becerisi	13
2.2.4.Karar Verme Becerisi.....	14
2.3.DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ KURAMSAL YAKLAŞIMLAR	15
2.3.1. Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı.....	15
2.3.2. Vygotsky'nin Bilişsel Gelişim Kuramı	17
2.3.3. Bilgiyi İşleme Kuramı.....	17
2.4. HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE DÜŞÜNME BECERİLERİ.....	18
2.5. SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME BECERİLERİ	19
2.6. YAŞAM BECERİLERİ TANIMI VE ÖNEMİ	21
2.7. YAŞAM BECERİLERİNİN SINIFLANDIRILMASI	22
2.8. YAŞAM BECERİLERİ EĞİTİMİ VE ÖNEMİ	24
2.9. YAŞAM BECERİLERİNİN KURAMSAL TEMELLERİ	25
2.9.1. Sosyal Bilişsel Kuram	25
2.9.2. Yapılandırmacılık.....	26
2.9.3. Problem Davranış Teorisi.....	26
2.9.4. Sosyo-Ekolojik Kuram	27
2.10. HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE YAŞAM BECERİLERİ.....	27
2.11. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YAŞAM BECERİLERİ.....	28
2.12. İLGİLİ ÇALIŞMALAR.....	29
2.12.1. Düşünme Becerilerine İlişkin Yurt dışı Çalışmalar	29
2.12.2. Düşünme Becerilerine İlişkin Yurt içi Çalışmalar.....	34
2.12.3. Yaşam Becerilerine İlişkin Yurt dışı Çalışmalar	37
2.12.4. Yaşam Becerilerine İlişkin Yurt içi Çalışmalar.....	40
BÖLÜM III: YÖNTEM.....	43
3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	43
3.1.1. Meta-Sentez: Kavramsal bir çözümleme	44
3.2.EVREN VE ÖRNEKLEM/ÇALIŞMA GRUBU.....	47
3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	48
3.3.1. Dahil Etme ve Hariç Tutma	48
3.3.2. Kodlama ve Temalaştırma Süreci	51
3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ	53
3.4.1.Güvenirlilik.....	54

BÖLÜM IV: BULGULAR.....	59
4.1. HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME BECERİLERİNE İLİŞKİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN META-SENTEZİ.....	59
4.1.1. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Becerileri İle ilgili Yapılmış Çalışmalar Meta-Temasına İlişkin Bulgular.....	59
4.1.1.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	59
4.1.1.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	60
4.1.1.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere/dergilerin indekslerine göre dağılımları ..	61
4.1.1.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	63
4.1.1.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımı.....	64
4.1.1.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları.....	65
4.1.1.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları	66
4.1.1.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları	68
4.1.1.9. Çalışmaların uygulama süre dağılımları	69
4.1.1.10. Çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları.....	69
4.1.1.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları	71
4.2.2. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Yaratıcı Düşünme Becerileri ile ilgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular	71
4.2.2.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	72
4.2.2.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	72
4.2.2.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere ve dergi indekslerine göre dağılımları	73
4.2.2.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	74
4.2.2.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	75
4.2.2.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımları.....	75
4.2.2.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem, düzey ve büyüklük dağılımları	76
4.2.2.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları	78
4.2.2.9. Çalışmaların uygulama süreleri dağılımları	80
4.2.2.10. Çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemleri dağılımları	80
4.2.2.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları	81
4.1.3. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Yansıtıcı Düşünme Becerileri ile İlgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular	82
4.1.3.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	82
4.1.3.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	83
4.1.3.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere/dergilerin indekslerine göre dağılımları ..	84
4.1.3.4. Çalışmaların disipline göre dağılımları.....	85
4.1.3.5. Çalışmaların konularına göre dağılımları	86
4.1.3.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları	86
4.1.3.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları	87
4.1.3.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımları	89
4.1.3.9. Çalışmaların uygulama süreleri dağılımları	90
4.1.3.10. Çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemlerinin dağılımları.....	90
4.1.3.11. Çalışmalarda elde edilen sonuçların dağılımları	92
4.1.4. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Empatik Düşünme Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular	92
4.1.4.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	92
4.1.4.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	93
4.1.4.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere/dergilerin indekslerine göre dağılımları ..	94
4.1.4.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	96
4.1.4.5. Çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımları	97
4.1.4.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenler.....	98
4.1.4.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü, düzeyi ve büyüklüğü	99
4.1.4.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları	101
4.1.4.9. Çalışmaların uygulama süreleri dağılımları	102
4.1.4.10. Çalışmaların veri analiz dağılımları.....	102
4.1.4.11. Çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım	104
4.1.5. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Problem Çözme Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar Meta Teması İlişkin Bulgular.....	104
4.1.5.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	104
4.1.5.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	105
4.1.5.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları	106

4.1.5.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	107
4.1.5.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	108
4.1.5.6. Çalışmalarda kullanılan yöntem ve desenlerin dağılımları.....	108
4.1.5.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü, düzeyi ve büyüklük dağılımları	109
4.1.5.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları.....	111
4.1.5.9. Çalışmaların uygulama süreleri dağılımları	112
4.1.5.10. Çalışmaların kullanılan veri analiz dağılımları	112
4.1.5.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları	114
4.1.6. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Tarihsel Düşünme Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular	114
4.1.6.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	114
4.1.6.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	115
4.1.6.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite / dergilerinin indekslerine göre dağılımı.....	116
4.1.6.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	117
4.1.6.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	117
4.1.6.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımları.....	118
4.1.6.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklüğü dağılımları	118
4.1.6.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımları	120
4.1.6.9. Çalışmaların uygulama sürelerinin dağılımları	121
4.1.6.10. Çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları.....	121
4.1.6.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları.....	123
4.1.7. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Mekansal Düşünme Becerileri ile ilgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular	123
4.1.7.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	123
4.1.7.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	124
4.1.7.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları	125
4.1.7.4. Çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları.....	126
4.1.7.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	126
4.1.7.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımları.....	127
4.1.7.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımı.....	128
4.1.7.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları	129
4.1.7.9. Çalışmaların uygulama süreleri dağılımları	130
4.1.7.10. Çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımı	131
4.1.7.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları	132
4.1.8. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Karar Verme Becerilerine Yönelik Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular	132
4.1.8.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	132
4.1.8.2. Çalışmaların yayın türlerine göre dağılımları	133
4.1.8.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları	134
4.1.8.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	135
4.1.8.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımı.....	135
4.1.8.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları	136
4.1.8.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları	137
4.1.8.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımları	138
4.1.8.9. Çalışmaların uygulama sürelerinin dağılımları	139
4.1.8.10. Çalışmaların veri analiz dağılımları.....	139
4.1.8.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımı	140
4.1.9. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Üstbilişsel Düşünme Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular	141
4.1.9.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	141
4.1.9.2. Çalışmaların yayın türlerine göre dağılımları	142
4.1.9.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları	142
4.1.9.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	143
4.1.9.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımı.....	144
4.1.9.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları.....	144
4.1.9.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları	145
4.1.9.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı.....	146
4.1.9.9. Çalışmaların uygulama sürelerinin dağılımları	147
4.1.9.10. Çalışmaların veri analiz dağılımları.....	147
4.1.9.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları	149

4.1.10. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Yenilikçi Düşünme Becerilerine Yönelik Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular	149
4.1.10.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	149
4.1.10.2. Çalışmaların yayın türlerine göre dağılımları.....	150
4.1.10.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları	151
4.1.10.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	151
4.1.10.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	152
4.1.10.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları	152
4.1.10.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları.....	153
4.1.10.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı	154
4.1.10.9. Çalışmaların veri analiz dağılımları.....	155
4.1.10.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımı	156
4.2. META TEMALARIN ANALİZLERİ SONUCU HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME BECERİLERİNİN EĞİLİMLERİ	157
4.3. DÜŞÜNME BECERİLERİNE İLİŞKİN META SENTEZ RAPORU	164
4.2. HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE YAŞAM BECERİLERİNE İLİŞKİN ÇALIŞMALARIN METASENTEZİ.....	167
4.2.1. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde “Temel Beceriler” Meta Temasına İlişkin Bulgular	167
4.2.1.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	167
4.2.1.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	168
4.2.1.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları	169
4.2.1.4. Disiplinlere göre dağılımları.....	171
4.2.1.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	172
4.2.1.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımları.....	173
4.2.1.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem, düzey ve büyüklük dağılımları	175
4.2.1.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları	177
4.2.1.9. Çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları.....	179
4.2.1.10. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları	180
4.2.2. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde “Kişiler ile ilgili Beceriler” Meta Temasına İlişkin Bulgular.....	181
4.2.2.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	181
4.2.2.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	182
4.2.2.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversiteler/dergilerin indekslerine göre dağılımları	183
4.2.2.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	184
4.2.2.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	184
4.2.2.6. Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları.....	185
4.2.2.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları	186
4.2.2.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları	187
4.2.2.9. Çalışmaların veri analiz dağılımları.....	188
4.2.2.10. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları	189
4.2.3. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde “Kişisel Beceriler” Meta Temasına İlişkin Bulgular	190
4.2.3.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	190
4.2.3.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	191
4.2.3.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları	191
4.2.3.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	192
4.2.3.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	192
4.2.3.6. Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları	193
4.2.3.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları	193
4.2.3.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları	195
4.2.3.9. Çalışmaların veri analiz dağılımları.....	196
4.2.3.10. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları	197
4.2.4. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde “İş Hayatı ile ilgili Beceriler” Meta Temasına İlişkin	197
4.2.4.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	197
4.2.4.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	198
4.2.4.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversiteler/dergilerin indekslerine göre dağılımları	199
4.2.4.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları.....	200
4.2.4.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	200

4.2.3.6. Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları	201
4.2.4.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları	202
4.2.4.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları	203
4.2.4.9. Çalışmaların veri analiz dağılımları.....	204
4.2.4.10. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları	205
4.3. META TEMALARIN ANALİZLERİ SONUCU HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE YAŞAM BECERİLERİ EĞİLİMLERİ	206
4.4. YAŞAM BECERİLERİNE İLİŞKİN META TEMA SENTEZ RAPORU.....	209
BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	211
5.1.HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME BECERİLERİNİN EĞİLİMLERİNE YÖNELİK TARTIŞMA	211
5.2.HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE YAŞAM BECERİLERİ EĞİLİMLERİNE YÖNELİK TARTIŞMA	215
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	218
KAYNAKLAR.....	220
EKLER	235
EK2. ÇALIŞMAYA DAHİL EDİLEN ARAŞTIRMALAR.....	236
ÖZGEÇMİŞ.....	252

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2. 1: Düşünme becerilerine ilişkin yurt dışı çalışmalar dağılımları.....	30
Tablo 2. 2: Düşünme becerilerine ilişkin yurt dışı çalışmalar dağılımları.....	34
Tablo 2. 3: Yaşam becerilerine ilişkin yurt dışı çalışmalar dağılımları.....	37
Tablo 2. 4: Yaşam becerilerine ilişkin yurt içi çalışmalar dağılımları.....	40
Tablo 3. 1: Düşünme becerilerine ilişkin meta temalar.	30
Tablo 3. 2: Yaşam becerilerine ilişkin meta temalar	34
Tablo 3. 3: Düşünme becerilerinin alt boyutları güvenirlik katsayıları.	37
Tablo 3. 4: Yaşam becerilerinin alt boyutları güvenirlik katsayıları	40
Tablo 4. 1: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları	60
Tablo 4. 2: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	61
Tablo 4. 3: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları	62
Tablo 4. 4: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makale çalışmalarının yayımlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımları.....	63
Tablo 4. 5: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları.....	63
Tablo 4. 6: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların konu dağılımları	64
Tablo 4. 7: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları.....	65
Tablo 4. 8: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme türü dağılımları	66
Tablo 4. 9: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeyi dağılımları	67
Tablo 4. 10: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğü dağılımı	67
Tablo 4. 11: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların veri toplama araçları dağılımı	68
Tablo 4. 12: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süreleri.....	69
Tablo 4. 13: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	69
Tablo 4. 14: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik analiz dağılımları	70
Tablo 4. 15: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik analiz dağılımları	70
Tablo 4. 16: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılımlar	71
Tablo 4. 17: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları	72
Tablo 4. 18: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	73
Tablo 4. 19: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları	73

Tablo 4. 20: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makale çalışmalarının yayımlandıkları dergilere göre dağılımları.....	74
Tablo 4. 21: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları.....	74
Tablo 4. 22: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların konularına göre dağılımları.....	75
Tablo 4. 23: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımı	76
Tablo 4. 24: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem dağılımları.....	77
Tablo 4. 25: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeyleri	77
Tablo 4. 26: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğü.....	78
Tablo 4. 27: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları	79
Tablo 4. 28: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süreleri.....	80
Tablo 4. 29: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	80
Tablo 4. 30: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik hesaplamaları.....	81
Tablo 4. 31: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamaları.....	81
Tablo 4. 32: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılımlar	82
Tablo 4. 33: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları	83
Tablo 4. 34: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	84
Tablo 4. 35: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları	84
Tablo 4. 36: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarının yayımlandıkları dergilerin indeks dağılımları	85
Tablo 4. 37: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disipline göre dağılımları.....	85
Tablo 4. 38: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların konulara göre dağılımları.....	86
Tablo 4. 39: Yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılmış araştırma yöntem ve desen dağılımları	87
Tablo 4. 40: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem yöntem dağılımları	88
Tablo 4. 41: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem düzeyi dağılımları.....	88
Tablo 4. 42: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem büyüklüğü dağılımları	89
Tablo 4. 43: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımları.....	89
Tablo 4. 44: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süreleri.....	90

Tablo 4. 45: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	91
Tablo 4. 46: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarının betimsel istatistik dağılımları	91
Tablo 4. 47: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarının kestirimsel istatistik dağılımları	91
Tablo 4. 48: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçları ..	92
Tablo 4. 49: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımı	93
Tablo 4. 50: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	94
Tablo 4. 51: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarının yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları	95
Tablo 4. 52: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yayınlanmış makalelerin yayınlandıkları dergilerin indeks dağılımları	96
Tablo 4. 53: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları.....	96
Tablo 4. 54: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımları	97
Tablo 4. 55: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımı	98
Tablo 4. 56: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem türü dağılımları	99
Tablo 4. 57: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeyi dağılımları	100
Tablo 4. 58: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğü dağılımları.....	100
Tablo 4. 59: Empatik düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımı.....	101
Tablo 4. 60: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süreleri dağılımları.....	102
Tablo 4. 61: Empatik düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	102
Tablo 4. 62: Empatik düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik analiz dağılımları	103
Tablo 4. 63: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik analiz dağılımları	103
Tablo 4. 64: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla ilgili dağılım	104
Tablo 4. 65: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları	105
Tablo 4. 66: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	106
Tablo 4. 67: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları	106
Tablo 4. 68: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış makalelerin dergilerin indekslerine göre dağılımları.....	107
Tablo 4. 69: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları.....	107

Tablo 4. 70: Problem çözme becerilerine le ilgili yapılmış çalışmaların konu dağılımları	108
Tablo 4. 71: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desenlerin dağılımı.....	109
Tablo 4. 72: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem türü	110
Tablo 4. 73: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeyi.....	110
Tablo 4. 74: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğü.....	111
Tablo 4. 75: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların veri toplama araçları dağılımı	111
Tablo 4. 76: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süreleri.....	112
Tablo 4. 77: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	112
Tablo 4. 78: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik dağılımları	113
Tablo 4. 79: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları	113
Tablo 4. 80: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılımlar	114
Tablo 4. 81: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları	115
Tablo 4. 82: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	115
Tablo 4. 83: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları	116
Tablo 4. 84: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makalelerin yayımlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımları.....	116
Tablo 4. 85: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımı.....	117
Tablo 4. 86: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili çalışmaların ilgili olduklarını konuların dağılımları.....	117
Tablo 4. 87: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desenlerin dağılımı.....	118
Tablo 4. 88: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem türleri dağılımı	119
Tablo 4. 89: Tarihsel düşünme becerileriyle ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeyi dağılımı	119
Tablo 4. 90: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklükleri dağılımı.....	120
Tablo 4. 91: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların veri toplama araçları.....	120
Tablo 4. 92: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süreleri.....	121
Tablo 4. 93: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	122
Tablo 4. 94: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik veri analiz dağılımları	122

Tablo 4. 95: Tarihsel düşünme becerileri yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik analiz dağılımları	122
Tablo 4. 96: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılımlar	123
Tablo 4. 97: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları	124
Tablo 4. 98: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	125
Tablo 4. 99: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları.....	125
Tablo 4. 100: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makalelerin yayınlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımı.....	126
Tablo 4. 101: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları.....	126
Tablo 4. 102: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların konularına göre dağılımları.....	127
Tablo 4. 103: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımı.....	127
Tablo 4. 104: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem türleri dağılımı.....	128
Tablo 4. 105: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme düzeyleri dağılımı	129
Tablo 4. 106: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklük dağılımı	129
Tablo 4. 107: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımı.....	130
Tablo 4. 108: Mekansal düşünme becerileri yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süreleri.....	130
Tablo 4. 109: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	131
Tablo 4. 110: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik veri analiz dağılımları	131
Tablo 4. 111: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları	131
Tablo 4. 112: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımı	132
Tablo 4. 113: Karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları	133
Tablo 4. 114: Karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları	134
Tablo 4. 115: Karar verme becerileri ile ilgili yapılmış tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları.....	134
Tablo 4. 116: Karar verme becerileri ile ilgili yapılmış makalelerin yayınlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımı	135
Tablo 4. 117: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların disipline göre dağılımı	135
Tablo 4. 118: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımı	136
Tablo 4. 119: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desenlerine göre dağılımı	136

Tablo 4. 120: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem türü dağılımı.....	137
Tablo 4. 121: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme düzey dağılımı	137
Tablo 4. 122: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme büyüklük dağılımı	138
Tablo 4. 123: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların veri toplama araçlarının dağılımları	138
Tablo 4. 124: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süre dağılımları	139
Tablo 4. 125: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	139
Tablo 4. 126: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik dağılımları.....	140
Tablo 4. 127: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları	140
Tablo 4. 128: Karar verme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım	140
Tablo 4. 129: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	141
Tablo 4. 130: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları.....	142
Tablo 4. 131: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları	143
Tablo 4. 132: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disipline göre dağılımı.....	143
Tablo 4. 133: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımı	144
Tablo 4. 134: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımı	144
Tablo 4. 135: Üstbilişsel düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem türü dağılımları	145
Tablo 4. 136: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme düzey dağılımı	145
Tablo 4. 137: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme büyüklük dağılımı	146
Tablo 4. 138: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların veri toplama araçlarının dağılımları.....	146
Tablo 4. 139: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süre dağılımları.....	147
Tablo 4. 140: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	148
Tablo 4. 141: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik dağılımları	148
Tablo 4. 142: Üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları	148
Tablo 4. 143: Üstbilişsel düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım	149
Tablo 4. 144: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	150

Tablo 4. 145: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türlerine göre dağılımları.....	151
Tablo 4. 146: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları.....	151
Tablo 4. 147: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplinine göre dağılımları.....	152
Tablo 4. 148: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları.....	152
Tablo 4. 149: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları	153
Tablo 4. 150: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü dağılımı.....	153
Tablo 4. 151: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem düzey dağılımı.....	154
Tablo 4. 152: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem büyüklüğü dağılımı.....	154
Tablo 4. 153: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımı.....	155
Tablo 4. 154: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	155
Tablo 4. 155: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik dağılımları	156
Tablo 4. 156: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları	156
Tablo 4. 157: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım	156
Tablo 5. 1: Çalışmaların yıllara göre dağılımları	168
Tablo 5. 2: Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları	169
Tablo 5. 3: Tezlerin yayınlandıkları üniversitelerin dağılımları	170
Tablo 5. 4: Makalelerin yayınladıkları dergilerin indeks dağılımları	171
Tablo 5. 5: Disiplinlere göre dağılımları.....	172
Tablo 5. 6: Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	173
Tablo 5. 7: Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları	174
Tablo 5. 8: Çalışmaların örnekleme yöntem tür dağılımları	175
Tablo 5. 9: Çalışmaların örnekleme düzey dağılımları.....	176
Tablo 5. 10: Çalışmaların örneklem büyüklüğü dağılımları	177
Tablo 5. 11: Çalışmaların veri toplama araçları dağılımları	178
Tablo 5. 12: Çalışmaların veri analiz dağılımları	179
Tablo 5. 13: Çalışmaların betimsel istatistik analiz dağılımları	179
Tablo 5. 14: Çalışmaların kestirimsel istatistik dağılımları	180
Tablo 5. 15: Çalışmaların sonuçlarının dağılımları	181
Tablo 5. 16: Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	182
Tablo 5. 17: Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları	182
Tablo 5. 18: Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları	183
Tablo 5. 19: Çalışmaların yayınlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımları	183
Tablo 5. 20: Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları	184
Tablo 5. 21: Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	184
Tablo 5. 22: Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları	185
Tablo 5. 23: Çalışmaların örnekleme yöntem türü dağılımları	186
Tablo 5. 24: Çalışmaların örneklem düzey dağılımları	186

Tablo 5. 25: Çalışmaların örneklem büyüklük dağılımları	187
Tablo 5. 26: Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları	187
Tablo 5. 27: Çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	188
Tablo 5. 28: Çalışmaların betimsel istatistik veri analiz dağılımları	188
Tablo 5. 29: Çalışmaların estirimsel istatistik veri analiz dağılımları	189
Tablo 5. 30: Çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım	189
Tablo 5. 31: Çalışmaların yıllara göre dağılımları.....	190
Tablo 5. 32: Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları	191
Tablo 5. 33: Çalışmaların üniversitelere göre dağılımları	191
Tablo 5. 34: Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları	192
Tablo 5. 35: Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları	192
Tablo 5. 36: Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları	193
Tablo 5. 37: Çalışmaların örnekleme yöntem türü dağılımları	194
Tablo 5. 38: Çalışmaların örneklem düzeyi dağılımları	194
Tablo 5. 39: Çalışmaların örneklem büyüklük dağılımları	195
Tablo 5. 40: Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları	195
Tablo 5. 41: Çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	196
Tablo 5. 42: Çalışmaların betimsel istatistik dağılımları	196
Tablo 5. 43: Çalışmaların kestirimsel istatistik dağılımları	196
Tablo 5. 44: Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları.....	197
Tablo 5. 45: Çalışmalarının yıllara göre dağılımları.....	198
Tablo 5. 46: Çalışmaların yayın türü dağılımları	198
Tablo 5. 47: Çalışmaların yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları	199
Tablo 5. 48: Makalelerin yayımlandıkları dergilerin indeks dağılımları	199
Tablo 5. 49: Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları	200
Tablo 5. 50: Çalışmalarının konu dağılımları	201
Tablo 5. 51: Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları	201
Tablo 5. 52: Çalışmaların örnekleme yöntem dağılımları	202
Tablo 5. 53: Çalışmaların örneklem düzey dağılımları	203
Tablo 5. 54: Çalışmaların örneklem büyüklük dağılımları	203
Tablo 5. 55: Çalışmalarda kullanılan veri toplama araç dağılımları	204
Tablo 5. 56: Çalışmaların nitel veri analiz dağılımları	204
Tablo 5. 57: Çalışmaların betimsel istatistik dağılımları	205
Tablo 5. 58: Çalışmaların kestirimsel istatistik Dağılımları	205
Tablo 5. 59: Çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım	205

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 3. 1: Yaşam becerilerinde yer alan ortak beceri türleri	22
Şekil 3. 2: Çalışmaların kodlanması	51
Şekil 3. 3: Veri analiz sürecinde verilerin aktarıldığı excel dosyası.	54

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. PROBLEM DURUMU

Bilgi ve teknolojinin ışığında yaşanan küresel değişimler sosyal, kültürel, ekonomik, politik ve eğitim alanlarını etkilemektedir. Bu değişimlerin en hızlı sonuçlar doğurduğu alanlardan biri de eğitim alanıdır. Çünkü çağın ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri, davranış ve yetkinlikleri bireylere kazandırarak makro düzeyde toplumsal ilerleme sağlama ancak eğitimin işidir. Bilginin hızlı ve aktif bir şekilde oluşturulup aynı zamanda tükeltildiği günümüz dünyasında eğitim, bireylerin bu hızlı değişime uyum sağlayabilmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Zihinsel, sosyal, duyuşsal gelişimlerin eğitim yoluyla desteklenmesi, bireylerin hayatta var olma düzenini etkileyeceği gibi eğitimin toplumsal hayatı değiştiren ve iyi hale getiren amacını da etkinleştirmiş olacaktır. Eğitim, bireyin bu yaşam serüveninde sağlam durabilmesi ve daha iyi hale gelmesini bireyin “düşünme ve yaşam” becerilerinin gelişiminin desteklendiği faaliyetlerde bulunarak gerçekleştirebilir. Bu yüzden ülkelerin eğitim politikaları zamanın ihtiyaç duyduğu nitelikli insan tipini yetiştirme üzerine inşa edilmiştir. Bununla birlikte sadece bireysel değil, toplumsal ilerleme de kaydedilir. Toplumsal ilerleme sürecinin daha kolay ve etkin oluşabilmesi için eğitim sistemlerinin öğrencilerin daha iyi düşünebilen, eleştirel, yaratıcı ve yenilikçi düşünebilme yeteneğini ve yaşamsal becerilerini maksimum düzeyde geliştirebilecek şekilde formüle edilmesi gerekmektedir (Area- Moreia ve Pessoa, 2012).

Her geçen gün gelişen dünyada çok yönlü düşünebilen, doğru kararlar alabilen, yaratıcı fikirlerle yeni olasılıklar ortaya çıkartabilen özelliklere sahip bireylere gereksinim duyulması, eğitim alanının bu becerileri bireylere kazandırabilecek programlar hazırlamasını zorunlu kılmaktadır. Ülkelerin eğitim reformlarında bu yönde değişiklikler ve amaçlar açıkça ifade edilmektedir. Nitekim Türkiye 19. Milli Eğitim Şurası’nda bilgi toplumunun gereksinim duyduğu düşünme becerilerini kazanmış, yaşam boyu öğrenen, bilgi ve yetkinlerini kullanılabilen bireyler yetiştirme temelinde eğitim politikalarının yapılandırıldığı ifade edilmiştir (Milli Eğitim Şurası, 2014).

19. Milli Eğitim Şura kararları kapsamında vurgulanan düşünme ve beceri temelli eğitimlerin izlerine, 2005 yılı itibariyle Türkiye’de tüm öğretim programlarında “yapılandırmacılık” temelinde yapılan değişikliklerde rastlanmaktadır. Özellikle öğrencinin içinde yaşadığı toplumla uyum içerisinde olma ve toplumsal gelişimine katkıda bulunmasına yardımcı olan derslerin öğretim programlarında değişiklikler açık bir şekilde yer almıştır. Bu dersler temel eğitim seviyesinin ilk üç yılında okutulan Hayat Bilgisi dersi ile dördüncü sınıftan itibaren okutulan Sosyal Bilgiler dersleridir. 2005 yılında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programındaki yeniliklerin tümü öğrencilere temel yaşam becerilerini kazandırarak onların pozitif yönde kişisel niteliklerle donatılması şeklinde belirtilmiştir (Fer, 2005). Bununla birlikte, 2018 yılında ülkenin geleceği, bireylerin uluslararası ve ulusal düzeyde istihdam ve adaptasyonunu kolaylaştırmak amacıyla oluşturulan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi temelinde hazırlanan düşünme ve yaşam becerileri ile ilgili yeniliklere programda yer verilmiştir (Mesleki Yeterlik Kurumu, 2015).

Bireyin toplumsal olarak var olmasına yardımcı olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinin eğitiminde 21. yüzyılın ihtiyaç duyduğu eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, problem çözebilen ve kararlar alabilen, kişisel beceriler ve kişiler arası ilişkilerde başarılı, üretken, bilgi ve teknoloji toplumuna hizmet eden beceri ve yetkinliklerine sahip bireylerin yetiştirilmesi hedef becerilerdir (Kaya, 2020). Teknoloji ve bilim yüzyılının bireylerden beklediği düşünme ve yaşam becerilerinin Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde neden önem teşkil ettiği bu derslerin kapsam ve hedeflerinin açıklanması ile daha iyi ifade edilebilir.

Hayat Bilgisi, çocuğun yaşadığı dünyayı daha iyi anlaması ve anlamlandırması amacı taşır (Aladağ, 2016). Bu dersin kapsamı yaşamdır ve yaşama dair beceri, değer, tutum, bilgi ve davranışların kazanılmasını içerir. Dolayısıyla, yaşamı ve içinde olan her şeyi anlamak ve anlamlandırma amacı Hayat Bilgisi dersinde düşünme ve yaşam becerilerinin önemini ortaya çıkartmaktadır. Hayat Bilgisi dersinde öğrenci temel düşünme becerilerinden “eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme” becerilerini kazanır. Hayat Bilgisi dersinde, öğrencinin aktif olması, güncel olaylara eleştirel yaklaşabilmesi, etraftaki olay ve olguları gözlemleyebilmesi ve bir konu üzerinde doğru bir yargıya varabilmesi

beklenir. Çocuk bu faaliyetleri bilişsel yapılarını kullanarak yapar. Bununla birlikte, temel amacı öğrenciyi yaşama hazırlamak olan Hayat Bilgisi dersinde çocuğa bütüncül yaklaşılr, içe içe olan düşünme ve yaşam becerileri birlikte kazandırılır. Çünkü çocuk eleştirel düşünmeden kalıp yargıları geçemez, sorgulayamadan kendisini ve etrafı keşfedemez, analiz etmeden problem çözemez ve karar veremez; yaratıcı düşünmeden yeni fikir ve olasılıklar sunamaz, empatik düşünmeden sosyal becerilerinde başarılı olamaz.

Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci aktif bir vatandaşlık kimliği kazanma yolundadır. Toplumsal sorunlara eleştirel yaklaşan, ön yargı ve kanıtları aklın gerçekliği ile değerlendirip karar verebilen, disiplinler arası düşünebilme becerisini kullanarak yansıtıcı düşünebilen, küresel düzeyde meydana gelen değişikliklere yenilikçi bir düşünceyle yaklaşabilen, ulusal değerlere bağlı, sorumluluk duyan, haklarını bilen ve savunan, içinde yaşadığı çevreye ve içindekilerine karşı saygılı ve duyarlı bireyler yetiştirme hedefi Sosyal Bilgiler dersinin düşünme ve yaşam becerilerini geliştirme misyonunu ortaya koymaktır. Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi tarafından Sosyal Bilgiler'in özelliklerinde "anlamlılık" ilkesinin yer alması Sosyal Bilgiler'in temelinde düşünmenin ve becerilerin hayata geçirilmesi olduğunu ifade etmektedir (Hamarat, 2015).

Bu noktada Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların incelenmesi önem arz etmektedir. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerilerine yönelik neler yapıldığını, yani mevcut durumun bir resmini çizmek, düşünme ve yaşam becerilerinin neresinde olduğumuzu ortaya çıkartabileceği gibi gelecekte neler yapılması gerektiği hakkında da bir fikir oluşturacağı düşünülmektedir. Bu düşünceden hareketle bu tez çalışmasında var olan durumu ortaya çıkarmak ve gelecek çalışmalara bir fikir oluşturmak için Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların eğilimleri üzerinde yoğunlaşmıştır.

1.2. AMAÇ/ HİPOTEZLER / PROBLEMLER VE ALT PROBLEMLER

1.2.1.Amaç

Bu tez çalışmasının temel amacı Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların eğilimlerinin belirlenmesidir. Bu amaçla nitel bir meta sentez çalışması yapılmıştır.

1.2.2.Problem Cümlesi

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların eğilimleri nasıldır? Bu tez çalışmasının problem cümlesinden hareketle şu alt problemlere cevap aranmıştır;

- 1) Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların eğilimleri nasıldır?
- 2) Hayat Bilgisi Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların eğilimleri nasıldır?

1.3. ÖNEM

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri temel eğitimde düşünme ve yaşam becerilerini öğrencilere kazandırmada eksen olan derslerdir. 2005 yılından önce, öğrenciye pasif bir çerçevede yaşam deneyimi sunma, düşünme becerilerini geliştirmede kısıtlı bir imkân sağlayan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinin 2005 yılı itibariyle programlarında yapılan değişikliklerle birlikte düşünme ve yaşam becerileri ile ilgili neler yapıldığının incelenmesi bir gerekliliktir. Bu düşünceden hareketle, bu tez çalışmasının önemi şu maddelerle ifade edilebilir.

- Araştırmanın amacına paralel olarak, 2005 yılı itibariyle Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların birincil veri kaynakları olarak varsayılarak, mevcut durumu olduğu gibi açığa çıkarması sonucu elde edilen bulguların gelecek çalışmalara yol gösterebilir nitelikte olabileceğidir.

- Araştırmanın sonucunda elde edilen bulgulara göre çalışmaların benzerlik ve farklılık sonuçları temelinde öğrencilerin geliştirilmesine ihtiyaç duydukları düşünme veya yaşam becerilerine yönelik eğitim programı, öğretim materyali hazırlama düşüncesine yardımcı olabileceğidir.

1.4. SAYILTILAR (VARSAYIMLAR)

Bu tez çalışmasının kapsamına giren çalışmalar araştırmanın yöntemi temelinde birincil veri kaynakları olarak varsayılmıştır.

1.5. SINIRLILIKLAR

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır;

- Araştırmaya dahil edilen çalışmalar 2005-2021 yılları aralığında yayınlanan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerileri ile ilgili yapılmış makale ve tez çalışmaları ile sınırlıdır.
- Araştırmaya dahil edilen tez çalışmaları Ulusal Yök Merkezi ve Proquest tabanlarından tam metin olarak erişime açık olan çalışmalarla sınırlıdır.
- Araştırmaya dahil edilen makale çalışmaları “Web of Science, ScienceDirect, Eric, Google Scholar” veri tabanlarında yayınlanan erişime açık makaleler ile sınırlıdır.
- Araştırmaya dahil edilen çalışmaların düşünme becerileri için yapılmış literatür taraması, 2018 Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan düşünme becerileri ile sınırlıdır.
- Araştırmaya dahil edilen çalışmaların yaşam becerileri için yapılmış literatür taraması, 2018 Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan yaşam becerileri ile uluslararası kurumların yayınlamış olduğu (WHO, UNESCO, UNICEF ve PAHO) yaşam becerileri ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Düşünme:Bir amaca ulaşma hareketi veya bir problem çözme meselesidir (De Bono, 1993).

Yaşam Becerisi: Bireyin günlük yaşamda karşılaştığı zorlu ve engel durumlarıyla mücadele etme , onların çözümünde etkin olma becerileridir (WHO,1999).

Hayat Bilgisi:İlkokul 1, 2, 3. Sınıf seviyelerinde öğrenciyi etkin vatandaşlık becerilerini kazandıran bir derstir (Öker ve Tay, 2019).

Sosyal Bilgiler:İnsanları ve onların etrafındakiyle olan ilişki ve etkileşimleri yer ve zaman ekseninde irdeleyen bir derstir (Doğanay, 2008).

Meta-sentez:Uzmanların çeşitli bilgi ve çalışmaları sonucunda elde ettikleri nicel verilerin nitel yorumlanmasıdır (Gu ve Tang, 2005).

1.7. KISALTMALAR

- Eric: Education resources information center
- Esci: Emerging sources citation index
- MEB : Milli Eğitim Bakanlığı
- Ssci : Social sciences citation index
- Üniv: Üniversite
- Ulakbim: Ulusal akademik ağ ve bilim merkezi

BÖLÜM II : KAVRAMSAL ÇERÇEVE / ALANYAZIN VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde düşünme ve düşünmenin boyutları, düşünme becerileri yaklaşımları, temel düşünme becerileri, eleştirel düşünme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi, problem çözme becerisi, karar verme becerisi, düşünme becerilerine yönelik kuramsal yaklaşımlar, Piaget'nin Bilişsel Yaklaşımı, Vygotsky'nin Sosyobilişsel yaklaşımı, Bilgiyi İşleme Kuramı, Hayat Bilgisi dersinde düşünme becerileri, Sosyal Bilgiler dersinde düşünme becerileri, yaşam becerileri tanımı ve önemi, yaşam becerilerinin kuramsal temelleri, Sosyal Bilişsel Kuram, Yapılandırmacılık, Problem Davranış Teorisi, Sosyo Ekolojik Teori, Hayat Bilgisi dersinde yaşam becerileri, Sosyal Bilgiler dersinde yaşam becerileri, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerilerine yönelik yapılmış yurt içi ve yurt dışı çalışmalar sonucu elde edilen bilgilere yer verilmiştir.

2.1. DÜŞÜNME VE DÜŞÜNME BOYUTLARI

Düşünme, herhangi bir konu, olay veya durum hakkında bilgiler toplama, bu bilgileri değerlendirme ve sonucunda bir karara varma sürecidir (Ritchart ve Perkins, 2004).

Düşünme en yalın haliyle fikirler üretme, bu fikirleri ortaya çıkarma ve aralarında bağlantılar oluşturma gücü şekliyle ifade edilebilir (Tanilli, 1997). Düşünme sistemattiktir ve “analiz, sentez ve değerlendirme” sürecini içerir (Mcguinness, 2000). Dewey (1933) “How we think (Nasıl Düşünüyoruz?)” adlı kitabında düşünme kavramının farklı içeriklerini şu şekillerde ifade etmiştir;

- Düşünme, gün içerisinde kafamızdan kontrolsüz biçimde akan sayısız fikir akışıdır.
- Düşünme, bilincin akışta olduğu, yaratıcılık ve farkındalık eğilimidir.
- Düşünmek inanmakla eş anlamlıdır.
- Düşünmek, sorgulama yoluyla bireyi sonuca ulaştıran yansıtıcı düşünme zinciridir (aktaran Moseley, 2005, s.11-13).

Düşünme üzerine yapılan tüm tanımlamalar düşünme eyleminin birden fazla içeriğe sahip olduğunu göstermektedir. Her bir tanımda düşünmenin farklı bir boyutu ele

alınmıştır. Tüm tanımlamalarda ortak olarak düşünmenin “zihinsel bir aktivite” oluşu yani mantık ve akıl yönü ifade edilmiştir. De Bono’ya (1985) göre bu ortak tanımlama doğrudur, fakat yeterli değildir. Düşünme, bir deneyimin belirli bir amaç için kasıtlı bir keşif sürecidir. Buradaki amaç “problem çözme”, “karar verme”, “anlama”, “analiz etme” gibi çeşitli eylemler olabilir.

Görüldüğü gibi düşünme süreci farklı boyutları barındırabilir. Marzano ve diğerleri (1988) geliştirdikleri modelde düşünmenin beş boyutunu ele almışlardır.

- Üst biliş (Metacognition) Boyutu
- Eleştirel ve yaratıcı düşünce (Critical and creative thinking)
- Düşünme süreçleri (Thinking process)
- Temel düşünme becerileri (Core thinking skills)
- İçerik alanı bilgisinin düşünme ile ilişkisi (The relationship of content-area knowledge to thinking)

Bu düşünme boyutları hiyerarşik bir sırayı izlemediği gibi birbirlerine ne tamamen bağlantılı ne de ayırıktırlar. Burada esas olan düşünme boyutlarının birden fazla düşünme alanlarını içermesidir.

İlk boyut olan “üst biliş (metacognition)” bireyin bilişsel farkındalık durumunu ifade eder. Birey kendi öğrenme sürecinde aktif rol üstlenir ve “ ben nasıl öğrenirim? ” sorusunun cevabının farkındadır. Öğrenciler bu boyutta kendilerine olan inançları, herhangi bir görev üstlenmeleri durumundaki tutum, başarı ve motivasyonlarının farkındadırlar.

İkinci boyut olan “eleştirel ve yaratıcı düşünce”, düşünmenin karakterize edildiği iki farklı fakat birbirleriyle bağlantılı düşünme türleridir. Bir problem durumuyla karşılaşıldığında karşıt ve olası durumlar değerlendirilmek suretiyle sorunlara yaratıcı çözümler getirilebilir. Bu durumda karşı ve olası bilgi veya durumların değerlendirilmesinde eleştirel düşünme; elde edilen bilgilere göre sorunlara çözüm üretmekte yaratıcı düşünme becerisi işe koşulur. Paul (1984) öğrenci eleştirel düşünme sürecinde başkalarının itirazlarından, farklı algılama

biçimlerinden, karşıtlıklarından yeni şeyler öğrenebilir, sonucunda yeni fikirler oluşturabilir, yaratıcı düşünmeyi destekleyebilir.

Üçüncü boyut “düşünme süreçleri (thinking skills)”, sekiz düşünme sürecini barındırır. Bunlar “ kavram oluşumu, ilke oluşumu, anlama, sorun çözme, karar verme, araştırma, düzenleme, sözel söylem”dir. Bilginin kazanılması aşaması “kavram oluşumu, ilke oluşumu, anlama”; bilginin uygulanması aşaması” araştırma, düzenleme, problem çözme, karar verme”; sözel söylem ise bilginin kazanılması ve uygulanması aşamasında ortaktır.

Dördüncü boyut “temel düşünme becerileri”bilişsel işlem sürecini ifade eder. Bu süreç genellikle bir problem durumu, çözüme kavuşmamış bir sorunla başlar. Sorun veya problem tanımlanır ve hedefler belirlenir. Gözlemleyerek ve sorular formüle ederek bilgiler toplanır, ön bilgiler etkinleştirilir. Yeni edinilen bilgiler kodlanır. Bazı süreçlerde elde edinilen bilgilerin karşılaştırılması, sınıflandırılması ve organize edilmesi gerekir. Bilgilerin doğruluğu, nitelikleri ve bileşenleri kontrol edilir ve bilgiler özetlenir ve yeniden yapılandırılır. Ulaşılan yeni sonuçlar yeni anlamları ortaya çıkartır. Ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilir ve ortaya çözüm veya ürünler çıkar.

Beşinci boyut “ içerik alanı bilgisinin düşünme ile ilişkisi”,düşünme becerisi öğretiminin bilgi düzeyiyle olan ilişkisini ifade eder. Burada devreye öğrencilerin eskiden oluşturdukları şemalar devreye girer ve öğrenci öğrendiği yeni bilgileri şemalara aktarmaya çalışır. Geçmiş deneyimler bu boyutta aktiftir ve yenilerinin inşaa edilmesine rehberlik eder. Bu süreç, öğrenciye düşünme becerisini öğretmenin ön koşulunun içeriği öğretmekten geçtiğinin de göstergesidir.

2.2.DÜŞÜNME BECERİLERİ

Bilgi edinme ve düşünme arasındaki ilişkinin bir diğer bileşeni öğrenmedir. Csapo (1997)’a göre ustaca düşünme hayatta bir çok problemin üstesinden gelmek için bir ihtiyaçtır ve en önemlisi eğitimin nihai amacı ustaca düşünmeyi öğretmektir. Düşünme ve öğrenme arasındaki ilişki eğitimde düşünme becerilerinin öğretimi önemini daha çok artırmıştır. Literatürde düşünme becerilerinin sayısı ile ilgili ortak

bir kabul yoktur. Fakat çoğunlukla çağın gerekli kıldığı temel düşünme becerileri tüm eğitim sistemlerinde ortaktır. Bununla birlikte her bir düşünme sistemi işleyiş ve amaç açısından zihnimize farklı işlevlere sahiptir. Bunlar “eleştirel düşünme”, “yaratıcı düşünme”, “problem çözme”, “karar verme becerileri”dir. Bu düşünme becerileri işlevleri farklı olsa da birbirleriyle bağlantılıdır ve çoğu zaman bir düşünme becerisi diğerini kapsar (Dilekli, 2019).

2.2.1.Eleştirel Düşünme Becerisi

Eleştirel düşünme bireyi sonunda iyi bir yargıya ulaştıran, sorumlu bir düşünme becerisidir; belirli durumlarla bağlantılıdır ve kriterleri dikkate alır, kendi kendini düzelten bir yapıya sahiptir (Lipman, 1988). Bir başka deyişle eleştirel düşünme kişinin düşünme sırasında düşündüklerini daha iyi hale getirme amacıyla kendi düşünmesi üzerine düşünmesidir (Paul ve Elder, 1992).

Eleştirel düşünmenin yansıtıcı bir yönü vardır. Tek yönlü düşünmeden farklıdır. Metabilişseldir. Bundan dolayı eleştirel düşünme sadece kişinin kendi düşünmesi üzerinde bir yansıtma yaptığına ortaya çıkar (Nosich, 2018). Bununla birlikte eleştirel düşünme günlük hayatta karşılaşılan problem durumlarında olağan dışı yaklaşımlarda bulunmayı sağlar. Otomatik düşünce ve kalıp yargılardan kurtulmayı, alternatifleri görmeye ve yaratıcı yeni yollar keşfetmeye yardımcı olur. Bu yönüyle eleştirel düşünme, kişinin çok yönlü düşünmesini destekler. Çok yönlü düşünme süreci belirli ölçütler ve standartlar dahilinde gerçekleştirir. Gerçekçi, mantıklı ve sorgulama temelindedir. Eleştirel düşünme kişinin düşünme standartlarını geliştirmede önemli rol üstlenir. Kişi, kendi düşünme standartını geliştirdiğinde toplumsal sorunlara yaklaşımında aynı ölçüde ilerleyecektir. Bundan mütevellit, tüm eğitim programlarında toplumun geleceğini şekillendiren öğrencilerin birer eleştirel düşünür olmaları hedeflenir (Smith, 2003).

Eleştirel düşünmede amaç bir yargıya ulaşmaktır. Bu yüzden eleştirel düşünme süreci sırasında birey elindeki verilerin güvenilirliğini kontrol eder, tahmin ve çıkarımlarda bulunur. Problem çözme sürecinde de eleştirel düşünme becerileri analiz yapılma sürecinde gereklidir. Ayrıca hangi seçeneklerin daha iyi veya kötü alternatif barındığına dair karar verme durumlarında da eleştirel düşünme becerisi

işe koşulur. Bununla birlikte yaratıcılıkta problemin formülize edilmesinde gerekli bir düşünme becerisidir (Dilekli, 2019).

Yorumlama, analiz, değerlendirme, sonuç çıkarma ve açıklama gibi becerileri içerir. Kendi kendini düzenleyen bir düşünme becerisi olduğundan üst bilişsel bir süreç olarak da ifade edilebilir (Saxton, Belanger ve Becker, 2012; Facione, 1990; Nussbaum, Barahona ve Rodriguez, 2021). Özetle, eleştirel düşünme tek tip düşüncelerden arınmış, kanıt kullanan ve analiz edip, sonuç çıkaran, diğer düşünme beceriyle ilişkili üst düzey düşünme becerilerindendir.

2.2.2.Yaratıcı Düşünme Becerisi

Yaratıcı düşünce aralarında daha önce her hangi bir bağ olmayan nesneler veya düşünceler arasında bir ilişki kurma sürecidir (Rawlinson, 1995). Yaratıcı düşünme becerisi problem durumlarına özgün, yeni ve farklı çözümler getirme sürecidir. Yaratıcı düşünmede yeni bir oluşum söz konusudur. Buradaki oluşum bir düşünce, eylem veya ürün olabilir. Bir yaratma yeteneği söz konusudur. Munandar (1999) yaratıcı düşünceyi eskiden var olan problemle şimdiki arasında yeni ilişkiyi görebilme yeteneği diye tanımlar (aktaran Appulembang, 2017). Burada yetenek derken sanatçılar, tasarımcılar ve mucitlerin akıllara gelmesi doğaldır, fakat De Bono (1995)'ya göre yaratıcılığı bu şekilde tanımlarsak ona kısıtlama getirmiş oluruz.Yaratıcılık sadece var olan paradigmaları diğer insanlardan daha iyi görebilen yetenekli insanlara özgü değildir (De Bono, 1994). Kişinin günlük yaşamında problem çözebilme ve yaşamını daha iyi hale getirebilme sürecinde yaratıcılık, yaşamın her anında ve alanında öğrenme kadar gereklidir (De Bono, 1996). Yaratıcı düşünme becerisi herkes için geliştirilebilir (Sternberg, 2010). Yaratıcılığın ne olduğu ve yaratıcı düşünme becerisinin nasıl geliştirileceği ile ilgili tam ve ortak bir tanımlama yapmak mümkün değildir. Yaratıcılığın özü ve doğası olan bir şey olduğu; yaratıcılık için gerekli ve yeterli koşullar aranması gerektiği varsayımları söylenebilir (Fisher, 2004). Bununla birlikte yaratıcı düşünme ve yaratıcılık kavramları birbirleri yerine kullanılan fakat farklı olan kavramlardır. Yaratıcı düşünme daha çok zihinsel faaliyeti içerir; yaratıcılık kavramında ise özgün bir ürün oluşturma yeteneğidir (Özerbaş, 2011). Yaratıcı düşünme süreci ve yaratıcılık süreciyle ilgili çeşitli modeller sunulmuştur. İlk modeli oluşturan olan

Wallas (1926)'ya göre yaratıcılık dört evreden oluşmaktadır. Bunlar “ Hazırlık, kuluçka, aydınlanma, aydınlatma” evreleridir (aktaran Sadler-Smith, 2015, s. 342-345).

- Hazırlık evresi : Kişinin problemi tanımladığı ve bunlarla ilgi veri topladığı evredir.
- Kuluçka evresi : Kişi problem üzerinde çalışır. Bu aşama belirli bir süreyi kapsamaz, bazen günler bazen yıllar sürebilir. Kişinin bilinç düzeyinde yaptığı çalışmalar aynı zaman da bilinç dışı düzeyde de devam eder.
- Aydınlanma evresi : Bu evrede kişi üzerinde çalıştığı problemin çözümü ile ilgili fikirler oluşturur.
- Aydınlatma evresi : Kişi bu evrede fikirler üzerinde çalışmalar yapar, doğruluğu test eder.

Bu model zaman ilerledikçe ve araştırmalar yapıldıkça yaratıcı süreci tam olarak açıklayamaması ve üstün yetenekli insanlara göre süreci şekillendirmesinden dolayı eleştirilmiştir (Smith, 2015). Farklı araştırmacıların Wallas'ın yaratıcı düşünme modelinden esinlenerek oluşturduğu modellerde mevcuttur. Bunlardan biri Runcho ve Chand (1995) tarafından oluşturulmuş bilgi ve motivasyon aşamalarının yer aldığı “İki Tabakalı Model”dir. Bu modele göre birinci tabaka “bilgi ve motivasyon” ikinci tabaka problem bulma, ideasyon, ve değerlendirme” süreçlerinden oluşmaktadır.

- Bilgi : Bu aşamada bilgi iki farklı türden oluşmaktadır. Bunlar, deklaratif bilgi ve prosedürel bilgidir. Deklaratif bilgi, gerçek temelli bilgilerdir. Prosedürel bilgi, nasıl bir yol izleneceğini sunan sistematik bilgidir.
- Motivasyon : Bu aşama “içsel ve dışsal” motivasyondan oluşmaktadır. İçsel motivasyon daha çok kişinin kendi kendini motive edeceği durumlardır. Kendi kararlarını alması, sevdiği veya merak ettiği bir konu üzerinde çalışması gibi. Dışsal motivasyon, çoğunlukla söz ve eylemlerde takdir alma, beğenilmedir.

- İki tabakalı modelin ikinci tabakası “problem bulma, ideasyon ve değerlendirme” aşamalarından oluşmaktadır.
- Problem bulma : Bu aşama problemin tanımlandığı aşamadır.
- İdeasyon : Bu aşamada problem üzerinde çalışmalar yapılır, fikirler üretilir. Nitelikli olan veya olmayan fikirler ortaya çıkar ve bilincin ve bilinç dışının aktif olduğu aşamadır.
- Değerlendirme : Bu aşamada elde edilen bilgiler derinlemesine gerçekçi bir şekilde değerlendirilir.

Birinci tabaka olan bilgi ve motivasyon aşamaları ile ikinci tabaka olan problem bulma, ideasyon, değerlendirme süreçleri sürekli etkileşimdedir. İki tabakalı yaratıcılık modeli geleneksel yaratıcılık modellerini irdelemiş ve günümüz teknoloji temelli eğitim dünyasının gereksinimleri doğrultusunda modeli şekillendirmişlerdir.

Sonuç olarak literatürde yapılan yaratıcı düşünme ve yaratıcılık tanımlama ve modellerinde yaratıcılık için yaratıcı düşünme becerisinin bir ön koşul olduğu anlaşılmaktadır.

2.2.3. Problem Çözme Becerisi

Günlük hayatta bir çok problem durumu ile karşı karşıya kalırız. Yaşamın devamı için kişi günlük hayatında sıklıkla karşılaştığı problemlere çözüm üretmek zorundadır. Bu durum bize problem durumlarının hayatımızın her anında var olduğunu ve ilerleyebilmek için bunlara çözümler üretmek zorunda olduğumuzu göstermektedir. O halde problem; hedeflenen durum ile mevcut durum arasında hissedilen farklılıklar şeklinde ifade edilebilir. Morgan, Furse ve Nicolson (1995) problemi kişinin ulaşmak istediği hedefe ilerlerken yaşadığı sıkıntılı durumlar, engellemeler şeklinde tanımlamışlardır. Brown (1987) problem ve problem çözme terimi çoğunlukla birlikte kullanılır ve öğrenme ile eş anlam içerecek kadar geniş tanımlanabilir.

Problem çözme becerisi ilk olarak Dewey (1933) tarafından şu aşamalarla açıklanmıştır.

- Problemin belirlenmesi
- Kriterlerin tanımlanması
- Alternatif çözümler üretme
- Çözümlerin değerlendirilmesi
- Çözümün seçimi
- Çözümün uygulanması (aktaran Kolb ve Stuart, 2005, s. 15).

Problemin belirlenmesi aşamasında problem açık ve net olarak ifade edilir. Kriterlerin tanımlanması aşamasında, var olan problem durumunda olası alt durumlar ve bu durumların ortada problem olduğunun göstergesi olup olmadığı ile ilgili çalışmalar yapılır. Alternatif çözümler üretme aşamasında problem durumuna göre sonuca ulaştıracak en makul çözümler değerlendirilir (Carson, 2007).

Problem çözme becerisi kişinin yaşamın her alanında ihtiyaç duyduğu bir düşünme becerisidir. Kişi problem çözme becerisini kazandığı anda bu beceriyi yaşamın diğer alanına çok rahatlıkla transfer edebilir. Hmelo - Silver (2004)'e göre problem çözme becerisinin en önemli göstergelerinden biri yeni durumlara transfer edilebilmesidir. Bundan dolayı eğitimin ilk yıllarından itibaren problem çözme becerisi çocuklara kazandırılması gereken temel düşünme becerilerindendir.

2.2.4.Karar Verme Becerisi

Karar verme alternatifler arasında hedefe en uygun olanının tercih edilmesidir. Karar verme becerisi ve problem çözme becerisi birbirlerinin benzer kavram ve süreçleri barındırır. Bu beceri erken yaşlarda çocuklara kazandırılması gereken beceriler olmalarından dolayı özellikle sosyal bilimler alanındaki derslerde en temel düşünme becerisidir. Bu nedenle Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS) eğitim paydaşlarının özellikle öğretmenlerin sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin karar verme becerilerini teşvik edici etkinlikler konusunda onlara rehberlik etmeyi hedeflemiştir (Kurfman, 1977).

Literatürde bazı araştırmacılar tarafından karar verme becerilerini problem çözme becerilerinin bir aşaması olarak ele alınmıştır. Bu durum Nezu (1986)'ya göre karar verme becerisinin elde edilen bilgileri değerlendirme ve geleceği şekillendirme

sürecini barındırmasıdır. Bununla birlikte karar verme süreci sistematik bir dizi süreçten olur. Janis ve Mann (1977)'e göre bu süreç şu aşamaları içerir;

- Bir problem durumunun tanımlanması
- Alternatiflerin oluşturulması
- Alternatiflerin sonuçlarını inceleme ve değerlendirme
- Alternatiflerin daha iyi değerlendirilmesi için veriler toplama
- Toplanan verilerin değerlendirilmesi
- En uygun seçeneğin belirlenmesi
- Kararın verilmesi ve uygulanması

Karar verme sürecinin belirli sırada ilerlemesinin önemli ve gerçekçi olduğu aşîkardır. Bununla birlikte günümüz dijital çağın ve iş dünyasının gereksinim ve ihtiyaçları doğrultusunda karar verme sürecinin her öğrenci tarafından kısa sürede gerçekleştirilmesi eğitim hedeflerindendir. Ayrıca okullar, sosyal karar verme problem çözme konusunda öğrencilerin temel bilişsel süreçleri kazanmaları gereken en önemli merkezlerdir (Presseisen, 1992).

2.3.DÜŞÜNME BECERİLERİ İLE İLGİLİ KURAMSAL YAKLAŞIMLAR

Düşünme becerilerinin temelleri bireyin bilişsel süreçlerini inceleyen bilişsel yaklaşımlara dayanmaktadır. Düşünme becerileri ile ilgili bir çok bilişsel yaklaşım mevcut olmakta birlikte bu çalışmanın amacına uygun olarak bilişsel öğrenme kuramları çerçevesinde açıklanmıştır.

2.3.1. Piaget'nin Bilişsel Gelişim Kuramı

Bu kurama göre bireyin bilişsel gelişiminde aktif yaşantı (deneyim), olgunlaşma ve dengeleme, sosyal deneyimler etkilidir. Piaget bilişsel kuramını açıklarken, bazı kavramları kuramının temeli olarak açıklamaktadır. Bunlar “ zeka, şema, örgütleme, uyum ve denge”dir. Piaget'ye göre organizmayı “bilginin aktif işçileri” olarak açıklamaktadır. Öğrenme ise zihinde var olan dengesizlik durumunun çözümlenmesi ile oluşur. Organizma dış dünya ile zihni arasındaki bağlantıyı zihinsel yapılar diye adlandırılan şemalar ile algırlar. Organizma anımsadığı her durum veya olayı benzer şemalara atar. Şema ile uyumlanmayan her şey zihinde bir

dengelesizlik yaratır. Bu durumda zihinde yeni durumlara uygun yeni şemalar oluşur ve zihin dengeleme sürecine girer. Kurama göre bilişsel gelişim evreleri ise şu şekildedir;

- Duyu- Motor Dönemi (0-2 yaş) : Çocuğun dış dünyayı keşfetmeye başladığı evredir. Bu evrede çocuk çevresiyle yaşadığı deneyimler sonucu refleks davranışlar, bilişsel yapılar oluşturur. Ayrıca çocuk bu evrede çok basit düzeyde problemler çözümler. Bu evrede çocuk önce nesne ve olayları zihinde sembolleştirir bu durum “ düşünmenin başlangıcı” olarak ifade edilir.
- İşlem Öncesi Dönem (2-7 yaş) : Bu evre iki ayrı dönemden oluşur “ kavram öncesi dönem ve sezgisel dönem”. Kavram öncesi dönemde çocuk tek yönlü düşünür, basit düzeyde nesneleri sınıflandırır. Sezgisel dönemde ise daha çok sezgisel yollarla akıl yürütürler. Dil gelişimiyle birlikte bu dönemde yaşantının devreye girmesi çocuğun davranışları sembolleştirmesine yardımcı olur. Özelden özele akıl yürütme hakimdir.
- Somut İşlemler Dönemi (6-11 yaş): Bu evrede çocuk ben merkezcilikten uzaklaşmış bir şekilde düşünmeye başlar. Düşünme süreçleri somut davranışların gözlemlenmesi ile kısıtlıdır. Somut problemleri çözebildikleri evredir.
- Soyut İşlemler Dönemi (11- 15 yaş sonrası) : Bu evrede çocuğun düşünme yetisi bir yetişkine benzemektedir. Somut evreden çıkan çocuk problem durumlarında birbirleriyle ilişkili durumları irdeler, hipotezler oluşturabilir. Tümevarım ve tümenden gelim akıl yürütme biçimlerini kullanılır. Bu aşamada çocuk düşünme becerilerini ilerletebilmek için karmaşık problem durumlarıyla karşılaştırılır.

Piaget kuramı eğitim sürecine düşünme becerilerine ışık olmaktadır. Piaget çocuğun aktif bir zihin yapısına sahip olduğu, geleneksel eğitim anlayışının bireyin düşünme becerilerini sınırladığını, eğitimin temel amacının yaratıcı, eleştirel,

problem çözücü bireyler yetiştirmek olduğunu iddia etmiştir (Senemoğlu, 2005; Doğanay, 2019).

2.3.2. Vygotsky'nin Bilişsel Gelişim Kuramı

Lev Vygotsky (1978)'e göre çocuğun bilişsel gelişiminde sosyal çevre ve kültürün etkisi büyüktür. Çocuğun kavramları, davranışları, becerileri, düşünceleri etraflarındaki sosyal çevre ve kişilerden izler taşır (aktaran Davydov, 1995).

Vygotsky (1962) çocuğun zihinsel süreçlerinin ilerlemesini “ yakınsal gelişim alanı (zone of proximal developmant)” ile açıklar. Ona göre çocuk bir yetişkinin rehberliğinde zihinsel süreçlerinin potansiyellerini keşfeder. Bununla birlikte çocuk içinde yaşadığı çevrenin kültürel araç, eser ve her türlü sosyal etkileşiminden etkilenir (aktaran Sahabani, Khatib ve Ebadi, 2010).

Vygotsky'nin kuramı eğitim dünyasında öğrencinin bilgiyi sadece özümsemediğini, gerekli çevresel destek ve etkilerle ilerletebileceği bir süreç olarak görmektedir. Bu durum bilginin kişisel olarak alınıp, toplumsal anlamda ilerlemesinin dolaylı yoludur (Verenikina, 2003).

2.3.3. Bilgiyi İşleme Kuramı

Bilişsel yaklaşımlardan en önemli kuramlardan biri olan bilgiyi işleme kuramıdır. Bu kuram insan zihnini bilgisayara benzetmiş ve bilginin yapı ve süreçleriyle ilgilenmiştir. Bu model iki temel öğeden oluşmaktadır. İlki bilgi depoları diye adlandırılan “duyusal, kısa süreli ve uzun süreli bellek” türleridir. İkincisi bilişsel etkinlikleri kapsayan bilginin geri getirilmesini sağlayan bilişsel süreçlerdir. İlk aşamada dışardan gelen uyarıcı dikkat ve algılamayla kısa süreli belleğe gelir. Kısa süreli bellekte bilgi kodlanır ve uzun süreli belleğe depolanmak üzere gönderilir. Depolanan bilgi istenilen durumda geri çağrılır. Bu süreçte metacognition (bilişsel farkındalık) kontrol görevi görür (Senemoğlu, 2005; Doğanay, 2019).

Bilgiyi işleme kuramının eğitime yansımaları şu şekilde ifade edilebilir;

- Bireyin öğrenme stratejilerini belirleme noktasında yardımcı olur.
- Öğrenci gerekli olan işine yarayacak bilgiyi olmayandan ayırt edebilir.
- Öğrenilen davranışların kalıcı duruma getirilmesinde etkindir.

Bilgiyi işleme kuramı her öğrencinin farklı şekilde düşünebildiği, öğrenebildiği ve öğretim stratejilerini benimsediği görüşlerini savunmaktadır (Yılmaz, 2005).

2.4. HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE DÜŞÜNME BECERİLERİ

Hayat Bilgisi dersi çocuğun ilköğretim ilk üç yılında doğal, toplumsal, çağdaş, sanatsal ve değerlerin birleşiminden oluşan öğrenciyi bütünsel gelişimde destekleyen temel bir derstir (Çelik, 2020). Bu dersin kapsamı çocuğun içinde yaşadığı çevre, olay ve durumlardır. Çünkü Hayat Bilgisi dersi çocuğun gerçek yaşam durumlarını okulda prova ettiği bir ders olarak ifade edilebilir. Bununla birlikte Sönmez (2002) tarafından Hayat Bilgisi dersinin hedefleri dört aşamalı olarak “bilişsel, duyuşsal, devinışsel ve sezgisel” alanlar olarak belirlenmiştir. Bu alanlardan bilişsel alan Bloom (1956) tarafından oluşturulan “bilgi, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme” basamaklarıdır. Bu doğrultuda Hayat Bilgisi dersinin düşünme becerileri ile ilgili yönü ifade edilmiştir. Hayat Bilgisi dersinde düşünme becerilerinin yerini daha iyi ifade etmek için Hayat Bilgisi öğretim programlarının tarihsel süreç içerisinde geçirdiği değişiklikleri irdelemek faydalı olacaktır. 1926, 1936, 1948, 1968, 2005, 2009, 2015 ve 2018 Hayat Bilgisi öğretim programlarında Hayat Bilgisi içinde yaşanan çevrenin ihtiyaçlarına göre değişikliklere maruz kalmıştır (Selçuk ve Aykaç, 2018). Bu değişikliklerden programlara en ivme kazandıran 2005 yılında Hayat Bilgisi öğretim programının “yapılandırımcılık” yaklaşımı temelinde yenilenmesidir. Bu değişikliklerle artık öğrenci bilgiyi yapılandıran kişi, dersin öznesi haline gelmiştir. 2005 Hayat Bilgisi öğretim programında “eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, problem çözme, karar verme” düşünme becerilerine yer verilmiştir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2005). 2005 yılından itibaren etkisi hissedilen yapılandırımcılık yaklaşımından sonra 2009, 2015 yılları itibarıyla öğretim programında daha somut değişiklikler görülmüştür (Tay ve Baş, 2016).

2018 yılı itibarıyla yenilenen programda bilimsel süreç ve öğrenme becerilerinin kazandırılmasına yönelik kazanım ve amaçlar açık şekilde ifade edildiği görülmektedir (Taneri, 2020). 2018 Hayat Bilgisi öğretim programında dersin mahiyeti ve amacı doğrultusunda temel düşünme becerilere daha çok yer verilmiştir.

Programda yer alan düşünme becerileri temel yaşam becerileri başlığı altında yer almıştır. Bunlar “eleştirel düşünme becerisi, problem çözme becerisi, yaratıcı düşünme becerisi ve karar verme becerileri”dir (MEB, 2018a). Hayat Bilgisi dersinin amacı genel anlamda çocuğu gerçek yaşama hazırlamaktır. Bu anlamda Hayat bilgisi dersinde çocuğun gerçek hayat problem durumlarına çözümler üretebilme becerisi kazandırılır.

Hayat Bilgisi dersi mahiyeti açısından fen, sosyal ve doğa bilimlerini içine alan değer ve beceri temelli bir içeriğe sahiptir (Şahin, 2009). Hayat bilgisi dersinde öğrenilen düşünme becerileri, düşünme becerileri eğitiminin amacı olan “diğer durumlara transfer edilebilme” becerisinin edinilmesinde yardımcı olabilir. Hayat Bilgisi dersinde kazanılan problem çözme becerisi, öğrencinin problem durumuyla karşı karşıya kaldığında durumu kritik edip eleştirel düşünmeyi işe koşmasına, doğru bir çözüme ulaşmada gerçekçi kararlar alabilmesine yardımcı olacaktır. Dolayısıyla bu derste eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcı düşünme becerisi, karar verme becerileri birbirleri ile bağlantılı bir şekilde kazandırılır. Eleştirel düşünme becerisi sayesinde topluma uyum içinde olma; yaratıcı düşünme becerisi sayesinde yaşadığı topluma faydalı bir vatandaş olma, karar verme becerileri sayesinde bireysel ve toplumsal değerleri benimseme gerçekçi ve doğru karar verme durumlarına rehberlik edebilir. Bununla birlikte Hayat Bilgisi dersinin öğrenciyi bir üst öğrenim seviyesine hazırlaması ve sosyal bilgiler dersinin bir ön hazırlık dersi olması düşünme becerilerinin bu derste önemli bir yere sahip olduğunu göstermektedir.

2.5. SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME BECERİLERİ

Sosyal Bilgiler dersi karar verme ve problem çözme becerilerini geliştiren toplumsal ve insani konuları içeren disiplinlerarası bir derstir (Barth, 1992). Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NSSC) tarafından sosyal bilgiler dersinin temel amacının kültürel farklılıkların var olduğu demokratik, bağlantılı ilişkileri içeren dünyada, gençlere mantıklı ve gerçeklere dayalı kararlar alabilme becerisi kazandırmak olduğu belirtilmiştir (NSSC, 1992). Yapılan bu tanımlardan anlaşılacağı üzere Sosyal Bilgiler dersi interdisiplinler yapısı ile düşünme becerilerinin gelişiminin hedeflendiği derslerden biridir.

Dünyadaki değişikliklerin 2018 yılında Sosyal Bilgiler öğretim programına yansması ile bu hedefler öğretim programında açıkça ifade edilmiştir. 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programında düşünme becerileri sosyal bilgiler dersinin özel amaçları ve temel beceriler kısmında yer almıştır. Bunlar, eleştirel düşünme becerileri, problem çözme becerileri, karar verme becerileri, yansıtıcı düşünme becerileri, bilimsel düşünme becerileridir.

Sosyal Bilgiler öğretim programında düşünme becerilerinin hangi konu ve tekniklerle ilişkilendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Sosyal Bilgiler derslerinde güncel ve tartışmalı konularda kazanımların eleştirel düşünme, problem çözme ve karar verme becerileri ile ilişkilendirilerek öğrencilere kazandırılması belirtilmiştir.

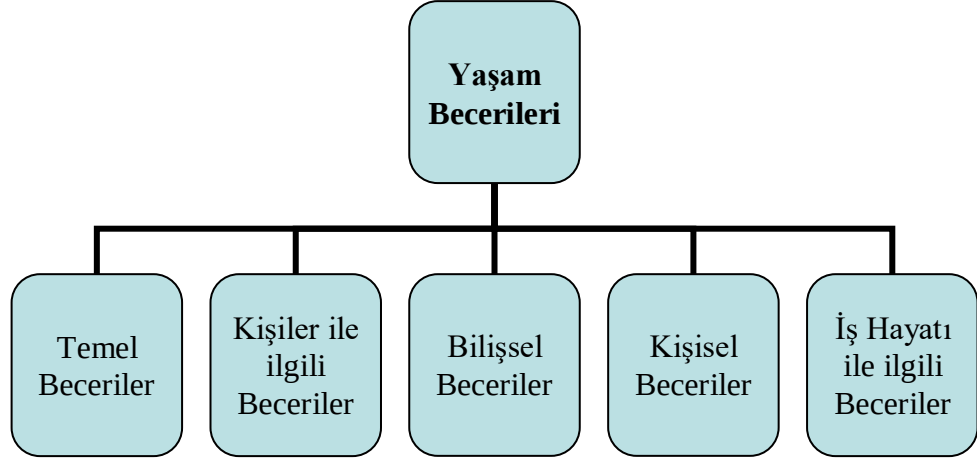
Sosyal Bilgiler dersinin genel amacına paralel olarak özel amaçlarında sosyal bilimlerin temel anlayışı olan “ bir sosyal bilimci gibi düşünme” becerilerine önem verilmelidir. Bu amaçla öğrencilere bir coğrafyacının, tarihçinin kullandıkları bilimsel yöntemler öğrencilere bilimsel düşünme becerileri ile sezdirilmelidir. Bu noktada gerçek hayatta yaşanan problem ve çelişkili durumlar sınıf ortamına aktararak öğrencilerin sosyal problemler üzerinde “yansıtıcı düşünme, problem çözme, karar verme” becerilerini işe koşmalıdır (MEB, 2018b).

Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi derslerinin temel amacı bireyi toplum içinde uyumlu bir şekilde yaşamasına ve iyi bir vatandaş olmasına yardımcı olmaktır. Toplum içinde uyum içerisinde yaşamak bir çok beceriyi beraberinde getirmektedir. Bireyin bu becerileri kazanmasında bağımsız düşünebilme, gerçekçi karar alabilme, kalıp yargı ve düşünceleri sorgulayabilmeleri gereklidir. Bu becerilerin kazandırılmasında düşünme becerilerinin gerekliliği Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NSSC) tarafından müfredatlarda belirtilmiştir (NSSC, 1994). Herczog (2010)’a göre Sosyal Bilgiler kavramsal olarak sağlam temellere dayanmış müfredata sahiptir. Bu müfredat çağın ihtiyacı olan gereksinimleri karşılayabilmek için öğrencilerin düşünme şekillerini de desteklemeli ve üst düzey düşünme becerilerini öğrencilere kazandırmalıdır.

2.6. YAŞAM BECERİLERİ TANIMI VE ÖNEMİ

Beceri türlerinden biri olan yaşam becerilerinin ne anlama geldiğini daha iyi anlayabilmek için öncelikle beceri kavramının tanımlanması uygun olacaktır. Beceri, bir konu veya durum üzerinde mantıksal, sezgisel ile teknik bilgileri kullanmayı gerektiren bilgiyi kullanma durumudur (Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi, 2015). Katz'a (2009) göre beceri, doğuştan olmayan ancak performansla geliştirebilme potansiyeli olan kabiliyetlerdir. Bir başka deyişle beceri, bir işi veya aktiviteyi belirli bir hızda ve verimli bir şekilde nicelik ve nitelik olarak daha üstün bir şekilde yapabilme kapasitedir.

Yaşam becerileri kişinin fiziksel, psikolojik, zihinsel ve sosyal yönden sağlıklı bir şekilde yaşamını devam ettirebilme becerileri olarak tanımlanabilir. Dünya Sağlık Örgütü (WHO) yaşam becerilerini kişinin günlük yaşamda karşılaştığı zorluklar, aksaklık durumlarında uyum sağlamaları ve olumlu davranış göstermeleri şeklinde tanımlamaktadır (WHO, 1999). Birleşmiş Milletler Eğitim ve Kültür Örgütü (UNESCO), yaşam becerileri kişinin belirli amacına ulaşmak için bilgi birikimi, beceri, değerlerin, etkin bir şekilde kullanmasıdır (UNESCO, 2004). Birleşmiş Milletler Çocuk Yardım Fonu (UNICEF), yaşam becerileri kişinin yaşamda sağlıklı ve üretken olabilmesi için kişinin sahip olduğu psiko sosyal ve kişiler arası becerilerdir (UNICEF, 2006). Yaşam becerileri kişinin hayatında kazanılması gereken en önemli becerilerdir (WHO, 2003). Yaşam becerileri bir çok disiplin alanının çalıştığı bir konu olduğundan yaşam becerileri ile ilgili ortak bir tanım yapmak mümkün değildir. Bununla birlikte yaşam becerileri eğitimin bir çok alanda uygulama olarak yapılmasında konunun tek bir tanımlama yapmasını zorlaştırmaktadır (Hodge, Danish ve Martin, 2013). Yaşam becerilerinin tanımları ile ilgili literatürde ortak bir tanım olmamakla birlikte tüm yaşam becerileri tanımlamalarında yer alan bazı ortak beceriler bulunmaktadır (Cimatti, 2016). Bunlar Şekil 2.1 'de gösterildiği gibi "temel beceriler, kişiler ile ilgili beceriler, bilişsel beceriler, iş hayatı ile ilgili beceriler"dir.

Şekil 2. 1: Yaşam becerilerinde yer alan ortak beceri türleri(Cimatti, 2016).

Temel beceriler, “okuyazarlık”, “bilgi ve teknoloji” ; kişiler ile ilgili beceriler, “iletişim takım çalışması”; bilişsel becerileri, “problem çözme” ve “karar verme becerileri”; kişisel becerileri, “sorumluluk”, “esneklik”, “kendine güven”; iş hayatı ile ilgili beceriler, “liderlik”, “girişimcilik”, “inovasyon” türü becerilerden oluşmaktadır.

Bu ortak becerilerden yola çıkarak yaşam becerileri bireyin yaşamın her alanında karşılaştığı problem durumları, olumsuzluklar, engellemeler, eksiklikler durumlarının üstesinden gelebilme becerileridir. Temelinde bireyin hayatta kalması ve toplumla uyum içerisinde yaşaması olan yaşam becerileri bireyin bütünsel gelişimine katkı sağlamaktadır. Eğitimin amacının da kişiyi yaşam boyu ihtiyaç duyacağı bilgi, beceri, yetkinlikler, kazandırmak olduğu düşünüldüğünde yaşam becerileri eğitimin yaşam boyu eğitiminin bir parçası olduğu söylenebilir (UNESCO, 2008).

2.7. YAŞAM BECERİLERİNİN SINIFLANDIRILMASI

Yaşam becerilerinin bileşenleri çok çeşitlilik göstermektedir. Her toplum ve kuruluş içinde bulunan zaman ve kültürün ihtiyaç ve gereksinimlerine göre yaşama becerileri bileşenlerini oluşturmuşlardır. Bu çalışmada literatürde en çok kabul gören ve çalışmanın çerçevesi temel alınarak çeşitli kurum ve kuruluşların yaşam becerileri bileşenleri irdelenecektir.

Pan Amerikan Sağlık Organizasyonu (PAHO) tarafından oluşturulmuş yaşam becerileri bileşenleri 3 temel kategoride ele alınmıştır.

- Sosyal ve kişilerarası beceriler : iletişim becerileri, girişken olma, uzlaşmacı, kişilerarası ilişkiler becerileri, iş birliği, empati
- Bilişsel becerileri : problem çözme becerileri, sonuçlardan anlam çıkarma, eleştirel düşünme, karar verme, öz değerlendirme
- Duygularla baş etme becerileri : stresi yönetmek, duyguları yönetmek, öz yönetim

Bu becerilerin gelişimi aktif öğrenme pedagojisiyle ilişkilidir. Bu beceriler rol oynama, problem çözme, tartışma gibi yöntemlerle öğrencileri aktif gelişim sürecine dahil ederek geliştirilmelidir (PAHO, 2009).

WHO (2001) tarafından yaşam becerileri sınıflandırılması şunlardır;

- İletişim ve kişilerarası ilişkilere yönelik beceriler : İletişim, müzakere/ red etme, empati kurma, iş birliği ve takım çalışması, ikna etme becerileri
- Eleştirel düşünme ve karar verme becerileri: Karar verme ve problem çözme becerileri, eleştirel düşünme becerileri
- Başa çıkma ve öz yönetim becerileri: Kişisel güvenlik, duyguları yönetme, stresle başa çıkma becerileri

Bazı kurum, kuruluşlar tarafından yaşam becerileri 21. yüzyıl becerilerinin içinde yer almıştır. Örneğin, PAHO'ya (2008) göre 21. yüzyıl sınıflandırılmasında;

- Öğrenme becerileri : Eleştirel düşünme, iletişim, iş birliği, yaratıcı düşünme
- Okuryazarlık becerileri: Bilgi Okuryazarlığı, Medya Okuryazarlığı, Teknoloji okuryazarlığı
- Yaşam Becerileri : Esneklik, girişimcilik, sosyal beceriler, verimlilik, liderlik

Yaşam becerilerinin sınıflandırılması kurum ve kuruluşlar tarafından farklılıklar gösterse de tüm sınıflamalar bireyin gelişimine zihinsel, bilişsel, psiko sosyal beceriler açısından desteklemektedir.

2.8. YAŞAM BECERİLERİ EĞİTİMİ VE ÖNEMİ

Yaşam Becerileri her bireyin sahip olması gereken becerilerdir. Özellikle gençlerin yaşam becerileri eğitime olan ihtiyaçları yapılan araştırmalarla kanıtlanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 6 ve 12. sınıflarda 47.000 öğrenci üzerinde yapılan çalışmanın sonuçlarında öğrenciler hayatları adına olumlu ve gerçekçi kararlar veremediklerini, yaşamın bir çok alanında yaşam becerileri eğitime ihtiyaç duyduklarını belirtmişlerdir. Bununla birlikte iş ve endüstri dünyasındaki hızlı değişim ve gelişim sosyal ve kişiler arası iletişim becerilerini, liderlik ve motivasyon becerilerini de öğrencilerde geliştirilmesi gerekliliğini ortaya koymuştur (WHO, 1997).

Bu doğrultuda kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan özel yaşam beceri eğitim programları mevcut olduğu gibi eğitimde temel derslerle bütünleştirilerek bu beceriler kazandırılmaktadır. Al Jaber (1991)' e göre genel olarak yaşam becerileri öğretiminde izlenecek adımlar şu şekildedir (aktaran Al Mohtadi ve Al Zboon, 2017, s.11-17).

- 1) Çocukların hangi beceriye ihtiyaç duydukları belirlenir.
- 2) Çocuklara ihtiyaç duyduğu bu beceri tanıtılır.
- 3) Çocuklara bu beceri üzerinde pratikler yapması için standartlar oluşturulur.
- 4) Çocukların bu beceriyi uygun ve doğru bir şekilde yetkinlikte yaptığı kontrol edilir.
- 5) Çocuklar öğrendikleri beceriyi sıklıkla uygular.
- 6) Çocukların öğrendikleri becerileri uygulamasına yardımcı öğretim faaliyetleri ve materyalleri tasarlanır.
- 7) Yaşam becerisinin davranışını doğal bir davranışa dönüştürmesini için beceri etkili ve verimli şekilde kullanılır.

Yaşam becerilerinin geliştirilmesi konusunda bir çok yöntem kullanılabilir. Bu noktada önemli olan yaşam becerilerinin günlük yaşamda doğal bir davranış olarak kazandırmak ve kalıcı hale getirmektir (Clark, 1994).

2.9. YAŞAM BECERİLERİNİN KURAMSAL TEMELLERİ

Yaşam Becerileri çocuklara erken yaşlardan itibaren kazandırılması gereken becerilerdendir. Bu yüzden yaşam becerileri eğitim programı oluştururken çocukların gelişim özelliklerini dikkate alan yaşam becerilerinin temelleri olan kuramlar dikkate alınmaktadır. Bu kuramlardan en öne çıkanları Sosyal Bilişsel Kuram, Yapılandırmacılık, Sosyo Ekolojik Kuram ve Problem Davranış Teorisi'dir.

2.9.1. Sosyal Bilişsel Kuram

Albert Bandura tarafından oluşturulmuş kuramda insan davranışlarının şekillenmesinden bilişsel süreçler ve sosyal çevre etkilidir. Kuramın temelinde bireyin içinde yaşadığı sosyal grubun bir parçası olduğu ve bu çevrenin insanın üzerinde sürekli bir etkiye sahip olduğudur. Sosyal bilişsel kuram'a göre birey davranışlarını modelleme yoluyla kazanır. Bireyin birebir deneyim yaşamasına gerek yoktur. Bu kurama göre bir davranışın veya becerinin elde edilmesinde dört süreç vardır. Bunlar, "dikkat etme, akılda tutma, davranışı tekrar etme, motivasyon"dur. Birey çevrede var olan davranışlara karşı dikkatlidir; bu davranışları gözlemlerken zihninde kodlar; yani aklında tutar; birey davranışı gerçekleştireceği bir durumda bu davranışı gösterir ve davranışı tekrar eder (Bandura, 2005).

Sosyal bilişsel kuram'a göre çevre etkileşimi yani bilişsel sosyal yaşantılarda bireyin öz düzenleme becerisinde etkilidir (Bandura, 1991). Özdüzenleme becerisi bir çok beceri ve davranışın öğrenilmesinde ve bunun yaşamın geri kalanı içinde doğal bir davranış olarak kazanılmasında etkilidir. Bireye kazandırılacak temel yaşam becerileri arasında öz düzenleme becerileri de yer almaktadır. Yaşam becerileri yakaşimleri özbenlik ve özdüzenlemeyi teşvik eder (WHO, 2001). Bununla birlikte sosyal bilişsel kuramın önerdiği gibi bir davranışın gözlem ve model alma yoluyla kazandırılması yaşam becerileri eğitiminde kullanılabilecek öğretim yöntemlerindendir. Sosyal bilişsel kuram bağlamında birey, sosyal yaşantısı içinde doğruyu söylemenin takdir edildiği bir ortamda bulunduğunda doğruyu söylemek

davranışını kazanabildiği gibi, yalan söylenen bir ortamda bulunduğunda da bunu davranış olarak kazanabilir. Bireyin bilişsel süreçlerini sosyal çevreden ayırmayan sosyal bilişsel kuram yaşam becerileri eğitiminde temel alınan teorilerdendir.

2.9.2. Yapılandırmacılık

Yapılandırmacılık yaklaşımı ilerlemecilik felsefesi temelinde ortaya çıkmış öğrenenin merkezde olduğu bir yaklaşımdır. Bu yaklaşım dört temel ilke üzerindedir. Bunlar, öğrenenler öğrenme sürecinde kendi anlamlarını oluşturmaktadırlar. Sosyal etkileşim öğrenmede önemli etkiye sahiptir. Öğrenme “otantik” yolla gerçekleşir. Yaklaşım göre, sınıf etkinliklerinde soyut kavramlar somut etkinliklerle anlamlandırılır, transfer edilir ve kalıcı hale getirilir. Çocuk süreçte aktif olarak bilginin inşa edenidir (Cooperstein ve Kocevar-Weidinger, 2004). Öğrenme sürecinde iş birliği, araştırma ve sorgulama öğretim yöntemleri ve üst düzey düşünme becerileri işe koşulmaktadır (Slavin, 2012). Yapılandırmacılık aynı zamanda öğrenmede kültürel gerçeklik ve sosyal boyutu dikkate almıştır. Bu doğrultuda yaşam becerileri eğitiminin bilişsel beceriler, kişisel beceriler ve kişiler arası beceriler sınıflamalarındaki gelişiminde aktif öğrenme yöntem ve tekniklerinin kullanılması yapılandırmacılık temelinde şekillenmiştir.

2.9.3. Problem Davranış Teorisi

Problem Davranış Teorisi, “riskli davranış” ve “problemlili davranış” üzerine odaklanır. Kişinin günlük yaşamını idame ettirebilmesinde engel olan tüm davranışlar riskli davranış; kişinin akademik ve sosyal açıdan gelişimini engelleyen davranışlar problemlili davranışlar olarak adlandırılmaktadır (Jessor, 1987). Bu teori kişilik, çevre ve davranış sistemleri üzerine odaklanır. Teori’ye göre problemlili davranışlar anti sosyal davranışlar, madde kullanımı, cinsel temelli davranışlardır. Bu tür psiko sosyal davranışlardaki olumsuzlukların temelinde çocukların bu kavramlara yükledikleri anlamlar ile bu algı ve tutumları şekillendiren çevrenin etkisi olduğudur. Bu yönüyle Kurt Lewin’in sosyal öğrenme kuramıyla ortak yönleri mevcuttur. Teori’nin laboratuvar araştırmalarında bilginin davranışsal alanlara dahil edilmesinin zorunlu olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır (Jessor, 2018). Yaşam becerileri bireyin günlük hayatın akışına ters olan olaylara karşı sağlam ve dayanıklı olabilme

durumudur. Bu doğrultuda yaşam becerileri eğitiminin psiko sosyal becerileri geliştirme aşamasında problem davranış teorisinden faydalanılmıştır.

2.9.4. Sosyo-Ekolojik Kuram

Brofenner tarafından oluşturulan ekolojik kuram çocuğun gelişiminde çocuğun yaşadığı ortamdaki ilişkiler sistemini incelemektedir. Teori'ye göre çocuğun içinde yaşadığı karmaşık alan ve onu etkileyen katmanlar mevcuttur. Bu katmalardan ilki çocuğun biyolojik yapısını da içine alan olan mikrosistem katmanıdır. Bu katmanda çocuk kendisi, aile ve yakın çevre ile etkileşimlerini besler ve yönlendirmektedir. Mezosistem olan ikinci katman toplumsal ilişkileri içine alır; ekzosistem katmanı çocuğun direkt etkileşim içinde olmadığı mikrosistemle ilişkisi olan alandır. Çocuk bu katmanda direkt etkileşim içinde olmasa bile etkileşim sonucu olumlu veya olumsuz yöndeki ilişkiyi hisseder. En dış katman olan makro sistem kültürel değerleri, ilkeleri, yasaları içerir. Çocuğun en uzak olduğu katman olarak düşünülse de çocuğa etkileri büyüktür. Örneğin; çocuk, çocuğun yetiştirilmesinde sadece ailenin sorumlu olduğu inancına sahip bir kültürel yapıdaysa sistem aileye çocuğun yetiştirilmesinde yardımcı olmayacaktır, bu durum çocuğun gelişimini dolaylı yoldan etkileyecektir. Brofenner'in ekolojik kuramına göre her katman birbirleriyle ilişkilidir ve birbirini yönlendirmektedir. Katmanlardan herhangi birinde meydana gelen bir olumsuzluk diğer katmana etki edecektir, dolayısıyla çocuğun gelişimini etkileyecektir. Bu doğrultuda kuram, çocuğun gelişiminde sadece yakın çevreye değil, uzak çevreye de bakılması gerektiğini söyler (Ryan, 2001).

2.10. HAYAT BİLGİSİ DERSİNDE YAŞAM BECERİLERİ

2018 Hayat Bilgisi öğretim programı Hayat Bilgisinin amaçlarını “ temel yaşam becerileri ve bilimsel süreç becerilerini” öğrencilere kazandırmak şeklinde ifade edilmiştir. Hayat Bilgisi öğretim programında yaşam becerilerine geniş bir şekilde yer verilmiştir. Öğretim programında yaşam becerileri ayrı bir başlık altında yer almış ve Hayat Bilgisi dersinin içeriği, kapsamı temelinde 23 tane yaşam becerisine yer verilmiştir. Bunlar; “araştırma”, “bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanma”, “değişim ve sürekliliği algılama”, “dengeli beslenme”, “doğayı koruma”, “girişimcilik”, “gözlem”, “iletişim”, “iş birliği”, “karar verme”, “kariyer bilinci

geliştirme”, “kaynakların kullanımı”, “kendini koruma”, “kendini tanıma”, “kişisel bakımı”, “kurallara uyma”, “mekanı algılama”, “milli ve kültürel değerleri algılama”, “öz yönetim”, “sağlığını koruma”, “sorun çözme”, “sosyal katılım” ve “öz yönetim”dir (MEB, 2018a).

Hayat Bilgisi öğretim programında yer alan temel yaşam becerileri Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi’ne göre oluşturulmuş Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi’ne göre belirlenmiştir (MEB, 2018a). Bu doğrultuda ulusal düzeyde hazırlanmış olduğu söylenebilir. Nitekim Yaşam becerileri ile ilgili eğitimde ortak bir içerik bulunmamaktadır, çünkü yaşam becerileri içinde yaşanan coğrafyanın kültürel ve sosyal gereksinimlerine göre şekillenmiştir (Griffith, 1999). Hayat Bilgisi öğretim programı ulusal düzey gereksinimleri temel alınarak hazırlanmış olmasına rağmen yaşam becerileri uluslararası kuruluşların ortak becerilerini içermektedir. Ayrıca bir yaşam dersi olan Hayat Bilgisi dersinde yaşam becerilerinin her bir kazanımla bütünleştirilerek anlatılması yerinde bir uygulama olmaktadır. Hayat Bilgisi dersi kapsamında öğrencilere kazandırılmak istenilen temel yaşam becerilerinin eğitimciler tarafından uygun öğretim yöntem, strateji kullanılarak aktarılması önem arz etmektedir (Çelik, 2020).

2.11. SOSYAL BİLGİLER DERSİNDE YAŞAM BECERİLERİ

Sosyal Bilgiler dersi çocuğun, toplumsal kural ve değerlere uyum sağlaması, iyi bir vatandaş olması amacındadır. Sosyal Bilgiler derslerinin bu hedefi “eleştirel, düşünme, yenilikçi düşünme, problem çözme, karar verme ve sosyal becerileri geliştirme” çerçevesinde şekillenir. Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi (NCSS) (2008) tarafından Sosyal Bilgiler dersinde temel akademik konulara 21. yüzyıl yaşam ve kariyer becerilerinin eklenmesi için yapılmış standartlar oluşturulmuştur. Bu standartlar teknoloji, kariyer ve yaşam becerileri temelindedir (aktaran Farisi, 2016, s.13). Sosyal Bilgiler derslerinin çağın ihtiyaç duyduğu insani nitelikleri içeren beceri ve yetkinlikleri kazandırmaya hizmet ettiği söylenebilir. 2018 Sosyal Bilgiler öğretim programında beceriler temel yaşam becerileri adı altında geçmemektedir. Fakat programda yer alan beceriler temel beceriler teknoloji, yaşam ve kariyer becerilerini kapsamaktadır. Programın amaç kısmında Türkiye Yeterlilikler çerçevesinden Sosyal Bilgiler derslerinde öğrencilere kazandırılması gereken 27

temel beceri yer almıştır. Bunlar, “araştırma”, “çevre okuryazarlığı”, “değişim ve sürekliliği algılama”, “dijital okuryazarlık”, “eleştirel düşünme”, “empati”, “finansal okuryazarlık”, “girişimcilik”, “gözlem”, “harita okuryazarlığı”, “hukuk okuryazarlığı”, “iletişim”, “iş birliği”, “kalıp yargı ve önyargıyı fark etme”, “kanıt kullanma”, “karar verme”, “konum analizi”, “medya okuryazarlığı”, “mekanı algılama”, “öz denetim”, “politik okuryazarlık”, “problem çözme”, “sosyal katılım”, “tablo, grafik diyagram çözme ve yorumlama”, “Türkçe’yi doğru, güzel ve etkili kullanma”, “yenilikçi düşünce”, “zaman ve kornolojiyi algılama” dır (MEB, 2018b).

Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan temel beceriler ulusal düzeye göre ihtiyaçlar ve sosyal bilgiler dersinin amaçları gözetilerek oluşturulmuş fakat yer becerilerde uluslararası kuruluşlarda yer alan becerilerin izlerini görmek mümkündür. Örneğin; “Hukuk, medya, çevre, politik ve finansal okuryazarlık” becerileri PAHO (2009) tarafından belirlenen 21.yüzyıl becerilerinde yer alan okuryazarlık becerileriyle aynıdır. Bununla birlikte WHO ve UNESCO (2008) kuruluşlarının belirlediği yaşam becerileri sınıflamasından “empati”, “eleştirel düşünme”, “iletişim”, “iş birliği”, “karar veme” ve “problem çözme”, “öz denetim” gibi beceriler de aynıdır. Bu doğrultuda Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan becerilerin hem yaşam becerileri hem de 21. yüzyıl becerilerinin yer aldığı görülmektedir.

2.12. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Düşünme ve yaşam becerilerine yönelik yapılmış ulusal ve uluslararası düzeyde çalışmalar mevcuttur. Bu bölümde düşünme ve yaşam becerilerine yönelik yapılmış yurt içi ve yurt dışı çalışmalara yer verilmiştir.

2.12.1. Düşünme Becerilerine İlişkin Yurt Dışı Çalışmalar

Düşünme becerilerine yönelik yapılmış yurt dışı çalışmaların genellikle farklı yöntem ve tekniklerin düşünme becerilerini geliştirmede etkisinin incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Tablo 2.1’de çalışmaların yoğunlaştığı alanlar gösterilmiştir.

Tablo 2. 1 : Düşünme Becerilerine ilişkin yurt dışı çalışmaların dağılımları

Farklı yöntem ve tekniklerin düşünme becerilerini geliştirmeye etkisi	9
Düşünme becerilerinin diğer değişkenlerle olan ilişkisi	5
Üstün yetenekli öğrencilerin düşünme becerileri	2
Ölçek geliştirme	1
Öğretim programının düşünme becerilerine yönelik incelenmesi	1
Öğretmenlerin düşünme becerilerine yönelik farkındalıkları	1

Tablo 2.1’de gösterildiği gibi 9 çalışma farklı yöntem ve tekniklerin düşünme becerilerini geliştirmeye etkisini inceleyen çalışmalar; 5 çalışma düşünme becerilerinin diğer değişkenlerle ilişkisinin incelendiği araştırmalar; 2 çalışma üstün yetenekli öğrencilerin düşünme beceri düzeylerini; 1’er çalışma ölçek geliştirme, öğretim programının düşünme becerilerine yönelik etkisi ve öğretmenlerin düşünme becerilerine yönelik farkındalıklarının incelendiği çalışmalardır. İlgili çalışmaların detayları şu şekildedir;

Huth (2021) çalışmasında; 4 ve 6. sınıf öğretmenlerinden din dersine düşünme becerilerinin nasıl entegre edildiği ile ilgili görüşlerini almıştır. Görüşme tekniği sonucu elde edilen bulguların içerik analizine göre öğretmenlerin düşünme becerilerinin kasıtlı olarak din dersi öğretim programına entegre edilmesini istedikleri, özellikle empati kavramı için bunun faydalı olacağını düşündükleri bulgularına ulaşmıştır.

Danczak, Thompson ve Overton (2020) çalışmalarında; üniversite öğrencilerinin düşünme becerilerini ölçmek amaçlı bir ölçek geliştirmişlerdir. Ölçek lisans düzeyinde Kimya bölümünü okuyan öğrencilere uygulanmak üzere tasarlanmıştır. Ölçekte iç güvenirlik yüksek düzeyde, yeterli orta derecede göstermiştir. Çalışmanın sonucunda üçüncü sınıf lisans öğrencilerinin düşünme becerileri düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Asmoro (2021) çalışmasında; farklı bilimsel etkinlik ve rehberlik sorgulama yoluyla gerçekleştirilen uygulamaların öğrencilerin bilimsel düşünme becerilerini geliştirmede etkisinin olabileceği hipotezlerini test etmiştir. 263 öğrenci üzerinden

yapılan uygulamanın sonucunda farklı bilimsel etkinlik ve rehberlik sorgulama yoluyla yapılan çalışmaların öğrencilerin bilimsel düşünce becerilerini önemli ölçüde geliştirdiği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Mayarni ve Nopiyanti (2021) çalışmalarında; lise öğrencilerinin ekoloji derslerinde analitik ve eleştirel düşünme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. 180 öğrenci üzerinde yapılan çalışmanın regresyon analizleri sonuçlarına göre öğrencilerin ekoloji öğrenimi ile analitik ve eleştirel düşünme becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Mahanal, Zubaidah ve Sumiati (2017) çalışmalarında; biyoloji dersi kapsamında üstün yetenekli öğrenciler ile üstün yetenekli olmayan öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini analiz etmişlerdir. 245 öğrenci üzerinde eleştirel düşünme testi uygulanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin diğerlerine ve kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Stepherd (1998) çalışmasında; problem temelli öğretim yönteminin 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin eleştirel düşünme becerisi üzerindeki etkisini incelediği deneysel çalışmada problem çözme yöntemi ile işlenilen Sosyal Bilgiler derslerinin geleneksel yöntemle işlenilen derse göre öğrencilerin akademik başarılarını, eleştirel düşünme becerilerini ve problem çözmede öz güvenlerini artırdığı sonuçlarına ulaşmıştır.

Zhou ve Lin (2019) çalışmalarında; ingilizce ve japonca lisans dil öğrencilerinin eleştirel düşünme becerileri açısından karşılaştırmalı olarak incelemişlerdir. 74 lisans öğrencileri üzerinde yapılan karşılaştırmalı araştırmanın sonucuna göre ingiliz dili okuyan öğrencilerin, japon dili okuyan öğrencilerden daha yüksek eleştirel düşünme becerisine sahip oldukları görülmüştür.

Hujar ve Matthews (2021) çalışmalarında; ilköğretim düşünme becerileri öğretim programının öğretmen görüşlerine göre değerlendirmesini yapmışlardır. Değerlendirme sonucunda öğretim programının üstün yeteneklilerin düşünme

becerilerini geliştirmeye yönelik olduğunu, fakat öğretmenlerin bu yönde desteklenmeye ihtiyaçları olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Stanley (2017) çalışmasında; ilköğretim sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirici etkinlikler hakkında görüşlerini almış ve çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin “ akran iş birliği, internet tabanlı öğretim yöntemi, kanıt temelli öğretim yöntemlerinin” sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede en sık kullanılan öğretim yöntemi olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Lumpkin (1992) çalışmasında; beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde doğrudan öğretim yaklaşımının öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve eleştirel düşünme becerilerine etkisini incelemiştir. 35 beşinci sınıf ve 45 altıncı sınıf öğrencinin oluşturduğu deneysel çalışmanın 5 hafta sonucunda alınan sonuçlara göre doğrudan öğretim yönteminin beşinci sınıf düzeyi öğrencilerinin akademik başarı ve eleştirel düşünme beceri gelişiminde herhangi bir değişiklik göstermediğini, fakat 6. sınıf öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerinde etkili olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Kahtani (1995) çalışmasında; Suudi Arabistan’da Sosyal Bilgiler derslerinde öğretmenlerin düşünme becerilerini öğretimi ile ilgili farkındalıklarını incelediği çalışmanın bulgularına göre, öğretmenlerin düşünme becerilerinin öğretiminin öneminin farkında olduklarını fakat içeriğinin ve nasıl öğretileceği konusunda bilgilerinin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Asimeng- Boahene (2009) çalışmasında; Sosyal Bilgiler derslerinde Afrika atasözlerinin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine geliştirmeye etkisini incelediği araştırmanın sonuçlarında deneyim ve kültürel uygulamaların eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede etkisi olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Maksum, Widiani ve Marini (2021) yaptıkları çalışmada; Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarının öğrencilerin sosyal beceri, öz düzenleme, eleştirel düşünme becerilerini geliştirmedeki etkisini incelemişlerdir. Çalışma bir yıl boyunca 250 ortaokul öğrencileri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, Sosyal

Bilgiler öğrenme çıktılarının öğrencilerin eleştirel düşünme, sosyal beceriler ve öz düzenleme becerileri üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu görülmüştür.

Alazzi (2008) çalışmasında; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerileri algıları incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre Ürdün’de Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eleştirel düşünme beceri düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yusmanto (2017) Sosyal Bilgiler derslerinde yuvarlak masa işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerine etkisi incelediği deneysel çalışmanın sonuçlarında uygulanan eğitim programının eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede olumlu etkisi olduğu sonucuna ulaşmıştır.

White vd. (2009) Sosyal Bilgiler dersinde Sokratik seminer yönteminin üstbiliş, öz düzenleme ve eleştirel düşünme becerileri arasındaki ilişkinin incelediği çalışmanın sonuçlarına göre eleştirel düşünme ve üstbiliş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Romanoswki ve Nasır (2012) Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerilerine yönelik görüşlerini aldıkları çalışmaların sonuçlarına göre öğretmenlerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirecek pedagojik desteğe ihtiyaç duydukları olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Benckenstein (2016) çalışmasında; uygulamadaki yaratıcı düşünme becerisini öğretmenlerin gözünden analiz etmiştir. 6 öğretmenin görüşlerinin analizi sonucunda Öğretmenlerin yaratıcı düşünme becerilerinin öğretilmesine yönelik eğitime ihtiyaç duyduklarını, yaratıcılığın okul, öğretmen iş birliği ile geliştirilmesi üzerine ortak çalışma yapılarak geliştirilebileceğine inandıklarını ifade etmişlerdir.

Fischer ve Pribesh (2011) çalışmalarında; Sosyal Bilgiler dersinde küçük öğrenme toplulukları uygulamasının yapıldığı sosyal bilgiler sınıflarında üst düzey düşünme becerilerini analiz etmişlerdir. Görüşme, gözlem ve testler sonucu uygulamanın öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerinin gelişimi destekleme

yeterli olmadığı ve üst düzey düşünme becerilerinin destekleyen farklı bileşenlerin olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

2.12.2. Düşünme Becerilerine İlişkin Yurt içi Çalışmalar

Düşünme becerilerine yönelik yapılmış yurt içi çalışmaların genellikle düşünme becerilerini geliştirmede öğretim, yöntem, teknik etkisinin incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Tablo 2.2’ de çalışmaların yoğunlaştığı alanlar gösterilmiştir.

Tablo 2. 2 : Düşünme Becerilerine ilişkin yurt içi çalışmaların dağılımları

Öğretim yöntem, tekniklerin düşünme becerilerini geliştirmeye etkisi	7
Düşünme becerilerinin çeşitli değişkenlerle ilişkisi	3
Düşünme becerilerinin akademik başarıya etkisi	2
Öğretim programının düşünme becerileri açısından incelenmesi	1
Farklı ülkelerin öğretmen adaylarının düşünme becerilerinin karşılaştırılması	1
Düşünme becerilerine yönelik yapılmış içerik analizi çalışmalar	1

Tablo 2.2’deki gibi öğretim yöntem ve tekniklerin düşünme becerilerini geliştirmeye etkisini inceleyen 7, düşünme becerilerinin çeşitli değişkenlerle olan ilişkisinin incelendiği 3 çalışma, düşünme becerilerinin akademik başarıya etkisini inceleyen 2 çalışma, öğretim programının düşünme becerileri açısından incelendiği, farklı ülkelerin öğretmen adaylarının düşünme becerilerinin karşılaştırıldığı ve düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların içerik analizi ile ilgili birer çalışma mevcuttur. İlgili çalışmaların içerikleri şu şekildedir;

Erdoğan (2020) yaptığı çalışmada; Matematik öğretmen adaylarının eleştirel ve yansıtıcı düşünme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 201 öğretmen adayının uygulanan testler sonucu elde edilen veriler sonucunda öğretmen adaylarının eleştirel düşünce ile yansıtıcı düşünce becerileri arasında orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dilekli (2019) çalışmasında; Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili yapılmış çalışmaların düşünme boyutlarının içerik analizi yapılmıştır. 14 çalışmanın içerik analizi sonucu, çalışmaların düşünme becerileri boyutlarında farklılıklar olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Bunların mikro düşünme, bir konu hakkında etkili düşünme, bilimsel yazma temalarında toplandığı görülmüştür.

Akbayır ve Topcul (2021) çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin matematik dersi akademik üstbilişsel farkındalıkları ve mantıksal düşünme becerilerinin etkisini incelemişlerdir. 120 ortaokul öğrencisine yapılan testler sonucu üstbilişsel farkındalığın mantıksal düşünme becerisi arasında anlamlı ve özel bir ilişki olduğu; mantıksal düşünme becerilerinin bir yordayıcısı oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Akdemir (2018) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin problem çözmeye yönelik becerilerinin yansıtıcı düşünme becerilerini irdelemiştir. Çalışmada 297 ortaokul öğrencisinden elde edilen veriler sonucunda akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerilerinin yüksek olduğu, kız çocuklarının yansıtıcı düşünme becerilerinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Yiğit ve Karatekin (2021) Sosyal Bilgiler dersinde oryantiring uygulamalarının uzamsal becerilere etkisini incelemişlerdir. 104 4.sınıf öğrencilerinden oluşan deneysel çalışmada öğrencilerin uzamsal düşünme becerilerinin geliştirdiği ve derse karşı olumlu tutum kazandırdığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Öcal ve Halmatov (2021) çalışmalarında; okul öncesi öğrencilerin 3 boyutlu geometrik düşünme becerilerini incelemişlerdir. 60- 72 ay aralığında 7 çocuk üzerinden gerçekleştirilen çalışmada çocukların üç boyutlu düşünme becerilerinin zayıf olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Şenel ve Bahçeci (2019) çalışmalarında; günlük yazma tekniğini kullanarak yaratıcı düşünme becerilerini incelemişlerdir. 4. sınıf, 23 öğrencinin katıldığı çalışmanın sonuçlarına göre öğrencilerin yaratıcı düşünme becerileri üzerinde olumlu olabileceği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Çakır, Rosaline ve Korkmaz (2021) çalışmalarında; Hintli ve Türk öğretmen adaylarının bilimsel düşünme becerilerini karşılaştırmışlardır. Hintli toplam 767 öğretmen adayı, 732 Türk öğretmen adayı araştırmanın örnekleme olmuştur. Öğretmen adaylarına uygulanan testler sonucunda Hintli öğretmen adaylarının

işlemsel düşünme becerileri yüksek; Türk öğretmen adaylarının orta derecede olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca her iki gruptaki öğretmen adaylarının en yüksek yaratıcı düşünme, en düşük problem çözme becerilerine sahip oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Budak, Geçer ve Topal (2021) çalışmalarında; Scratch uygulamalarının öğrencilerin yansıtıcı düşünme becerilerine etkisini incelemişlerdir. Çalışmada 82 lisans öğrencileri üzerinde yapılan uygulama sonucunda programın öğrencilerin akademik başarı ve sorgulama becerileri alt boyutlarında etkili olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Şahingöz (2021) çalışmasında; ilköğretim fen müfredatının astronomi temelli ünitelerde uzamsal düşünme becerilerine yer verilme durumları analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda müfredatta uzamsal ve sistemsel düşünme becerilerine yer verilme oranının makul seviyede olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Coşkun (2018) çalışmasında; üniversite öğrencilerinin üst düzey düşünme becerileri incelenmiştir. Çalışmada 407 Beden Eğitimi, İşletme, İlahiyat, Mühendislik ve Ormancılık öğrencilerine üstbilişsel beceriler ölçeği uygulanmış ve araştırmanın sonucunda en yüksek üstbilişsel becerilerin İlahiyat fakültesi öğrencilerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Duran ve Mertol (2021) çalışmalarında; lisans coğrafya öğrencilerinin coğrafi düşünme becerileri ve motivasyon düzeyleri incelenmiştir. 500 öğrenciye uygulanan anket sonucu coğrafi düşünme becerileri ve motivasyon düzeylerini cinsiyet, annenin mesleği ve gelir gibi alt amaçlar dağılımında anlamlı bir ilişki olmadığı fakat babanın mesleğinin motivasyon üzerinde etkisi olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Avcı ve Ayverdi (2020) çalışmalarında; üstün zekâlı öğrencilerin programlama becerileri bilimsel düşünme becerileri ile özyeterlik becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. 106 üstün yetenekli öğrencilerden elde edilen verilerin regresyon analiz sonuçlarına göre özyeterlilik ve programlama, bilimsel düşünme becerileri arasında yüksek bir ilişki olduğu bulgusuna erişilmiştir.

Arısoy ve Aybek (2021) çalışmalarında; ortaokul öğrencilerin matematik konu temelinde eleştirel düşünme eğitimin eleştirel düşünme becerilerinin etkisini incelemişlerdir. Çalışmada 62 ortaokul öğrencisine 16 haftalık eğitim verilmiş ve araştırmanın sonucunda eğitim programının öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri gelişiminde olumlu katkısı olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Eğir ve Ocak (2020) çalışmalarında; 468 4.sınıf öğrencisinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri arasındaki ilişki irdelenmiştir. Çalışmanın sonucuna göre problem çözme ve yansıtıcı düşünme becerileri arasında pozitif anlamlı ilişki olduğu görülmüştür.

2.12.3. Yaşam Becerilerine İlişkin Yurtdışı Çalışmalar

Yaşam becerilerine yönelik yapılmış yurt dışı çalışmaların genellikle yaşam becerileri eğitim program uygulamalarının yaşam becerilerini geliştirmede etkisinin incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Tablo 2.3’ de çalışmaların yoğunlaştığı alanlar gösterilmiştir.

Tablo 2. 3 : Yaşam Becerilerine ilişkin yurt dışı çalışmaların dağılımları

Yaşam becerileri eğitiminin etkisi	8
Farklı yöntem ve tekniklerin yaşam becerilerini geliştirmeye etkisi	3
Yaşam becerileri ve değer ilişkisi	1
Öğretmenlerin yaşam becerilerine ilişkin algıları	1

Tablo 2.3’ te görüldüğü üzere yaşam becerileri eğitiminin öğrencilerin yaşam becerilerini geliştirmeye etkisini inceleyen 8 çalışma, farklı yöntem ve tekniklerin yaşam becerilerini geliştirmeye etkisini inceleyen 3, yaşam becerileri ve değer ilişkisi ve öğretmenlerin yaşam becerilerine yönelik algılarını incelemiş birer çalışma mevcuttur. İlgili çalışmaların içerikleri şu şekildedir;

Tran, Phan, Nguyen ve Nguyen (2021) çalışmalarında; yaşam değerleri ve yaşam becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma kapsamında 883 ortaokul öğrencisine anket uygulanmıştır. Çalışma sonucu elde edilen bulgulara göre yaşam becerileri ve yaşam değerleri arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Hemphill, Gordon ve Wright (2019) çalışmalarında; spor alanında yaşam becerileri programı akademi öğrencilerine uygulamışlardır. Sürekli karşılaştırma analizi sonuçlarından uygulanan yaşam becerileri programının öğrencilerin bilişsel, kişisel ve fiziksel algılarında olumlu etki oluşturduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Bayer ve Fische (2019) çalışmalarında; ulusal çevre müfredatına göre yaşam ağacı tekniğini kullanarak yaşam becerilerinin gelişimini incelemişlerdir. Yapılan korelasyon çalışmaları sonucunda yaşam ağacı tekniğinin öğrencilerin sağlık alanında yaşam becerilerini geliştirmeye etkisi olabileceği ve materyal olarak kullanılabileceği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Yektatlab, Honarmandnejad ve Janghorban (2020) çalışmalarında; tükenmişlik sendromu yaşayan 104 hemşirenin web tabanlı yaşam beceri eğitimleri sonucu durumlarını analiz etmişlerdir. 10 haftalık deneysel çalışma sonucu web tabanlı yaşam becerileri eğitiminin hemşirelerin tükenmişlik düzeyinde azalma olduğu görülmüştür.

Robison ve Ingvarsson (2020) çalışmalarında gelişimsel yetersizliği olan çocukların davranışlarını geliştirmeye yönelik yaşam beceri eğitimi programının sonuçlarını izlemişlerdir. 4 haftalık uygulama sonucunda gelişim yetersizliği olan 9 çocuğun işlevsel olan davranışlarında yaşam becerileri eğitim paketinin etkili olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Gunning, Holloway ve Grealish (2020) çalışmalarında okul öncesi yaşam beceri eğitim programının; öğrencilerin sorunlu davranışlarını önlemede etkisi incelenmiştir. Çalışmada ebeveynlerin görüş ve değerlendirmeleri alınmıştır. 6 ebeveyn 3 ve 4 yaş çocuklarına yaşam becerileri öğretim programını evde uygulamışlardır. Araştırmanın sonuçlarına göre çocukların 13 temel yaşam becerilerinde ilerleme olduğu kaydedilmiştir. Dolayısıyla yaşam becerileri öğretim programı okul öncesi dönemde otizm spektrum bozukluğu olan çocukların eğitiminde kullanılması önerilmiştir.

Nair (2019) çalışmasında; yaşam becerileri eğitim programı ile öğrencilerin kişisel nitelikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 14 hafta boyunca lisans birinci sınıf öğrencilerine yaşam becerileri eğitimi verilmiştir. Araştırmanın sonunda yaşam becerileri eğitim programının öğrencilerin kişisel ve sosyal niteliklerini geliştirmede etkili ve önemli olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tyagi ve Kumari (2021) çalışmalarında; sosyal medyanın yaşam becerilerine etkisini ortaokul öğrencileri üzerinden incelemiştir. Ortaokul son sınıf öğrencileri üzerinde yapılmış bu çalışmanın sonucunda sosyal medyanın ortaokul öğrencilerinin yaşam becerilerini kazanmasında herhangi bir etkiye sahip olmadığını, fakat sosyal medyada fazla zaman harcamanın yaşam becerilerini olumsuz etkilediği sonuçlarına ulaşmışlardır.

Yuen vd. (2021) çalışmalarında ortaokul öğrencilerinin yaşam becerileri öğretmenlerin gözünden irdelenmiştir. Çalışmada 12 ortaokul öğretmeni üç odak grup görüşmesiyle elde edilen sonuçlara göre öğrencilerin hayatının anlamını ve başarılarını yaşam becerilerinin uzun ve kısa dönem hedefi olarak algıladıkları sonuçlarına ulaşmışlardır.

Al masri, Samedi, Aqel ve Hamet (2016) ingilizce dil kitaplarına yaşam becerilerine yer verilme durumları ile ilgili yaptıkları çalışmada; yaşam becerilerinin dil kitaplarına dağılımlarının rastgele dağıldığını, 6. sınıf ingilizce dil kitabında en fazla etkili iletişim becerilerine yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Lee ve Lee (2019) tarafından yaşam becerileri temelinde cinsellik eğitim programının geliştirilmesi etkisi incelenmiştir. Çalışmada ortaokul 1. sınıf 105 öğrenci üzerinden deney kontrol grupları oluşturulmuş. 10 ders saati uygulamanın ardından elde edilen sonuçlara göre deney grubundakilerin cinsel eğitim ve özdenetim bilgilerinde anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Vaisanen ve Hirsto (2020) çalışmalarında ters yüz edilmiş sınıf uygulamalarının üniversite öğrencilerinin çalışma yaşamı becerilerine etkisini incelemiştir. 601 üniversite öğrencisinin Covid 19 krizinin üstesinden gelebilme ihtimallerinin yüksek olduğu anket sonuçlarına yansımıştır.

Gatumni ve Kathuri (2018) yaptıkları çalışmada Kenya ‘da okul öncesi yaşam becerileri eğitim programının öğrenci, öğretmen ve ebeveyn açısından değerlendirmesini yapmışlardır. 39 öğrenci, 43 okul öncesi öğretmen ve 31 ebeveyn anket, görüşme ve gözlem teknikleri ile veriler toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre yaşam becerileri öğretmen ve ebeveynler için öğrencilerin öğrenmesi gereken temel beceriler olarak algılanmaktadır. Bununla birlikte öğrencilerin yaşam becerileri akademik becerilerle desteklendiğinde yaşam becerilerinin gelişimine olumlu etki sağlayabileceği sonuçlarına ulaşmıştır.

2.12.4. Yaşam Becerilerine İlişkin Yurtiçi Çalışmalar

Yaşam becerilerine yönelik yapılmış yurt içi çalışmaların genellikle yaşam becerilerini geliştirmede çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Tablo 2.4’ de çalışmaların yoğunlaştığı alanlar gösterilmiştir.

Tablo 2. 2 : Yaşam Becerilerine ilişkin yurt içi çalışmaların sınıflandırılması

Yaşam becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	4
Yaşam becerileri düzeyleri	3
Yaşam becerileri uygulamaları	1
Yaşam becerileri ve değer ilişkisi	1

Tablo 2.4’te gösterildiği gibi yaşam becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmalar ve yaşam beceri düzeylerinin ölçüldüğü çalışmalar yoğunluktadır. Onu sırasıyla yaşam becerileri uygulamaları ve yaşam becerileri ile değer ilişkisini inceleyen çalışmalar izlemiştir.

Bolat ve Korkmaz’ın (2021) çalışmalarında; öğretmen ve okul yöneticilerinin sosyal değerler ve yaşam becerileri düzeyleri irdelenmiştir. Çalışmaya katılan toplam 370 eğitim paydaşının toplumsal değer ile yaşamsal değerlerinin yüksek seviyede olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Avcı, Korur ve Turgut (2021) çalışmalarında; toplam 580 öğretmen adayının sınıf düzeyi ve bölümlerine göre yaşam becerileri düzeyleri irdelenmiştir. Çalışmanın sonucunda öğretmen adaylarının sınıf seviyesine göre yaşam becerileri düzeyinde anlamlı bir farklılık yokken; bölüm düzeyinde farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Coşkuner, Büyükçelebi, Kurak ve Açak (2021) çalışmalarında; toplam 698 ortaokul öğrenci grubunun sportif faaliyetler yoluyla yaşam becerileri kazanım düzeyleri irdelenmiştir. Çalışmada uygulanan ölçek sonrası elde edilen verilere göre öğrencilerin cinsiyet, yaş ve sınıf seviyesine göre yaşam becerilerinin farklılıklar gösterdiği; aile gelir durumunda herhangi bir farklılaşma olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kurtdede-Fidan ve Aydoğdu (2018) çalışmalarında; 12 sınıf öğretmeni ve 12 fen bilgisi öğretmeninden oluşan örneklem üzerinden elde edilen sonuçlara göre öğretmenler yaşam becerilerini sınıf içi ve sınıf dışı uygulamalara yansıttıkları bulgularına ulaşmışlardır.

Erduran- Avcı ve Kamer (2018) çalışmalarında; 26 fen bilgisi öğretmenin yaşam becerileri hakkındaki görüşleri alınmış ve çalışmanın sonucunda fen bilgisi öğretmenlerinin yaşam becerilerini, günlük yaşamla ilişkilendirmede zayıf oldukları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kasapoğlu ve Didin (2019) çalışmalarında okul öncesi öğretmen adaylarının yaşam becerilerini çeşitli değişkenler açısından incelemişlerdir. 391 okul öncesi öğretmen adayları üzerinde yapılan çalışmada cinsiyet, akademik başarı, sınıf düzeyi gibi değişkenler yaşam becerilerinin psikolojik boyutu açısından öğrencilerde farklılıklar oluşturduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bununla birlikte okul öncesi adayların psikolojik iyi oluş hallerinin ve iletişim becerilerinin yüksek düzeyde olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Bahçeci ve Kuru (2008) çalışmalarında 215 üniversite öğrencileri üzerinde portfolyo'nun yaşam becerilerini izlemişlerdir. Deneysel desenlenmiş çalışmanın sonucunda portfolyo kullanımının en çok eleştirel düşünme, iş birliği ve problem çözme becerileri üzerinde etkili olduğu sonuçlarına ulaşmışlardır.

Deveci, Konuş ve Aydı (2018) çalışmalarında Fen Bilgisi öğretim programlarını çeşitli yaşam becerileri açısından incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda göre en fazla 7. Sınıf öğretim programında yaşam becerilerine yer verilirken; girişimcilik, karar verme becerilerine yönelik yaşam becerilerinin

programda yer alan diğ er becerilere oranla daha az yer verildiği sonucuna ulaşmışlardır.

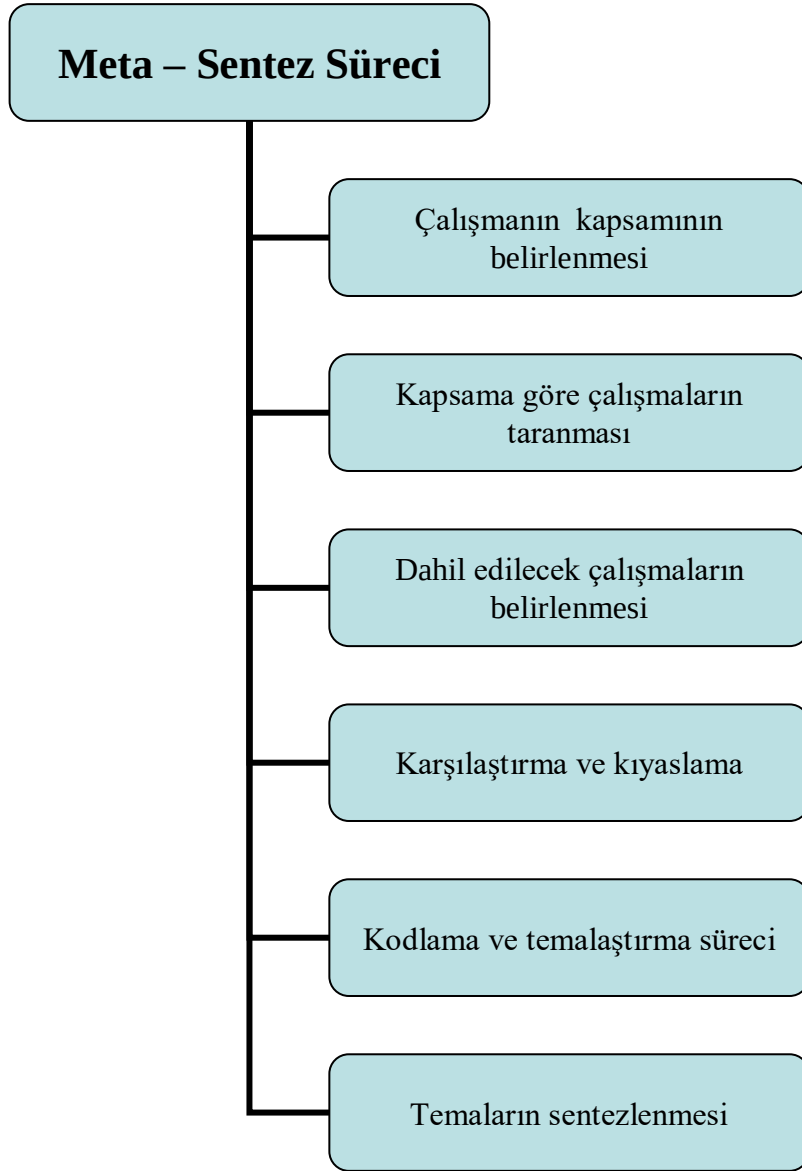
  mmet ve Demirci (2017) yaptıkları çalışmada yaşam becerileri programının öğrencilerin iyi oluş hallerine etkisini incelemişlerdir. Grupla yürütülen psikolojik danışma sürecinde 24  ğrenci üzerinde deney ve kontrol grubu oluşturulmuştur. Çalışmanın sonucunda grupla yürütülen psikolojik danışma yaşam becerileri programının öğrencilerin iyi oluş hallerine olumlu yansıdağı sonucuna ulaşılmıştır.

BÖLÜM III: YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, örneklem grubu, verilerin toplama araçları, dahil etme ve hariç tutma, kodlama ve temaların oluşturulması, verilerin analizi, araştırmanın güvenirliliği yer almıştır.

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu tez çalışmasının amacının Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların eğilimlerinin detaylı bir şekilde analiz edilmesidir. Bu çalışmada bu amaca hizmet edebilecek nitel araştırma içerik analizi yöntemlerinden meta-sentez yöntemi kullanılmıştır. Meta-sentez, birbiriyle ilgili farklı nitel çalışmaların sonuçlarının birleştirilmesi, detaylı bir şekilde tema, kategori ve kodlar halinde incelenip, görseller aracılığıyla sunulması ve nitel bir şekilde yorumlanmasıdır (Walsh ve Downe, 2005). Meta- sentez bir içerik analiz yöntemidir ve ilk olarak politik alanlarda daha sonra sağlık çalışmalarında sıklıkla kullanılmıştır (Douglas vd., 2008). Zimmer'e (2006) göre nitel meta- sentez nitel bulguların daha resmileştirici bilgilerin ortaya çıkmasına yardımcı olmaktadır. Meta- sentez çoğunlukla nitel araştırmaların sonuçlarının birleştiriliği çalışmalarda kullanımasından ötürü sadece nitel çalışmaların dahil edildiği bir yöntem olarak düşünülmüştür (Çalık ve Sözbilir, 2014). Ancak alan yazında nicel ve nitel yöntem çalışmaları üzerinde kullanıldığı görülmektedir. Meta-senteze tabii tutulmuş çalışmalarda bulgular nitel bir şekilde yorumlanmaktadır. Bu araştırma Walsh ve Downe (2005) tarafından geliştirilen meta- sentez aşamalarına göre yürütülmüştür.

Şekil 3. 1: Meta-sentez sürecinin aşamaları (Walsh ve Downe, 2005).

3.1.1. Meta-Sentez: Kavramsal bir çözümleme

Meta çalışmalarının temelleri; post pozitivizm dayanan ve (Alexande ve Colomby, 1992) nitel araştırmalar üzerine yapılan çalışmalar ile bu çalışmaların fenomenlerinin ortaya çıkardıkları sonuçları sentezlemek (Ritzer, 1992) amacıyla ortaya çıkmış araştırma yöntem ve yaklaşımlardır (aktaran Paterson ve diğerleri, 2001).

Nitel araştırmalarda sentezlenme sosyolog Glaser ve Strauss tarafından gerçekleştiren gömülü teori oluşturmalarına kadar uzanır (Zimmer, 2006).

Meta- sentez ilk olarak Noblit ve Hare (1988) tarafından oluşturulan “meta-etnografik” yaklaşımda yer almıştır (aktaran Nye ve diğerleri, 2016, s.57-59). Meta etnografik çalışmanın süreci meta sentez ile ilgili her bir çalışmanın ayrı olarak incelenmesi ve tüm çalışmalar sonucu elde edilen verilerin analiz edilmesi ve tekrar yorumlanmasını içerir (Lucero, 2016).

Genel olarak nitel meta sentez çalışmalarında 3 temel amaç bulunmaktadır. Bunlar “teori oluşturma, teori açıklama, teori geliştirme” dir. Bu analiz yönteminde belirli durum veya çalışma nitel araştırma temelinde bütüncül bir şekilde bir dizi kavramsal analize tabii tutulur. Bu kavramsal analiz sayesinde mevcut çalışma veya durumlardan ortaya çıkan nitel sonuçlar yeni çalışmalara geniş perspektiften bakma imkanı sağlar. Bu anlamda meta – sentez araştırmaları derinleştiren ve sonraki çalışmaların kalitelerini artırmaya rehberlik eden bir yöntemdir (Clemmens, 2003). Meta sentez çalışmaları literatürde diğer sistematik analizlerle karıştırılabilir, fakat bu yöntemde birincil kaynaklar kullanılarak elde edilen veri setleri ortak temalar üzerinden analiz edilir. Yani tüm çalışmalardan elde edilen bir özet değil, elde edilen verilerdeki farklılıkları ve ortak yönleri açığa çıkarmaktır (Ludvigsen ve diğerleri, 2016). Bu yönüyle nitel meta sentez çalışmaları keşfedicidir. Çalışmaların zayıf veya eksik yanlarından ortaya yeni bir teori çıkabilir.

Meta- sentez bir dizi sistemli aşamalardan oluşur. Noblit ve Hare (1988) tarafından meta- etnografik çalışmalarda kullanılan aşamalar aynı zamanda meta-sentez çalışmaları için de kullanılabilir; (aktaran Atkins ve diğerleri, 2008, s.107-118)

Birinci Adım : *Çalışma yapılacak konu, olay veya durum üzerinde karar verme:*

Meta–sentez çalışmaları belirli bir amaç için yapılan ve alana katkı sağlayan çalışmalardır. Bu anlamda alana katkı sağlayabilecek veya bir boşluğu doldurabilecek fenomen üzerinde çalışılması uygun olacaktır.

İkinci adım: *Konunun bağlantılarını belirleme :* Meta- sentez dar veya geniş kapsamlı birbirleriyle alakalı çalışmaları içerir. Bu noktada ana konuyla bağlantılı kapsamı içeren konular üzerinde durulur.

Üçüncü adım: *Titiz ve dikkatli bir şekilde okuma ve tekrar okuma* : Çalışma kapsamına dahil edilen araştırmalar dikkatli bir şekilde okunmalıdır. Tekrar okunmalıdır. Bu sayede çalışmaların hangi verilerine odaklanılacağı ve ortaya çıkarılacağı netleşir.

Dördüncü adım : *Çalışmaların ana temalarını belirleme* : Ana temalar belirlenir ve temalar arasındaki ilişkiler dikkatli şekilde incelenir.

Beşinci adım: *Çalışmaların birleştirilmesi* : Temalar sonucu elde edilen veriler her çalışmanın bütünlüğüne dikkat edilerek birleştirilir. Meta- Sentez'in en zor aşamasıdır. Bu aşamada 3 yaklaşımdan biri önerilir. Bunlar; kavramsal çeviri, çürütücü çeviri, argümandır. Kavramsal çeviri de çalışmaların belirli parametreleri incelenir. Çürütücü çeviri de çalışmaların farklı ve ikircikli yönleri keşfedilir. Argüman yaklaşımında tüm çalışmaların tüm yönlerinin çerçevesi çizilir.

Altıncı adım: *Sentezlerin çevrilmesi* : Bu süreçte tüm temalardan sentezlenen verilerin kavramsal olarak eşlenmesidir. Meta özet çıkarma, metinlerin veya bulguların ayrılması gibi.

Yedinci adım: *Sentezlerin ifade edilmesi* : Meta- Sentez'in en son aşaması sentezin bir yayınla sunulmasıdır.

Bununla birlikte bir meta-sentez çalışmasının metodolojik bileşenleri şu parçalardan oluşmalıdır; (Barrosa ve Sandelowski, 2003)

1. Çalışmaların kapsamının belirlenmesi
2. Çalışmaya dahil etme ve hariç tutma kriterlerinin belirlenmesi
3. Çalışmaların kalitelerinin incelenmesi
4. Çalışmaların sentezlenmesi
5. Sonuçların raporlaştırılması

Meta – sentez araştırmaları eğitim alanında tercih edilmesi yapılan çalışmaların zayıf ve güçlü yönlerini ortaya koyabileceği gibi, gelecekte yapılacak veya yapılması gereken çalışmalara yol gösterici olacaktır.

3.2.EVREN VE ÖRNEKLEM/ALIşMA GRUBU

Bu tez çalışmasının evrenini “YK Ulusal Tez Merkezi, Proquest, Web of Science, Scienccedirect, Eric ve Google Scholar” veri tabanlarında yer alan düşünme ve yaşam becerilerine yönelik çalışmalar oluşturmaktadır. Bu araştırmanın örneklemine ise 2005- 2021 yılları aralığında “ YK Ulusal Tez Merkezi”, “Proquest”, “Web of Science”, “Sciencedirect”, “Eric” ve “Google Scholar”veritabanlarından erişime açık toplam 322 çalışma oluşturmaktadır. Araştırmanın rneklem grubunun seçilmesinde amaçlı örneklem türlerinden ölçüt örneklem kullanılmıştır. ltler şu şekildedir;

- Makeleler ve tez çalışmalarının 2005-2021 yılları aralığında yapılmış olmalarına dikkat edilmiştir. Araştırmalarda 2005 yılının ölçüt olarak seçilmesinde ğretim programlarında meydana gelen değişiklikler dikkate alınmıştır. 2005 yılı itibariyle Türkiye Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler ğretim programlarında “yapılandırmacılık” yaklaşımının yansımaları görülmüş ve yenilenen ğretim programında düşünme ve yaşam becerilerine daha fazla yer verilmiştir.
- Araştırmaların başlığında Türkçe veri tabanlarında “Hayat Bilgisi”, “ Sosyal Bilgiler”, “Düşünme Becerileri”, “Beceriler”, “Yaşam Becerileri”, anahtar kelimelerinin yer almasına dikkate edilmiştir.
- Proquest, Web of Science, Scieccndirect, Google Scholar veritabanlarında çalışmaların başlığında “Life Sciences” “Life Studies”, “Social Studies” “Social Studies”, “Thinking Skills”, “Life Skills” kelimelerinin yer almasına dikkat edilmiştir.
- Proquest, Web of Science, Eric, Sciencedirect, Google Scholar veritabanında yer alan uluslararası tez ve makaleler için içeriklerinin MEB 2018 Hayat

Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan düşünme becerilerine paralel içerik ve eğitim seviyesinde olması dikkate alınmıştır.

- Yaşam becerileri ile ilgili literatür taramasında 2018 Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan beceriler ile UNESCO, WHO, PAHO uluslararası kuruluşların belirledikleri yaşama becerileri dikkate alınmıştır.
- Makale çalışmaları Üniversitelerarası Kurul'nun doçentlik başvurularında eğitim bilimleri için verdiği indekslere göre sınıflandırılmıştır.

3.3.VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu tez araştırmasında veriler doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. Tez çalışmalarına “YÖK Ulusal Tez Merkezi” ve “Proquest” ; makale çalışmalarına “Web of Science”, “Sciencedirect”, “Eric”, “Google Scholar” veri tabanlarından erişilmiştir. Toplam 322 çalışmadan 193 çalışma düşünme becerileri, 129 çalışma yaşam becerileri ile ilgili çalışmalardan oluşmaktadır. Çalışmaya 232 tez ve 90 makale dahil edilmiştir.

3.3.1. Dahil Etme ve Hariç Tutma

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerine yönelik yapılmış toplam 197 tane çalışmaya erişilmiş ve özetleri okunmuştur. 197 çalışmadan 193 çalışma ölçütlere uygun olduğu için çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil edilmeyen düşünme becerileri ile ilgili toplam 4 çalışmadan 3'ü yıl ölçütü; Proquest veritabanından erişilen 1 çalışma ise eğitim seviyesi ve içeriği bakımından çalışmaya dahil edilmemiştir. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerine yönelik 76 çalışmaya erişilmiştir. Yaşam becerilerinin beceriler halinde tek tek incelendiği toplam 53 çalışma incelenmiş, nihayetinde yaşam becerileri ile ilgili toplam 129 çalışma araştırmaya dahil edilmiştir. Yaşam becerileri ile ilgili incelenen tüm çalışmalar araştırmaya dahil edilmiştir. Çalışmalarda eş anlamlı kullanılan kelimeleri içeren araştırmalar örneğin; “metabilişsel ile üstbilişsel” ve “empati” kavramının bilişsel ve yaşam beceri türünde inceleyen tüm çalışmalar araştırmaya dahil edilmiştir. Nihayetinde araştırma kapsamına Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde toplam 322 çalışma dahil edilmiştir. Araştırmaya dahil edilmiş olan toplam 322 çalışmanın listesi Ek 1'de sunulmuştur.

Son karşılaştırmalar ve kıyaslamalar sonucu araştırmaya dahil edilen Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış toplam 193 çalışma MEB tarafından 2018 Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programında öğrencilere her bir kazanımla bütünleştirilerek kazandırılması hedeflenen “eleştirel düşünme becerileri”, “yaratıcı düşünme becerileri”, “yansıtıcı düşünme becerileri”, “empatik düşünme becerileri”, “problem çözme becerileri”, “karar verme becerileri”, “tarihsel düşünme becerileri”, “mekansal düşünme becerileri”, “yenilikçi düşünme becerileri”, “üstbilişsel düşünme becerileri” düşünme becerilerinden oluşmaktadır. Tablo 3.1’de araştırma kapsamındaki bu düşünme becerilerinin sayılarına yer verilmiştir. Yaşam becerileri ile ilgili çalışmalar “temel yaşam becerileri”, “kişiler ile ilgili beceriler”, “kişisel beceriler”, “bilişsel beceriler” “iş hayatı ile ilgili beceriler” olarak uluslararası düzeyde tüm yaşam becerilerinin sınıflamalarında ortak olan beceriler (Cimmati, 2016) temel alınarak Tablo 3.2’de sunulmuştur. Yaşam becerilerinin “bilişsel beceriler” ile ilgili boyutu düşünme becerilerini kapsadığından ve düşünme becerileri altında analiz edileceğinden dolayı Tablo 3.2’de “bilişsel beceriler” yer almamaktadır.

Tablo 3. 1 : Çalışmaya dahil edilen Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların dağılımları

	Düşünme Becerileri Türü	n
1	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri	53
2	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileri	23
3	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri	15
4	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri	40
5	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri	18
6	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel düşünme becerileri	15
7	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde mekansal düşünme becerileri	12
8	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde karar verme becerileri	6
9	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde üstbilişsel düşünme becerileri	8
10	Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde yenilikçi düşünme becerileri	3
	Toplam	193

Tablo 3.1'e göre çalışma kapsamına giren 193 çalışmadan, 53 çalışma eleştirel düşünme becerileri, 23 çalışma yaratıcı düşünme becerileri, 15 çalışma yansıtıcı düşünme becerileri, 40 çalışma empatik düşünme becerileri, 18 çalışma problem çözme becerileri, 15 çalışma tarihsel düşünme becerileri, 12 çalışma mekansal düşünme becerileri, 6 çalışma karar verme becerileri, 8 çalışma üstbilişsel düşünme becerileri, 3 çalışma yenilikçi düşünme becerilerinden oluşmaktadır.

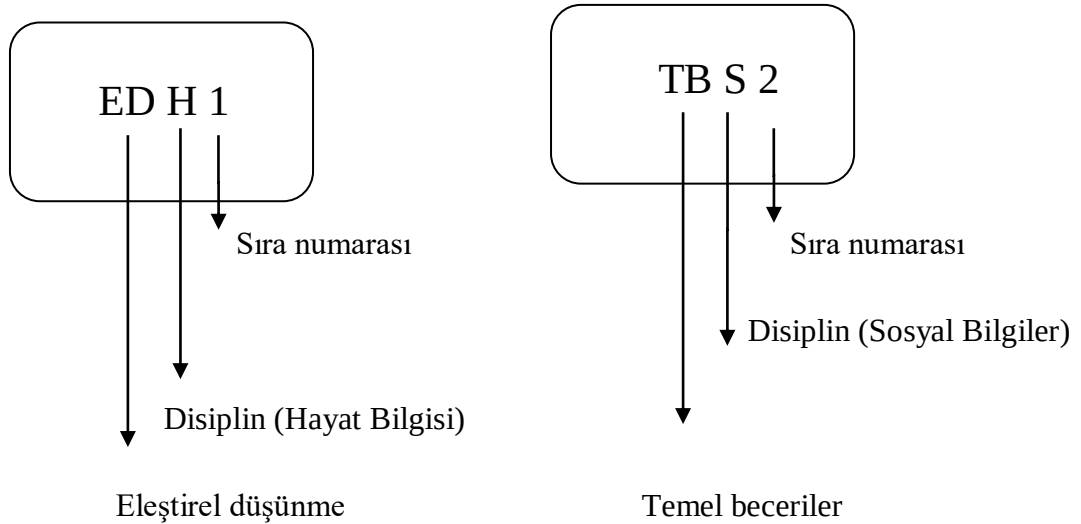
Tablo 3. 2 : Çalışmaya dahil edilen Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların dağılımları

Yaşam Becerileri Türü		n
1	Temel Yaşam Becerileri	82
2	Kişiler ile ilgili Beceriler	19
3	Kişisel Beceriler	10
4	İş Hayatı ile ilgili Beceriler	18
Toplam		129

Tablo 3.2' ye göre çalışma kapsamına giren 129 çalışmadan 82 çalışma temel yaşam becerileri, 19 çalışma kişiler ile ilgili beceriler, 10 çalışma kişisel beceriler, 18 çalışma iş hayatı ile ilgili becerilerden oluşmaktadır.

3.3.2. Kodlama ve Temalaştırma Süreci

Araştırmaya dahil edilen toplam 322 çalışma bilgisayara indirilmiştir. Her bir çalışma meta sentezin beşinci basamağına göre kodlanmıştır. Çalışmaların kodlanması geçerlik ve güvenilirliği artırmıştır. Araştırmaların kodlanmasında Şekil 3.2'deki örnekte gösterildiği gibi çalışmanın ilgili olduğu düşünme veya yaşam becerileri türü ve disiplin temel alınmıştır.

Şekil 3. 2: Çalışmaların kodlanması

Kodlama sürecinin ardından çalışmaların meta temalara ayrılmasında ilgili oldukları düşünme ve yaşam beceri türleri temel alınmıştır. Böylece düşünme becerileri ile ilgili meta temalar şu şekildedir;

1. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
2. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
3. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
4. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
5. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
6. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
7. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
8. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
9. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
10. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması

Yaşam Becerileri ile ilgili meta temalar ise şu şekildedir;

1. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
2. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması

3. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması
4. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların meta teması

Çalışmaların içeriklerine göre oluşturulmuş temalaştırma işleminden sonra meta temaların analiz edilmesi sürecine başlanmıştır. Çalışmaya dahil edilen toplam 322 çalışma birincil veri kaynakları olarak incelenmiştir.

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmanın veri analiz sürecine kodlanmış ve meta temalara ayrılmış çalışmalar meta temalarına göre ayrı bir şekilde bilgisayarda klasöre yüklenmiştir. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalar 10 meta tema altında oluşturulduğundan dolayı 10 ayrı klasörleştirme işlemi yapılmıştır. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili 4 meta tema oluşturulduğundan ilgili 4 klasör açılmıştır. Daha sonra meta temaların sırasına göre belirlenmiş parametrelere göre analizlere başlanmıştır. İlk olarak Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar meta teması analiz edilmeye başlanmıştır. Her bir çalışma araştırmacı tarafından oluşturulmuş “Çalışma İnceleme Formu”na (Ek2) göre aşağıdaki parametreleri içerecek şekilde incelenmiştir. Bunlar;

- Çalışmanın yılı, adı, üniversite ve yazarı
- Çalışmanın konusu
- Çalışmada kullanılan araştırma yöntem ve deseni
- Çalışmanın örneklem/ çalışma grubu, örneklem seçim türleri, örneklem düzey ve büyüklüğü
- Çalışmaların uygulama süresi
- Çalışmada kullanılan veritoplama araçları
- Çalışmada kullanılan veri analiz yöntemleri

- Çalışmadan elde edilen sonuçlar

Çalışma inceleme formuna göre detaylı bir şekilde incelenen her bir çalışmanın bulguları Microsoft Office Excel programına aktarılmıştır. Araştırmanın veri analiz sürecinin örneği Şekil 3.3'te yer verilmiştir. Verilerin analizi sonucu elde edilen bulgular frekans ve yüzde tabloları şeklinde sunulmuştur.

		YIL	ÇALIŞMA ADI	YAZAR	TÜRLÜ / DERGİ	KONU	YÖNÜ	DESEN	ÖRNEKLEM DÜZ	VERİ TOPLAMA ARACI	SÜRE	VERİ ANALİZİ	ETKİ VAR /YOK	
1	EDS1	2005	Eleştirel düşünme becerilerini temele alan ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretiminin	SİBEL GÜZEL	TEZ YL	Mustafa Kemal Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / İlköğretim Ana	ÖĞRT. ETKİŞİ	NİCEL	DENEYSEL	92 4. SINIF ÖĞR./YANSIZ ÖĞR.	kişisel bilgi formu, eleştirel düşünme becerileri testi, başarı testi, tutum ölçeği	4 HAFTA	Frekans, yüzde, aritmetik ortalama, standart	öğrenciler lehine anlamlı
			İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde eleştirel düşünme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	MEHMET KAAN DEMİR	TEZ DR	Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü / Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı	ÖĞR ELEŞTİREL DÜŞÜNME DÜZEYLERİ	NİCEL	TARAMA	(2488) 4 VE 5. SINIF ÖĞRE. Oranlı kümeörnekleme	Eleştirel Düşünme Ölçekleri (analiz-değerlendirme-çıkartım-yorumlamaaçıklama-öz düzenleme), Sosyal Bilgiler Başarı Testleri (dördüncü sınıf-beşinci sınıf), Eleştirel Düşünme İçin Sınıf Ortamı Gözlem Formu, Sınıf Öğretmeni Demokratik Davranış Ölçeği VE gözlem,	4 HAFTA	pearson momentler çarpımı korelasyo,	öğrenciler lehine anlamlı

Şekil 3. 3: Veri analiz sürecinde verilerin aktarıldığı excel dosyası.

3.4.1.GÜVENİRLİK

Bilimsel araştırmalarda verilerin toplanma süreci ve çözümlenmesindeki hassasiyet veri toplama araçlarında da aynı titizlik ve önemle uygulanmalıdır (Kirk ve Miller, 1986, s.29). Bu durumda hem nicel hem nitel araştırmalarda “geçerlik ve güvenilirlik” kavramları bilimsel çalışmaların yapı taşlarıdır denilebilir. Geçerlik, uygulanan bir testin amacı neyse gerçekten o şeyi ölçme derecesidir. Geçerlik ve güvenilirlik çoğunlukla nicel bilimsel çalışmaların ölçütleri olarak kabul edilirken; nitel çalışmalarda bu ölçütler kullanılmaz. Nicel araştırma temeline dayanan “güvenirlik” ise en genel tanımıyla ölçme aracının hatadan arındırılmasıdır (Batdı ve Oral, 2020). Nitel araştırmalarda “geçerlik ve güvenilirlik ifadeleri nitel araştırmaların nicel araştırmalardan farklı olarak “ tek bir düşünce” yapısını ifade ettikleri, sonuçları evrene genelleme gibi bir kaygılarının olmaması gibi algılardan ötürü, nitel çalışmalarda daha çok inanırılık, araştırmacının işin uzmanı olması ve sürecin detaylandırılması üzerinedir (Patton, 2014; Krefting, 1991). Ayrıca nitel çalışmalara “güvenirlik” ölçütü nicel çalışmalardan aktarılmıştır. Fakat nitel çalışmalarda ki güvenilirlik nicel çalışmalardan farklı olarak tutarlılık, teytilenebilirlik’tir. Çünkü evren sürekli bir gelişme ve değişme içindedir her saniye değişen dünyada

yenilenebilir ve katlanabilir bir kaos ortamında ölçmek için kullanılacak veri toplama araçlarından elde edilen bulgular değişebilir ve evrene genellenemez. Bu noktada nitel çalışmalardaki güvenilirlik nicel çalışmalardan farklıdır (Sönmez ve Alacapınar, 2019).

Nitel araştırmalarda güvenilirlik konvensiyonalist, yorumlayıcı ve yeniden oluşturmacı şeklinde anlaşılabilir. Guba ve Lincon (1985) nitel çalışmalarda geçerlik ve güvenilirlik yerine “inandırıcılık (trustworthiness) üzerine durmuşlar ve araştırmacının belirli kriterler doğrultusunda ilerlemelerine işaret etmişlerdir. Bunlar;

İnanırlılık (Credibility): Bir nitel çalışmada inanırlılığı artırmanın en önemli kriteri “uzun süreli etkileşim” (prolonged engagement)’dir. Araştırmacı ne kadar uzun süre çalışmanın yapılacağı ortamda bulunursa veri toplama süreci o kadar yansız olabilmektedir. Burada amaç araştırma sonuçlarının inandırıcılığı olduğundan geniş bir zamana yayarak araştırmacı ve katılımcılar arasındaki güven ve farklı veri toplama araçlarının kullanılması da süreci olumlu yönde etkileyip inanırlılığı artıracaktır.

Güvenilebilirlik (Dependability): Nitel çalışmada çalışmanın iç güvenilirliğini artırma amacıyla üçgenleme (triangulation) tekniği kullanılır. Nitel çalışmalarda elde edilen sonuçlar ne kadar güvenilir olduğunu desteklemek için farklı veri toplama araçlarının kullanılması bunların hem nitel hem nicel odaklı olması sonuçların güçlü ve güvenilir olduğunu gösterir. Sıklıkla “araştırmacı üçgenleme, veri kaynaklı üçgenleme, yöntem üçgenleme ve teori üçgenleme” kullanılır.

Onaylanabilirlik (Confirmability): Nitel çalışmaların onaylanabilirliği araştırmacının tarafsız ve katılımcıların kendi ifadelerini yansıttıkları bulguları, ham verileri, çalışma süreci ve çalışma sürecinin nasıl yönetildiği ile ilgili bilgileri içeren kriterlerin sonuçlarıdır.

Aktarılabirlik (Transferability): Nitel araştırmalarda aktarılabirliğin saptanmasında “örneklem” seçimi kriterdir. Örneklem seçimin ve yöntemin detaylandırılması, katılımcıların özellikleri, sonuçların evrene genellenmesine değil, farklı çalışmalarda benzer niteliklere sahip katılımcılarla çalışmaların uygulanıp uygulanamayacağının kestirilmesini ifade etmektedir (Aktaran Elo, Kääriäinen, Kanste, Pölkki, Utriainen ve Kyngäs, 2014).

Miles ve Huberman (1994) nitel araştırmanın inanırılık boyutunun artırılmasına yönelik “araştırmanın yönteminin güçlü olmasına, derinlemesine betimleme sürecine, uzun süreyi kapsayan gözlem ve görüşmelerin yapılmasına, tekrar gözlem ve sorgulamalara ağırlık verilmesine, araştırmacıların deneyimlerine, daha önce yapılmış çalışmaların bulgularıyla karşılaştırılmasına, katılıcıların detaylıca tanınmasına ve kodlayıcılar arası güvenilirlik durumlarını sıralamıştır. Bu sıralamalarda en çok uygulanan ve dikkat çeken “kodlayıcılar arası güvenilirlik” tir. Kodlayıcılar arası güvenilirlik iki ya da daha fazla araştırmacının aynı veri üzerinden kodlamalar yapması sonucu ortaya benzer kodlar olup olmadıkları ve sorgulanması gerekenlerin netliğini ortaya çıkarır. Uyumsuzlukların olması durumunda yeniden düzenleme ve ifadelerin genellenebilirliğinin yenilenmesini gerektirir. Hesaplanan değer % 70 ve üzeri ise uyum kodlayıcılar arası güvenilirlik iyi ve uyumlu düzeyde kabul edilmektedir.

Alan yazın incelendiğinde nitel araştırmalarda güvenilirliği ve geçerliği artırmak için farklı teknikler kullandığı görülmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Ayrıca Onwuegbuzie ve Leech (2007) nitel meta sentez çalışmalarında çalışmanın örneklem grubunun doygunluğu, çalışma sürecinin detaylandırılması inanırılığını artırdığını ifade etmektedir.

Bu tez çalışmasının güvenilirliği Miles ve Huberman (1994) “kodlayıcılar arası güvenilirlik” formülü kullanılmıştır. Güvenirliğin sağlanmasında Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı’nda görev yapmakta olan iki doktoralı alan uzmanından yardım alınmıştır. Araştırmacı ve diğer öğretim elemanlarının kodlamaları birbirleriyle karşılaştırılmış, Miles ve Huberman’ın (1994) kodlayıcı güvenilirlik formülü kullanılmıştır. Araştırmacı ve uzmanlar arasındaki analizin uyumu, “Güvenirlik= Uzlaşma Sayısı/ Uzlaşma Sayısı + Uzlaşmama Sayısı” formülüne göre hesaplanmıştır. Araştırmacı ve uzmanlar arası kodlayıcı güvenilirliği, araştırma sorularının alt boyutlarıyla 1.araştırma sorusu için Tablo 3.3, 2.araştırma sorusu için Tablo 3.4’te sunulmuştur.

Tablo 3. 3 : Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların alt boyutlarına göre güvenirlik katsayıları

Alt Boyutlar	Güvenirlik katsayısı
1 Hayat Bilgi.ve Sosyal Bilg. derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar	0.92
2 Hayat Bilgi.ve Sosyal Bilg. derslerinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar	0.92
3 Hayat Bilgi.ve Sosyal Bilg. derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar	0.94
4 Hayat Bilgi.ve Sosyal Bilg. derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar	0.95
5 Hayat Bilgi.ve Sosyal Bilg. derslerinde problem çözme düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar	0.96
6 Hayat Bilgi.ve Sosyal Bilg. derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar	0.92
7 Hayat Bilgi.ve Sosyal Bilg. derslerinde mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar	0.91
8 Hayat Bilgi.ve Sosyal Bilg. derslerinde karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar	0.90
9 Hayat Bilgi.ve Sosyal Bilg. derslerinde üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar	0.93
10 Hayat Bilgi.ve Sosyal Bilg. derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar	0.94

Tablo 3.3'te görüldüğü gibi araştırmanın 1. sorusu olan “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerinin eğilimleri nasıldır?” sorusuna ilişkin alt boyutlara göre hesaplanan güvenirlik katsayıları sırasıyla “eleştirel düşünme becerileri” ile ilgili yapılmış çalışmaların 0.92, “yaratıcı düşünme becerileri” ile ilgili yapılmış çalışmaların 0.92, “yansıtıcı düşünme becerileri” ile ilgili yapılmış çalışmalar 0.94, “empatik düşünme becerileri” ile ilgili yapılmış çalışmaların 0.95, “problem çözme becerileri” ile ilgili yapılmış çalışmaların 0.96, “tarihsel düşünme becerileri” ile ilgili yapılmış çalışmaların 0.92, “mekansal düşünme becerileri” ile ilgili yapılmış 0.91, “karar verme becerileri” ile ilgili yapılmış çalışmaların 0.90, “üstbilişsel düşünme becerileri” ile ilgili yapılmış çalışmaların 0.93 ve “yenilikçi düşünme becerileri” ile ilgili yapılmış çalışmalar için 0.94’tür. Araştırmann 1.sorusunun güvenirlik katsayısı ortalaması 0.92 olarak belirlenmiştir.

Tablo 3. 4 : Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların alt boyutlarına göre güvenirlik katsayıları

	Alt Boyutlar	Güvenirlik katsayısı
1	Hayat Bilg.ve Sosyal Bilg. derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılan çalışmalar	0.95
2	Hayat Bilg.ve Sosyal Bilg. derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılan çalışmalar	0.96
3	Hayat Bilg.ve Sosyal Bilg. derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılan çalışmalar	0.96
4	Hayat Bilg.ve Sosyal Bilg. derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik çalışmalar	0.92

Tablo 3.4’ te gösterildiği gibi araştırmanın “Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerinin eğilimleri nasıldır?” 2.sorusu için alt boyutlara güvenirlik katsayıları şu şekildedir; temel beceriler ile ilgili yapılan çalışmalar 0.95, kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların 0.96, kişisel beceriler ile ilgili yapılan çalışmalar için 0.96, iş hayatı ile ilgili yapılan becerilere yönelik çalışmalar için 0.92’dir. Araştırmanın 2.sorusunun güvenirlik katsayısı ortalaması 0.94 olarak belirlenmiştir.

Güvenirlik sonucunun 0.70’in üzerinde bulunması güvenilir kabul edilmektedir. Bu tez çalışmasının 1 ve 2. araştırma soruları için güvenirlik katsayı ortalaması ise 0.93 olarak çıkmıştır. Dolayısıyla bu tez çalışmasının veri toplama aracı güvenilir kabul edilmektedir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerileri ile ilgili yapılmışların çalışmaların meta-tema analizleri, meta-temaların sentezlenmesi ve raporlarına yer verilmiştir.

4.1. HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME BECERİLERİNE İLİŞKİN YAPILMIŞ ÇALIŞMALARIN META-SENTEZİ

Araştırmanın bu bölümünde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalar “eleştirel düşünme becerileri, yaratıcı düşünme becerileri, yansıtıcı düşünme becerileri, empatik düşünme becerileri, tarihsel düşünme becerileri, problem çözme becerileri, mekansal düşünme becerileri, karar verme becerileri, yenilikçi düşünme becerileri, üstbilişsel düşünme becerileri” meta temaları altında analiz edilmiştir. Tüm meta temaların analiz sonuçlarına göre bölüm sonunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerinin eğilimleri ile ilgili bulgular sentezlenmiştir.

4.1.1. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Eleştirel Düşünme Becerileri ile ilgili Yapılmış Çalışmalar Meta-Temasına İlişkin Bulgular

Bu tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine göre, yayınlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine göre, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine göre; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne göre; veri toplama araçları, uygulama süreleri, verilerin analizine göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.1.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 4.1’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 1: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	<i>f</i>
2005	EDS1	1
2006	EDS2, EDS3	2
2007	EDS4	1
2008	EDS5	1
2009	EDS6, EDS7, EDS8, EDH1, EDS42	5
2010	EDS9, EDS10, EDS11, EDS12, EDH2	5
2011	EDS13, EDS14, EDH3	3
2012	EDS15, EDH4, EDH5	3
2013	EDS16	1
2014	EDS17, EDS18, EDS41	3
2015	EDS19, EDS20	2
2016	EDS21, EDS44	2
2017	EDS22, EDS23, EDH6	3
2018	EDS24, EDS25, EDS26, EDS27	4
2019	EDS28, EDS29, EDS30, EDS31, EDS32 EDS33, EDS34, EDS35, EDS36, EDS37 EDS43, EDS45, EDS46, EDS47	14
2020	EDS38, EDS39, EDS40	3
2021	-	-
Toplam		53

Tablo 4.1’de yer alan verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış lisansüstü çalışmaların yıllara göre dağılımları şu şekildedir; en fazla çalışmanın yapıldığı yıl 2019’dur. 2019 yılında 14 çalışma yapılmıştır. İkinci sırada 5’er çalışmanın yapıldığı 2009 ve 2010 yılları gelmiştir. Onu sırasıyla 4 çalışmanın yapıldığı 2018 yılı izlemiştir. 2011, 2012, 2014, 2017, 2020 yıllarında 3’er; 2006, 2015 ve 2016 yıllarında 2’şer; 2005, 2007, 2008, 2013 yıllarında birer çalışma yapılmıştır.

4.1.1.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 4.2’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 2: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Çalışmanın Yayın Türü	Çalışmanın Kodu	f	%
Yüksek Lisans Tezi	EDS1, EDS5, EDS6, EDS7, EDS8, EDS9, EDS10, EDS11, EDS14, EDS24, EDS25, EDS26, EDS27, EDS28, EDS12, EDS23, EDS30, EDS31, EDS32, EDS33, EDS34, EDS35, EDS36, EDS38, EDS23, EDH1, EDH2, EDH3, EDH4, EDH5 EDH6	31	% 58
Doktora Tezi	EDS3, EDS2, EDS4, EDS13, EDS15, EDS16, EDS17, EDS19, EDS21, EDS39, EDS40, EDS22, EDS20, EDS37, EDS18	15	% 28
Makale	EDS41, EDS42, EDS43, EDS44, EDS45, EDS46, EDS47	7	% 13
Toplam		53	100

Tablo 4.2’de yer alan verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların % 58’si yüksek lisans düzeyinde tez çalışmaları; %28’i doktora düzeyinde tez çalışmaları ve %7’si makale türünde gerçekleştirilmiştir.

4.1.1.3.Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere/dergilerin indekslerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere/dergilerin indekslerine göre dağılımları Tablo 4.3 ve 4.4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 3: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Anadolu Üniv.	EDS9, EDS10, EDS39	3
2	Gazi Üniv.	EDS2, EDS13, EDH6	3
3	Fırat Üniv.	EDS14, EDS40, EDH3	3
4	İstanbul Üniv.	EDS16, EDS17	2
5	Marmara Üniv.	EDS11, EDS17	2
6	Çanakkale Üniv.	EDS6, EDS21	2
7	Selçuk Üniv.	EDS4, EDH2	2
8	N. Hacı Bektaş Veli Üniv.	EDS25, EDS28	2
9	Çukurova Üniv.	EDS8, EDS5	2
10	Mustafa Kemal Üniv.	EDS1	1
11	Gaziosmanpaşa Üniv.	EDS7	1
11	Kafkas Üniv.	EDS15	1
12	Karadeniz Teknik Üniv.	EDS24	1
13	Erzincan Üniv.	EDS26	1
14	R.Tayyip Erdoğan Üniv.	EDS27	1
15	N.Ömer Halis Demir Üniv.	EDS29	1
16	Atatürk Üniv.	EDS30	1
17	Erciyes Üniv.	EDS31	1
18	Sakarya Üniv.	EDS32	1
19	Ordu Üniv.	EDS33	1
20	Kastamonu Üniv.	EDS34	1
21	Ağrı İbrahim Çeçen Üniv.	EDS35	1
22	Bursa Uludağ Üniv.	EDS36	1
23	Trabzon Üniv.	EDS38	1
24	Abant İzzet Baysal	EDH1	1
25	Ondokuz Mayıs Üniv.	EDH4	1
26	İnönü Üniv.	EDH5	1
27	Capella University	EDS22	1
28	Liberty University	EDS20	1
29	Rowan University	EDS23	1
30	University of California	EDS12	1
31	Northeastern University	EDS37	1
32	Mercer University	EDS18	1
33	Alberta University	EDS3	1
Toplam			46

Tablo 4.3'te yer alan verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tezlerin en çok yapıldığı üniversiteler Anadolu Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Fırat Üniversitesidir. Bu üniversitelere ait 3'er tez çalışması bulunmaktadır. İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Çanakkale Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, N. Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde 2'şer tez çalışmaları yapılmıştır. Diğer ilgili üniversitelerde 1'er çalışma mevcuttur.

Tablo 4. 4: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makale çalışmalarının yayımlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımları

Dergilerin Alan indeksi	Çalışmanın Kodu	f
Ulakbim	EDS42, EDS43, EDS44 EDS45, EDS46	5
Esci	EDS41	1
Eric	EDS47	1
Toplam		7

Tablo 4.4'te gösterilen verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makalelerin yayımlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımlarında 1 çalışma Esci, 1 çalışma Eric ve 5 çalışma Ulakbim veritabanında yayınlanmıştır.

4.1.1.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımları Tablo 4.5'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 5: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	f	%
Sosyal Bilgiler	EDS1, EDS2, EDS3, EDS4, EDS5, EDS6, EDS7, EDS8, EDS9, EDS10, EDS11,EDS12, EDS13, EDS14, EDS15, EDS16, EDS17, EDS18, EDS19, EDS20, EDS21, EDS22, EDS23, EDS24, EDS25, EDS26, EDS27, EDS28, EDS29, EDS30, EDS31, EDS32, EDS33, EDS34, EDS35, EDS36, EDS37, EDS38, EDS39, EDS40, EDS41, EDS42, EDS43, EDS44, EDS45, EDS46, EDS47	47	% 89
Hayat Bilgisi	EDH1, EDH2, EDH3, EDH4, EDH5, EDH6	6	% 11
Toplam		53	100

Tablo 4.5'te göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların % 89'u Sosyal Bilgiler disiplininde; % 11'i Hayat Bilgisi disiplininde gerçekleştirilmiştir.

4.1.1.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımı

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların konu dağılımları Tablo 4.6’ da gösterilmiştir.

Tablo 4. 6: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların konu dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f	%
Öğretim yöntem,teknik vb. eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye etkisi	EDS3, EDH4, EDH2, EDS6, EDS7, EDS9,EDS10, EDS11, EDS13, EDS16, EDS17, EDS21, EDS27, EDS32, EDS33, EDS37, EDS38, EDS39, EDS40, EDS42,EDS46, EDS47	22	%42
Öğretmen/ öğretmen adaylarının eleştirel düşünme beceri düzeyleri	EDS8, EDS14, EDS15, EDS19, EDS25, EDS26, EDS28, EDS29, EDS30, EDS31, EDS34, EDS36, EDS44	13	%25
Öğretim prog., ders kitap., sınav soruları.’nın eleştirel düşünme becerileri açısından analizi	EDH1, EDS1, EDS4, EDS5,EDH5, EDH6, EHS12, EDS41, EDS24, EDS43	10	%19
Öğrencilerin eleştirel düşünme beceri düzeyi	EDS2, EDS18, EDS22, EDS23, EDS35, EDS37	6	%11
Öğretmen görüşleri	EDH3, EDS20	2	%4
Toplam		53	100

Tablo 4.6’ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların daha çok öğretim, yöntem ve tekniklerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye etkisinin incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Toplam 22 çalışma öğretim yöntem ve tekniklerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye etkisinin incelendiği araştırmalardır. İkinci sırada yer alan 13 çalışma öğretmen ve öğretmen adaylarının eleştirel düşünme beceri düzeylerinin incelendiği araştırmalardır. Üçüncü sırada 10 çalışmanın konusu olan öğretim programı, ders kitapları ve sınav sorularının eleştirel düşünme becerileri açısından analiz edildiği çalışmalar gelmiştir. Son sırada öğretmen görüşlerinin incelendiği 2 çalışma yer almıştır.

4.1.1.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları Tablo 4.7’ de gösterilmiştir.

Tablo 4. 7: Eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nicel	32	Deneysel	17	EDS1,EDS4,EDS6,EDS7,EDS10,EDS11,EDS13,EDS16,EDS17,EDS21,EDS23EDS25,EDS27,EDS30,EDH2,EDH4,EDS42
		Tarama	8	EDS2,EDS5,EDS14,EDS15,EDS19,EDS35,EDH3,EDH5
		İlişkisel Tarama	7	EDS8,EDS26,EDS28,EDS29,EDS36,EDS44,EDS45
Nitel	11	Gömülü Teori	1	EDS20
		Eleştirel Söylem	1	EDS41
		Derleme	1	EDS47
		Durum çalışması	1	EDS18
Karma	10	İç içe desen	5	EDS32, EDS33,EDS40, EDS39,EDS46
		Açıklayıcı ardışık desen	3	EDS31,EDS34, EDS38
		Baskın desen	1	EDS9
		Sıralı yaklaşım	1	EDS37
Toplam	53		47	

Tablo 4.7’de yer alan verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık tercih edilen araştırma yöntemi nicel araştırma yöntemidir. Toplam 32 çalışma nicel araştırma yönteminde gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmalarda en çok 17 çalışmada kullanılmış olan deneysel türde araştırma deseni tercih edilmiştir. Onu sırasıyla 8 çalışmada tarama modeli, 7 çalışmada ilişkisel tarama modeli izlemiştir. İkinci sırada en çok tercih edilen araştırma yöntemi nitel araştırma yöntemidir. Toplam 11 nitel çalışma mevcut olup, bu çalışmalardan 4 çalışmada araştırma desenine yer verilmiştir. Bunlar birer çalışmanın yapıldığı gömülü teori, eleştirel söylem analizi, derleme ve durum çalışması desenleridir. Bununla birlikte, 6 nitel araştırmada araştırma desenine yer verilmemiştir. Son sırada 10 çalışmada tercih edilmiş olan karma araştırma yöntemi gelmiştir. Karma araştırma

yönteminin kullanıldığı çalışmaların desenleri sırasıyla şu şekildedir; iç içe desen 5, açıklayıcı ardışık desen 3, biri daha az baskın desen 1, sıralı yaklaşım 1'dir.

4.1.1.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme türü, düzey ve büyüklük dağılımı Tablo 4.8-4.9-4.10' da gösterilmiştir.

Tablo 4. 8: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme türü dağılımları

Örnekleme Yöntemleri	f	Örnekleme türleri	f	Çalışmanın Kodu
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	24	Basit Tesadüfi örnekleme	21	EDS1,EDS4,ES8,EDS10,EDS11,EDS13 EDS16,EDS17,EDS24,EDS25,EDS26 EDS28,EDS30,EDS32,EDS33,EDS35 EDS38, EDH2, EDH3, EDH4, ED42
		Küme örnekleme	3	EDS2,EDS5,EDH5
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	10	Amaçlı örnekleme	4	EDS6, EDH1, EDS22, EDS20
		Kolay ulaşılabilir örneklem	2	EDS29, EDS43
		Tipik durum örnekleme	1	EDS27
		Ölçüt örnekleme	1	EDS9
		Aykırı durum örnekleme	1	EDS39
		Uygun örnekleme	1	EDS40
Toplam	34		34	

Tablo 4.8' de görüldüğü gibi Hayat bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan örneklem türü olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örneklemedir. Onu sırasıyla olasılıklı örneklem yöntemlerinden amaçlı örneklem yöntemi izlemiştir. Küme örnekleme yönteminin kullanıldığı 3, kolay ulaşılabilir örneklem yönteminin kullanıldığı 2, tipik durum örnekleme, aykırı durum örnekleme, uygun örnekleme ve ölçüt örnekleme yöntemlerinden birer tane çalışma mevcuttur.

Tablo 4. 9: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem düzeyi dağılımları

Örneklem Düzeyi	f	Çalışmanın Kodu
İlkokul öğrencileri	11	EDS2,EDS4,EDS6,EDS21,EDS24,EDS32,EDH2,EDH3,EDH4 EDH5,EDH6
Ortaokul öğrencileri	11	EDS7,EDS9,EDS10,EDS11,EDS13,EDS30,EDS33,EDS35,ED S38,EDS39, EDS40
Öğretmen adayları	9	EDS15,EDS19,EDS25,EDS26,EDS28,EDS29,EDS31,EDS34, EDS36
Öğretmenler	8	EDS1,EDS5,EDS8,EDS14,EDS15,EDS24,EDS22,EDS20
Üstün yetenekliler	3	EDS16,EDS17,EDS23
Akademisyen	1	EDH1
Toplam	43	

Tablo 4.9’da gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerilerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan örneklem düzeyi 11 çalışma ile ilkokul öğrencileri ve ortaokul öğrencileridir. 9 çalışma öğretmen adayları; 8 çalışma öğretmenler; 3 çalışma üstün yetenekli öğrenciler; bir çalışma akademisyen örneklem düzeyini kullanmıştır.

Tablo 4. 10: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğü dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	f	Çalışmanın Kodu
1-10	3	EDH1,EDS20,EDS23
11-30	3	EDS17,EDS24,EDS39
31-100	23	EDS1,EDS4,EDS5,EDS6,EDS7,EDS9,EDS10 EDS11,EDS15,EDS16,EDS21,EDS25,EDS27, EDS30,EDS31,EDS32,EDS33,EDS38,EDS40, EDH2,EDS13,EDS19, EDS36
101-300	9	EDS8,EDS13,EDS14,EDS26,EDS29,EDS34, EDS35,EDH4,EDH5
301-1000	4	EDS19,EDS28,EDS36,EDH3
1000’den fazla	1	EDS2
Toplam	43	

Tablo 4.10’a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğünde ilk sırada 23 çalışma ile 31-100 aralığı olduğu görülmektedir. Onu sırasıyla, 101-300 aralığında örneklem büyüklüğüne sahip 9 çalışma izlemektedir. 301-1000 aralığında 4 çalışma, 1-10 ve 11-30 aralıklarında 3’er çalışma mevcuttur.

4.1.1.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları

Elde edilen verilerin sonuçlarına göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları Tablo 4.11’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 11: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri toplama araçları dağılımı

Veri Toplama Araçları	f	Çalışma Kodu
Algı /ilgi/ tutumve Eleştirel Düşünme testleri	34	EDS1,EDS2,EDS4,EDS6,EDS8,EDS9,EDS10,EDS11,EDS13,EDS14,EDS15,EDS16,EDS17,EDS19,EDS21,EDS26,EDS27,EDS28,EDS29,EDS30,EDS31,EDS32,EDS33,EDS34,EDS35,EDS36,EDS38,EDH2,EDH4,EDS42,EDS43,EDS44,EDS45,EDS46
Başarı Testi	11	EDS1,EDS2,EDS6,EDS7,EDS11,EDS27,EDS30,EDS38,EDS4,EDH4,EDS23
Anket		
Anket Likert tipi	5	EDS5,EDS8,EDH3,EDH5,EDS23
Ankert Açık uçlu	1	EDS18
Görüşme		
Yarı Yapı.görüşme	16	EDS2,EDS4,EDS6,EDS7,EDS5,EDS9,EDS24,EDS31,EDS38,EDH1,EDH2,EDH4,EDH5,EDS2,EDS20,EDS46
Yapılandırılmamış görüş.	3	EDS8,EDS37, EDS3
Gözlem	4	EDS4,EDS34,EDS20,EDS18
Katılımlı gözlem	1	EDS37
Katılımlı olmayan	-	-
Alternatif değerlendirme	5	EDS4,EDS7,EDS25,EDA33,EDS46
Doküman	9	EDS7,EDS9,EDS24,EDS38,EDS40,EDS12,EDS41,EDS42,EDS47
Diğer (Mobil uygulamalar)	1	EDS39
Toplam	90	

Tablo 4.11’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama aracı algı/ilgi/tutum ve eleştirel düşünme test ve ölçekleridir. İkinci sırada 19 çalışmada kullanılmış olan görüşme tekniği yer almıştır. 16 çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme; 3 çalışmada yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılmıştır. Üçüncü sırada, 11 çalışmada kullanılmış olan başarı testleri gelmiştir. Onu sırasıyla 9 çalışmada doküman inceleme; 6 çalışmada anket; 5’er çalışmada gözlem ve alternatif değerlendirme araçları kullanılmıştır. Mobil uygulamalar 1 çalışmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

4.1.1.9. Çalışmaların uygulama süre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süreleri ile ilgili dağılımı Tablo 4.12’ de gösterilmiştir.

Tablo 4. 12: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süreleri

Uygulama süresi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
4 Hafta	7	EDS1,EDS2,EDS5,EDS6,EDS13,EDS17,EDS23
6 Hafta	6	EDS11,EDS30,EDS33,EDS39,EDS40,EDS46
5 Hafta	4	EDS32,EDH2,EDH4,EDS42
8 Hafta	3	EDS7,EDS9,EDS16
7 Hafta	2	EDS25,EDS34
10 Hafta ve Üzeri	2	EDS4,EDS21
Toplam	24	

Tablo 4.12’ ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en çok 4 hafta sürecini kapsayan bir uygulama sürecinin belirtildiği görülmektedir. Onu sırasıyla 6 çalışmanın uygulama süresi olan 6 hafta; 4 çalışmanın uygulama süresi olan 5 hafta; 3 çalışmanın uygulama süresi olan 8 hafta; 2’şer çalışmanın uygulama süreleri olan 7 hafta ve 10 ve üzeri hafta uygulama süreleri izlemiştir.

4.1.1.10. Çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda nitel veri analiz dağılımı Tablo 4.13- 4.14- 4.15’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 13: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	17	EDS24,EDS31,EDS33,EDS34,EDS38,EDH1,EDH5,EDH6,EDH7,EDS22,EDS12,EDS18,EDS3,EDS41,EDS43,EDS46,
Betimsel Analiz	2	EDS32,EDS40
Karşılaştırmalı Analiz	1	EDS20
Toplam	20	

Tablo 4.13'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analizinde en çok tercih edilen nitel veri analiz türü içerik analizidir. Toplam 17 çalışmada içerik analizi veri analiz yöntemi olarak kullanılmıştır. 2 çalışmada betimsel analiz ve 1 çalışmada sürekli karşılaştırmalı analiz veri analiz yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 4. 14: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik analiz dağılımları

Betimsel İstatistik	f	Çalışmanın Kodu
Frekans ve Yüzde Hesaplama	16	EDS1,EDS5,EDS6,EDS9,EDS10,EDS11,EDS16,EDS24,EDS28,EDS30,ESS33,EDS34,EDS35,EDS36,EDS40,EDH5
Aritmetik ortalama, standart sapma	15	EDS1,EDS5,EDS6,EDS9,EDS14,EDS16,EDS27,EDS28,EDS30,EDS31,EDS33,EDS35,EDS36,EDS40,EDH5
Grafikle gösterim	1	EDS28
Toplam	32	

Tablo 4.14'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik hesaplamalarında en sık frekans ve yüzde hesaplamaları; ikinci sırada aritmetik ortalama ve standart sapma gelmiştir. 1 çalışmada grafikte gösterim kullanılmıştır.

Tablo 4. 15: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik analiz dağılımları

Kestirimsel İstatistik	f	Çalışmanın Kodu
t testi	16	EDS1,EDS6,EDS7,EDS8,EDS9,EDS10,EDS11,EDS19,EDS21,EDS26,EDS29,EDS31,EDS3,EDS363,EDS40,EDH3
Regresyon	2	EDS26, EDS23
Anova/ Ancova	12	EDS5,EDS8,EDS19,EDS21,EDS26,EDS29,EDS31,EDS34,EDS36,EDS37,EDS39,EDH3
Korelasyon	9	EDS2,EDS7,EDS8,EDS19,EDS28,EDS30,EDS32,EDS35,EDS36,EDH2
Non Parametrik Testler	10	EDS1,EDS6,EDS7,EDS16,EDS17,EDS25,EDS27,EDS30,EDS32,EDS35
Faktör Analizi	1	EDS32
Manova	1	EDS40
Toplam	61	

Tablo 4.15'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamalarından en sık t testi kullanılmıştır. Onu sırasıyla Anova/Ancova 12, non parametrik testler 10, korelasyon 9, faktör analizi ve Manova hesaplamaları birer çalışmada yer almıştır.

4.1.1.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış sonuçlar Tablo 4.16'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 16: Eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılımlar

Araştırmaların Sonuçları	f	Çalışmanın Kodu
Etki var/ olumlu görüş	45	EDS1,EDS2,EDS3,EDS4,EDS5,EDS6,EDS7,EDS8,EDS9,EDS11,EDS12,EDS13,EDS15,EDS16,EDS17,EDS18,EDS19,EDS20,EDS22,EDS23,EDS25,EDS27,EDS28,EDS29,EDS30,EDS31,EDS32,EDS33,EDS34,EDS35,EDS36,EDS37,EDS38,EDS39,EDS40,EDS42,EDS43,EDS44,EDS45,EDS46,EDS47,EDH2,EDH3,EDH4
Etki yok/olumsuz gör.	8	EDS10,EDS14,EDS21,EDS24,EDS26,EDH1,EDH5,EDH6
Toplam	53	

Tablo 4.16'da görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerileri ile ilgili yapılan çalışmaların sonuçlarına göre 45 çalışmada olumlu etki ve görüş; 8 çalışmada etki yok ve olumsuz görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.2.2. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Yaratıcı Düşünme Becerileri ile ilgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayıntürlerine göre, yayımlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine göre, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine göre; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne göre;

veri toplama araçları, uygulama süreleri, verilerin analizine göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.2.2.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonuçlarına göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileriyle ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 4.17’ de sunulmuştur.

Tablo 4. 17:Yaratıcı düşünme becerileriyle ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	<i>f</i>
2005	-	-
2006	-	-
2007	YRH1	1
2008	YRS1, YRS2	2
2009	YRS3, YRS16	2
2010	YRS4	1
2011	YRH2, YRS19	2
2012	-	-
2013	YRH3	1
2014	YRH4	1
2015	YRS5	1
2016	YRS12	1
2017	YRS6, YRS7, YRS15	3
2018	YRS17, YRS8	2
2019	YRS9, YRS10, YRS18	3
2020	YRS13, YRS11	2
2021	YRS14	1
Toplam		23

Tablo 4.17’ de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili çalışmaların en çok yapıldığı yıllar 2017 ve 2019 yıllarıdır. Bu yıllarda 3’er çalışma yapılmıştır. 2008, 2009, 2011 ve 2020 yıllarına ait 2’şer çalışma mevcuttur. 2007, 2010, 2013, 2014, 2015, 2016 ve 2021 yıllarında ise birer çalışma yer almıştır. 2005, 2006 ve 2012 yıllarına ait herhangi bir çalışma mevcut değildir.

4.2.2.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 4.18’de sunulmuştur.

Tablo 4. 18: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	f	%
Yüksek Lisans Tezi	YRH1,YRH2,YRH3,YRH4,YRS1, YRS2, YRS3, YRS4, YRS5, YRS6, YRS7, YRS8, YRS10, YRS11	14	%61
Makale	YRS13, YRS15, YRS16, YRS17 YRS18, YRS19	6	%26
Doktora Tezi	YRS9, YRS12, YRS14	3	%13
Toplam		23	100

Tablo 4.18'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik çalışmaların yayın türüne göre dağılımlarında en çok yayın türünün yüksek lisans düzeyinde tez çalışmalarının olduğu görülmektedir. 14 çalışma tezli yüksek lisans düzeyindedir. Onu sırasıyla makale türünde 6 çalışma izlemiştir. 3 çalışma doktora düzeyindedir ve en son sırada yer almıştır.

4.2.2.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere ve dergi indekslerine göre dağılımları

Elde edilen bulgulara göre tez çalışmalarının yapıldığı üniversitelere ve makale çalışmalarının yayınlandıkları dergi indekslerine göre dağılımları Tablo 4.19 ve 4.20' de sunulmuştur.

Tablo 4. 19: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Karadeniz Teknik Üniv.	YRH4, YRS8	2
2	Fırat Üniv.	YRH2, YRS11	2
3	Gazi Üniv.	YRS7, YRS9	2
4	Çukurova Üniv.	YRS1, YRS2	2
5	Dokuz Eylül Üniv.	YRH1	1
6	Marmara Üniv.	YRS4	1
7	Mersin Üniv.	YRS3	1
8	Adnan Menderes Üniv.	YRS5	1
9	Gaziosmanpaşa Üniv.	YRS6	1
10	Gaziantep Üniv.	YRS10	1
11	İnönü Üniv.	YRH3	1
12	Texas Univ.	YRS12	1
12	St. John's Univ.	YRS14	1
	Toplam		17

Tablo 4.19'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış tez çalışmalarının üniversitelere göre dağılımlarında Karadeniz Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Çukurova Üniversitesi ilk sırada yer almaktadırlar. Onu sırasıyla birer tez çalışmalarının olduğu Dokuz Eylül Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Texas Üniversitesi ve St. John's University izlemiştir.

Tablo 4. 20: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makale çalışmalarının yayımlandıkları dergilere göre dağılımları

Deği Alan İndeksi	Çalışmanın Kodu	f
Eric	YRS13, YRS19,YRS15	3
Diğer	YRS16, YRS17	2
Ssci	YRS18	1
Toplam		7

Tablo 4.20'de sunulduğu gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış 6 tane makale çalışması mevcuttur. Bu çalışmaların dergi adlarına ve alan indekslerine göre dağılımları şu şekildedir; Eric indeksli 3 çalışma; diğer indekslere ait 2 çalışma; Ssci indeksinde 1 çalışma mevcuttur.

4.2.2.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre çalışmaların yapıldığı disipline göre dağılımlaraTablo 4.21' de gösterilmiştir.

Tablo 4. 21: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	f	%
Sosyal Bilgiler	YRS1, YRS2, YRS3, YRS4,YRS5 YRS6, YRS7, YRS8, YRS9, YRS10, YRS11, YRS12, YRS13 YRS14, YRS15, YRS16, YRS17 YRS18, YRS19	19	%83
Hayat Bilgisi	YRH1, YRH2, YRH3, YRH4	4	%26
Toplam		23	100

Tablo 4.21'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların %83'ü Sosyal Bilgiler disiplinine; %26'sı Hayat Bilgisi disiplinine aittir.

4.2.2.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Elde edilen verilerin analizlerine göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların konulara göre dağılımlarına Tablo 4.22'de yer verilmiştir.

Tablo 4. 22: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların konularına göre dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f	%
Öğretim yöntem vb. yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye etk.	YRH1,YRS4,YRS6,YRS7,YRS9,YRS10,YRS13YRS14,YRS17,YRS19	10	%43
Öğretmen ve aday görüşleri	YRH2,YRH4, YRS1,YRS3, YRS11,YRS12, YRS16, YRS15	8	%35
Öğretim prog. ders kitap., sınav soru.,etkinliklerin incelenmesi	YRS8, YRS5, YRS2, YRS18, YRH3	5	%22
Toplam		23	100

Tablo 4.22'de yer verildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların %43'ü öğretim yöntem ve tekniklerin yaratıcı düşünme becerileri üzerine etkisinin incelendiği çalışmalardan oluşmaktadır. %35'i öğretmen ve öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine yönelik görüşlerinin incelendiği çalışmalar; %22'si ise öğretim programı, ders kitapları, sınav soruları ve etkinliklerin yaratıcı düşünme becerileri açısından analiz edildiği çalışmalardan oluşmaktadır.

4.2.2.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımları

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımlarına Tablo 4.23'te yer verilmiştir.

Tablo 4. 23: Yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımı

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nicel	15	Deneysel	8	YRH1,YRS5, YRS6, YRS9, YRS10,YRS13,YRS17,YRS19
		Tarama	6	YRH2, YRS1, YRS3, YRS8,YRS11, YRS16
		Korelasyon	1	YSR14
Karma	4	İç içe desen	1	YRH3
		Eş zamanlı dönüşümlü	1	YRS7
		Eş zamanlı paralel	1	YRH4
Nitel	4	Durum çalışması	2	YRS15, YRS18
		Eylem Araştırması	1	YRS4
Toplam	23		22	

Tablo 4.23’ te görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan araştırma yöntem türü nicel araştırmadır. 15 çalışma nicel araştırma yönteminde yapılmıştır. Bu çalışmaların 8’i deneysel, 5’ i tarama ve 1’i korelasyon desenindedir. 4 Karma yöntem çalışmalarından 1 çalışma iç içe, 1 çalışma eş zamanlı dönüşümlü, 1 eş zamanlı paralel desenindedir. 4 nitel çalışmadan 2 çalışma durum çalışması bir çalışma eylem araştırması desenindedir. Bununla birlikte 1 nitel araştırmada araştırma desenine yer verilmemiştir.

4.2.2.7.Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem, düzey ve büyüklük dağılımları

Elde edilen bulgular sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda tercih edilen örnekleme yöntem düzey ve büyüklüğü ile ilgili dağılımlar Tablo 4.24, 4.25 ve 4.26’ da gösterilmiştir.

Tablo 4. 24: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem dağılımları

Örnekleme Yöntemleri	<i>f</i>	Örnekleme türleri	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	9	Kolay ulaşılabilir örnekleme	4	YRSH1,YRH4,YRS11,YRS14
		Amaçlı örnekleme	2	YRS12, YRS15
		Tipik durum örnekleme	2	YRS1, YRS2
		Ölçüt örnekleme	1	YRS7
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	8	Basit tesadüfi örnekleme	5	YRH2,YRS6,YRS9,YRS10, YRS13
		Küme örnekleme	2	YRS1, YRS17
		Çok aşamalı rastgele örnekleme	1	YRS19
Toplam	17		17	

Tablo 4.24'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılan çalışmalarda en sık kullanılan örnekleme yöntemi olasılıklı örneklem yöntemlerinden basit tesadüfi örneklemedir. İkinci sırada ise olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme türü yer almıştır. Onu sırasıyla amaçlı örnekleme, tipik durum örnekleme, küme örnekleme türlerini içeren 2'şer çalışma; ölçüt örnekleme ve çok aşamalı rastgele örnekleme türlerinden birer tane çalışma mevcuttur.

Tablo 4. 25: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem düzeyleri

Örneklem Düzeyi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Öğretmenler	8	YRH4, YRH2, YRH3, YRS1, YRS2, YRS8, YRS12, YRS16
Orta Okul öğrencileri	8	YRS3, YRS4, YRS5, YRS6, YRS7, YRS9, YRS10, YRS14
İlkokul öğrencileri	5	YRH1, YRS15, YRS17, YRS18, YRS19
Öğretmen Adayları	2	YRS11, YRS13
Toplam	23	

Tablo 4.25'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem düzeyleri şu şekildedir; 8'er çalışmada öğretmen ve ortaokul öğrencileri, 5 çalışmada ilkokul öğrencileri, 2 çalışmada öğretmen adayı örneklem düzeyi kullanılmıştır.

Tablo 4. 26: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğü

Örneklem Büyüklüğü	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
1-10	1	YRS9
11-30	4	YRS2, YRS8, YRS12, YRS18
31-100	10	YRH1, YSR4, YSR5, YSR6, YSR7, YSR10, YRS13, YRS15, YRS17, YRS19
101-300	4	YRH4, YRH3, YRS1, YSR11
301-1000	4	YRH2, YRS3, YRS14, YRS16
1000'den fazla	-	-
Toplam	23	

Tablo 4.26' ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda örneklem büyüklüğü en çok 31-100 aralığıdır. 11-30, 101-300, 301-1000 aralıklarının içeren 4'er çalışma mevcuttur. 1-10 aralığında 1 çalışma mevcut olup, 1000'den fazla aralığında herhangi bir çalışma mevcut değildir.

4.2.2.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları

Elde edilen verilerin analizlerine göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları Tablo 4.27'de yer verilmiştir.

Tablo 4. 27: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları

Veri Toplama Araçları	f	Çalışma Kodu
Algı /ilgi/ tutum ve Yaratıcı Düşünme ölçeği	12	YRH1, YRS2, YRS4, YRS5, YRS6, YRS9, YRS10, YRS11, YRS13, YRS14 YRS16, YRS19
Başarı Testi	7	YRH1, YRS4, YRS5, YRS6, YRS9, YRS10, YRS19
Anket		
Anket Likert tipi	6	YRH4, YRH2, YRH3, YRS1, YRS14, YRS16
Ankert Açık uçlu	2	YRS3, YRS4
Görüşme		
Yarı Yapılandırılmış görüşme	9	YRH4, YRH3, YRS1, YRS2, YRS7, YRS8, YRS15, YRS16, YRS18
Yapılandırılmamış görüşme	1	YRS12
Gözlem	5	YRH4, YRS1, YRS12, YRS15, YRS17
Alternatif değerlendirme aracı	1	YRS18
Doküman İnceleme	2	YRS8, YRS18
Toplam	45	

Tablo 4.27’ de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı yaratıcı düşünme becerileri ölçeğidir. 12 çalışmada ölçek kullanılmıştır. Onu ikinci sırada görüşme veri toplama aracı izlemiştir. 10 çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniği veri toplama aracı 9 çalışmada yarı yapılandırılmış türde kullanılırken; 1 tane çalışmada yapılandırılmamış türde kullanılmıştır. Üçüncü sırada 8 çalışmada kullanılan anket tekniği yer almıştır. 6 çalışmada anket veri toplama aracı likert tipi; 2 çalışmada ise açık uçlu formdadır. Dördüncü sırada başarı testi yer almıştır. Beşinci sırada 5 çalışmada kullanılan gözlem tekniği yer almıştır. Altıncı sırada 2 çalışmada kullanılan doküman inceleme veri toplama aracı yer almıştır. Son sırada ise alternatif değerlendirme aracı gelmiştir.

4.2.2.9.Çalışmaların uygulama süreleri dağılımları

Elde edilen verilerin analizlerine göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama sürelerinin dağılımları Tablo 4.28’de sunulmuştur.

Tablo 4. 28: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süreleri

Uygulama süresi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
4 hafta	6	YRS4, YRS6, YRS7, YRS9, YRS17, YRS10
6 hafta	1	YRS19
8 hafta	-	-
10 hafta ve üzeri	2	YRH1, YRS5
Toplam	9	

Tablo 4.28’ de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en çok 4 haftalık uygulama süresinin yapıldığı görülmektedir. İkinci sırada 10 hafta ve üzeri uygulama süresine sahip 2 çalışma gelmektedir. 1 çalışma 6 hafta uygulama süresini kapsamıştır.

4.2.2.10.Çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemleri dağılımları

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemleri Tablo 4.29, 4.30 ve 4.31’ de gösterilmiştir.

Tablo 4. 29: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	6	YRS1, YRS2, YRS3, YRS7, YRS8, YRS18
Betimsel Analiz	6	YRH4, YRS1,YRS12, YRS18
Sürekli Karşılaştırmalı Analiz	1	YRH4
Toplam	13	

Tablo 4.29’ da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda nitel veri analizinde 6 çalışmada içerik analizi ve 6 çalışmada betimsel analiz kullanılmıştır.

Tablo 4. 30: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik hesaplamaları

Betimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Frekans ve Yüzde Hesaplama	7	YRH4, YRH2,YRH3, YRS1, YRS3, YRS4, YRS8
Aritmetik ortalama, standart sapma	4	YRH2, YRH3, YRS1, YRS16
Toplam	11	

Tablo 4.30'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri analizinde betimsel istatistik hesaplamalarında en çok frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. İkinci sırada aritmetik ortalama, standart sapma hesaplamaları gelmiştir.

Tablo 4. 31: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamaları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
t testi	11	YRH2, YRS4, YRS5, YRS6, YRS7, YRS9, YRS10, YRS11,YRS13, YRS14, YRS17
Anova/ Ancova	8	YRH2, YRS2, YRS4, YRS9,YRS11, YRS13, YRS14, YRS19
Non Parametrik testler	4	YRH1, YRS1, YRS3, YRS9
Regresyon	2	YRS10, YRS14
Manova	2	YRS4,YRS19
Korelasyon	1	YRS10
Faktör Analizi	1	YRS16
Toplam	29	

Tablo 4.31' de sunulduğu gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamalarında en sık “ t testi” kullanılmıştır. Onu sırasıyla ANOVA analizinin yapıldığı 8 tane çalışma takip etmiştir. 4 çalışmada non parametrik testler kullanılmıştır. 2 çalışmada regresyon ve manova analizleri yapılmıştır. 1'er çalışmada korelasyon ve faktör analizinin yapıldığı görülmektedir.

4.2.2.11.Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen veriler sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla ilgili dağılımlar Tablo 4.32' de sunulmuştur.

Tablo 4. 32: Yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılımlar

Araştırmaların Sonuçları	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Etki var/ Olumlu Görüş	18	YRH4, YRH2, YRS1, YRS3, YRS4, YRS5, YRS6, YRS7, YRS9, YRS10, YRS12, YRS13, YRS14, YRS15, YRS16, YRS17, YRS18, YRS19
Etki yok / Olumsuz Görüş	5	YRH1, YRH3, YRS2, YRS8, YRS11
Toplam	23	

Tablo 4.32’ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış 18 çalışmanın sonuçlarında etki var ve olumlu görüşün belirtildiği; 5 çalışmada ise etki yok/olumsuz görüş sonuçlarına ulaşıldığı görülmektedir.

4.1.3. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Yansıtıcı Düşünme Becerileri ile İlgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine göre, yayınlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine göre, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine göre; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne göre; veri toplama araçları, uygulama süreleri, verilerin analizine göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.3.1 Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 4.33’de sunulmuştur.

Tablo 4. 33: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	f
2005	-	-
2006	-	-
2007	-	-
2008	YNSS1	1
2009	-	-
2010	YNSS2	1
2011	YNSS11	1
2012	YNSS3	1
2013	YNSS7	1
2014	YNSS1, YNSS9, YNSS10, YNSS12	4
2015	YNSS5	1
2016	YNSS13	1
2017	YNSS4, YNSS6	2
2018	-	-
2019	YNSS5	1
2020	YNSS8	1
2021	-	-
Toplam		15

Tablo 4.34' e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımlarında en çok yapılmış çalışmaların 2014 yılına ait olduğu görülmektedir. İkinci sırada 2 tane çalışmayla 2017 yılı gelmiştir. 2008, 2010, 2011, 2012, 2013, 2019 ve 2020 yıllarında 1'er tane çalışma mevcuttur. 2005, 2006, 2007, 2009 ve 2018, 2021 yıllarında yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili herhangi bir çalışmanın mevcut olmadığı görülmektedir.

4.1.3.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 4.34'te sunulmuştur.

Tablo 4. 34: Yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Araştırmanın Yayın Türü	Araştırmanın Kodu	f	%
Yüksek Lisans Tezi	YNSH1, YNSH2, YNSS2, YNSS4, YNSS5, YNSS6,	6	%40
Makale	YNSS7, YNSS8, YNSS9, YNSS10, YNSS11, YNSS12	6	%40
Doktora Tezi	YNSS1, YNSS3, YNSS13	3	%20
Toplam		15	100

Tablo 4.34’ e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların % 40’ı yüksek lisans tezi ve makale çalışmaları; % 20’si doktora düzeyinde tez çalışmalarıdır.

4.1.3.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere/dergilerin indekslerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tez ve makale çalışmalarının yayınlandıkları üniversite ve dergilerin indekslerine göre dağılımları Tablo 4.35 ve 4.36’ da gösterilmiştir.

Tablo 4. 35: Yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış tez çalışmalarının yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Gazi Üniv.	YNSS3, YNSS6	2
2	Dokuz Eylül Üniv	YNSH1	1
3	Recep Tayyip Erdoğan Üniv.	YNSH2	1
4	Fırat Üniv.	YNSS1	1
5	Çukurova Üniv.	YNSS2	1
6	Uşak Üniv.	YNSS4	1
7	Cumhuriyet Üniv.	YNSS5	1
8	Nova Southeastern Univ.	YNSS13	1
Toplam			8

Tablo 4.35’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının en çok yapıldığı üniversite Gazi Üniversitesidir. Onu sırasıyla 1’er çalışmayla Dokuz Eylül Üniversitesi, Recep

Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, Nova Southeastern University izlemiştir.

Tablo 4. 36: Yansıtıcı düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmalarının yayımlandıkları dergilerin indeks dağılımları

İndeks	Çalışmanın Kodu	f
Ulakbim	YNSS7, YNSS10, YNSS11, YNSS12	4
Ssci	YNSS9	1
Eric	YNSS8	1
Toplam		6

Tablo 4.36'ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makale çalışmalarının yayımlandıkları dergilerin indeks dağılımlarında Ulakbim 4, Ssci ve Eric 1'er çalışma mevcuttur.

4.1.3.4. Çalışmaların disipline göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerine ait yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımları Tablo 4.37'de sunulmuştur.

Tablo 4. 37: Yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disipline göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	Çalışma Sayısı	%
Sosyal Bilgiler	YNSS1, YNSS2, YNSS3, YNSS4, YNSS5, YNSS6, YNSS7, YNSS8, YNSS9, YNSS10, YNSS11, YNSS12, YNSS13	13	% 87
Hayat Bilgisi	YNSS1, YNSS2	2	% 13
Toplam		15	100

Tablo 4.37' de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların %87'si Sosyal Bilgiler; %13'ü Hayat Bilgisi disiplininde yapılmıştır.

4.1.3.5. Çalışmaların konularına göre dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların konularına göre dağılımları Tablo 4.38’ de gösterilmiştir.

Tablo 4. 38: Yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların konulara göre dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Öğretim yöntem,teknik vb. yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirmeye etkisi	YNSH1, YNSH2, YNSS4, YNSS8, YNSS9	5
Yansıtıcı düşünme etkin. uygulamalarının etkisi	YNSS3, YNSS1, YNSS5,YNSS6, YNSS13	5
Öğretmen/adayı yansıtıcı düşünme beceri düzeyleri	YNSS2, YNSS7, YNSS10, YNSS12	4
Öğretmen görüşleri	YNSS11	1
Toplam		15

Tablo 4.38’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en çok öğretim, yöntemve teknik vb. yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirmeye etkisinin incelendiği çalışmalar ile yansıtıcı düşünme etkinlik uygulamalarının etkisinin incelendiği çalışmalar oluşturmaktadır. Üçüncü sırada öğretmen ve öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme beceri düzeyinin incelendiği çalışmalar 4; son sırada ise öğretmen görüşlerinin analiz edildiği 1 çalışma gelmiştir.

4.1.3.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları Tablo 4.39’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 39: Yansıtıcı düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılmış araştırma yöntem ve desen dağılımları

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nicel	12	Tarama	5	YNSS2, YNSS7, YNSS10, YNSS11, YNSS12
		Yarı Deneysel	4	YNSS1, YNSS2
		Gerçek Deneysel	1	YNSS1
		İlişkisel Tarama	1	YNSS8
		Tekil Tarama	1	YNSS4
Nitel	2	Durum çalışması	1	YNSS13
Karma	1	İç içe gömülü desen	1	YNSS6
Toplam	15		14	

Tablo 4.39’ da görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan araştırma yöntemi nicel araştırma yöntemidir. Nicel araştırma yöntem desenlerinden en sık kullanılan tarama modeli çalışmalarıdır. Toplam 5 tane çalışmada tarama modeli kullanılmıştır. Onu 4 tane çalışmayla yarı deneysel desen izlemiştir. Gerçek deneysel, ilişkisel tarama ve tekil tarama desenlerinden ise 1’er tane çalışma yapılmıştır. İkinci olarak kullanılan araştırma yöntemi nitel araştırma yöntemidir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmalardan biri durum çalışması desenindedir. 1 nitel çalışmada araştırma desenine yer verilmemiştir. Son olarak karma araştırma yönteminde iç içe gömülü desenlenmiş 1 tane çalışma mevcuttur.

4.1.3.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem yöntem türü, düzey ve büyüklüğü Tablo 4.40-4.41-4.42’ de sunulmuştur.

Tablo 4. 40: Yansıtıcı düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem yöntem dağılımları

Örneklem Yöntemleri	f	Örneklem türleri	f	Çalışmanın Kodu
Olasılıklı örneklem yöntemleri	8	Basit tesadüfi örneklem	7	YNSH1,YNSS1,YNSS3, YNSS5,YNSS6,YNSS8, YNSS11
		Küme örneklem	1	YNSS7
Olasılık dışı örneklem yöntemleri	7	Ölçüt örneklem	4	YNSS2,YNSS4, YNSS10, YNSS13
		Kolay ulaşılabilir örneklem	2	YNSS9, YNSS12
		Tipik durum örneklemesi	1	YNSH2
Toplam	15		15	

Tablo 4.40'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en çok olasılıklı örneklem yöntemleri tercih edilmiştir. Olasılıklı örneklem yöntemlerinden basit rastgele örneklem 7 çalışmada kullanılmıştır. 4 çalışmada olasılık dışı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem kullanılmış ve en sık tercih edilen ikinci örneklem seçim türü olmuştur. 2 çalışmada kolay ulaşılabilir örneklem türü ve tipik durum örneklemesi ve küme örneklem türü 1'er çalışmada tercih edilmiş örneklem türleridir.

Tablo 4. 41: Yansıtıcı düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem düzeyi dağılımları

Örneklem Düzeyi	Frekans	Çalışmanın Kodu
Ortaokul öğrencileri	5	YNSS1, YNSS3, YNSS4, YNSS5, YNSS12
İlkokul öğrencileri	4	YNSH1, YNSH2, YNSS6, YNSS8
Öğretmen adayları	3	YNSS9, YNSS10, YNSS11
Öğretmenler	3	YNSS2, YNSS7, YNSS13
Toplam	15	

Tablo 4.41'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersleri yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda 5 çalışma ile en çok ortaokul öğrencileri örneklem düzeyi kullanılmıştır. İkinci sırada 4 çalışmada tercih edilmiş olan ilkokul

öğrencileri örneklem düzeyi yer almaktadır. Onu sırasıyla 3 çalışmada tercih edilmiş öğretmen adayları ile öğretmenler örneklem düzeyleri izlemiştir.

Tablo 4. 42:Yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem büyüklüğü dağılımları

Örneklem Büyüklüğü	f	Çalışmanın Kodu
1-10	1	YNSS13
11-30	2	YNSH2, YNSS5
31-100	4	YNSH1, YNSS1, YNSS3, YNSS6
101-300	3	YNSS2, YNSS8, YNSS9,
301- 1000	3	YNSS4, YNSS11, YNSS12
1000'den fazla	1	YNSS10
Toplam	15	

Tablo 4.42'deki verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğü en çok 31-100 aralığındadır. 101- 300 ve 301- 1000 aralığında 3'er çalışma mevcuttur. 11- 30 aralığında 2 çalışma mevcuttur. 1000'den fazla örneklem büyüklüğünde ise 1 çalışma mevcuttur.

4.1.3.8.Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucundan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımlarına Tablo 4.43'te yer verilmiştir.

Tablo 4. 43: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımları

Veri Toplama Araçları	f	Çalışma Kodu
Algı /ilgi/ tutumve Yansıtıcı Düşünme ölçeği	12	YNSH1, YNSH2, YNSS1, YNSS2, YNSS3, YNSS4, YNSS6, YNSS7, YNSS8, YNSS10, YNSS11, YNSS12
Başarı Testi	5	YNSH1, YNSH2, YNSS1, YNSS3, YNSS5
Doküman (öğrenci günlükleri, yansıtıcı günlükler)	3	YNSS9, YNSH1, YNSS13
Görüşme		
Yarı Yapı. görüşme	2	YNSS6, YNSS13
Yapılandırılmamış gör.	-	-
Gözlem		
Katılımcı gözlem	2	YNSS6, YNSS13
Katılımcı olmayan göz.	-	-
Toplam	24	

Tablo 4.43’ te görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama aracı algı/ilgi/ tutum ve yansıtıcı düşünme ölçeğidir. 5 çalışmada başarı testi veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. 3 tane çalışmada doküman inceleme veri toplama aracı kullanılmıştır. 2 tane çalışmada görüşme tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği ve gözlem türlerinden katılımcı gözlem türü veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

4.1.3.9.Çalışmaların uygulama süreleri dağılımları

Elde edilen veillerin analizi sonucunda çalışmalarda kullanılan uygulama sürelerinin dağılımları Tablo 4.44’ te sunulmuştur.

Tablo 4. 44: Yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süreleri

Uygulama Süresi	f	Çalışmanın Kodu
6 Hafta	3	YNSH1, YNSH2, YNSS13
9 Hafta	3	YNSS1, YNSS6
4 Hafta	2	YNSS5, YNSS3
31 saat gözlem	1	YNSS2
Toplam	8	

Tablo 4.44’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda uygulama sürelerinde ilk sırada 6 haftalık uygulama çalışmalarının yapıldığı 3 araştırma yer almıştır. İkinci sırada 9 hafta uygulama süresi içeren 2 tane çalışma; son sırada 31 ders saati gözlemin yapıldığı bir tane çalışma yer almıştır.

4.1.3.10.Çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemlerinin dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemleri ile ilgili dağılımlar Tablo 4.45 – 4.46 – 4.47’ de gösterilmiştir.

Tablo 4. 45:Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	3	YNSS6, YNSS2, YNSS12
Tematik Analiz	2	YNSS9, YNSS13
Toplam	5	

Tablo 4.45'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda nitel veri analiz dağılımlarında en sık içerik analizi veri analiz yönteminin tercih edildiği görülmektedir. Onu 2 tane çalışmada kullanılmış olan tematik analiz yöntemi izlemiştir.

Tablo 4. 46: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarının betimsel istatistik dağılımları

Betimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Frekans ve Yüzde Hesap.	5	YNSH2, YNSS3, YNSS5, YNSS6, YNSS7
Aritmetik ort., stan.sapma	5	YNSH2, YNSS1, YNSS7, YNSS8, YNSS10
Toplam	10	

Tablo 4.46' ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda betimsel istatistik hesaplamalarında 5'er çalışmada frekans ve yüzde hesaplamaları ile aritmetik ortamala, standart sapma hesaplamaları yapılmıştır.

Tablo 4. 47:Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarının kestirimsel istatistik dağılımları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
t testi	8	YNSH1, YNSH2, YNSS1, YNSS3, YNSS4, YNSS5, YNSS6, YNSS8
Non Parametrik testler	6	YNSH2, YNSS2, YNSS3, YNSS5, YNSS6, YNSS7
Anova/ Ancova	4	YNSH1, YNSS2, YNSS4, YNSS8
Korelasyon	3	YNSS1, YNSS8, YNSS12
Regresyon	1	YNSS8
Faktör Analizi	1	YNSH1
Toplam	23	

Tablo 4.47'de gösterildiği üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik

hesaplamalarından en sık t testi analizi yapılmıştır. İkinci sırada non parametrik testler 6, üçüncü sırada ANOVA/ANCOVA 4, dördüncü sırada Korelasyon 3 ve 1'er çalışmada Regresyon ve Faktör analizi hesaplamaları kullanılmıştır.

4.1.3.11. Çalışmalarda elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçlarına dair dağılım Tablo 4.48' de sunulmuştur.

Tablo 4. 48: Yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçları

Araştırmaların Sonuçları	f	Çalışmanın Kodu
Etki var/ olumlu görüş	14	YNŞH1,YNŞH2,YNSS1,YNSS2,YNSS3,YNSS4 YNSS5, YNSS6,YNSS7,YNSS8, YNSS10,YNŞ11,YNSS12, YNSS13
Etki yok/ olumsuz görüş	1	YNSS9
Toplam	15	

Tablo 4.48'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların 14'ü etki var/olumlu görüş ile sonuçlanmışken; 1 çalışmada etki yok/olumsuz görüş sonucuna ulaşılmıştır.

4.1.4. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Empatik Düşünme Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar MetaTemasına İlişkin Bulgular

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatikdüşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine göre, yayımlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine göre, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine göre; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne göre; veri toplama araçları, uygulama süreleri, verilerin analizine göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.4.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde özenli düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımı Tablo 4.49'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 49: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımı

Yıl	Çalışmanın kodu	f
2005	EMS22, EMS33	2
2006	-	-
2007	EMS1, EMS2	2
2008	EMS24	1
2009	-	-
2010	EMS3, EMS23, EMS25, EMS31	4
2011	EMS4, EMS5, EMS6	3
2012	EMS7	1
2013	EMS8, EMS9	2
2014	EMH1, EMH2, EMS26, EMS34	4
2015	EMS10	1
2016	EMS27	1
2017	EMS11	1
2018	EMS12, EMS18, EMH6, EMS30, EMS32	5
2019	EMH3, EMH4, EMS13, EMS14, EMS15, EMS16, EMS17, EMS28	8
2020	EMH5	1
2021	EMS19, EMS20, EMS21, EMS29	4
Toplam		40

Tablo 4.49’ da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları incelendiğinde en çok çalışmanın 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. 2019 yılında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili 8 çalışma yapılmıştır. İkinci sırada 5 çalışma ile 2018 yılı gelmiştir. 2010, 2014, 2021 yıllarında 4’er çalışma yapılmıştır. 2011 yılında 3 çalışma; 2005, 2007, 2013 yıllarında 2’şer çalışma; 2008, 2012, 2015, 2016, 2017, 2020 yıllarında ise birer çalışma yapılmıştır.

4.1.4.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 4.50’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 50: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	f	%
Yüksek Lisans Tezi	EMH1, EMH3, EMH4, EMH5, EMS1, EMS3, EMS4, EM5, EMS6, EMS7, EMS10, EMS11, EMS12, EMS13, EMS14, EMS15, EMS16, EMS17, EMS18, EMS19, EMS20, EMS26	22	% 55
Makale	EMH6, EMS22, EMS23, EMS24, EMS27, EMS28, EMS29, EMS30, EMS32, EMS33, EMS34	11	% 25
Doktora Tezi	EMH2, EMS2, EMS8, EMS9, EMS21, EMS25, EMS31	7	%15
Toplam		40	100

Tablo 4.50’de Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların % 55’i Tezli yüksek lisans, %25’i makale çalışmaları ve % 15’i doktora tezi düzeyinde yayın türleridir.

4.1.4.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere/dergilerin indekslerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin anlizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayınlandıkları üniversiteler ve dergilerin indekslerine göre dağılımı Tablo 4.51 ve 4.52’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 51: Empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarının yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Marmara Üniv.	EMH3, EMH4,EMS1,EMS2,EMS4,EMS6,EMS10,EMS17	8
2	Sakarya Üniv.	EMS3, EMS15,EMS16	3
3	Gazi Üniv.	EMH2,EMS9	2
4	Atatürk Üniv.	EMS8,EMS21	2
5	University of Virginia	EMS25	1
6	Saint Mary's College of California	EMS26	1
7	Indiana University	EMS31	1
8	İnönü Üniv.	EMS20	1
9	Sinop Üniv.	EMS19	1
10	Uludağ Üniv.	EMS18	1
11	Bartın Üniv.	EMS14	1
12	Recep Tayyip Erdoğan Üniv.	EMS13	1
13	Aksaray Üni.	EMS12	1
14	Abant İzzet Baysal Üniv.	EMS11	1
15	Mustafa Kemal Üniv.	EMH1	1
16	Fırat Üniv.	EMH5	1
17	Celal Bayar Üniv.	EMS5	1
18	Afyon Kocatepe Üniv.	EMS7	1
Toplam			29

Tablo 4.51'deki verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların en çok yapıldığı üniversite Marmara Üniversitesidir. Marmara Üniversitesi'nde toplam 8 çalışma yapılmıştır. Onu sırasıyla 3 çalışmanın yapıldığı Sakarya Üniversitesi ve 2'ser çalışmanın yapıldığı Gazi Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi izlemiştir. Indiana University, University of Virginia, Saint's Mary College of California, İnönü Üniversitesi, Sinop Üniversitesi, Uludağ Üniversitesi, Bartın Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Aksaray Üniversitesi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Mustafa Kemal Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Celal Bayar Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi 1 çalışma yayınlamışlardır.

Tablo 4. 52: Empatik düşünme becerilerine yönelik yayınlanmış makalelerin yayımlandıkları dergilerin indeks dağılımları

İndeks	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>
Eric	EMS23, EMS24, EMS27, EMS28, EMS29, EMS30, EMS32, EMS34	8
Ulakbim	EMH6, EMS22, EMS33	3
Toplam		11

Tablo 4.52’de göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış makale çalışmalarının yayımlandıkları dergilerin indeksleri şu şekildedir; Eric indeksinde 8; Ulakbim alan indeksinde 3 çalışma yer almıştır.

4.1.4.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımı Tablo 4.53’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 53: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>	%
Sosyal Bilgiler	EMS1, EMS2, EMS3, EMS4, EMS5, EMS6, EMS7, EMS8, EMS9, EMS10, EMS11, EMS12, EMS13, EMS14, EMS15, EMS16, EMS17, EMS18, EMS19, EMS20, EMS21, EMS22, EMS23, EMS24, EMS25, EMS26, EMS27, EMS28, EMS29, EMS30, EMS31, EMS32, EMS33, EMS34	34	%85
Hayat Bilgisi	EMH1, EMH2, EMH3, EMH4, EMH5, EMH6	6	%15
Toplam		40	100

Tablo 4.53’te gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların % 85’i Sosyal Bilgiler; % 15’i Hayat Bilgisi disiplinine aittir.

4.1.4.5. Çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımları Tablo 4.54’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 54: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Öğrencilerin empati düzeyleri	EMH1, EMS3, EMS5, EMS17, EMS19, EMS20, EMS22, EMS23, EMS24, EMS25, EMS26, EMS29, EMS33, EMS34	14
Öğretim yöntem,teknik vb. empatik düşünme becerilerini geliştirmeye etkisi	EMH2, EMH3, EMH4, EMH5, EMS1, EMS2, EMS6, EMS7, EMS8, EMS11, EMS14	11
Etkinliklerin empati becerisine etkisi	EMS9, EMS12, EMS13, EMS15,EMS16, EMS28	6
Öğretmen/ öğretmen adaylarının empati düzeyleri	EMS10, EMS18, EMS21, EMS27	4
Öğretmen/ öğretmen adaylarının görüşleri	EMH6, EMS31, EMS32	3
Öğretim programı/ ders materyallerinin empati becerilerine uygunluğu	EMS30, EMS24	2
Toplam		40

Tablo 4.54’ te gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empati düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların konularının dağılımda ilk sırayı öğrencilerin empatik düşünme beceri düzeylerinin incelendiği çalışmalar almıştır. Onu sırasıyla öğretim, yöntem ve tekniklerin empatik düşünme becerilerine etkisinin incelendiği 11 çalışma izlemiştir. Etkinliklerin empati becerisine etkisinin incelendiği 6 çalışma üçüncü sırada yer almıştır. Öğretmen ve öğretmen adaylarının empati düzeylerinin incelendiği 4 çalışma dördüncü sırada; öğretmen ve öğretmen adaylarının görüşlerinin alındığı 3 çalışma beşinci sırada ve öğretim programı/materyallerin empati becerilerine uygunluğunun analiz edildiği 2 çalışma altıncı sırada gelmiştir.

4.1.4.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenler

Elde edilen verilerin analizi sonucu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımı Tablo 4.55’ de gösterilmiştir.

Tablo 4. 55: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımı

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nitел	20	Eylem Araştırması	8	EMH3,EMH4,EMS1,EMS2,EMS14,EMS16 EMS17, EMS26
		Durum Çalışması	4	EMS6, MS19,EMH6,EMS25
		Derleme	2	EMS30, EMS33
		Eleştirel	2	EMS14, EMS31
Nicel	13	Deneysel	7	EMH1,EMS5,EMS7,EMS11, EMS12, EMS15, EMS34
		Tarama	3	EMS10, EMS18,EMS27
		İlişkisel Tarama	2	EMS3,EMS29
		Solomon Dört Gruplu Araştırma	1	EMS8
Karma	7	Açıklayıcı sıralı desen	2	EMH2, EMS20
		Gömülü desen	2	EMS13,EMS28
		Çeşitleme	2	EMS21, EMH5
		Eş zamanlı	1	EMS9
Toplam	40		36	

Tablo 4.55’de gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan araştırma yöntemi 19 çalışmanın araştırma türü olan nitel araştırma yöntemidir. Bu çalışmalardan 4 tanesi temel nitel araştırma yönteminde olup herhangi bir araştırma deseni belirtilmemiştir. 15 nitel çalışmada araştırma desenine yer verilmiştir. Nitel araştırmalardan en çok eylem araştırması 8tercih edilen araştırma desenedir. Onu sırasıyla 4 durum çalışması, 2’şer eleştirel ve derleme desenlerinde çalışmalar izlemiştir.

Çalışmalarda en sık kullanılan ikinci araştırma yöntemi nicel araştırma yöntemidir. 14 tane çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmalarda en çok deneysel desen tercih edilmiştir. 7 tane çalışma deneysel desenedir. 3’er tane çalışma tarama ve ilişkisel tarama modelindedir. 1 tane çalışmada solomon dört gruplu araştırma modeli kullanılmıştır.

Çalışmalarda en az tercih edilen araştırma yöntemi karma yöntem araştırmasıdır. Toplam 7 tane çalışmada karma yöntem kullanılmıştır. Açıklayıcı sıralı desen, çeşitleme ve gömülü desenin kullanıldığı 2'ser ; eş zamanlı 1 çalışma mevcuttur.

4.1.4.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü, düzeyi ve büyüklüğü

Elde edilen verilerin alizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış örnekleme yöntem türü, düzeyi ve büyüklüğü ile ilgili dağılımlar Tablo 4.56-4.57-4.58'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 56: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme türü dağılımları

Örnekleme Yöntemleri	f	Örnekleme türleri	f	Çalışmanın Kodu
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	14	Basit tesadüfi örnekleme	13	EMH1, EMH2, EMH5, EMS1, EMS3, EMS5, EMS7, EMS10, EMS11, EMS12, EMS18, EMS22, EMS34
		Tabakalı örnekleme	1	EMS9
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	11	Amaçlı örneklem	6	EMH3, EMS17, EMS25, EMS26, EMS27, EMS31
		Kolay ulaşılabilir	4	EMS2, EMS16, EMS19, EMH6
		Uygun örnekleme	1	EMS8
Toplam	25		25	

Tablo 4.56' da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış toplam 40 tane çalışmadan 25 tanesinde örnekleme yöntem türüne yer verilmiştir. Çalışmalarda en sık kullanılan örnekleme yöntemi olasılıklı örnekleme yöntemleridir. Olasılıklı örnekleme türü yönteminin kullanıldığı 14 çalışmada en çok tercih edilen örnekleme türü 13 çalışmada kullanılmış olan basit tesadüfi örnekleme yöntemidir. İkinci sırada en sık 11 çalışmada kullanılmış olan olasılık dışı örnekleme yöntemleri yer almıştır. Olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden en çok 6 çalışmada kullanılmış olan amaçlı örnekleme yöntemi yer almıştır. Onu sırasıyla 4 çalışmada kullanılmış olan kolay ulaşılabilir örnekleme türü; 1'er çalışmada kullanılmış olan tabakalama örnekleme ve uygun örnekleme türü izlemiştir.

Tablo 4. 57: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeyi dağılımları

Örneklem Düzeyi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Ortaokul öğrencileri	17	EMS1,EMS2,EMS3,EMS5,EMS7,EMS8,EMS9,EMS12, EMS13,EMS14,EMS15,EMS16,EMS17, EMS19,EMS20, EMS26, EMS28
İlkokul öğrencileri	7	EMH1,EMH2,EMH3,EMH4,EMH5, EMS22, EMS34
Öğretmen adayları	5	EMS10, EMS11, EMH6,EMS27, EMS27, EMS29, EMS32
Öğretmenler	5	EMS4,EMS6, EMS18,EMS21, EMS31,
Lise öğrencileri	1	EMS25
Toplam	35	

Tablo 4.57'ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık ortaokul öğrencileri örneklem düzeyi gelmiştir. 17 çalışmada ortaokul örneklem düzeyi kullanılmıştır. İkinci sırada 7 çalışmada kullanılmış olan ilkokul öğrencileri örneklem düzeyi yer almıştır. Onu sırasıyla 5'er çalışmada öğretmen ve öğretmen adayları, 1 çalışmada lise öğrencileri örneklem düzeyi izlemiştir.

Tablo 4. 58: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğü dağılımları

Örneklem Büyüklüğü	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
1-10	2	EMS26,EMS31
11-30	9	EMH4,EMS1,EMS2,EMS6,EMS7,EMS11,EMS16, EMS17,EMS22,EMS26
31-100	17	EMH1,EMH2,EMH3,EMH5,EMS4,EMS5,EMS12,EMS13 EMS14,EMS15,EMS18,EMS19,EMS20,EMS21,EMH6 EMS28,EMS34
101-300	3	EMS8,EMS27,EMS32
301- 1000	3	EMS3,EMS10,EMS29
1000'den fazla	1	EMS9
Toplam	35	

Tablo 4.58'de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğünde ilk sırada 17 çalışmanın 31-100 aralığı yer almıştır. Onu sırasıyla 9 çalışmanın 11-30; 3'er çalışmanın 101-300 ve 3013-100; 2 çalışmanın 1-10; 1 çalışmanın 1000'den fazla örneklem aralıkları izlemiştir.

4.1.4.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımı Tablo 4.59’ da gösterilmiştir.

Tablo 4. 59: Empatik düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımı

Veri Toplama Araçları	f	Çalışma Kodu
Empatik eğilim ölçeği	15	EMH1,EMH2,EMH3,EMS3,EMS5,EMS8,EMS9,EMS11,EMS12,EMS13 EMS15,EMS18, EMS27, EMS29, EMS34
Başarı Testi	10	EMS5, EMS7, EMS8, EMS12, EMS13,EMS14, EMS15, EMS20,EMS21, EMS34
Anket		
Anket likert tipi	2	EMH4,EMS26
Anket açık uçlu	2	EMH6, EMS32
Görüşme		
Yarı Yapı.gör.	21	EMH1, EMH2,EMH3,EMH5,EMS1,EMS2,EMS6,EMS7,EMS13,EMS14,EMS16,EMS17, EMS20,EMS21, EMS22,EMH6, EMS25, EMS26, EMS28, EMS31, EMS32
Gözlem		
Katılımlı gözlem	5	EMS1, EMS2, EMS5,EMS19,EMS25
Alternatif değ.	2	EMS14, EMS26
Doküman inc.	13	EMH3,EMH4,EMS1,EMS2, EMS6, EMS14, EMS16,EMS17,EMS19, EMS21, EMS25, EMS26, EMS31
Toplam	57	

Tablo 4.59’da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerin empatik düşünme becerilerine yönelik çalışmalarda en çok kullanılmış veri toplama aracı görüşme tekniğidir. Toplam 21 çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. İkinci sırada 15 çalışmada kullanılmış olan algı/ilgi/ tutum ve empatik eğilim ölçeği yer almıştır. Onu sırasıyla doküman inceleme 13, başarı testi 10, katılımlı gözlem 5, anket likert tipi 2, anket açık uçlu 2, alternatif değerlendirme 2 veri toplama aracı izlemiştir.

4.1.4.9.Çalışmaların uygulama süreleri dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama sürelerinin dağılımları Tablo 4.61’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 60: Empatik düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süreleri dağılımları

Uygulama süresi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
4 Hafta	1	EMS12
5 Hafta	3	EMH5, EMS11, EMS25
6 Hafta	3	EMH4, EMS7, EMS26
8 Hafta	2	EMH2, EMS34
9 Hafta	2	EMH1, EMS5
10 Hafta ve üzeri	3	EMH3, EMS8, EMS2
Toplam	14	

Tablo 4.60’a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış uygulamanın yapıldığı çalışmalarda en çok 5, 6 ve 10 hafta ve üzeri uygulamaların olduğu görülmektedir. Onu sırasıyla 2’şer çalışmanın 8 ve 9 hafta; 1 çalışmanın 4 hafta uygulama süreleri izlemiştir.

4.1.4.10.Çalışmaların veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri analiz yöntemleri Tablo 4.61- 4.62- 4.63’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 61: Empatik düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	13	EMH4,EMH5,EMS1, EMS2, EMS4,EMS6, EMS9,EMS13, EMS20,EMS22,EMH6,EMS25,EMS26
Betimsel Analiz	11	EMH3,EMS1,EMS2,EMS6,EMS14,EMS16,EMS17,EMS19,EMS26, EMS31, EMS32
Toplam	24	

Tablo 4.61'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların 13'ü içerik analizi 11 çalışmada ise betimsel analiz veri analiz yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 4. 62: Empatik düşünme becerilerine ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik analiz dağılımları

Betimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Aritmetik ort. Stan.sapma	12	EMH1, EMH5, EMS3, EMS4, EMS, EMS8, EMS13, EMS15, EMS21, EMS27, EMS28, EMS29
Frekans ve Yüzde Hesap.	6	EMH1, EMS3, EMS4, EMS7, EMS15, EMS21
Toplam	18	

Tablo 4.62'de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik hesaplamalarında 12 çalışmada aritmetik ortalama, standart sapma; 6 çalışmada frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

Tablo 4. 63: Empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik analiz dağılımları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
t testi	14	EMH1, EMH2, EMH5, EMS3, EMS4, EMS7, EMS8, EMS12, EMS13, EMS20, EMS21, EMS27, EMS28, EMS34
Anova/ Ancova	7	EMH2, EMS3, EMS4, EMS8, EMS10, EMS15, EMS34
Non Parametrik Testler	5	EMH2, EMH5, EMS9, EMS11, EMS12
Mancova	2	EMH1, EMS29
Regresyon	1	EMS9
Korelasyon	1	EMS10
Toplam	30	

Tablo 4.63' de gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamalarında ilk sırada t testi hesaplamaları 14 gelmiştir. Onu sırasıyla 7 çalışmada Anova/Ancova; 5 çalışmada Non parametrik testler; 2 çalışmada Mancova; birer çalışmada Regresyon ve Korelasyon hesaplamaları izlemiştir.

4.1.4.11. Çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla ilgili dağılımlar Tablo 4.64’ de gösterilmiştir.

Tablo 4. 64: Empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla ilgili dağılım

Çalışmaların Sonuçları	f	Çalışmanın Kodu
Etki var / Olumlu görüş	37	EMH2,EMH5,EMS3,EMS5,EMS7,EMS8,EMS9,EMS10,EMS11,EMS12,EMS13,EMS15,EMS21EMS24,EM34,EMH3,EMH4,EMS1,EMS2,EMS6,EMS13,EMS14,EMS16,EMS17,EMS20,EMH6,EMS25,EMS31,EMS33,EMS30,EMS29,EMS28,EMS27,EMS26 EMS25, EMS23, EMS22
Etki yok / Olumsuz görüş	3	EMH1, EMS4,EMS19
Toplam	40	

Tablo 4.64’te gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerileri ile ilgili yapılmış 37 çalışmada etki var/ olumlu görüş; 3 çalışmada etki yok/ olumsuz görüş sonuçlarına ulaşıldığı görülmektedir.

4.1.5. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Problem Çözme Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar Meta Teması İlişkin Bulgular

Bu tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine, yayımlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğü; veri toplama araçları, uygulama süreleri, verilerin analizi, araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.5.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 4.65’ te sunulmuştur.

Tablo 4. 65: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	<i>f</i>
2005	PÇS1, PÇS2	2
2006	PÇS3	1
2007	-	-
2008	PÇS14, PÇS16	2
2009	PÇS4	1
2010	PÇS5	1
2011	-	-
2012	PÇS6, PÇS12	2
2013	-	-
2014	PÇH1	1
2015	-	-
2016	PÇS13	1
2017	PÇS15	1
2018	-	-
2019	PÇS7, PÇS8, PÇS9, PÇS10	4
2020	PÇS17	1
2021	PÇS11	1
Toplam		18

Tablo 4.65’ te görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili en çok çalışmanın 2019 yılında olduğu görülmektedir. 2019 yılında toplam 4 çalışma mevcuttur. Onu sırasıyla 2005, 2008, 2012 yıllarına ait 2’şer çalışma; 1’er çalışmanın yapıldığı 2006, 2009, 2010, 2014, 2016, 2017, 2020, 2021 yılları izlemiştir. 2007, 2011, 2013, 2015, 2018 yıllarında herhangi bir çalışma mevcut değildir.

4.1.5.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 4.66’da sunulmuştur.

Tablo 4. 66: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	f	%
Yüksek Lisans Tezi	PÇS1, PÇS2, PÇS4, PÇS7, PÇS8, PÇS10, PÇS11	7	% 39
Makale	PÇS12, PÇS13, PÇS14, PÇS15, PÇS16, PÇS17	6	% 33
Doktora Tezi	PÇS3, PÇS5, PÇS6, PÇS9, PÇH1	5	%28
Toplam		18	100

Tablo 4.66’ da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların % 39’u yüksek lisans tezi, % 33’ü makale ve % 28’i ise doktora tezidir.

4.1.5.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayınlandıkları üniversite ve dergilerin indekslerine göre dağılımları Tablo 4.67-4.68’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 67: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Selçuk Üniv.	PÇS2, PÇS3, PÇS4	3
2	Marmara Üniv.	PÇS1	1
3	Dokuz Eylül Üniv.	PÇS5	1
4	Pamukkale Üniv.	PÇS9	1
5	Gaziantep Üniv.	PÇS10	1
6	Fırat Üniv.	PÇS11	1
7	Gazi Üniv.	PÇH1	1
8	Atatürk Üniv.	PÇS8	1
10	Ege Üniv.	PÇS6	1
11	Uşak Üniv.	PÇS7	1
	Toplam		12

Tablo 4.67’ de gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar en çok Selçuk Üniversitesinde yapılmıştır. Selçuk Üniversitesi’nde 3 çalışma yapılmıştır. Marmara Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi, Fırat

Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Ege Üniversitesi, Uşak Üniversitesi'lerinde 1'er çalışma yapılmıştır.

Tablo 4. 68: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış makalelerin dergilerin indekslerine göre dağılımları

İndeks	Çalışma Kodu	<i>f</i>
Ulakbim	PÇS13, PÇS16, PÇS17	3
Eric	PÇS14, PÇS15	2
Ssci	PÇS17	1
Toplam		6

Tablo 4.68'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış makale çalışmalarında 3 çalışma Ulakbim; 2 çalışma Eric, 1 çalışma Ssci indeksli dergilerde yayınlanmıştır.

4.1.5.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımları Tablo 4.69'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 69: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>	%
Sosyal Bilgiler	PÇS1, PÇS2, PÇS3, PÇS4, PÇS5, PÇS6, PÇS7, PÇS7, PÇS8, PÇS9, PÇS10, PÇS11, PÇS12, PÇS13, PÇS14, PÇS15, PÇS16, PÇS17	17	% 94
Hayat Bilgisi	PÇH1	1	% 6
Toplam		18	100

Tablo 4.69'da görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların % 94'ü Sosyal Bilgiler; % 6'sı Hayat Bilgisi disiplininde çalışılmıştır.

4.1.5.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları Tablo 4.70’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 70: Problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların konu dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Öğretim yöntem,teknik vb. problem çözme becerilerini geliştirmeye etkisi	PÇS1, PÇS3, PÇS5, PÇS6, PÇS8, PÇS10, PÇS12, PÇS14, PÇS16, PÇS17	11
Problem çözme temelli etkinliklerin etkisi	PÇS2, PÇS4	2
Öğrencilerin problem çözme becerileri	PÇS7, PÇS13	2
Değerlerin problem çözme becerilerine etkisi	PÇS9, PÇH1	2
Öğretmen adaylarının problem çözme becerileri	PÇS11, PÇS15	2
Toplam		18

Tablo 4.70’de gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların en fazlası öğretim yöntem ve tekniklerin problem çözme becerilerini etkisinin incelendiği çalışmalardır. Problem çözme temelli etkinliklerin etkisi, öğrencilerin problem çözme becerileri, değerlerin problem çözme becerilerine etkisi ve öğretmen adaylarının problem çözme becerileri konularını kapsayan çalışmaların sayısı 2’dir.

4.1.5.6. Çalışmalarda kullanılan yöntem ve desenlerin dağılımları

Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desenlerin dağılımı Tablo 4.71’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 71:Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desenlerin dağılımı

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nicel	13	Deneysel	10	PÇS2,PÇS3,PÇS4,PÇS5,PÇS6,PÇS8, PÇS10,PÇS12,PÇS14, PÇS16
		Tarama	1	PÇS15
		İlişkisel Tarama	1	PÇS11
		Tekil Tarama	1	PÇS7
Karma	3	Açıklayıcı sıralı desen	2	PÇH1, PÇS17
		İç içe desen(gömülü)	1	PÇS13
Nitel	2	Eylem Araştırması	2	PÇS1, PÇS9
Toplam	18		18	

Tablo 4.71’de gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların 13’ünde nicel araştırma yöntemleri kullanılmıştır ve nicel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı çalışmaların 10’nu deneysel desenedir. 1’er çalışma tarama modeli, ilişkisel tarama, tekil tarama desenindedir.

İkinci sırada Karma yöntem araştırması gelmektedir. 3 Karma araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada 2 çalışmada açıklayıcı sıralı desen; 1 çalışmada iç içe (gömülü) desen kullanılmıştır. Nitel araştırmanın kullanıldığı 2 çalışma eylem araştırması desenindedir.

4.1.5.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü, düzeyi ve büyüklük dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme türü, düzeyi ve büyüklük dağılımları Tablo 4.72’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 72: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem türü

Örneklem Yöntemleri	<i>f</i>	Örnekleme türleri	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	11	Basit Tesadüfi örnekleme	11	PÇS2, PÇS3, PÇS4, PÇS5, PÇS6, PÇS7, PÇS10, PÇH1, PÇS12, PÇS17, PÇS14
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	2	Amaçlı örnekleme	2	PÇS1, PÇS9
Toplam	13		13	

Tablo 4.72’de Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan örnekleme yöntemi olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme türüdür. Onu 2 çalışmada tercih edilen amaçlı örnekleme yöntemi izlemiştir. Bununla birlikte 5 çalışmada örnekleme yönteminden bahsedilmemiştir.

Tablo 4. 73: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeyi

Örneklem Düzeyi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Ortaokul öğrencileri	11	PÇS1, PÇS2, PÇS3, PÇS6, PÇS7, PÇS8, PÇS10, PÇS12, PÇS14, PÇS16, PÇS17,
İlkokul öğrencileri	4	PÇS4, PÇS5, PÇS13, PÇH1
Öğretmen adayları	3	PÇS9, PÇS11, PÇS15
Toplam	18	

Tablo 4.73’ de gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeyinde en sık ortaokul öğrencilerin olduğu görülmektedir. Onu sırasıyla 4 çalışmayla ilkokul öğrencileri, 3 çalışmayla öğretmen adayları izlemiştir.

Tablo 4. 74: Problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğü

Örneklem Büyüklüğü	f	Çalışmanın Kodu
1-10	-	-
11-30	1	PÇS9
31-100	11	PÇS1, PÇS2, PÇS3, PÇS4, PÇS5, PÇS8, PÇS10, PÇH1, PÇS13, PÇS16, PÇS17
101-300	5	PÇS6, PÇS11, PÇS12, PÇS14, PÇS15
301- 1000	1	PÇS7
1000'den fazla	-	-
Toplam	18	

Tablo 4.74’de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en çok örneklem büyüklüğü 11 çalışmanın örneklem büyüklüğü olan 31-100 aralığındadır. Onu sırasıyla 5 çalışmanın 101-300 aralığı; 1’er çalışmanın 11-30 ve 301-1000 aralıkları izlemiştir.

4.1.5.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri toplama araçları dağılımı Tablo 4.75’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 75:Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların veri toplama araçları dağılımı

Veri Toplama Araçları	f	Çalışma Kodu
Algı /ilgi/ tutumve problem çözme ölçeği	13	PÇS1, PÇS3, PÇS5, PÇS7, PÇS8, PÇS9, PÇS11, PÇH1, PÇS12, PÇS13, PÇS15, PÇS16, PÇS17
Başarı Testi	9	PÇS1, PÇS2, PÇS3, PÇS4, PÇS5, PÇS6, PÇS8, PÇS9, PÇS12
Anket		
Anket Likert tipi	1	PÇS11
Ankert Açık uçlu	-	-
Görüşme		
Yarı Yapılan, görüşme	2	PÇS5, PÇS15
Yapılandırılmamış görüşme	-	-
Gözlem	1	PÇS13
Toplam	26	

Tablo 4.75’ de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı algı/ilgi/tutum ve problem çözme ölçeğidir. Onu sırasıyla 9 çalışmada kullanılan başarı testi, 2 çalışmada kullanılan görüşme yarı yapılandırılmış görüşme; 1’er çalışmada kullanılan anket likert tipi ve gözlem veri toplama araçları izlemiştir.

4.1.5.9. Çalışmaların uygulama süreleri dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama sürelerinin dağılımı Tablo 4.76’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 76: Problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süreleri

Uygulama süresi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
4 hafta	2	PÇS14, PÇS17
5 hafta	2	PÇS1, PÇS8,
8 hafta	1	PÇH1
10 hafta ve üzeri	3	PÇS5, PÇS6, PÇS9
Toplam	8	

Tablo 4.76’ da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulamaları en sık 10 hafta ve üzeri uygulama süreleri oluşturmaktadır. 2’şer çalışmada 4 ve 5 hafta, 1 çalışmada 8 hafta uygulama süreleri kullanılmıştır. Bununla birlikte toplam 8 çalışmada uygulama süresine yer verilmemiştir.

4.1.5.10. Çalışmaların kullanılan veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları Tablo 4.77- 4.78. 4.79’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 77: Problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	2	PÇH1, PÇS13
Betimsel Analiz	2	PÇS9, PÇS13
Toplam	4	

Tablo 4.77’de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda 2 araştırmada içerik analizi; 2 araştırmada betimsel analiz kullanılmıştır.

Tablo 4. 78: Problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik dağılımları

Betimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Aritmetik ortalama, standart sapma	9	PÇS3, PÇS4, PÇS5, PÇS8, PÇS10, PÇS14, PÇS15, PÇS16, PÇS17
Frekans ve Yüzde Hesaplama	2	PÇS1, PÇS8
Toplam	11	

Tablo 4.78’de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda betimsel istatistik hesaplamalarından en çok aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmıştır. 9 çalışmada aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları, 2 çalışmada frekans ve yüzde hesaplamalarına yer verilmiştir.

Tablo 4. 79: Problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
t testi	10	PÇS1, PÇS2, PÇS3, PÇS4, PÇS5, PÇS7, PÇS11, PÇH1, PÇS12, PÇS16, PÇS17
Anova/ Ancova	8	PÇS2, PÇS5, PÇS6, PÇS7, PÇH1, PÇS12, PÇS14, PÇS15
Korelasyon	2	PÇS1, PÇS8
Non Parametrik testler	2	PÇS1, PÇS13
Regresyon	1	PÇS10
Toplam	23	

Tablo 4.79’da görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamalarında en sık t testi hesaplamaları yapılmıştır. Onu sırasıyla Anova 8, Korelasyon ve non parametrik testler 2 ve regresyon analizi 1 takip etmiştir.

4.1.5.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla ilgili dağılımlar Tablo 4.80’de yer verilmiştir.

Tablo 4. 80: Problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılımlar

Çalışmaların Sonuçları	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Etki var / Olumlama Görüş	16	PÇS1,PÇS3,PÇS4,PÇS5,PÇS6,PÇS7,PÇS9,PÇS10, PÇH1,PÇS11,PÇS12,PÇS13,PÇS14,PÇS15,PÇS16, PÇS17
Etki yok/Olumsuz Görüş	2	PÇS2, PÇS8
Toplam	18	

Tablo 4.80’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalardan 16 araştırmada etki var/olumlu görüş; 2 araştırmada etki yok/olumsuz görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.1.6. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Tarihsel Düşünme Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular

Bu tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine, yayınlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğü; veri toplama araçları, uygulama süreleri, verilerin analizi, araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.6.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 4.81’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 81: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	<i>f</i>
2005	TDS11	1
2006	-	-
2007	TDS1	1
2008	-	-
2009	-	-
2010	TDS12, TDS15	2
2011	TDS2, TDS10	2
2012	-	-
2013	-	-
2014	-	-
2015	TDS7, TDS13,TDS14	3
2016	TDS3, TDS9	2
2017	-	-
2018	-	-
2019	TDS4, TDS5, TDS6,	3
2020	TDS8	1
2021	-	-
Toplam		15

Tablo 4.81'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımlarında en çok çalışmanın 2019 ve 2015 yıllarında yapıldığı görülmektedir. 2010, 2011, 2016 yıllarında 2'şer tane çalışma yapılmıştır. 2006, 2008, 2009, 2012, 2013, 2014, 2017, 2018, 2021 yıllarına ait çalışma yoktur.

4.1.6.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen veriler sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımı Tablo 4.82'de sunulmuştur.

Tablo 4. 82: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>	%
Doktora Tezi	TDS2, TDS3, TDS9, TDS11, TDS14, TDS15	6	% 40
Makale	TDS7, TDS8, TDS10, TDS12, TDS13	5	%33
Yüksek Lisans Tezi	TDS1, TDS4, TDS5, TDS6	4	%27
Toplam		15	100

Tablo 4.82’ e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler dersinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılan çalışmaların % 40’ ı doktora düzeyinde tez, % 33’ ü makale, % 27’ si yüksek lisans düzeyinde tezlerdir.

4.1.6.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite / dergilerinin indekslerine göre dağılımı

Elde edilen verilerin analizler sonucuna Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinden tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tezlerin yayınlandıkları üniversite ve makalelerin dergilerin indekslerine göre dağılımları Tablo 4.83–4.84’ de sunulmuştur.

Tablo 4. 83: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Marmara Üniv.	TDS1, TDS2, TDS3,TDS6	4
2	Celal Bayar Üniv.	TDS4	1
3	Balıkesir Üniv.	TDS5	1
4	PiedmontCollege	TDS9	1
5	Texas Universty	TDS11	1
6	Old Dominion Universty	TDS15	1
7	Baylor Universty	TDS14	1
Toplam			10

Tablo 4.83’ e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların en sık yapıldığı üniversite 4 çalışma ile Marmara Üniversitesidir. Onu sırasıyla 1’ er çalışmanın yapıldığı Celal Bayar Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Piedmont College, Texas Universty, Old Dominion Universty , Baylor Universty izlemiştir.

Tablo 4. 84: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makalelerin yayınlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımları

İndeks	Çalışmanın Kodu	f
Eric	TDS12, TDS13, TDS10, TDS18	4
Ssci	TDS7	1
Toplam		5

Tablo 4.84’ te Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makalelerin 4’ ü Eric; 1 çalışma Ssci indeksli dergilerde yayınlanmıştır.

4.1.6.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımı Tablo 4.85’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 85: Tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımı

Disiplin	Çalışmanın Kodu	Çalışma Sayısı	%
Sosyal Bilgiler	TDS1, TDS2, TDS3, TDS4, TDS5, TDS6, TDS7, TDS8, TDS9, TDS10, TDS11, TDS12, TDS13, TDS14, TDS15	15	%100
Hayat Bilgisi	-	-	-
Toplam		15	100

Tablo 4.85’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik çalışmaların tamamı Sosyal Bilgiler disiplinine aittir.

4.1.6.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları Tablo 4.86’da sunulmuştur.

Tablo 4. 86: Tarihsel düşünme becerilerine yönelik çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Ders kitapları, doküman, belgesel incelenmesi	TDS5,TDS12, TDS14, TDS15,TDS13	5
Öğretim yöntem,teknik vb. tarihsel düşünme becerilerini geliştirmeye etkisi	TDS1, TDS2, TDS4, TDS6	4
Tarihsel konuların tarihsel düşünme becerisine etkisi	TDS3, TDS8,TDS9	3
Öğretmen/ öğretmen adayları görüşleri	TDS7, TDS10, TDS11	3
Toplam		15

Tablo 4.86’ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerin tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılan çalışmaların konularında ilk sırada ders kitapları, doküman ve belgesel incelemesinin yapıldığı çalışmalar yer almıştır. İkinci sırada 4

çalışmanın konusu olan öğretim yöntem, teknik vb. tarihsel düşünme becerilerini geliştirmeye etkisinin incelenmesi; son sırada ise 3'er çalışmada tarihsel konuların tarihsel düşünme becerilerine etkisi ve öğretmen/öğretmen adaylarının görüşlerinin alındığı çalışmalar gelmiştir.

4.1.6.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve dağılımları Tablo 4.87' de sunulmuştur.

Tablo 4. 87: Tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desenlerin dağılımı

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nitel	13	Durum çalışması	5	TDS9, TDS10, TDS11, TDS13, TDS14
		Eylem Araştırması	4	TDS1, TDS2, TDS3, TDS6
		Fenomenolojik	1	TDS8
		Derleme	1	TDS12
Nicel	2	Deneyssel	1	TDS4
		Karşılaştırma	1	TDS15
Toplam	15		13	

Tablo 4.87'ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık nitel araştırma yöntemi ve nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmalarda en çok durum çalışması kullanılmıştır. Onu sırasıyla 4 çalışmayla eylem araştırması, 1'er çalışmayla fenomenolojik ve derleme deseni çalışmalar izlemiştir. Bununla birlikte nitel araştırma yönteminin kullanıldığı 2 çalışmada ise desene yer verilmemiştir.

İkinci sırada 2 çalışmayla nicel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmalar gelmiştir. 1 çalışma deneyssel, 1 çalışma karşılaştırma desenindedir.

4.1.6.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklüğü dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzeyi ve büyüklük dağılımları Tablo 4.88'de sunulmuştur.

Tablo 4. 88: Tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme türleri dağılımı

Örnekleme Yöntemleri	f	Örnekleme türleri	f	Çalışmanın Kodu
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	12	Amaçlı örnekleme	8	TDS1, TDS2, TDS6, TDS8, TDS9, TDS10, TDS13, TDS14
		Kolay ulaşılabilir	2	TDS7, TDS15
		Tipik durum örnekleme	1	TDS3
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	1	Basit rastgele örnekleme	1	TDS4
Toplam	13		12	

Tablo 4.88'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme yöntemlerinde en sık olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Onu sırasıyla kolay ulaşılabilir örnekleme 2, tipik durum örnekleme 1 izlemiştir. Olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit rastgele örnekleme 1 çalışmada tercih edilmiştir. Bununla birlikte 2 çalışmada örnekleme yöntem türüne yer verilmemiştir.

Tablo 4. 89: Tarihsel düşünme becerileriyle ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeyi dağılımı

Örneklem Düzeyi	f	Çalışmanın Kodu
Ortaokul öğrencileri	5	TDS1, TDS2, TDS6, TDS8, TDS11
Öğretmenler	4	TDS3, TDS9, TDS14, TDS15
Öğretmen adayları	2	TDS7, TDS10
İlkokul öğrencileri	1	TDS4
Lise	1	TDS13
Toplam	13	

Tablo 4.89'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda örneklem düzeyi sırasıyla 5 çalışmada ortaokul öğrencileri, 4 çalışmada öğretmenler, 2 çalışmada öğretmen adayları ve 1'er çalışmada ilkokul öğrencileri ile lise örneklem düzeyleridir.

Tablo 4. 90: Tarihsel düşünme becerilerileri ile ilgili yapılmı çalışmaların örneklem büyüklükleri dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
1-10	1	TDS14
11-30	5	TDS3, TDS6, TDS10, TDS11, TDS13,
31-100	5	TDS1, TDS2, TDS4, TDS8, TDS15
101-300	2	TDS7, TDS9
301- 1000	-	-
1000'den fazla	-	-
Toplam	13	

Tablo 4.90'da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en sık örneklem büyüklüğü 31-100 ve 11-30 aralıklarıdır. Onu sırasıyla 2 çalışmanın 101- 300 aralığı; 1 çalışmanın 1-10 aralığı izlemiştir. 301-1000 ile 1000'den fazla aralıklarda örneklem büyüklüğü yoktur.

4.1.6.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımları Tablo 4.91 'de sunulmuştur.

Tablo 4. 91: Tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri toplama araçları

Veri Toplama Araçları	<i>f</i>	Çalışma Kodu
Görüşme		
Yarı Yapı. görüşme	9	TDS1, TDS2, TDS3, TDS6, TDS8, TDS10, TDS11, TDS14, TDS15
Yapılandırılmamış görüşme	2	TDS7, TDS9
Gözlem		
Katılımcı gözlem	9	TDS1, TDS2, TDS3, TDS8, TDS9, TDS10, TDS11, TDS13, TDS14
Katılımcı Olmayan gözlem	-	
Doküman İnceleme	9	TDS1, TDS2, TDS5, TDS6, TDS8, TDS10, TDS12, TDS14, TDS15
Anket		
Anket Likert Tipi	2	TDS13, TDS15
Anket Açık uçlu	1	TDS9
Başarı Testi	1	TDS4
Toplam	33	

Tablo 4.91’de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı görüşme tekniğidir. Toplam 11 çalışmada görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme tekniği kullanılmış çalışmaların 9 tanesinde yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanırken; 2 tanesinde yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılmıştır. İkinci sırada 9 çalışmada kullanılmış olan gözlem ve doküman inceleme tekniği gelmiştir. Gözlem tekniğinin tamamı katılımlı gözlemdir. Üçüncü sırada anket tekniği gelmiştir. Anket veri toplama aracının kullanıldığı 2 çalışma likert tipli anket; 1 çalışması açık uçlu formadadır. Son sırada başarı testi yer almıştır.

4.1.6.9. Çalışmaların uygulama sürelerinin dağılımları

Elde edilen verilerin analizleri sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama sürelerinin dağılımları Tablo 4.92’de sunulmuştur.

Tablo 4. 92: Tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süreleri

Uygulama Süresi	f	Çalışmanın Kodu
4 hafta	1	TDS15
5 hafta	2	TDS4, TDS6
6 hafta	1	TDS2
8 hafta	1	TDS1
10 hafta ve üzeri	1	TDS3
Toplam	6	

Tablo 4.92’de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda uygulama süreleri en fazla 5 haftadır. 4 hafta, 6 hafta, 8 hafta ve 10 hafta üzeri uygulama sürelerini kapsayan birer çalışma mevcuttur.

4.1.6.10. Çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları Tablo 4.93- 4.94 ve 4.95’de sunulmuştur.

Tablo 4. 93: Tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	9	TDS1, TDS, TDS3, TDS5, TDS6, TDS7, TDS10, TDS11, TDS14
Betimsel Analiz	3	TDS1, TDS2, TDS6
Tematik Analiz	1	TDS9
Toplam	13	

Tablo 4.93'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda nitel veri analiz dağılımlarında en çok içerik analizi kullanılmıştır. İkinci sırada 3 çalışma ile betimsel analiz gelmektedir. 1 çalışmada tematik analiz kullanılmıştır.

Tablo 4. 94: Tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik veri analiz dağılımları

Betimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Frekans ve Yüzde Hesaplama	3	TDS3, TDS8, TDS13
Aritmetik ortalama, standart sapma	3	TDS3, TDS13, TDS14
Grafikle gösterim	1	TDS3
Toplam	7	

Tablo 4.94'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik hesaplamalarında 3'er çalışmada frekans ve yüzde hesaplamaları ve aritmetik ortalama, standart sapma hesaplamaları kullanılmıştır. 1 çalışmada grafikte gösterim kullanılmıştır.

Tablo 4. 95: Tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik analiz dağılımları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Anova/ Ancova	2	TDS3, TDS14
Mancova	1	TDS14
Toplam	3	

Tablo 4.95’de Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamalarında 2 çalışmada Anova/Ancova, 1 çalışmada Mancova hesaplaması kullanılmıştır.

4.1.6.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen veriler sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla ilgili dağılım Tablo 4.96’da gösterilmiştir.

Tablo 4. 96: Tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılımlar

Araştırmaların Sonuçları	f	Çalışmanın Kodu
Olumlu Etki / Görüş	14	TDS1, TDS2, TDS4, TDS5, TDS6, TDS7,, TDS8, TDS9, TDS10, TDS11, TDS12, TDS13, TDS14, TDS15
Olumsuz Etki/ Görüş	1	TDS3
Toplam	15	

Tablo 4.96’ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların 14’ü etki var/ olumlu görüş; 1 çalışmada etki yok/ olumsuz görüş sonucuna ulaşmıştır.

4.1.7. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Mekansal Düşünme Becerileri ile ilgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine göre, yayımlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine göre, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine göre; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne göre; veri toplama araçları, uygulama süreleri, verilerin analizine göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.7.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 4.97’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 97: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	<i>f</i>
2005	-	-
2006	-	-
2007	MKS1	1
2008	-	-
2009	-	-
2010	MKS2	1
2011	MKS3	1
2012	MKS4	1
2013	-	-
2014	-	-
2015	MKS12	1
2016	-	-
2017	MKS5	1
2018	MKS6	1
2019	MKS7, MKS8	2
2020	MKS9, MSK10	2
2021	MKS11	1
Toplam		12

Tablo 4.97' ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik çalışmaların en çok 2019 ve 2020 yıllarında yapıldığı görülmektedir. Bu yıllara ait 2'şer çalışma mevcuttur. 2007, 2010, 2011, 2012, 2015, 2017, 2018 ve 20212 yıllarında 1'er çalışma mevcuttur. 2005, 2008, 2009, 2013, 2014, 2016 yıllarına ait herhangi bir çalışma mevcut değildir.

4.1.7.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 4.98'de sunulmuştur.

Tablo 4. 98: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Araştırmanın yayın türü	Araştırmanın Kodu	f	%
Tez Yüksek Lisans	MSK2, MKS3, MKS4, MKS6, MKS7, MKS8, MKS9	7	% 58
Makale	MKS10, MKS11, MKS12	3	% 25
Tez Doktora	MSK1, MSK5	2	% 17
Toplam		12	100

Tablo 4.98’de göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımlarında 7 çalışmanın tezli yüksek lisans; 3 çalışmanın makale ve 2 çalışmanın doktora düzeyinde tez olduğu görülmektedir.

4.1.7.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda çalışmaların yayınlandıkları üniversite ve dergilerin indekslerine göre dağılımları Tablo 4.99’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 99: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Trabzon Üniv.	MKS7, MKS8	2
2	Gazi Üniv.	MKS1	1
3	Marmara Üniv.	MKS2	1
4	Adnan Menderes Üniv.	MKS3	1
5	Afyon Kocatepe Üniv.	MKS4	1
6	Anadolu Üniv.	MKS5	1
7	Akdeniz Üniv.	MKS6	1
8	Kastamonu Üniv.	MKS9	1
Toplam			12

Tablo 4.99’da görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre sırası şu şekildedir; Trabzon Üniversitesi 2, Gazi Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Adnan Menderes Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi,

Anadolu Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Kastamonu Üniversitesi 1'er çalışma yayınlamışlardır.

Tablo 4. 100: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış makalelerin yayımlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımı

Dergi İndeksi	Çalışmanın Kodu	f
Eric	MKS10, MKS11	2
Diğer Alan İndeksi	MKS12	1
Toplam		3

Tablo 4.100'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yayımlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımlarında 2 çalışma Eric, 1 çalışma diğer alan indeksindedir.

4.1.7.4. Çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları Tablo 4.101'de görülmüştür.

Tablo 4. 101: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disiplin türüne göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	f	%
Sosyal Bilgiler	MKS1, MKS2, MKS3, MKS4, MKS5, MKS6, MKS7, MKS8, MKS9, MKS10, MKS11, MKS12	12	% 100
Hayat Bilgisi	-	-	
Toplam		12	100

Tablo 4.101'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların tamamının Sosyal Bilgiler disiplinine ait olduğu görülmektedir.

4.1.7.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımı Tablo 4.102'de sunulmuştur.

Tablo 4. 102: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların konularına göre dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Öğretim yöntem, teknik vb. mekansal becerilerine etkisi	MKS4, MKS5, MKS7, MKS8, MKS9	5
Öğrencilerin mekansal düşünme becerilerinin incelenmesi	MKS1, MKS11	2
Öğretmen görüşleri	MKS2, MKS12	2
Ders kitaplarının incelenmesi	MKS6, MKS10	2
Öğretmen adaylarının mekansal düşünme beceri düzeyleri	MKS3	1
Toplam		12

Tablo 4.102'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik çalışmaların en çok öğretim yöntem, teknik vb. mekansal düşünme becerilerine etkisinin incelendiği çalışmalar olduğu görülmektedir. Onu sırasıyla 2'şer çalışma öğrencilerin mekansal düşünme becerilerinin incelendiği, öğretmen görüşmeleri, ders kitaplarının incelendiği çalışmalar ve 1 çalışma öğretmen adaylarının mekansal düşünme beceri düzeylerinin incelendiği araştırmalar izlemiştir.

4.1.7.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımına Tablo 4.103'de yer verilmiştir.

Tablo 4. 103: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımı

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nitel	6	Durum çalışması	3	MKS1, MKS3, MKS12
Nicel	4	Deneysel	3	MKS4, MKS7, MKS9
		Tarama	1	MKS2
Karma	2	İç içe (Gömülü) desen	2	MKS5, MKS8
Toplam	12		9	

Tablo 4.103'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımlarında ilk sırada nitel araştırma yöntemi gelmiştir. Toplam 6 çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmanın kullanıldığı çalışmalardan 3 araştırmanın deseni durum çalışmasıdır. 3 çalışmada ise desen belirtilmemiştir. İkinci sırada nicel araştırma yöntemi gelmektedir. 3 çalışma deneysel, 1 çalışma tarama modelindedir. Karma yöntemin kullanıldığı 2 çalışmanın deseni ise içe içe (gömülü) desendir.

4.1.7.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımı

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklüğü ile ilgili dağılım Tablo 4.104- 105- 106' da gösterilmiştir.

Tablo 4. 104: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem türleri dağılımı

Örnekleme Yöntemleri	f	Örnekleme türleri	f	Çalışmanın Kodu
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	6	Basit Tesadüfi örnekleme	6	MKS1, MKS3, MKS4, MKS7, MKS8, MKS12
Olasılık dışı örnekleme yöntemi	3	Kolay ulaşılabilir örnekleme	2	MKS2, MKS9
		Ölçüt örnekleme	1	MKS5
Toplam	9		9	

Tablo 4.104' de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem türlerinde en çok olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örneklemenin tercih edildiği görülmektedir. Onu sırasıyla olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden olan kolay ulaşılabilir örnekleme, 2 ve ölçüt örnekleme, 1 takip etmiştir. Toplam 12 çalışmadan 9 çalışmada örnekleme yöntemine yer verilirken 3 çalışmada yer verilmemiştir.

Tablo 4. 105: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem düzeyleri dağılımı

Örneklem Düzeyi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Ortaokul öğrencileri	6	MKS1, MKS3, MKS4, MKS5, MKS7, MKS8
Öğretmenler	2	MKS2, MKS12
İlkokul öğrencileri	1	MKS9
Toplam	9	

Tablo 4.105’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem düzeyleri sırasıyla şöyledir; ilk sırada 6 çalışmada tercih edilen ortaokul öğrencileri; ikinci sırada 2 çalışmada tercih edilen öğretmenler ve son sırada 1 çalışmada tercih edilen ilkokul öğrencileridir.

Tablo 4. 106: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem büyüklük dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
1-10	1	MKS1
11-30	1	MKS12
31-100	4	MKS4, MKS5, MKS6, MKS7
101-300	3	MKS2, MKS3, MKS8
301- 1000	-	
1000’den fazla	-	
Toplam	9	

Tablo 4.106’ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların ilk sırasında 31-100 aralığında örneklem büyüklüğüne sahip 4 çalışma; ikinci sırada 101-300 aralığında 3 çalışma; ve son olarak 1-10 ile 11-30 aralığında 1’er çalışma mevcuttur.

4.1.7.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımı Tablo 4.107’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 107: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımı

Veri Toplama Araçları	<i>f</i>	Çalışma Kodu
Doküman İnceleme	6	MKS1, MKS3, MKS6, MKS10, MKS11, MKS12
Görüşme		
Yarı Yapı.görüşme	5	MKS2, MKS4, MKS5, MKS7, MKS8
Yapılandırılmamış görüşme	1	MKS1
Algı /ilgi/ tutumve mekansal düşünme testleri	3	MKS7, MKS8, MKS9
Başarı Testi	2	MKS4, MKS5
Anket Likert tipi	1	MKS2
Toplam	18	

Tablo 4.107' ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı doküman inceleme ve görüşme teknikleridir. 5 çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme, 1 çalışmada yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılmıştır. İkinci sırada mekansal düşünme becerileri testleri 3 yer almıştır. Üçüncü sırada başarı testi 2, son sırada ise likert tipi anket yer almıştır.

4.1.7.9. Çalışmaların uygulama süreleri dağılımları

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süreleri ile ilgili dağılım Tablo 4.108' de gösterilmiştir.

Tablo 4. 108: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süreleri

Uygulama süresi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
3 hafta	1	MKS4
5 hafta	1	MKS5
8 hafta	1	MKS8
Toplam	3	

Tablo 4.108'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süreleri 3 hafta, 5 hafta ve 8 hafta şeklindedir. Sadece 3 çalışmada uygulama sürelerine yer verilmiştir.

4.1.7.10. Çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımı

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları Tablo 4.109, 110, 111’ de gösterilmiştir.

Tablo 4. 109: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	6	MKS1, MKS7, MKS8, MKS10, MKS11, MKS12
Betimsel Analiz	1	MKS6
Tematik Analiz	1	MKS5
Toplam	8	

Tablo 4.109’da görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımlarında en çok içerik analizinin kullanıldığı görülmektedir. Onu sırasıyla 1’er çalışmada kullanılan betimsel analiz ve tematik analiz izlemiştir.

Tablo 4. 110: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik veri analiz dağılımları

Betimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Aritmetik ortalama, standart sapma	4	MKS2, MKS3, MKS5, MKS9
Frekans ve Yüzde Hesaplama	3	MKS2, MKS3, MKS5
Toplam	7	

Tablo 4.110’da görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik hesaplamalarında en sık aritmetik ortalama standart sapma hesaplamaları gelmiştir. İkinci sırada 5 çalışmada kullanılan frekans ve yüzde hesaplamaları gelmiştir.

Tablo 4. 111: Mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
t testi	5	MKS3, MKS4, MKS5, MKS8, MKS9
Anova/ Ancova	2	MKS3, MKS9
Non Parametrik testler	1	MKS4
Toplam	8	

Tablo 4.111’de göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamalarında en çok t testi hesaplamaları yapılmıştır. Onu sırasıyla 2 çalışmada Anova/Ancova ve 1 çalışmada Non parametrik testlerin kullanıldığı çalışmalar izlemiştir.

4.1.7.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda araştırmalardan elde edilen sonuçların dağılımları Tablo 4.112’ de sunulmuştur.

Tablo 4. 112: Mekansal düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımı

Araştırmaların Sonuçları	f	Çalışmanın Kodu
Olumlu Etki / Görüş	9	MKS2, MKS3, MKS4, MKS5, MKS6, MKS7, MKS8, MKS9, MKS11
Olumsuz Etki/ Görüş	3	MKS1, MKS10, MKS12
Toplam	12	

Tablo 4.112’ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalardan 9’u etki var/ olumlu görüş; 3’ü etki yok/olumsuz görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.1.8. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Karar Verme Becerilerine Yönelik Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine göre, yayımlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine göre, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine göre; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne göre; veri toplama araçları, uygulama süreleri, verilerin analizine göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.8.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 4.113’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 113: Karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	<i>f</i>
2005	KRH2	1
2006	-	-
2007	-	-
2008	-	-
2009	-	-
2010	-	-
2011	-	-
2012	-	-
2013	KRS1, KRS2	2
2014	-	-
2015	KRS3	1
2016	-	-
2017	-	-
2018	-	-
2019	KRH1, KRS4	2
2020	-	-
2021	-	-
Toplam		6

Tablo 4.113’ de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımlarında 2005, 2013, 2015 ve 2019 yıllarında yapıldığı görülmektedir. 2013 ve 2019 yıllarında 2’şer çalışma; 2005 ve 2015 yıllarında 1’er çalışma yapılmıştır. Diğer yıllarda yapılmış herhangi bir çalışma mevcut değildir.

4.1.8.2. Çalışmaların yayın türlerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 4.114’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 114:Karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	f
Yüksek Lisans Tezi	KRH1, KRS1, KRS2, KRS4	4
Makale	KRH2	1
Doktora Tezi	KRS3	1
Toplam		6

Tablo 4.114'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalardan 4 çalışma tezli yüksek lisans, 1 çalışma makale ve 1 çalışma doktora tezidir.

4.1.8.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayınlandıkları üniversiteler/dergilerin indekslerine göre dağılımları Tablo 4.115 ve 4.116'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 115: Karar verme becerileri ile ilgili yapılmış tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Gazi Üniv.	KRS2, KRS3	2
2	Recep Tayyip Erdoğan Üniv.	KRS4	1
3	Marmara Üniv.	KRH1	1
4	Mehmet Akif Ersoy Üniv.	KRS1	1
Toplam			5

Tablo 4.115'de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış tez çalışmalarının yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımlarında ilk sırada 2 çalışmanın yapıldığı Gazi Üniversitesi yer almaktadır. Onu sırasıyla birer çalışmanın yapıldığı Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi izlemiştir.

Tablo 4. 116: Karar verme becerileri ile ilgili yapılmış makalelerin yayınlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımı

Derginin İndeks Alanı	Çalışmanın Kodu	f
Ulakbim	KRH2	1
Toplam		1

Tablo 4.116’ de gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik 1 çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın yayınlandığı alan indeksi Ulakbimdir.

4.1.8.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disipline göre dağılımı Tablo 4.117’de sunulmuştur.

Tablo 4. 117: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disipline göre dağılımı

Disiplin	Çalışmanın Kodu	f	%
Sosyal Bilgiler	KRS1, KRS2, KRS3, KRS4	4	% 67
Hayat Bilgisi	KRH1, KRH2	2	% 33
Toplam		6	100

Tablo 4.117’ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalardan 4 çalışma Sosyal Bilgiler; 2 çalışma Hayat Bilgisi disiplinine aittir.

4.1.8.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımı

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımı Tablo 4.118’de sunulmuştur.

Tablo 4. 118: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımı

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f	%
Öğretim yöntem, teknik vb. mekansal becerilerine etkisi	KRS1, KRS2, KRS3, KRS4, KRH2	5	% 83
Öğrencilerin karar verme becerilerinin incelenmesi	KRH1	1	% 17
Toplam		6	100

Tablo 4.118’ de Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların konularının dağılımlarında en çok öğretim, yöntem ve tekniklerin karar verme becerilerine etkisinin incelendiği çalışmalar yer almıştır. 1 çalışma öğrencilerin karar verme becerilerinin incelendiği çalışmadır.

4.1.8.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desenlerine göre dağılımı Tablo 4.119’da sunulmuştur.

Tablo 4. 119: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desenlerine göre dağılımı

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nicel	3	Deneysel	3	KRS1, KRS2, KRS4
Nitel	3	Eylem Araştırması	2	KRH1, KRS3
		Durum çalışması	1	KRH2
Toplam	6		6	

Tablo 4.119’a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda 3 araştırmada nicel araştırma yönteminin kullanıldığı; 3 araştırmada nitel araştırma yönteminin tercih edildiği görülmektedir. Nicel araştırmanın kullanıldığı çalışmalarda çalışmaların tamamında deneysel; nitel araştırmanın kullanıldığı 2 çalışma eylem araştırması, 1 çalışma durum çalışması desenindedir.

4.1.8.7. Çalışmaların örneklem yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları Tablo 4.1220-121 ve 122’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 120: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem yöntem türü dağılımı

Örneklem Yöntemleri	<i>f</i>	Örneklem türleri	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Olasılık dışı örneklem yöntemleri	4	Amaçlı örneklem	3	KRH1, KRS3, KRH2
		Tipik durum örnekleme	1	KRS4
Olasılıklı örneklem yöntemleri	2	Basit tesadüfi örneklem	2	KRS1, KRS2
Toplam	6		6	

Tablo 4.120’ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan örneklem yöntem türü olasılık dışı örneklem yöntemlerinden amaçlı örneklem yöntemidir. 3 çalışmada amaçlı örneklem; 1 çalışmada tipi durum örnekleme tercih edilmiştir. İkinci sırada 2 çalışmada tercih edilen olasılıklı örneklem yöntemlerinden basit tesadüfi örneklem yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 4. 121: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem düzey dağılımı

Örneklem Düzeyi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
İlkokul Öğrencileri	6	KRH1, KRS1, KRS2, KRS3, KRS4, KRH2
Toplam	6	

Tablo 4.121’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeyinin tamamı ilkokul öğrencileridir.

Tablo 4. 122: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem büyüklük dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
1-10	-	
11-30	-	
31-100	6	KRH1, KRH2, KRS1, KRS2, KRS3, KRS4
101-300	-	
301- 1000	-	
1000'den fazla	-	
Toplam	6	

Tablo 4.122' de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların tamamının örneklem büyüklüğü 31-100 aralığındadır.

4.1.8.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri toplama araçlarının dağılımları Tablo 4.123'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 123: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri toplama araçlarının dağılımları

Veri Toplama Araçları	<i>f</i>	Çalışma Kodu
Alternatif değerlendirme	3	KRH1, KRS2, KRS3
Algı /ilgi/ tutumve karar verme ölçeği	2	KRS3, KRS4
Başarı Testi	2	KRS1, KRS4
Doküman İnceleme	2	KRH1, KRH2
Görüşme		
Yarı Yapılandırılmış görüşme		KRS1
Yapılandırılmamış görüşme	-	
Toplam	9	

Tablo 4.123'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda veri toplama araçlarından en sık alternatif değerlendirme araçlarının kullanıldığı görülmektedir. İkinci sırada karar verme becerileri ölçeği kullanılmıştır. 2'şer çalışmada doküman inceleme, 1 çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

4.1.8.9. Çalışmaların uygulama sürelerinin dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süre dağılımları Tablo 4.124'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 124:Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süre dağılımları

Uygulama süresi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
5 hafta	1	KRS1
6 hafta	2	KRS2, KRS4
8 hafta	1	KRS3
10 hafta ve üzeri	1	KRH1
Toplam	6	

Tablo 4.124'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda uygulama süreleri sırasıyla şu şekildedir; 6 hafta uygulama süresini içeren 2 çalışma; 5 hafta, 8 hafta ve 10 hafta ve üzeri çalışmalarda birer çalışma mevcuttur. 1 çalışmada uygulama süresinden bahsedilmediğinden dolayı tabloya yansıtılmamıştır.

4.1.8.10. Çalışmaların veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri analiz dağılımları Tablo 4.125-126-127'da sunulmuştur.

Tablo 4. 125: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	2	KRH1, KRH2
Betimsel Analiz	2	KRH1, KRH2
Toplam	4	

Tablo 4.125'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımlarında 2'ser çalışmada içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır.

Tablo 4. 126: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik dağılımları

Betimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Aritmetik ort.,standart sap.	3	KRS1, KRS2, KRS4
Toplam	3	

Tablo 4.126’da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda aritmetik ortalama ve standart sapma betimsel istatistik hesaplamaları kullanılmıştır.

Tablo 4. 127: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
t testi	3	KRS1, KRS2, KRS4
Anova/ Ancova	1	KRS1
Korelasyon	1	KRS3
Toplam	5	

Tablo 4.127’de Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamalarında en sık t testi 3 kullanılmıştır. Daha sonra Anova/Ancova ve Korelasyon 1 hesaplamaları gelmiştir.

4.1.8.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımı

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım Tablo 4.128’de sunulmuştur.

Tablo 4. 128: Karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım

Araştırmaların Sonuçları	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Olumlu Etki / Görüş	6	KRH1, KRH2,KRS1, KRS2,KRS3, KRS4
Olumsuz Etki/ Görüş	-	
Toplam	6	

Tablo 4.128'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların tamamında etki var/olumlu görüş sonuçlarına ulaşıldığı görülmektedir.

4.1.9. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Üstbilişsel Düşünme Becerileri İle İlgili Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üst bilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine göre, yayımlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine göre, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine göre; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne göre; veri toplama araçları, uygulama süreleri, verilerin analizine göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.9.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üst bilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 4.129'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 129: Üst bilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	f
2005	-	-
2006	ÜSTS5	1
2007	-	-
2008	ÜDH1	1
2009	-	-
2010	-	-
2011	-	-
2012	-	-
2013	-	-
2014	-	-
2015	-	-
2016	ÜSTS1	1
2017	-	-
2018	ÜSTS2, ÜST6	2
2019	ÜSTS3, ÜST7	2
2020	ÜSTS4	1
2021	-	-
Toplam		8

Tablo 4.129'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üst bilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalar 2006, 2008,2016, 2018, 2019, 2020 yıllarında yapılmıştır. 2018 ve 2019 yıllarına ait 2'şer çalışma mevcuttur. 2006, 2008, 2016 ve 2020 yıllarına ait birer çalışma mevcuttur. Diğer yıllara ait her hangi bir çalışma mevcut değildir.

4.1.9.2. Çalışmaların yayın türlerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üst bilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 4.130'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 130: Üst bilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>
Yüksek Lisans Tezi	ÜSTS2, ÜSTS3,ÜSTS5, ÜST6, ÜST7, ÜDH1	6
Doktora Tezi	ÜSTS1, ÜSTS4	2
Toplam		8

Tablo 4.130'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üst bilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımlarında 6 çalışma yüksek lisans düzeyinde; 2 çalışma doktora düzeyinde tez çalışmalarıdır.

4.1.9.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları Tablo 4.131'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 131:Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Gazi Üniv.	ÜSTS1	1
2	İstanbul Aydın Üniv.	ÜSTS2	1
3	Marmara Üniv.	ÜSTS3	1
4	Fırat Üniv.	ÜSTS4	1
5	Marmara Üniv.	ÜSTH1	1
6	Erzincan Binali Yıldırım Üniv.	ÜST6	1
7	Çukurova Üniv.	ÜST7	1
8	The University of Texas	ÜSTS5	1
Toplam			8

Tablo 4.131'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların üniversitelere göre dağılımları eşit şeklindedir. Gazi Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım, Çukurova ve The Universty of Texas üniversitelerinde birer çalışma yapılmıştır.

4.1.9.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üst bilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disipline göre dağılımı Tablo 4.132'te sunulmuştur.

Tablo 4. 132: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disipline göre dağılımı

Disiplin	Çalışmanın Kodu	f	%
Sosyal Bilgiler	ÜSTS1,ÜSTS2,ÜSTS3, ÜSTS4, ÜST5, ÜST6, ÜST7	7	%88
Hayat Bilgisi	ÜDH1	1	%13
Toplam		8	100

Tablo 4.132'de Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üst bilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların disipline göre dağılımlarında 7 çalışmanın Sosyal Bilgiler disiplinine ait olduğu sadece 1 çalışmanın Hayat Bilgisi disiplininde olduğu görülmektedir.

4.1.9.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımı

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımı Tablo 4.133’de sunulmuştur.

Tablo 4. 133: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımı

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Öğrencilerin üstbiliş becerilerinin incelenmesi	ÜSTS1, ÜSTS2, ÜSTS3, ÜSTS4, ÜST5, ÜST6, ÜST7, ÜSTH1	7
Öğretim programının incelenmesi	ÜSTS2	1
Toplam		8

Tablo 4.133’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konulara göre dağılımı öğrencilerin üstbilişsel becerilerinin incelendiği 4 çalışma, öğretim programının incelendiği 1 çalışma mevcuttur.

4.1.9.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları

Elde edilen verilerin sonucuna göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımı Tablo 4.134’te sunulmuştur.

Tablo 4. 134: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımı

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nitel	4	Durum Çalışması	2	ÜSTS2, ÜSTS2
		Eylem Araştırması	1	ÜSTS3
Nicel	3	DeneySEL	3	ÜSST4, ÜST6, ÜDH1
Karma	1	İç içe (gömülü) desen	1	ÜSTS1
Toplam	8		7	

Tablo 4.134’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımlarında en sık nitel araştırma yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir.

Nitel araştırmanın kullanıldığı 2 çalışmada durum çalışması; 1 çalışmada eylem araştırması deseni kullanılmıştır. Bununla birlikte nitel bir çalışmada araştırma desenine yer verilmemiştir. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı 3 çalışmanın deseni deneysel; karma araştırma yönteminin kullanıldığı 1 çalışmanın deseni ise iç içe (gömülü)desendir.

4.1.9.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları Tablo 4.135-136 ve 137’de gösterilmiştir.

Tablo 4. 135: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem yöntem türü dağılımları

Örnekleme Yöntemleri	f	Örnekleme türleri	f	Çalışmanın Kodu
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	2	Amaçlı örnekleme	2	ÜSTS3, ÜSTS5,
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	4	Basit tesadüfi örnekleme	4	ÜSTS4, ÜSTS1, ÜSTS6, ÜSTH1
Toplam	6		6	

Tablo 4.135’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem türleri 2 çalışma olasılık dışı örnekleme türlerinden amaçlı örnekleme; 4 çalışmada olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemidir.

Tablo 4. 136: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem düzey dağılımı

Örneklem Düzeyi	f	Çalışmanın Kodu
Ortaokul Öğrencileri	3	ÜSTS1, ÜSTS3, ÜSTS6
İlkokul Öğrencileri	2	ÜSTS4, ÜSTH1
Öğretmen Adayları	1	ÜSTS5
Toplam	6	

Tablo 4.136’ ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem düzey dağılımlarında

ortaokul öğrencilerinin 3, ilkokul öğrencileri 2 ve öğretmen adaylarının örneklem düzeyi olduğu çalışmalar birer tanedir.

Tablo 4. 137: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem büyüklük dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
1-10	-	
11-30	-	
31-100	5	ÜSTS1, ÜSTS2, ÜSTS5, ÜST6, ÜSTH1
101-300	1	ÜSTS4
301- 1000	-	
1000'den fazla	-	
Toplam	6	

Tablo 4.137' ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların örneklem büyüklük dağılımları sırasıyla şu şekildedir; 31-100 aralığında 5 çalışma; 101-300 aralığında 1 çalışma mevcuttur.

4.1.9.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri toplama araçlarının dağılımları Tablo 4.138'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 138: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri toplama araçlarının dağılımları

Veri Toplama Araçları	<i>f</i>	Çalışma Kodu
Doküman İnceleme	4	ÜSTS1, ÜSTS2, ÜSTS3, ÜSTS5
Görüşme		
Yarı Yapı.görüşme	3	ÜSTS1, ÜSTS3, ÜSS5
Yapılandırılmamış görüşme	-	
Algı /ilgi/ tutumve üstbiliş farkındalık ölçeği	4	ÜSTS1, ÜSTS4, ÜSTS6, ÜSTS7
Başarı Testi	2	ÜSTS1, ÜSTS4
Alternatif değerlendirme	2	ÜSTS3, ÜSTS7
Toplam	15	

Tablo 4.138'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri toplama araçlarının dağılımlarında en çok doküman inceleme ve üstbiliş farkındalık ölçeği kullanıldığı görülmektedir. Onu sırasıyla 3 çalışmada kullanılmış olan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği; 2'şer çalışmada başarı testi ve alternatif değerlendirme araçları izlemiştir.

4.1.9.9. Çalışmaların uygulama sürelerinin dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süre dağılımları Tablo 4.139'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 139: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süre dağılımları

Uygulama süresi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
5 hafta	2	ÜSTS4, ÜSTS6
6 hafta	1	ÜSTS3
10 hafta ve üzeri	2	ÜSTS1, ÜSTH1
Toplam	5	

Tablo 4.139'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların uygulama süre dağılımları 5 hafta ve 10 hafta üzeri 2'şer çalışma mevcuttur. 1 çalışma 6 hafta ve üzeri uygulama yapmıştır. Bununla birlikte bir çalışmada uygulama süresine yer verilmediğinden tabloya yansıtılmamıştır.

4.1.9.10. Çalışmaların veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin incelenmesi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üst bilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların veri analiz dağılımları Tablo 4.140- 141 ve 142'de sunulmuştur.

Tablo 4. 140:Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	f	Çalışmanın Kodu
Betimsel Analiz	2	ÜSTS2, ÜSTS5
İçerik Analizi	2	ÜSTS3, ÜSTS7
Toplam	4	

Tablo 4.140'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımlarında 2 çalışmada betimsel analiz, 2 çalışmada içerik analizi kullanılmıştır.

Tablo 4. 141: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik dağılımları

Betimsel İstatistik	f	Çalışmanın Kodu
Frekans ve Yüzde hesaplamaları	2	ÜSTS1, ÜSTS4
Aritmetik ort., standart sapma	3	ÜSTS4, ÜSTS6, ÜSTH1
Toplam	5	

Tablo 4.141'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik dağılımlarında 2 çalışmada frekans ve yüzde hesaplamaları, 3 çalışmada aritmetik ortalama, standart sapma hesaplamaları kullanılmıştır.

Tablo 4. 142: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları

Kestirimsel İstatistik	f	Çalışmanın Kodu
t testi	3	ÜSTS1, ÜSTS6, ÜSTH1
Anova/ Ancova	2	ÜSTS4, ÜSTS6
Non Parametrik Testler	1	ÜSTS1
Toplam	6	

Tablo 4.142'ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımlarında t testi 3 çalışmada , Anova/Ancova 2 çalışmada, non parametrik testler 1 çalışmada kullanılmıştır.

4.1.9.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım Tablo 4.143'te sunulmuştur.

Tablo 4. 143: Üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım

Araştırmaların Sonuçları	f	Çalışmanın Kodu
Etki var / Olumlu görüş	8	ÜSTS1, ÜSTS2, ÜSTS3, ÜSTS4, ÜSTS5, ÜST6, ÜST7, ÜSTH1
Etki yok/Olumsuz görüş	-	
Toplam	8	

Tablo 4.143'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılımlarında 8 çalışmanın tamamında etki var/ olumlu görüş sonuçlarına ulaşıldığı görülmektedir.

4.1.10. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde Yenilikçi Düşünme Becerilerine Yönelik Yapılmış Çalışmalar Meta Temasına İlişkin Bulgular

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine göre, yayımlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine göre, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine göre; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne göre; veri toplama araçları, uygulama süreleri, verilerin analizine göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.1.10.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 4.144'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 144: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	<i>f</i>
2005	-	-
2006	-	-
2007	-	-
2008	-	-
2009	-	-
2010	-	-
2011	-	-
2012	-	-
2013	-	-
2014	-	-
2015	-	-
2016	-	-
2017	-	-
2018	YÇS1	1
2019	-	-
2020	YÇS2, YÇS3	2
2021	-	-
Toplam		3

Tablo 4.144’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımlarında çalışmaların 2018 yılında 1, 2020 yılına ait 2 çalışma mevcuttur. Diğer yıllarda yapılmış herhangi bir çalışma yoktur.

4.1.10.2. Çalışmaların yayın türlerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türlerine göre dağılımları Tablo 4.145’te gösterilmiştir.

Tablo 4. 145:Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türlerine göre dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	f
Tez Yüksek Lisans	YÇS1, YÇS2, YÇS3	3
Toplam		3

Tablo 4.145'te Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türlerine göre dağılımlarında tüm çalışmaların tezli yüksek lisans düzeyinde olduğu görülmektedir.

4.1.10.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları Tablo 4.146'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 146: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Dumlupınar Üniv.	YÇS1	1
2	Erzincan Binali Yıldırım Üniv.	YÇS2	1
3	Akdeniz Üniv.	YÇS3	1
Toplam			3

Tablo 4.146' da Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış tezlerin yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımlarında Dumlupınar Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi'nde birer çalışma yapılmıştır.

4.1.10.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplinine göre dağılımları Tablo 4.147'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 147: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplinine göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	f
Sosyal Bilgiler	YÇS1, YÇS2, YÇS3	3
Hayat Bilgisi	-	-
Toplam		3

Tablo 4.147'ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplinine göre dağılımlarında çalışmaların tamamının Sosyal Bilgiler disiplininde yapıldığı görülmektedir.

4.1.10.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları Tablo 4.148'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 148: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Öğretmen adayların yenilikçi düşünme beceriler ve görüşleri	YÇS1, YÇS2	2
Ders kitabının incelenmesi	YÇS3	1
Toplam		3

Tablo 4.148'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımlarında 2 çalışma öğretmen adaylarının yenilikçi düşünme becerileri ve görüşleri; 1 çalışma ders kitabının incelenmesi konularında yoğunlaştığı görülmektedir.

4.1.10.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları Tablo 4.149'da gösterilmiştir.

Tablo 4. 149: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları

Araştırma Yöntemleri	<i>f</i>	Araştırma Desenleri	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Nitel	2	-	-	YÇS2, YÇS3
Nicel	1	İlişkisel Tarama	1	YÇS1
Toplam	3		1	

Tablo 4.149'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımlarında 2 çalışmanın nitel araştırma yönteminde olduğu, desen bilgisinin yer almadığı görülmektedir. 1 çalışmada ise nicel araştırma yönteminin ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır.

4.1.10.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımı Tablo 4.150-151-152'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 150: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü dağılımı

Örnekleme Yöntemleri	<i>f</i>	Örnekleme türleri	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	1	Amaçlı örnekleme	1	YÇS2
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	1	Basit tesadüfi örnekleme	1	YÇS1
Toplam	2		2	

Tablo 4.150'ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü dağılımında 1 çalışmada amaçlı örnekleme; 1 çalışmada ise basit tesadüfi örnekleme yöntem türü kullanılmıştır.

Tablo 4. 151: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem düzey dağılımı

Örneklem Düzeyi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Öğretmen Adayları	2	YÇS1, YÇS2
Toplam	2	

Tablo 4.151'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem düzey dağılımında örneklem düzeyi öğretmen adaylarıdır.

Tablo 4. 152: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem büyüklüğü dağılımı

Örneklem Büyüklüğü	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
1-10	-	
11-30	1	YÇS2
31-100	1	YÇS1
101-300	-	
301- 1000	-	
1000'den fazla	-	
Toplam	2	

Tablo 4.152' ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan örneklem büyüklüğü dağılımında örneklem büyüklüğü 1 çalışmada 11-30, 1 çalışmada 101- 300 aralığındadır.

4.1.10.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımı Tablo 4.153'te gösterilmiştir.

Tablo 4. 153: Yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımı

Veri Toplama Araçları	<i>f</i>	Çalışma Kodu
Algı /ilgi/ tutumve yenilikçilik ölçeği	1	YÇS1
Doküman İnceleme	1	YÇS3
Görüşme		
Yarı Yapılandırılmış görüşme	1	YÇS2
Yapılandırılmamış görüşme	-	
Toplam	3	

Tablo 4.153'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımında 1 çalışmada Algı /ilgi/ tutumve yenilikçilik ölçeği; 1 çalışmada doküman inceleme; 1 çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

4.1.10.9. Çalışmaların veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süreleri dağılımı Tablo 4.154- 155- 156'de gösterilmiştir.

Tablo 4. 154: Yenilikçi düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	1	YÇS2
Betimsel Analiz	1	YÇS3
Toplam	2	

Tablo 4.154'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analiz dağılımlarında betimsel analiz ve içerik analiz tekniği kullanılmıştır.

Tablo 4. 155: Yenilikçi düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik dağılımları

Betimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Frekans ve yüzde hesaplamaları	1	YÇS1
Toplam	1	

Tablo 4.155'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların betimsel istatistik dağılımlarında 1 çalışmada frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılmıştır.

Tablo 4. 156: Yenilikçi düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
t testi	1	YÇS1
Anova/ Ancova	1	YÇS1
Korelasyon	1	YÇS1
Regresyon	1	YÇS1
Toplam	4	

Tablo 4.156'ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımlarında 1 çalışmada t testi, Anova/Ancova, Regresyon ve Korelasyon analizi yapılmıştır.

4.1.10.11. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımı

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla ilgili dağılımı Tablo 4.157' de gösterilmiştir.

Tablo 4. 157: Yenilikçi düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım

Araştırmaların Sonuçları	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Etki var/ Olumlu Görüş	3	YÇS1, YÇS2, YÇS3
Etki yok/Olumsuz Görüş	-	
Toplam	3	

Tablo 4.157'ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların sonuçlarının tamamının etki var/olumlu görüş sonucuna ulaştıkları görülmektedir.

4.2. META TEMALARIN ANALİZLERİ SONUCU HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME BECERİLERİNİN EĞİLİMLERİ

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerine yönelik çalışmalarının meta temalarının sonuçlarına dair bulgular şu şekildedir;

Araştırmanın birinci meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde eleştirel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların metodolojik bulgularına göre çalışmalar en çok 2019 yılında , 2005-2021 yılları aralığında toplam 53 çalışma yapılmıştır. Çalışmaların yayın türünde ilk sırada yüksek lisans düzeyinde tezler; ikinci sırada doktora düzeyinde tezler ve son sırada makale çalışmalarının geldiği görülmüştür. Tez çalışmaları en çok Gazi Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Fırat Üniversitesi'nde gerçekleşmiştir. Makale çalışmalarının yayınlandığı dergilerin indeks alanında ilk sırada Ulakbim gelmiştir. ESCI ve ERIC indekslerinde birer çalışma yayınlanmıştır. Çalışmaların % 89'u Sosyal Bilgiler disiplinde; % 11'i Hayat Bilgisi disiplinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar en çok öğretim yöntemlerinin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeye etkisini inceleyen konulardan oluşmaktadır. Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi, deneysel desen kullanılmıştır. Nitel araştırmalar ikinci sırada gelmiştir. Nitel araştırmalarda 6 çalışmada desene yer verilmemiştir. Gömülü teori, derleme, eleştirel söylem analiz desenlerinin kullanıldığı görülmüştür. Son sırada karma araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmalar gelmiştir. Karma araştırmalarda en sık iç içe (gömülü) desen ve açıklayıcı ardışık desenlerin tercih edildiği görülmüştür. Çalışmaların örnekleme yöntemlerinden en çok olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme türünün; örnekleme düzeyinde ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin; örnekleme büyüklük aralığının 31-100 aralığında olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Çalışmalarda veri toplama araçları olarak en çok eleştirel düşünme test ve ölçeklerinin kullanıldığı; görüşme, anket ve başarı testlerinin onu izledikleri görülmektedir. Çalışmaların uygulama sürelerinin çoğunlukla 4 ve 6 haftalık süreci içerdikleri; nitel veri analizlerinde içerik analizinin ilk sırada yer aldığı; betimsel istatistik

hesaplamalarında en sık frekans ve yüzde hesaplamalarının; kestirimsel istatistik hesaplamalarında ise “t testi” ve “Anova/Ancova” hesaplamalarının yapıldığı görülmüştür. Toplam 53 çalışmadan 45 araştırmanın olumlu etki/görüş; 8 çalışmanın olumsuz etki ve görüş sonuçlarına ulaştığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın ikinci meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaratıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların metodolojik bulgularına göre çalışmalar en çok 2017 ve 2019 yıllarında yapılmıştır. 2005- 2021 yılları aralığında toplam 23 çalışma yapılmıştır. Çalışmaların yayın türünde en çok yüksek lisans düzeyinde tezler yer almaktadır. İkinci sırada makale çalışmaları ve son sırada doktora düzeyinde tezler gelmektedir. Tezler en çok Karadeniz Teknik Üniversitesi, Gazi Üniversitesi ve Fırat Üniversite’lerinde yapılmıştır. Makaleler en çok ERIC indeksli dergilerde yayınlanmıştır. Çalışmaların % 83’ü Sosyal Bilgiler ; % 26’sı ise Hayat Bilgisi disiplinine aittir. Çalışmaların ilgili oldukları konular en çok öğretim yöntem ve tekniklerinin yaratıcı düşünme becerilerini geliştirmeye etkisini incelendiği çalışmalardır. Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi ve deneysel desen kullanılmıştır. Onu karma araştırma yöntemi ve nitel araştırmalar izlemiştir. Çalışmalarda olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme; örneklem düzeyinde ise ilk sırada öğretmenler yer almıştır. Onu sırasıyla ortaokul ve ilkokul öğrencileri izlemiştir. Örneklem büyüklüğünde 31-100 aralığı ilk sırada gelmiştir. Veri toplama aracı olarak yaratıcı düşünme test ve ölçeği ilk sırada gelmiştir. İkinci sırada görüşme, üçüncü sırada başarı testleri gelmiştir. Çalışmaların uygulama sürelerinde en çok 4 hafta zaman aralığı kullanılmıştır. Çalışmaların nitel veri analizinde içerik analizi ve betimsel analiz eşit sayıda; betimsel istatistik hesaplamalarında ise frekans ve yüzde hesaplamaları ilk sırada yer almıştır. Kestirimsel istatistik hesaplamalarında ise t testi ilk sırada; Anova ikinci sırada ve non parametrik testler üçüncü sırada gelmiştir. Toplam 23 çalışmadan 18 çalışmada olumlu etki ve görüş; 5 çalışmada ise olumsuz etki ve görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın üçüncü meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yansıtıcı düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların metodolojik bulgularına göre en çok yapıldığı yıl 2014 yılıdır. 2005- 2021 yılları aralığında toplam 15 çalışma yapılmıştır. Çalışmalar makale ve yüksek lisans düzeyinde tez yayın türünde ilk ve eşit sıradadır. Doktora düzeyinde tezler son sırada yer almıştır.

Çalışmalar en çok Gazi Üniversitesi'nde yapılmıştır. Makalelerin yayınlandığı dergilerin alan indeksi ilk sırasında ULAKBİM gelmiştir. Çalışmaların % 87'si Sosyal Bilgiler ; %13'ü Hayat Bilgisi disipliniinde yapılmıştır. Çalışmalar en çok öğretim yöntem ve tekniklerin yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirmeye etkisini inceleyen araştırmalardan olduğu görülmüştür. Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi; araştırma deseni olarak tarama modeli kullanılmıştır. İkinci sırada nitel araştırma yöntemi, araştırma deseni olarak durum çalışması gelmiştir. Son sırada karma araştırma yöntemi, iç içe (gömülü) desen gelmiştir. Çalışmalarda en çok olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme kullanılmıştır. İkinci sırada olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Örnekleme düzeyinde en çok ortaokul öğrenciler gelmiştir. İlkokul öğrencileri ikinci sırada yer almıştır. Örneklem büyüklüğünün en fazla 31-100 aralığında olduğu görülmüştür. Çalışmaların uygulama sürelerinde 6 ve 9 hafta süreler ilk sırada gelmiştir. Veri toplama araçlarında ilk sırada yansıtıcı düşünme becerileri testleri gelmiş; başarı testleri onu ikinci sırada izlemiştir. Çalışmaların nitel veri analizinde içerik analizi ilk sırada; betimsel istatistik hesaplamalarında frekans ve yüzde hesaplamaları ile aritmetik ortalama, standart sapma hesaplamaları ilk sırada ve eşit sayıda yer almıştır. Kestirimsel istatistik hesaplamalarında ilk sırada t testi; ikinci sırada non parametrik testler ve üçüncü sırada Anova/Ancova hesaplamaları gelmiştir. Çalışmaların sonuçlara göre 14 çalışma etki var ve olumlu görüş; 1 çalışma olumsuz etki yok ve olumsuz görüş bulgularına ulaşılmıştır.

Araştırmanın dördüncü meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde empatik düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların metodolojik bulgularına göre çalışmalar en çok 2019 yılında yapılmıştır, bu yıllar arasında toplam 40 çalışma mevcuttur. Çalışmalarda en çok yüksek lisans düzeyinde tez yayın türünde yapılmıştır. İkinci sırada makaleler; üçüncü sırada doktora düzeyinde tezler gelmiştir. Tez çalışmalarının en çok yayınlandığı üniversite Marmara Üniversitesi'dir. Makale çalışmaları en çok ERIC alan indeksinde yayınlanmıştır. Çalışmaların % 85'i Sosyal Bilgiler; % 15'i Hayat Bilgisi disipliniinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar en çok öğrencilerin empati düzeylerini inceleyen konuları içermiştir. Çalışmalarda en çok nitel araştırma yöntemi, eylem araştırması deseni kullanılmıştır. İkinci sırada nicel araştırma yöntemi, deneysel türde çalışmalar gelmiştir. En son sırada karma yöntem; açıklayıcı sıralı ve iç içe (gömülü) desen

alışmaları gelmiştir. Çalışmaların örnekleme yöntemlerinde en sık olasılıklı örnekleme yöntemlerinde basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İkinci sırada olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme gelmiştir. örnekleme düzeyinde ilk sıra ortaokul öğrencileri; ikinci sırada ilkokul öğrencileri gelmiştir. alışmalar en çok 31-100 aralığı örnekleme büyüklüğünde yapılmıştır. Çalışmalarda en çok yarı yapılandırılmış görüşme tekniğı kullanılmıştır. İkinci sırada empatik düşünme ölçeğı kullanılmıştır. Çalışmaların uygulama süreleri 4 hafta, 6 hafta ve 10 hafta ve üzerinde yoğunlaşmıştır. Çalışmaların nitel veri analizinde içerik analizi en sık kullanılan analiz olduğu ikinci sırada ise betimsel analizin geldiğı görülmüştür. Betimsel istatistik hesaplamalarında ilk sırada aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları; kestirimsel istatistik hesaplamalarında ise t testi hesaplamaları gelmiştir. alışmalar sonucunda 37 araştırmadan etki var/ olumlu görüş; 3 çalışmadan etki yok/ olumsuz görüş sonuçları elde edilmiştir.

Araştırmanın beşinci meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde problem çözme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların metodolojik bulgularına göre çalışmalar en çok 2019 yılında yapılmıştır. 2005 ile 2021 yılları aralığında toplam 18 çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar en çok yüksek lisans düzeyinde tez çalışmaları şeklinde yayınlanmıştır. İkinci sırada makale çalışmaları; son sırada doktora düzeyinde çalışmalar yer almıştır. Tez çalışmalarının en çok Selçuk Üniversitesi'nde yapıldığı görülmüştür. Makaleler ULAKBİM ve ERIC alan indeksi dergilerde yayınlanmıştır. Çalışmaların % 94'ü Sosyal Bilgiler; % 6'sı Hayat Bilgisi disiplninde yapılmıştır. Çalışmalar en çok ğretim yöntem ve tekniklerin problem çözme becerilerine etkisini inceleyen konuları içermiştir. Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi deneysel desen türü kullanılmıştır. Karma araştırmalar ikinci sırada, nitel araştırmalar üçüncü sırada geldiğı görülmüştür. Karma araştırmalarda en çok açıklayıcı sıralı; nitel araştırmalar eylem araştırma desenleri kullanılmıştır. Çalışmalarda en çok olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme türü kullanılmıştır. örnekleme düzeyinde ilk sırada ortaokul öğrencileri gelmiştir. örnekleme büyüklüğü en çok 31-100 aralığındadır. Çalışmalarda veri toplama aracı olarak en çok problem çözme ölçeğı kullanılmıştır. Onu ikinci sırada başarı testi takip etmiştir. Çalışmaların uygulama sürelerinde 10 hafta ve üzeri çalışmalar ilk sıradadır. Çalışmaların nitel veri analizinde içerik ve betimsel analiz ilk sırada ve eşit sayıdadır. Betimsel istatistik hesaplamalarında en çok aritmetik

ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmıştır. Kestirimsel istatistik hesaplamalarında ise t testi hesaplamaları ilk sırada; Anova/Ancova ikinci sıradadır. 16 çalışmada etki var/olumlu görüş; 2 çalışmada etki yok/olumsuz görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın altıncı meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde tarihsel düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların metodolojik bulgularına göre, çalışmalar en çok 2015 ve 2019 yıllarında yapılmıştır. 2005 ile 2021 yılları aralığında toplam 15 çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar en çok doktora düzeyinde yayınlanmış tezlerden oluşmaktadır. Onu ikinci sırada makale çalışmaları izlemiştir. Tez çalışmaları en çok Marmara Üniversitesi'nde yayınlanmıştır. Onu sırasıyla Celal Bayar ve Balıkesir Üniversite'lerinde yayınlanan çalışmalar ile yurtdışı üniversiteler izlemiştir. Makaleler en çok ERIC alan indeksindeki dergilerde yayınlanmıştır. Çalışmaların tamamı Sosyal Bilgiler disiplininde yapılmış olup Hayat Bilgisi disiplininde çalışma mevcut değildir. Çalışmalar en çok ders kitapları, doküman ve belgesellerin incelenmesini içeren konuları içermektedir. Çalışmalarda en çok nitel araştırma yöntemi ve durum çalışması deseni kullanılmıştır. İkinci sırada eylem araştırması deseni gelmiştir. İkinci sırada nicel araştırma deneysel türde çalışmalar gelmiş olup; karma araştırma yönteminin kullanıldığı herhangi bir çalışma yoktur. Çalışmalarda en çok olasılık dışı örnekleme yöntem türü olan amaçlı örnekleme türü kullanılmıştır. Çalışmaların örneklem düzeyinde ilk sırada ortaokul öğrencileri gelmiştir. Onu ikinci sırada öğretmenler izlemiştir. İlkokul öğrencileri son sırada yer almıştır. Örneklem büyüklüğü en çok 31-100 ve 11 – 30 aralıklarındadır. Çalışmalarda en çok kullanılan veri toplama araçları gözlem, görüşme ve doküman inceleme teknikleridir. Çalışmaların uygulama sürelerinde ilk sırada 5 hafta uygulama süresi gelmiştir. Çalışmaların nitel veri analizinde en çok içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel istatistik hesaplamalarında ilk sırada ve eşit sayıda frekans ve yüzde hesaplamaları ile aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları gelmiştir. Kestirimsel istatistik hesaplamalarında ise Anova/Ancova ve Mancova hesaplamaları yapılmıştır. 14 çalışmada olumlu etki/ görüş; 1 çalışmada olumsuz etki/ görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın yedinci meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mekansal düşünme becerilerine yönelik yapılmış sonuçların metodolojik bulgularına göre çalışmalar en çok 2019 ve 2020 yıllarında yapılmıştır, bu yıllar aralığında toplam 12 çalışma mevcuttur. Çalışmalarda en çok yüksek lisans düzeyinde tezlerin yayınlandığı görülmüştür. İkinci sırada makaleler ve son sırada doktora düzeyinde tezler yer almıştır. Çalışmaların en çok Trabzon Üniversitesinde yapıldığı görülmektedir. Makaleler ERIC ve ULAKBİM indeksinde dergilerde yayınlanmıştır. Çalışmaların en çok öğretim, yöntem ve tekniklerin mekansal düşünme becerilerini geliştirmeye etkisini inceleyen konulardan oluştuğu görülmüştür. Çalışmalarda en sık nitel araştırma yöntemi durum çalışması kullanılmıştır. İkinci sırada nicel araştırma yöntemi deneysel çalışmalar gelmiştir. Son sırada karma araştırma yöntemi iç içe (gömülü) desen gelmiştir. Çalışmaların örnekleme yöntem türünde olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme ilk sırada gelmiştir. Onu ikinci sırada olasılık dışı örneklem yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme türü izlemiştir. Çalışmalarda en sık kullanılan örneklem düzeyi ortaokul öğrencileri; örneklem büyüklüğü ise 31-100 aralığıdır. Çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama araçları doküman inceleme ve yarı yapılandırılmış görüşme teknikleridir. Çalışmaların uygulama süreleri değişkenlik göstermiştir. 3 hafta, 5 hafta ve 8 hafta uygulama sürelerini kullanmış 3 çalışma mevcuttur. Çalışmaların nitel veri analizinde en sık içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel istatistik hesaplamalarında aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları; kestirimsel istatistik hesaplamalarında ise t testi hesaplamaları ilk sırada gelmiştir. 9 çalışmanın sonucunda etkivar/olumlu görüş; 3 çalışmanın sonunda ise etki yok/olumsuz görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın sekizinci meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde karar verme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların metodolojik bulgularına göre çalışmalar en çok 2013 ve 2019 yıllarında yapılmış, bu yıllar aralığında ise toplam 6 çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışmaların en çok yüksek lisans düzeyinde tez türündedir. Onu eşit sırada makale ve doktora düzeyinde tez çalışmaları izlemiştir. Tez çalışmaları en çok Gazi Üniversitesi'nde; makale çalışması ULAKBİM alan indeksinde yayınlanmıştır. Çalışmaların % 67'si Sosyal Bilgiler disiplinine % 33'ü Hayat Bilgisi disiplinine aittir. Çalışmalarda en çok öğretim yöntem ve tekniklerinin mekansal düşünme becerilerine etkisinin incelendiği

konuları içermiştir. Çalışmalarda eşit sayıda nicel ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. En çok deneysel desen, durum çalışması ve eylem araştırması kullanılmıştır. Çalışmalarda örnekleme yöntemlerinden olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme türü kullanılmıştır. Çalışmalarının tamamının örneklem düzeyleri ilkokul öğrencileridir. Çalışmaların örneklem büyüklüğü 31-100 aralığındadır. Çalışmaların veri toplama araçlarında en sık alternatif değerlendirme araçları kullanılmıştır. Çalışmaların uygulama sürelerinde ilk sırayı 6 haftalık uygulama yapan çalışmalar oluşturmaktadır. Çalışmaların nitel veri analizinde eşit sayıda betimsel ve içerik analizleri ile betimsel istatistik hesaplamaları kullanılmıştır. Kestirimsel istatistik hesaplamalarında t testi ilk sırada yer almıştır. Çalışmaların tamamından olumlu etki ve görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın dokuzuncu meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların metodolojik bulgularına göre; Çalışmaların yapıldığı yıllar 2006, 2008, 2016, 2018, 2019 ve 2020 yıllarıdır. Toplam 8 çalışma yapılmıştır. Çalışmalar en çok yüksek lisans düzeyinde tez yayın türünde olup, onu doktora düzeyinde çalışmalar izlemiştir. Makale çalışması mevcut değildir. Çalışmalar Gazi Üniversitesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Marmara Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve University of Texas üniversitelerinde eşit sayıda birer çalışma yapılmıştır. Çalışmaların % 88'i Sosyal Bilgiler disiplinine, % 13'ü Hayat Bilgisi disiplinine aittir. Çalışmalarda en çok öğrencilerin üstbilişsel beceri düzeylerinin incelendiği konular yer almıştır. Çalışmalarda en çok nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Nitel yöntemlerden durum çalışması ve eylem araştırması desenleri kullanılmıştır. İkinci sırada nicel araştırma yöntemlerinden deneysel desen türünde çalışmalar gelmiştir. Son sırada karma araştırma iç içe (gömülü) desen izlemiştir. Örnekleme yöntemlerinden olasılıklı örnekleme yöntem türlerinden basit tesadüfi örnekleme ilk sırada yer almıştır ve olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme ikinci sırada gelmiştir. Çalışmaların örneklem düzeylerinde ilk sırada ortaokul öğrencileri gelmiştir. Örneklem aralığında ilk sırada 31-100 aralığıdır. Çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama araçları üstbiliş farkındalık ölçeği ve doküman inceleme teknikleridir. Çalışmaların uygulama sürelerinin değişkenlik gösterdiği, 5 hafta , 6 hafta ve 10 hafta ve üzeri uygulama sürelerini içeren çalışmaların olduğu görülmüştür. Çalışmalarda eşit sıklıkta nitel veri analiz

yöntemi betimsel analiz ve içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Betimsel istatistik hesaplamalarında en sık aritmetik ortalama ve standart sapma; kestirimsel istatistik hesaplamalarında t testi gelmiştir.

Araştırmanın onuncu meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yenilikçi düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların metodolojik bulgularına göre, çalışmalar en çok 2020 yılında yapılmıştır. 2005- 2021 yılları aralığında toplam 3 çalışma mevcuttur. Çalışmaların tamamı yüksek lisans düzeyinde tez yayın türündedir. Çalışmalar eşit sayıda Dumlupınar Üniversitesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi'nde yapılmıştır. Çalışmaların tamamı Sosyal Bilgiler disiplinine aittir. Çalışmalar daha çok öğretmen adaylarının yenilikçi düşünme becerilerini inceleyen konulardan oluşmuştur. Çalışmalar daha çok nitel araştırma olup, desene yer verilmediği görülmüştür. Nicel araştırma yöntemi kullanılan bir çalışma ilişkisel tarama modelindedir. Çalışmalarda örnekleme yöntemlerinden olasılık dışı örnekleme yöntem türü amaçlı örnekleme türü tercih edilmiştir. Çalışmalarının örneklem düzeyinin öğretmen adaylarının olduğu görülmüştür. Çalışmaların örneklem büyüklüğü 11-10 ve 31-100 aralıklarında eşit sayıdadır. Çalışmalarda eşit sayıda yarı yapılandırılmış görüşme, doküman inceleme ve yenilikçilik ölçeği kullanılmıştır. Çalışmaların nitel veri analizinde eşit sayıda içerik analiz ve betimsel analiz kullanılmıştır. Betimsel istatistik hesaplamalarında frekans ve yüzde hesaplamaları; kestirimsel istatistik hesaplamalarında eşit sayıda t testi, regresyon analizi, korelasyon, Anova/ Ancova analizleri yapılmıştır. Çalışmaların tamamından olumlu etki ve görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.3. DÜŞÜNME BECERİLERİNE İLİŞKİN META SENTEZ RAPORU

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların meta temaları analiz sonuçlarına göre; tüm meta temaların sentezlenmesi sonucu elde edilen bulgular şunlardır;

- Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en çok eleştirel düşünme becerilerine yönelik çalışmalar yapılmıştır. İkinci sırada empatik düşünme becerileri; üçüncü sırada yaratıcı düşünme becerileri gelmiştir. Onları sırasıyla problem çözme becerileri, yansıtıcı düşünme becerileri, tarihsel düşünme becerileri, mekansal

düşünme becerileri, karar verme becerileri, üstbilişsel beceriler ve yenilikçi düşünme becerileri izlemiştir.

- Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerilerine yönelik yapılmış çalışmalar en çok 2019 yılında yapılmıştır.
- Çalışmalar en çok yüksek lisans düzeyinde tez yayın türündedir. İkinci sırada makale çalışmaları, son sırada doktora çalışmaları gelmektedir.
- Çalışmaların en çok yapıldığı üniversite Gazi Üniversitesidir. Onu sırasıyla Marmara Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi izlemiştir.
- Makaleler çoğunlukla ERIC ve ULAKBİM indeksinde yayınlanmıştır. Eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, tarihsel düşünme ve problem çözme becerilerine yönelik çalışmalarda ESCI ve SSCI indeksinde yayınlanmış makaleler mevcuttur.
- Çalışmalar çoğunlukla öğretim yöntem ve tekniklerin düşünme becerilerini geliştirmeye etkisinin incelendiği konulardan oluşmaktadır. İkinci sırada öğretmen ve öğretmen adaylarının düşünme becerilerine yönelik çalışmalar yer almıştır.
- Çalışmalar ağırlıklı olarak Sosyal Bilgiler disiplinde yapılmıştır. Tarihsel düşünme becerileri ve mekansal düşünme becerilerine yönelik Hayat Bilgisi disiplinde çalışma mevcut değildir.
- Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Eleştirel düşünme becerileri, yaratıcı düşünme becerileri, yansıtıcı düşünme becerileri, problem çözme becerileri, mekansal düşünme beceriler ve karar verme becerilerinde nicel araştırma yöntemi ağırlıktadır. Nicel çalışmalarda tarama ve deneysel desen diğerlerine göre daha fazla tercih edilmiştir.
- Empatik düşünme becerileri, tarihsel düşünme becerileri, yenilikçi düşünme becerileri meta temalarına ait çalışmalarda çoğunlukla nitel araştırma tercih edilmiştir. Nitel araştırmalar en çok eylem araştırması ve durum çalışması desenleri tercih edilmiştir. En az araştırma desenin kullanıldığı nitel araştırmalar eleştirel söylem analizi ve derleme çalışmalarıdır. Bununla

birlikte bazı nitel çalışmalarda desene yer verilmediği görülmüştür. Karma araştırmaların kullanıldığı çalışmalarda çoğunlukla iç içe gömülü desen tercih edilmiştir.

- Çalışmaların örnekleme yöntemlerinde en sık olasıklık örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme türü tercih edilmiştir. Bununla birlikte bazı tez çalışmalarında örnekleme yöntemine yer verilmediği görülmüştür. Örnekleme düzeylerinde ağırlıklı olarak ortaokul öğrencileri, ilkokul öğrencileri ve öğretmenler gelmektedir. Çalışmaların örneklem büyüklüğü çoğunlukla 31-100 aralığındadır.
- Çalışmaların uygulama süreleri değişkenlik göstermiştir. 6 hafta ve 8 hafta uygulama süreleri içeren çalışmaların fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nicel araştırmanın deneysel deseninin kullanıldığı çalışmalarda uygulama süresi ortalama 4 – 5 hafta; nitel araştırmanın eylem araştırması deseninin kullanıldığı çalışmalarda uygulama sürelerinin genellikle 8 hafta, 10 hafta ve üzeri uygulama sürecini içerdiği görülmüştür. Bununla birlikte bazı makale çalışmalarında uygulama sürelerine yer verilmediği görülmüştür.
- Çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama araçları düşünme becerilerine yönelik ölçek ve testler ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, başarı testleridir. En az kullanılan veri toplama araçlarının mobil veri araçları ve alternatif değerlendirme araçları olduğu görülmüştür.
- Çalışmalarda en sık kullanılan nitel veri analizi içerik analizidir. En az kullanılan nitel veri analizleri sürekli karşılaştırmalı analiz ve tematik analiz olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Betimsel istatistik hesaplarında eşit sayıda frekans ve yüzde hesaplamaları ile aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmıştır. Çalışmalarda Kestirimsel istatistik hesaplamalarında en sık t testi, Anova/Ancova ve non parametrik testler kullanılmıştır. En az yapılan kestirimsel istatistik hesaplamaları regresyon ve faktör analizidir.

4.2. HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE YAŞAM BECERİLERİNE İLİŞKİN ÇALIŞMALARIN METASENTEZİ

Araştırmanın bu bölümünde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerine yönelik yapılmış çalışmalar “Temel Beceriler”, “Kişiler ile ilgili Beceriler”, “Kişisel Beceriler”, “İş Hayatı ile İlgili Beceriler” meta temaları altında analiz edilmiştir. Tüm meta temaların analizi sonucuna göre bölüm sonunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerinin eğilimleri ile ilgili bulgular sunulmuştur.

4.2.1. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde “Temel Beceriler” Meta Temasına İlişkin Bulgular

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde “temel beceriler” ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine, yayınlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine, disiplin türüne, araştırma yöntem ve desenlerine, örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne, veri toplama araçları, verilerin analizi ve çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.2.1.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen veriler sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde “temel beceriler” ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 5.1’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 1: Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	f
2005	TBS14	1
2006		-
2007	TBS52, TBS61	2
2008	TBS17	1
2009	TBH10, TBS18	2
2010	TBS5	1
2011	TBS15, TBS19, TBS70	3
2012		-
2013	TBH6, TBH12, TBH13, TBS20, TBS21, TBS53, TBS71	7
2014	TBS63	1
2015	TBH1, TBH5, TBH11, TBS51	4
2016	TBS9, TBS10, TBS16, TBS22, TBS56, TBS66	6
2017	TBS8, TBS23, TBS24, TBS25, TBS26, TBS27	6
2018	TBS7, TBS28, TBS29, TBS30, TBS31, TBS32, TBS33, TBS34, TBS35, TBS36, TBS37, TBS38, TBS39, TBS40, TBS41, TBS42, TBS43, TBS44, TBS54	19
2019	TBH2, TBS1, TBS4, TBS13, TBS64	5
2020	TBH3, TBH9, TBS2, TBS6, TBS12, TBS45, TBS46, TBS47, TBS55, TBS57, TBS69	11
2021	TBH4, TBH8, TBS3, TBS48, TBS49, TBS50, TBS58, TBS59, TBS60, TBS62, TBS65, TBS67, TBS68	13
Toplam		82

Tablo 5.1’deki verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel becerilere yönelik yapılmış çalışmaları en çok olduğu yıl 19 çalışma ile 2018 yılıdır, bu yılda toplam 19 çalışma yapılmıştır. Onu sırasıyla 13 çalışmanın yapıldığı 2021 yılı; 11 çalışmanın yapıldığı 2020 yılı; 7 çalışmanın yapıldığı 2013 yılı izlemiştir. 2016 ve 2017 yıllarında 6’şar çalışma; 2019 yılına ait 5 çalışma mevcuttur. 2015 yılına ait 4 çalışma; 2011 yılında 3; 2007 ve 2009 yıllarında 2’şer; 2005, 2008, 2010 ve 2014 yıllarına ait 1’er çalışma mevcuttur. 2006 ve 2012 yıllarına ait herhangi bir çalışma mevcut değildir.

4.2.1.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde “temel beceriler” ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo5.2’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 2: Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	f	%
Yüksek Lisans Tezi	TBH2,TBH4, TBH5, TBH6, TBH9, TBH10, TBH12, TBH13, TBS1, TBS2, TBS4, TBS7, TBS8, TBS10, TBS11, TBS13, TBS14, TBS15, TBS16, TBS17, TBS23, TBS24, TBS27, TBS28, TBS29, TBS31, TBS32, TBS33, TBS34, TBS35, TBS36, TBS37, TBS38, TBS39, TBS40, TBS41, TBS42, TBS44, TBS45, TBS46, TBS47, TBS49, TBS50, TBS51, TBS52	45	% 55
Makale	TBH11, TBS54, TBS55, TBS56, TBS57, TBS58, TBS59, TBS60, TBS61, TBS62, TBS63, TBS64, TBS65, TBS66, TBS67, TBS68, TBS69, TBS70, TBS71	19	% 23
Doktora Tezi	TBH3, TBH8, TBS3, TBS5, TBS6, TBS9, TBS12, TBS18, TBS19, TBS20, TBS21, TBS22, TBS25, TBS26, TBS30, TBS43, TBS48, TBS53	18	% 22
Toplam		82	100

Tablo 5.2'ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde “temel beceriler” ile ilgili yapılmış çalışmaların % 55’i tezli yüksek lisans; % 23’ü makale; % 22’si doktora düzeyinde tezlerden oluşmaktadır.

4.2.1.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversite/dergilerin indekslerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde “temel beceriler” ile ilgili yapılmış çalışmaların yayınlandıkları üniversiteler/dergilerin indekslerine göre dağılımları Tablo 5.3’te gösterilmiştir.

Tablo 5. 3: Tezlerin yayınlandıkları üniversitelerin dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Gazi Üniv.	TBH4, TBS3, TBS12, TBS14, TBS18, TBS19, TBS21, TBS22, TBS31, TBS43	10
2	Fırat Üniv.	TBH7, TBS24, TBS34, TBS48, TBS49	5
3	Niğde Ömer Halis Demir Üniv.	TBS1, TBS27, TBS37, TBS41	4
4	Marmara Üniv.	TBS20, TBS26, TBS53	3
5	Pamukkale Üniv.	TBS6, TBS16, TBS51	3
6	Kastamonu Üniv.	TBS7, TBS11, TBS46	3
7	Bursa Uludağ Üniv.	TBS28, TBS32, TBS45	3
8	Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.	TBS38, TBS35	2
9	Atatürk Üniv.	TBS9, TBS53	2
10	Sakarya Üniv.	TBS13, TBS44	2
11	Muğla Sıtkı Kocaman Üniv.	TBS8, TBS23	2
11	Bolu Abant İzzet Baysal Üniv.	TBS33, TBS36	2
12	Trabzon Üniv	TBH8, TBS47	2
13	Anadolu Üniv.	TBH1, TBS39	2
14	Gazi Antep Üniv.	TBH2, TBH3	2
15	Recep Tayyip Erdoğan Üniv.	TBH6, TBH13	2
16	Yozgat Bozok Üniv.	TBH9	1
17	Çukurova Üniv.	TBH10	1
18	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniv.	TBS2	1
19	Uşak Üniv.	TBS4	1
20	Ankara Üniv.	TBS5	1
21	Gaziosmapaşa Üniv.	TBS10	1
22	Balıkesir Üniv.	TBS15	1
23	Zonguldak Karaelmas Üniv.	TBS17	1
24	Necmettin Erbakan Üniv.	TBS25	1
25	Karadeniz Teknik Üniv.	TBS9	1
26	Dumlupınar Üniv.	TBS30	1
27	Cumhuriyet Üniv.	TBS40	1
28	İnönü Üniv.	TBS42	1
29	Akdeniz Üniv.	TBS50	1
30	Afyon Kocatepe Üniv.	TBH12	1
Toplam			64

Tablo 5.3'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış tez çalışmalarının üniversitelere göre dağılımlarında en çok çalışmanın yayınlandığı üniversitenin 10 çalışma ile Gazi Üniversitesi olduğu görülmektedir. Onu ikinci sırada 5 çalışmanın yapıldığı Fırat Üniversitesi gelmektedir. Marmara Üniversitesi, Pamukkale Üniversitesi, Kastamonu Üniversitesi ve Uludağ Üniversitesi'nde 3'er çalışma yapılmıştır. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, Muğla Sıtkı Kocaman Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Trabzon Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Gaziantep Üniversitesi ve Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi'nde 2'ser

çalışma; Yozgat Bozok Üniversitesi, Çukurova Üniversitesi, Nevşehir Üniversitesi, Uşak Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Gaziosmapaşa Üniversitesi, Balıkesir Üniversitesi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Dumlupınar Üniversitesi, Cumhuriyet Üniversitesi, İnönü Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Afyon Kocatepe Üniversitesi'nde birer çalışma yayınlamışlardır.

Tablo 5. 4: Makalelerin yayınladıkları dergilerin indeks dağılımları

Dergilerin İndeks Alanı	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>
Eric	TBS54, TBS55, TBS56, TBS57, TBS58, TBS59, TBS60, TBS61, TBS62, TBS64, TBS65, TBS66, TBS67, TBS68, TBS69, TBS71	16
Ssci	TBH11, TBS63	2
Ulakbim	TBS70	1
Toplam		19

Tablo 5.4'teki verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel becerilerle ilgili yapılmış makale çalışmalarından 16 tane çalışmanın Eric, 2 çalışmanın Ssci ve 1 çalışmanın Ulakbim indeksinde yayınlandığı görülmektedir.

4.2.1.4. Disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımları Tablo 5.5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. 5: Disiplinlere göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	Çalışma Sayısı	%
Sosyal Bilgiler	TBS1, TBS2, TBS3, TBS4, BS5, TBS6, TBS7, TBS8, TBS9, TBS10, TBS11, TBS12, TBS13, TBS14, TBS15, TBS16, TBS17, TBS18, TBS19, TBS20, TBS21, TBS22, TBS23, TBS24, TBS25, TBS26, TBS27, TBS28, TBS29, TBS30, TBS31, TBS32, TBS33, TBS34, TBS35, TBS36, TBS37, TBS38, TBS39, TBS40, TBS41, TBS42, TBS43, TBS44, TBS45, TBS46, TBS47, TBS48, TBS49, TBS50, TBS51, TBS52, TBS53, TBS54, TBS55, TBS56, TBS57, TBS58, TBS59, TBS60, TBS61, TBS62, TBS63, TBS64, TBS65, TBS66, TBS67, TBS68, TBS69, TBS70, TBS71	71	% 85
Hayat Bilgisi	TBH1, TBH2, TBH3, TBH4, TBH5, TBH6, TBH8, TBH9, TBH10, TBH11, TBH12, TBH13	12	% 15
Toplam		83	100

Tablo 5.5’te görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların % 85’i Sosyal Bilgiler; %15’i Hayat Bilgisi disiplinine aittir.

4.2.1.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımı Tablo 5.6’ta gösterilmiştir.

Tablo 5. 6: : Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Öğretmen adaylarının beceri düzeyleri	TBS1, TBS2, TBS3, TBS19, TBS20, TBS22, TBS23, TBS24, TBS25, TBS27, TBS28, TBS30, TBS32, TBS37, TBS41, TBS42, TBS46, TBS49, TBS64, TBS65, TBS68, TBS69	22
Beceri temelli etkinlik uygulamaları	TBH1, TBH6, TBH8, TBH9, TBH10, TBS6, TBS12, TBS13, TBS14, TBS26, TBS40, TBS55, TBS53, TBS50, TBS31, TBS29, TBS21, TBS17, TBH3, TBH4, TBS55	21
Öğretim programı, ders kitapları inceleme	TBH3, TBH4, TBS5, TBS7, TBS39, TBS44, TBS54, TBS56, TBS59, TBS62, TBS64, TBS66, TBS67, TBS58, TBS59, TBS68,	16
Öğretmen görüşleri	TBH5, TBH11, TBH12, TBS4, TBS10, TBS16, TBS34, TBS70, TBS71, TBH2, TBS63, TBS57	12
Öğretmenlerin beceri düzeyleri	TBS15, TBS14, TBS35, TBS36, TBS45, TBS54, TBS60, TBS61	8
Öğretim yöntem ve tekniklerin etkisi	TBS52, TBS51, TBS48, TBS47	4
Toplam		83

Tablo 5.6'ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların konularında öğretmen adaylarının beceri düzeylerinin ölçüldüğü çalışmalar ilk sırada yer almıştır. İkinci sırada beceri temelli etkinlik uygulamalarını içeren çalışmalar; üçüncü sırada öğretim programları ve ders kitaplarının incelendiği çalışmalar; dördüncü sırada öğretmen görüşleri; beşinci sırada öğretmenlerin beceri düzeylerini inceleyen çalışmalar ve son sırada öğretim yöntem ve tekniklerin beceri düzeylerinin etkisini inceleyen çalışmalar gelmiştir.

4.2.1.6. Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desenlerin dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları Tablo 5.7'de gösterilmiştir.

Tablo 5. 7: Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nicel	36	Tarama	27	TBS1, TBS2, TBS3, TBS4, TBS14, TBS15, TBS16, TBS17, TBS18, TBS19, TBS21, TBS24, TBS27, TBS28, TBS30, TBS32, TBS37, TBS41, TBS42, TBS50, TBS51, TBS54, TBS58, TBS61, TBS62, TBS65, TBH5
		İlişkisel tarama	5	TBS45, TBS49, TBS63, TBS69, TBS70
		Deneyssel	3	TBS8, TBS40, TBS47
		Tekil tarama	1	TBS44
Nitel	29	Eylem Araştırması	9	TBS12, TBS13, TBS20, TBS26, TBS31, TBH6, TBH9, TBH12, TBH13
		Durum Çalışması	8	TBS9, TBS33, TBS35, TBS36, TBS55, TBS38, TBS60, TBS67
		Olgu Bilim	4	TBS57, TBS63, TBH12, TBS71
		Derleme	1	TBS56
Karma	18	Yakınsayan paralel desen	5	TBS23, TBS25, TBS29, TBS43, TBH8
		Açımlayıcı sıralı desen	3	TBS22, TBS46, TBS68
		Birleştirme	3	TBS34, TBS53, TBH2
		iç içe gömülü	1	TBH1
		Açıklayıcı sıralı desen	1	TBS48
Toplam	83		75	

Tablo 5.7'ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel becerilerle ilgili yapılmış çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırmaların kullanıldığı çalışmalarda en çok kullanılan desen tarama modelidir. Onu sırasıyla ilişkisel tarama, deneyssel ve tekil tarama desenleri izlemiştir. İkinci sırada en sık kullanılan araştırma yöntemi nitel araştırma yöntemidir. 29 nitel araştırmada en çok kullanılan araştırma deseni eylem araştırmasıdır. Onu sırasıyla durum çalışması, olgu bilim ve derleme çalışmaları izlemiştir. Bununla birlikte 7 nitel çalışmada araştırma deseninden bahsedilmemiştir. Son sırada yer alan karma yöntem araştırmalarından en çok tercih edilen desenin yakınsayan paralel desen olduğu görülmektedir. Onu sırasıyla açımlayıcı sıralı desen,

birleştirme, iç içe gömülü ve açıklayıcı sıralı desen izlemiştir. 5 karma yöntem araştırmasında araştırma desenine yer verilmemiştir.

4.2.1.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem, düzey ve büyüklük dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem, düzey ve büyüklük dağılımları Tablo 5.8 - 5.9 ve 5.10’da gösterilmiştir.

Tablo 5. 8: Çalışmaların örnekleme yöntem tür dağılımları

Örnekleme Yöntemleri	f	Örnekleme türleri	f	Çalışmanın Kodu
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	19	Basit Tesadüfi örnekleme	16	TBH2, TBH6, TBH13, TBS8, TBS14, TBS25, TBS41, TBS42, TBS43, TBS47, TBS50, TBS52, TBS53, TBS58, TBS68, TBS71
		Çok Aşamalı örnekleme	2	TBS17, TBS30
		Küme örnekleme	1	TBS23
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	47	Tipik durum örnekleme	2	TBS29, TBS48
		Uygun örnekleme	6	TBH8, TBH9, TBS37, TBS38, TBS57, TBS65
		Maksimum çeşitlilik örnekleme	1	TBH12
		Amaçlı örnekleme	16	TBH3, TBS9, TBS10, TBS11, TBS13, TBS20, TBS23, TBS26, TBS31, TBS33, TBS46, TBS49, TBS60, TBS61, TBS63, TBS64
		Kolay ulaşılabilir örnekleme	18	TBH1, TBH4, TBH10, TBH11, TBS1, TBS2, TBS3, TBS4, TBS15, TBS18, TBS19, TBS21, TBS22, TBS32, TBS34, TBS35, TBS36, TBD45
		Ölçüt örnekleme	4	TBH2, TBS6, TBS12, TBS13
Toplam	66		66	

Tablo 5.8’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarda en çok kullanılan örnekleme yöntemleri

olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme yöntemidir. Onu ikinci sırada kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi 18 izlemiştir. Üçüncü sırada olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme 16 gelmiştir. Onu sırasıyla uygun örnekleme 6, ölçüt örnekleme 4, çok aşamalı ve tipik durum örneklemeleri 2, küme örnekleme ve maksimum çeşitlilik örnekleme 1 yöntemleri izlemiştir. Bununla birlikte 3 çalışmada evrene ulaşıldığı için örnekleme yer verilmemiştir.

Tablo 5. 9: Çalışmaların örnekleme düzey dağılımları

Örnekleme Düzeyi	f	Çalışmanın Kodu
Öğretmen adayları	24	TBS1, TBS3, TBS4, TBS15, TBS18, TBS19, TBS20, TBS21, TBS22, TBS25, TBS30, TBS32, TBS34, TBS37, TBS42, TBS43, TBD45, TBD46, TBS49, TBS57, TBS64, TBS65, TBS68, TBS69
İlkokul öğrencileri	14	TBH1, TBH2, TBH6, TBH8, TBH9, TBH10, TBH12, TBH13, TBS12, TBS23, TBS26, TBS28, TBS38, TBS52
Ortaokul öğrencileri	15	TBS3, TBS4, TBS5, TBS6, TBS8, TBS11, TBS13, TBS15, TBS29, TBS33, TBS41, TBS47, TBS48, TBS50, TBS53
Öğretmenler	18	TBH2, TBH5, TBH11, TBS3, TBS4, TBS5, TBS9, TBS14, TBS23, TBS35, TBS36, TBS58, TBS60, TBS61, TBS63, TBS71
Özel eğitim öğrencileri	1	TBS31
Akademisyenler	2	TBH3, TBS2
Veli	1	TBS5
Toplam	75	

Tablo 5.9' a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarında en sık kullanılan örneklem düzeyi öğretmen adaylarıdır. Onu ikinci sırada öğretmenler 18 örneklem düzeyi izlemiştir. Ortaokul öğrencileri 15 örneklem düzeyleri üçüncü sırada ve ilkokul öğrencileri 14 örneklem düzeyleri ile dördüncü sıradadır. Akademisyenlerin örneklem düzeyi olduğu 2, veli ve özel eğitim öğrencilerinin örneklem düzeyi olduğu 1'er çalışma mevcuttur.

Tablo 5. 10: Çalışmaların örneklem büyüklüğü dağılımları

Örneklem Büyüklüğü	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
1-10	4	TBS9, TBS20, TBS31, TBS71
11-30	8	TBH2, TBH9, TBH10, TBS12, TBS26, TBS57, TBS61, TBS63
31-100	22	TBH1, TBH3, TBH5, TBH6, TBH8, TBS2, TBS4, TBS8, TBS11, TBS13, TBS23, TBS25, TBS35, TBS36, TBS41, TBS42, TBS43, TBS48, TBS52, TBS53, TBS60, TBS65
101-300	13	TBH2, TBH4, TBS1, TBS14, TBS17, TBS28, TBS33, TBS37, TBS38, TBS49, TBS58, TBS64, TBS69
301- 1000	8	TBS4, TBS15, TBS18, TBS32, TBS34, TBS46, TBS50, TBS68,
1000'den fazla	5	TBS19, TBS21, TBS22, TBS29, TBS30
Toplam	61	

Tablo 5.10'da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarda örneklem büyüklüğü en çok 31-100 aralığındadır. İkinci sırada 101-300 aralığı; üçüncü sırada 11-30 ve 301- 1000 aralığı, dördüncü sırada 1000'den fazla ve son sırada 1-10 aralığı gelmiştir.

4.2.1.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımları Tablo 5.11'de gösterilmiştir.

Tablo 5. 11: Çalışmaların veri toplama araçları dağılımları

Veri Toplama Araçları	f	Çalışma Kodu
Algı /ilgi/ tutum/beceri ölçeği	32	TBH1, TBH2,TBH8, TBS1, TBS2, TBS8, TBS11, TBS15, TBS17, TBS18, TBS21, TBS22, TBS23, TBS24, TBS27, TBS28, TBS30, TBS32, TBS37, TBS41, TBS42, TBS43, TBS45, TBS48, TBS49, TBS51, TBS52, TBS53, TBS64, TBS65, TBS68, TBS69
Başarı Testi	10	TBH9, TBS8, TBS12, TBS18, TBS21, TBS23, TBS31, TBS40, TBS50, TBS53
Anket		
Anket Likert tipi	13	TBH3, TBH5, TBH11, TBS3, TBS4, TBS5, TBS14, TBS16, TBS19, TBS29, TBS58, TBS61, TBS70
Ankert Açık uçlu	-	-
Görüşme	34	
Yarı Yapı.görüşme	28	TBH2, TBH5, TBH6, TBH8, TBH10, TBS5, TBS6, TBS11, TBS12, TBS20, TBS22, TBS23, TBS29, TBS31, TBS33, TBS34, TBS35, TBS36, TBS38, TBS46, TBS47, TBS48, TBS52, TBS53, TBS60, TBS63, TBS68, TBS71
Yapılandırılmış görüşme	2	TBS9, TBS25
Odak Grup görüşmesi	3	TBS3, TBS13, TBS43
Gözlem	8	
Yarı yapılandırılmış gözlem	7	TBH9, TBH10, TBH11, TBS9, TBS10, TBS52, TBS55
Yapılandırılmamış gözlem	1	TBS6
Alternatif değerlendirme	1	TBS20
Doküman İnceleme	23	TBH1, TBH4, TBH9, TBS7, TBS12, TBS13, TBS20, TBS25, TBS26, TBS31, TBS33, TBS34, TBS39, TBS43, TBS44, TBS54, TBS55, TBS56, TBS57, TBS59, TBS62, TBS66, TBS67
Toplam	162	

Tablo 5.11’ deki verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarda veri toplama aracı olarak en çok görüşme tekniğinin kullanıldığı görülmektedir. Görüşme tekniğinde en çok yarı yapılandırılmış türde görüşme 28 türü tercih edilmiştir. 3 çalışmada odak grup görüşmesi ve 1 çalışmada yapılandırılmamış görüşme tekniği tercih edilmiştir. İkinci sırada algı, tutum, beceri ölçek ve testleri kullanılmıştır. Üçüncü sırada en sık kullanılan veri toplama aracı doküman incelemedir. Dördüncü sırada likert tipi anket araçları; beşinci sırada başarı testleri gelmiştir. 7 çalışmada yarı yapılandırılmış gözlem ve 1 çalışmada yapılandırılmamış gözlem aracı ve 1 çalışmada alternatif değerlendirme araçları veri toplama olarak kullanılmıştır.

4.2.1.9. Çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların veri analiz dağılımları ile ilgili bulgular Tablo 5.12’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 12: Çalışmaları veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	f	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	27	TBH6, TBH10, TBS5, TBS6, TBS7, TBS9, TBS10, TBS25, TBS26, TBS29, TBS34, TBS43, TBS44, TBS46, TBS47, TBS48, TBS52, TBS53, TBS55, TBS56, TBS57, TBS58, TBS59, TBS60, TBS63, TBS66, TBS71
Betimsel Analiz	17	TBH1, TBH2, TBH4, TBH11, TBS7, TBS11, TBS13, TBS20, TBS31, TBS33, TBS35, TBS36, TBS38, TBS39, TBS55, TBS62, TBS67
Toplam	44	

Tablo 5.12’ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarda nitel veri analizinde en çok içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İkinci sırada 17 çalışmada kullanılan betimsel analiz gelmiştir.

Tablo 5. 13: Çalışmaların betimsel istatistik analiz dağılımları

Betimsel İstatistik	f	Çalışmanın Kodu
Frekans ve Yüzde Hesaplama	27	TBH1, TBH2, TBH3, TBH5, TBS4, TBS5, TBS14, TBS15, TBS16, TBS19, TBS20, TBS22, TBS24, TBS29, TBS31, TBS33, TBS34, TBS35, TBS42, TBS48, TBS49, TBS50, TBS53, TBS54, TBS58, TBS65, TBS70
Aritmetik ortalama, standart sapma	21	TBH2, TBH3, TBH5, TBS1, TBS5, TBS8, TBS16, TBS19, TBS22, TBS23, TBS24, TBS31, TBS34, TBS48, TBS49, TBS50, TBS53, TBS54, TBS58, TBS65, TBS7
Grafikle gösterim	1	TBS33
Toplam	49	

Tablo 5.13’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların betimsel istatistik hesaplamalarında en çok frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. 21 çalışmada aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları ve 1 çalışmada grafikte gösterim kullanılmıştır.

Tablo 5. 14: Çalışmaların kestirimsel istatistik dağılımları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
t testi	30	TBH1, TBH2, TBH11, TBS1,TBS2, TBS11, TBS15, TBS17,TBS18, TBS19, TBS21, TBS24, TBS25, TBS27, TBS28, TBS30, TBS31, TBS37, TBS40, TBS41, TBS42 TBS43, TBS45, TBS48, TBS50, TBS51, TBS52, TBS61, TBS65, TBS68
Anova/ Ancova	26	TBH2, TBH8, TBH11, TBS1, TBS2, TBS8, TBS11, TBS15, TBS17, TBS18, TBS21, TBS24, TBS27, TBS28, TBS30, TBS31, TBS34, TBS37, TBS41, TBS42, TBS45, TBS48, TBS49,TBS50, TBS51, TBS68
Korelasyon	10	TBS3, TBS18, TBS19, TBS21, TBS31, TBS45, TBS53, TBS54, TBS61, TBS69
Non Parametrik testler	9	TBH5,TBS1,TBS2, TBS3, TBS5, TBS12, TBS27, TBS37, TBS53
Manova	1	TBS52
Faktör Analizi	1	TBS53
Regresyon	1	TBS64
Toplam	81	

Tablo 5. 14'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamalarında en çok t testi kullanılmıştır. İkinci sırada Anova/Ancova 26, üçüncü sırada korelasyon 10, dördüncü sırada non parametrik testler 9 gelmiştir. Birer çalışmada manova, faktör analizi ve regresyon analizi kullanılmıştır.

4.1.2.10. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile ilgili dağılımlar Tablo 5.15'te sunulmuştur.

Tablo 5. 15: Çalışmaların sonuçlarının dağılımları

Çalışmaların Sonuçları	f	Çalışmanın Kodu
Olumlu Etki / Görüş	81	TBH1, TBH2, TBH3, TBH5, TBH6, TBH8, TBH9, TBH10, TBH11, TBH12, TBH13, TBS1, TBS2, TBS3, TBS4, TBS5, TBS6, TBS7, TBS8, TBS9, TBS10, TBS11, TBS12, TBS13, TBS14, TBS15, TBS16, TBS17, TBS18, TB19, TBS20, TBS21, TBS22, TBS23, TBS24, TBS25, TBS26, TBS27, TBS28, TBS29, TBS30, TBS31, TBS32, TBS33, TBS34, TBS34, TBS35, TBS36, TBS37, TBS38, TBS39, TBS40, TBS41, TBS42, TBS42, TBS43, TBS44, TBS45, TBS46, TBS47, TBS48, TBS49, TBS50, TBS52, TBS53, TBS54, TBS54, TBS55, TBS56, TBS57, TBS58, TBS60, TBS61, TBS62, TBS63, TBS64, TBS65, TBS66, TBS67, TBS68, TBS69, TBS70, TBS71
Olumsuz Etki/ Görüş	2	TBS51, TBS59
Toplam	83	

Tablo 5.15’te yer alan verilere göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel beceriler ile ilgili yapılmış 81 çalışmada olumlu etki ve görüş; 2 çalışmada olumsuz etki ve görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.2.2. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde “Kişiler ile ilgili Beceriler” Meta Temasına İlişkin Bulgular

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde “kişiler ile ilgili beceriler” konularını içeren çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine göre, yayımlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine göre, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine göre; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne göre; veri toplama araçları, verilerin analizi, çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.2.2.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilerin yapıldığı çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 5.16’ta gösterilmiştir.

Tablo 5. 16: Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	f
2005	KŞBH2	1
2006	-	-
2007	-	-
2008	-	-
2009	-	-
2010	-	-
2011	KŞBS1	1
2012	-	-
2013	KŞBS4	1
2014	KŞBH1, KŞBS2	2
2015	KŞBS9	1
2016	KŞBH3	1
2017	KŞBH6	1
2018	KŞBS3, KŞBS5	2
2019	KŞBH4, KŞBS6, KŞBS7, KŞBS8	4
2020	KŞBH5, KŞBS12	2
2021	KŞBS10, KŞBS11, KŞBS13	3
Toplam		19

Tablo 5.16’da gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişilerle ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımlarında en çok çalışmanın 2019 yılında yapıldığı görülmektedir. 2021 yılında 3; 2020, 2018, 2014 yıllarında 2; 2005, 2011, 2013, 2015, 2016, 2017 yıllarına ait birer çalışma mevcuttur. 2006, 2007, 2008, 2009, 2010 ve 2012 yıllarına ait çalışma yoktur.

4.2.2.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişilerle ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 5.17’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 17: Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	f	%
Yüksek Lisans Tezi	KŞBH1, KŞBH2, KŞBH4, KŞBH5, KŞBS1, KŞBS3, KŞBS4, KŞBS5, KŞBS6, KŞBS7, KŞB8	11	% 58
Makale	KŞBH6, KŞBS10, KŞBS11, KŞBS12, KŞB13	5	% 26
Doktora Tezi	KŞBH3, KŞBS2, KŞBS9	3	% 16
Toplam		19	100

Tablo 5.17'ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların % 58'i yüksek lisans düzeyinde tez; % 26'sı makale; %16'sı doktora düzeyinde tez yayın türünüdür.

4.2.2.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversiteler/dergilerin indekslerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların yayınlandıkları üniversiteler/dergilerin indekslerine göre dağılımları Tablo 5. 18'de gösterilmiştir.

Tablo 5. 18: Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yağıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Marmara Üniv.	KŞBH3, KŞBS3	2
2	Atatürk Üniv.	KŞBS1, KŞBS2	2
3	Fırat Üniv.	KŞBS4, KŞBH4	2
4	Bursa Uludağ Üniv.	KŞBH5	1
5	Anadolu Üniv.	KŞBS9	1
6	9 Eylül Üniv	KŞBH2	1
7	Gazi Üniv.	KŞBS6	1
8	Kırşehir Ahi Evran Üniv.	KŞBS7	1
9	Niğde Ömer Halis Demir Üniv.	KŞBS7	1
10	Uşak Üniv.	KBŞS5	1
11	Mustafa Kemal Üniv.	KBŞH1	1
Toplam			14

Tablo 5.18' e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların üniversitelere göre dağılımları şu şekildedir; Marmara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Fırat Üniversitesinde 2'şer çalışma; Bursa Uludağ Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, 9 Eylül Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Uşak Üniversitesi ve Mustafa Kemal Üniversite'lerine ait birer çalışma mevcuttur.

Tablo 5. 19: Çalışmaların yayınlandıkları dergilerin indekslerine göre dağılımları

Dergilerin Alan İndeksi	Çalışmanın Kodu	f
Eric	KŞBS10, KŞBS12, KŞBS13	3
Ulakbim	KŞBH6	1
Esci	KŞB11	1
Toplam		5

Tablo 5.19'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış makale çalışmalarında Eric indeksinde 3, Ulakbim ve Eski indekslerinde ise birer çalışma yayınlanmıştır.

4.2.2.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımları Tablo 5.20'de gösterilmiştir.

Tablo 5. 20: Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	f	%
Sosyal Bilgiler	KŞBS1, KŞBS2, KŞBS3, KŞBS4, KŞBS5, KŞBS6, KŞBS7, KŞBS8, KŞBS9, KŞBS10, KŞBS12, KŞBS13	13	% 68
Hayat Bilgisi	KŞBH1, KŞBH2, KŞBH3, KŞBH4, KŞBH5, KŞBH6	6	% 32
Toplam		19	100

Tablo 5.20'de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların % 68'i Sosyal Bilgiler; %32'si Hayat Bilgisi disiplinine aittir.

4.2.2.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların konularına göre dağılımları Tablo 5.21'de gösterilmiştir.

Tablo 5. 21: Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Öğretim yöntem,teknik vb. becerilerini geliştirmeye etkisi	KŞBH1, KŞBH2, KŞBH3, KŞBH4, KŞBS2, KŞBS3, KŞBS6, KŞSB11	8
Öğretmen ve adaylarının beceri düzeyleri	KŞBS4, KŞBS5, KŞBS7, KŞBS8, KŞBS12, KŞBS13	6
Öğrencilerin beceri düzeyleri	KŞBH5, KŞBS1, KŞBS9, KŞBS10	4
Öğretim programın incelenmesi	KŞBH6	1
Toplam		19

Tablo 5.21’de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların ilgili oldukları konularda en çok öğretim yöntem ve tekniklerin becerileri geliştirmeye etkisinin incelendiği çalışmalar oluşturmaktadır. Onu sırasıyla öğretmen ve öğretmen adaylarının beceri düzeyleri 6, öğrencilerin beceri düzeyleri 4, öğretim programının incelenmesi içeriğine sahip çalışmalar izlemiştir.

4.2.2.6. Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları Tablo 5.22’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 22: Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nicel	12	Deneyssel	6	KŞBH1, KŞBH2, KŞBS3, KŞBS4, KŞBS6, KŞBS11
		Tarama	3	KŞBS1, KŞBS7, KŞBS12
		İlişkisel Tarama	3	KŞBH6, KŞBS5, KŞBS8
Karma	4	İç içe gömülü	2	KŞBS2, KŞBS9
		Yakınsayan paralel	1	KŞBS
		Birleştirme	1	KŞBH3
Nitel	3	Eylem Araştırması	1	KŞBH3
		Olgu Bilim	1	KŞBS13
Toplam	19		18	

Tablo 5.22’ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların araştırma ve yöntem desenlerin dağılımları en çok nicel araştırma yönteminin kullanıldığı görülmektedir. Toplam 12 çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış olup; 6 çalışma deneyssel, 3 çalışma tarama ve 3 çalışma ilişkisel tarama modelindedir. İkinci sırada Karma yöntem araştırmaları gelmiştir. 4 karma yöntem araştırmadan 2 çalışma iç içe gömülü desende; 1 çalışma yakınsayan paralel ve 1 çalışma ise birleştirme desenindedir. Son sırada nitel araştırma yönteminin kullanıldığı 3 çalışma gelmiştir. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı 1 çalışma eylem araştırması; 1 çalışma olgu bilim desenindedir. Bununla birlikte nitel araştırma yönteminin kullanıldığı bir çalışmada araştırma desenine yer verilmemiştir.

4.2.2.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları Tablo 5.23- 5.24- 5.25'te gösterilmiştir.

Tablo 5. 23: Çalışmaların örnekleme yöntem türü dağılımları

Örneklem Yöntemleri	f	Örnekleme türleri	f	Çalışmanın Kodu
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	10	Basit Tesadüfi örnekleme	10	KŞBH1, KŞBH2, KŞBH4, KŞBS1, KŞBS2, KŞBS3, KŞBS6, KŞBS9, KŞBS10, KŞBS11
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	8	Kolay ulaşılabilir örnekleme	4	KŞBH3, KŞBS13, KŞBS7, KŞBS8
		Uygun örnekleme	3	KŞBS12, KŞBS5, KŞBS13
		Amaçlı örnekleme	1	KŞBH5
Toplam	18		18	

Tablo 5.23'te görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda örnekleme yöntemlerinde en çok olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Onu sırasıyla olasılıkdışı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir örnekleme 4, uygun örnekleme 3 ve amaçlı örnekleme yöntemi 1 izlemiştir.

Tablo 5. 24: Çalışmaların örneklem düzey dağılımları

Örneklem Düzeyi	f	Çalışmanın Kodu
İlkokul öğrencileri	9	KŞBH1, KŞBH2, KŞBH3, KŞBH5, KŞBH6, KŞBS9, KŞBS1, KŞBS2, KŞBS3
Öğretmen adayları	4	KŞBS12, KŞBS7, KŞBS7, KŞBS5
Ortaokul öğrencileri	2	KŞBS11, KŞBS10
Öğretmenler	2	KŞBS13, KŞBS6
Özel eğitim öğrencileri	1	KŞBSH4
Toplam	18	

Tablo 5.24'te görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların örneklem düzeylerinde ilk sırada ilkokul öğretmenleri gelmektedir. Onu sırasıyla 4 çalışmanın örneklem büyüklüğü olan öğretmen adayları, 2'ser çalışmanın örneklem büyüklüğü olan

ortaokul öğrencileri ve öğretmenler; 1 çalışmanın örneklem düzeyi olan özel eğitim öğrencileri izlemiştir.

Tablo 5. 25: Çalışmaların örneklem büyüklük dağılımları

Örneklem Büyüklüğü	f	Çalışmanın Kodu
1-10	-	-
11-30	5	KŞBH3, KŞBH4, KŞBS3, KŞBS9, KŞBS10
31-100	4	KŞBS2, KŞBS5, KŞBS6, KŞBS11,
101-300	4	KŞBS1, KŞBS4, KŞBS8, KŞBS13
301- 1000	5	KŞBH1, KŞBH2, KŞBH5, KŞBS7, KŞBS12
1000'den fazla	-	-
Toplam	18	

Tablo 5.25'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik çalışmaların örneklem büyüklükleri şu şekildedir; 5'er çalışmada 11-30 ve 301-1000 aralıkları kullanılmıştır. Onları sırasıyla 4'er çalışmada 31-100 ile 101-300 aralıkları izlemiştir. 1-10 ve 1000'den fazla aralıklarında herhangi bir çalışma yoktur.

4.2.2.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları Tablo 5.26'da gösterilmiştir.

Tablo 5. 26: Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları

Veri Toplama Araçları	f	Çalışma Kodu
Algı /ilgi/ tutum ve beceri ölçeği	13	KŞBH1, KŞBH2, KŞBH4, KŞBS1, KŞBS2, KŞBS3, KŞBS5, KŞBS7, KŞBS8, KŞBS9, KŞBS10, KŞBS11, KŞBS12
Başarı Testi	3	KŞBH2, KŞBS2, KŞBS6
Anket		
Anket Likert tipi	3	KŞBH3, KŞBH5, KŞBS12
Ankert Açık uçlu	-	-
Görüşme		
Yarı Yapılan. görüşme	2	KŞBH3, KŞBH4
Yapılandırılmamış görüşme	-	-
Odak Grup görüşmesi	1	KŞBS2
Alternatif değerlendirme	1	KŞBS4
Doküman İnceleme	1	KŞBH6
Toplam	34	

Tablo 5.26’da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama aracı beceri ölçeğidir. Başarı testi 3, anket likert tipi 3, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği 2, odak grup görüşme tekniği 1, alternatif değerlendirme ve doküman inceleme birer çalışmada kullanılmıştır.

4.2.2.9. Çalışmaların veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları Tablo 5.27 – 5.28 ve 5.29’da gösterilmiştir.

Tablo 5. 27: Çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	f	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	3	KŞBH3, KŞBS9, KŞBS10
Betimsel Analiz	2	KŞBH6, KŞBS9
Toplam	5	

Tablo 5.27’de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analizinde 3 çalışmada içerik analizi; 2 çalışmada betimsel analiz kullanılmıştır.

Tablo 5. 28: Çalışmaların betimsel istatistik veri analiz dağılımları

Betimsel İstatistik	f	Çalışmanın Kodu
Aritmetik ort., standart sapma	5	KŞBH1, KŞBH4, KŞBS2, KŞBS3, KŞBS6
Frekans ve Yüzde Hesaplama	4	KŞBH1, KŞBH4, KŞBS3, KŞBS7
Toplam	9	

Tablo 5.28’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde betimsel istatistik hesaplamalarında ilk sırada aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları gelmiştir. İkinci sırada frekans ve yüzde hesaplamaları 4 yer almıştır.

Tablo 5. 29: Çalışmaların kestirimsel istatistik veri analiz dağılımları

Kestirimsel İstatistik	f	Çalışmanın Kodu
t testi	10	KŞBH2, KŞBH4, KŞBS1, KŞBS3, KŞBS4, KŞBS5, KŞBS6, KŞBS7, KŞBS8, KŞBS11
Anova/ Ancova	9	KŞBH2, KŞBH4, KŞBS1, KŞBS2, KŞBS4, KŞBS5, KŞBS6, KŞBS7, KŞBS8
Korelasyon	4	KŞBH5, KŞBS1, KŞBS5, KŞBS7
Non Parametrik testler	4	KŞSB1, KŞBH5, KŞBS4, KŞBS9
Regresyon	3	KŞBH5, KŞBS7, KŞBS10
Mancova	2	KŞH1, KŞBS2
Toplam	32	

Tablo 5.29'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan kestirimsel istatistik hesaplamaları t testi'dir. Onu sırasıyla Anova/Ancova 9, korelasyon ve non parametrik testler 4, regresyon analizi 3, Mancova 2 analizleri izlemiştir.

4.2.2.10. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla ilgili dağılım Tablo 5.30'da gösterilmiştir.

Tablo 5. 30: Çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım

Çalışmaların Sonuçları	f	Çalışmanın Kodu
Olumlu Etki / Görüş	19	KŞBH1, KŞBH2, KŞBH3, KŞBH4, KŞBH5, HŞBH6, KŞBS1, KŞBS2, KŞBS3, KŞBS4, KŞBS5, KŞBS6, KŞBS7, KŞBS8, KŞBS9, KŞBS10, KŞBS11, KŞBS12, KŞBS13
Olumsuz Etki/ Görüş	-	
Toplam	19	

Tablo 5.30'da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların tamamı olumlu etki ve görüş sonuçlarına ulaşmışlardır.

4.2.3. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde “Kişisel Beceriler” Meta Temasına İlişkin Bulgular

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde “kişisel beceriler” ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre, yayın türlerine göre, yayımlandıkları üniversite veya dergilerin indekslerine göre, disiplin türüne göre, araştırma yöntem ve desenlerine göre; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne göre; veri toplama araçları, verilerin analizine göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.2.3.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların yıllara göre dağılımı Tablo 5.31’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 31: Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	f
2005	-	-
2006	-	-
2007	-	-
2008	KBS1, KBS2	2
2009	KBS3	1
2010	KBS4	1
2011	-	-
2012	-	-
2013	-	-
2014	-	-
2015	KBS5	1
2016	KBH1	1
2017	KBS6	1
2018	KBS7	1
2019	KBS8, KBS9	2
2020	-	-
2021	-	-
Toplam		10

Tablo 5.31’de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalar en fazla 2008 ve 2019 yıllarına aittir. Bu yıllarda 2’şer çalışma mevcuttur. 2015, 2016, 2017 ve 2018 yıllarına ait birer çalışma mevcuttur.

4.2.3.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 5.32’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 32: Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>	%
Yüksek Lisans Tezi	KBS1, KBS2, KBS4, KBS5, KBS6,	5	% 50
Doktora Tezi	KBS3, KBS7, KBS8, KBS9, KBH1	5	%50
Toplam		10	100

Tablo 5.32’ye Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımlarında çalışmaların % 50’si tezli yüksek lisans düzeyinde; %50’si doktora düzeyinde tez yayın türündedir.

4.2.3.3. Çalışmaların yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Elde edilen verilerin analizi sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların yayımlandıkları üniversitelere göre dağılımı Tablo 5.33’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 33: Çalışmaların üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	<i>f</i>
1	Anadolu Üniv.	KBH1, KBS2, KBS4, KBS7, KBS8, KBS9	6
2	Gazi Üniv.	KBS1, KBS3	2
3	Afyon Kocatepe Üniv.	KBS6	1
4	Dumlupınar Üniv.	KBS5	1
	Toplam		10

Tablo 5.33’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel becerilere yönelik yapılmış çalışmalar en çok Anadolu Üniversitesi’nde yapılmıştır. İkinci sırada Gazi Üniversitesi yer almıştır. Afyon Kocatepe Üniversitesi ve Dumlupınar Üniversitesi’nde birer çalışma yapılmıştır.

4.2.3.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel becerilere yönelik yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımları Tablo 5.34'te gösterilmiştir.

Tablo 5. 34: Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	f	%
Sosyal Bilgiler	KBS1, KBS2, KBS3, KBS4, KBS5, KBS6, KBS7, KBS8, KBS9	9	%90
Hayat Bilgisi	KBH1	1	%10
Toplam		10	100

Tablo 5.34'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların % 90'ı Sosyal Bilgiler; % 10'u Hayat Bilgisi disiplinine aittir.

4.2.3.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların konularına göre dağılımları Tablo 5.35'te gösterilmiştir.

Tablo 5. 35: Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Öğretmen görüşleri	KBS1, KBS2, KBS4, KBS6, KBH1	5
Öğretim yöntem,teknik vb. becerilerini geliştirmeye etkisi	KBS7, KBS8, KBS9	3
Öğrencilerin ve öğretmen adaylarının beceri düzeyleri	KBS3, KBS5	2
Toplam		10

Tablo 5.35'te gösterildiği gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalar en çok öğretmen görüşlerinin alındığı çalışmalardır. İkinci sırada öğretim yöntem ve tekniklerin becerileri geliştirmeye etkisinin incelenmesi ve son sırada öğrencilerin ve öğretmen adaylarının beceri düzeylerinin incelendiği çalışmalar gelmiştir.

4.2.3.6. Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel becerilere yönelik yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları Tablo 5.36’da gösterilmiştir.

Tablo 5. 36: Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nicel	6	Tarama	4	KBS1, KBS5, KBS6, KBS4
		Deneyssel	2	KBS3, KBS7
Karma	2	İç içe gömülü	1	KBS8
		Açıklayıcı Sıralı	1	KBS9
Nitel	2	-	2	KBS2, KBH1
Toplam	10		10	

Tablo 5.36’ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı 6 çalışmadan 4 tanesi tarama modelinde; 2 tanesi deneyssel desen çalışmalarıdır. Karma yöntemin kullanıldığı 2 çalışma vardır. 1 çalışma iç içe gömülü desen ve 1 çalışma açıklayıcı sıralı desendedir. Nitel araştırmanın kullanıldığı 2 çalışma vardır. Nitel araştırmalarda araştırma deseni belirtilmemiştir.

4.2.3.7. Çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel becerilere yönelik yapılmış çalışmaların örneklem yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları Tablo 5.37- 5.38- 5.39’da gösterilmiştir.

Tablo 5. 37: Çalışmaların örnekleme yöntem türü dağılımları

Örneklem Yöntemleri	f	Örnekleme türleri	f	Çalışmanın Kodu
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	4	Basit Tesadüfi örnekleme	4	KBS1, KBS3, KBS7, KBS9
	2	Küme Örnekleme	2	KBS4, KBS5
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	4	Ölçüt örnekleme	2	KBS8, KBH1
		Kolay ulaşılabilir örnekleme	1	KBS2
		Uygun örnekleme	1	KBS6
Toplam	10		10	

Tablo 5.37’de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarda en çok olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yöntem türünün kullanıldığı görülmektedir. Küme örnekleme 2 çalışmada kullanılmıştır. Olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme 2 çalışmada, 1 çalışmada kolay ulaşılabilir örnekleme, 1 çalışmada ise uygun örnekleme türü kullanılmıştır.

Tablo 5. 38: Çalışmaların örneklem düzeyi dağılımları

Örneklem Düzeyi	f	Çalışmanın Kodu
Ortaokul öğrencileri	5	KBS3, KBS4, KBS7, KBS8, KBS9
Öğretmenler	4	KBS1, KBS2, KBS4, KBS6
İlkokul öğrencileri	1	KBH1
Öğretmen adayları	1	KBS5
Toplam	10	

Tablo 5.38’e göre örnekleme düzeylerinde ilk sırada ortaokul öğrencileri gelmiştir. Onu sırasıyla çalışmada öğretmenler ve birer çalışmada öğretmen adayları ve ilkokul öğrencileri izlemiştir.

Tablo 5. 39: Çalışmaların örneklem büyüklüğü dağılımları

Örneklem Büyüklüğü	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
1-10	-	-
11-30	4	KBS2, KBS3, KBS5, KBS8,
31-100	4	KBS1, KBS4, KBS9, KBH1
101-300	2	KBS4, KBS6
301- 1000	-	-
1000'den fazla	-	-
Toplam	10	

Tablo 5. 39'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık 11-30 ve 31-100 aralıklarının kullanıldığı görülmektedir. Onu 101-300 aralığı izlemiştir.

4.2.3.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları Tablo 5.40'da gösterilmiştir.

Tablo 5. 40: Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları

Veri Toplama Araçları	<i>f</i>	Çalışma Kodu
Algı /ilgi/beceri ölçeği	5	KBS3, KBS5, KBS7, KBS8, KBS9
Anket		
Anket Likert tipi	3	KBS1, KBS4, KBS6
Ankert Açık uçlu	-	-
Görüşme		
Yarı Yapı. görüşme	2	KBS2, KBS9
Yapılandırılmamış gör.	-	-
Doküman İnceleme	1	KBS9
Başarı Testi	1	KBS8
Toplam	12	

Tablo 5.40'da görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalarda en çok beceri ölçeğinin kullanıldığı görülmektedir. Onu ikinci sırada likert tipi anket; üçüncü sırada yarı yapılandırılmış görüşme ve son sırada doküman inceleme, başarı testi izlemiştir.

4.2.3.9. Çalışmaların veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları Tablo 5.41 – 5.42 ve 5.43’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 41: Çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Betimsel Analiz	3	KBS2, KBS4, KBH1
İçerik Analizi	2	KBH1
Toplam	5	

Tablo 5.41’de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların nitel veri analizinde en sık betimsel analiz yönteminin kullanıldığı görülmektedir. 2 çalışmada içerik analizi kullanılmıştır.

Tablo 5. 42: Çalışmaların betimsel istatistik dağılımları

Betimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Aritmetik ort., standart sapma	5	KBS1, KBS3, KBS4, KBS5, KBS6
Frekans ve Yüzde Hesaplama	4	KBS1, KBS4, KBS5, KBS6
Toplam	9	

Tablo 5.42’de görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde betimsel istatistik hesaplamalarından en çok aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları yapılmıştır. 4 çalışmada frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır.

Tablo 5. 43: Çalışmaların Kestirimsel İstatistik dağılımları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
t testi	6	KBS1, KBS5, KBS6, KBS7, KBS8, KBS9
Anova/ Ancova	6	KBS1, KBS3, KBS5, KBS6, KBS7, KBS9
Non Parametrik testler	1	KBS7
Toplam	13	

Tablo 5.43'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamalarında ilk sırada t testi yer almıştır. Onu Anova/Ancova ve non parametrik testler izlemiştir.

4.2.3.10. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel becerilere yönelik yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla ilgili dağılım Tablo 5.43'te gösterilmiştir.

Tablo 5. 44: Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Araştırmaların Sonuçları	f	Çalışmanın Kodu
Olumlu Etki / Görüş	10	KBH1, KBS1, KBS2, KBS3, KBS4, KBS5, KBS6, KBS7, KBS8, KBS9
Olumsuz Etki/ Görüş	-	-
Toplam	10	

Tablo 5.44'te görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmaların tamamında olumlu etki ve görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.2.4. Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerinde “İş Hayatı ile ilgili Beceriler” Meta Temasına İlişkin

Bu meta tema altında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde “iş hayatı ile ilgili beceriler” konularını içeren çalışmaların yıllara, yayın türlerine, yayınladıkları üniversite veya dergilerin indekslerine, disiplin türüne, araştırma yöntem ve desenlerine; örneklem türü, düzeyi ve büyüklüğüne, veri toplama araçları, verilerin analizi ve çalışmalardan elde edilen sonuçlara göre araştırmaların sonuçlarına ilişkin metodolojik bulgulara yer verilmiştir.

4.2.4.1. Çalışmaların yıllara göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilerin yapıldığı çalışmaların yıllara göre dağılımları Tablo 5.45'te gösterilmiştir.

Tablo 5. 45:Çalışmalarının yıllara göre dağılımları

Yıl	Çalışmanın kodu	f
2005	-	-
2006	-	-
2007	-	-
2008	-	-
2009	-	-
2010	İŞH2	1
2011	-	-
2012	-	-
2013	-	-
2014	İŞS1	1
2015	İŞS2, İŞS14, İŞH1	3
2016	İŞS3, İŞS4, İŞS13, İŞH3	4
2017	İŞS15	1
2018	İŞS5, İŞS6	2
2019	İŞS7, İŞS8, İŞS9, İŞS10, İŞS11	5
2020	İŞS12	1
2021	-	-
Toplam		18

Tablo 5.45'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili beceriler en çok 5 çalışma ile 2019 yılında yapılmıştır. Onu sırasıyla 2016 yılı 4 çalışma; 2018 yılı 2 çalışma; 2010, 2014, 2017, 2020 yıllarında birer çalışma izlemiştir. 2005 ve 2013 yılları aralığı ile 2021 yılında herhangi bir çalışma mevcut değildir.

4.2.4.2. Çalışmaların yayın türüne göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların yayın türüne göre dağılımları Tablo 5.46'da gösterilmiştir.

Tablo 5. 46: Çalışmaların yayın türü dağılımları

Çalışmanın yayın türü	Çalışmanın Kodu	f	%
Yüksek Lisans Tezi	İŞS1, İŞS2, İŞS4, İŞS5, İŞS7, İŞS8, İŞS9, İŞS10, İŞS11, İŞS12, İŞH1	11	% 61
Makale	İŞS13, İŞS14, İŞS15, İŞH2	4	%22
Doktora Tezi	İŞS3, İŞS6, İŞH3	3	%17
Toplam		18	100

Tablo 5.44’te görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların % 61’i yüksek lisans düzeyinde tez; % 22’si makale ve % 17’si doktora düzeyinde tez yayın türüdür.

4.2.4.3. Çalışmaların yayınlandıkları üniversiteler/dergilerin indekslerine göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların yayınlandıkları üniversiteler/dergilerin indekslerine göre dağılımları Tablo 5. 47’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 47:Çalışmaların yayınlandıkları üniversitelere göre dağılımları

Sıra no	Çalışmanın Yapıldığı Üniversite	Çalışmanın Kodu	f
1	Gazi Üniv.	İŞS2, İŞS12	2
2	Ağrı İbrahim Çeçen Üniv.	İŞS4, İŞS9	2
3	Adnan Menderes Üniv.	İŞS1, İŞS8	2
4	Anadolu Üniv.	İŞS10, İŞH3	2
5	Bolu Abant İzzet Baysal Üniv.	İŞS6	1
6	Niğde Ömer Halis Demir Üniv.	İŞS7	1
7	Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.	İŞS3	1
8	Amasya Üniv.	İŞS5	1
9	Atatürk Üniv.	İŞS11	1
10	Sakarya Üniv.	İŞH2	1
Toplam			14

Tablo 5.47’ye göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış tez çalışmalarında ilk sıralarda Gazi Üniversitesi gelmiştir. Onu ikinci sırada 2’şer çalışmanın yapıldığı Adnan Menderes Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi izlemiştir. Amasya Üniversitesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi’nde birer çalışma yapılmıştır.

Tablo 5. 48: Makalelerin yayınlandıkları dergilerin indeks dağılımları

Dergilerin Alan İndeksi	Çalışmanın Kodu	f
Ulakbim	İŞS13, İŞS14, İŞS15	3
Ssci	İŞH2	1
Toplam		4

Tablo 5.48’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış makale çalışmalarının 3’ü Ulakbim ve 1 çalışma Ssci alan indeksindedir.

4.2.3.4. Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların disiplinlere göre dağılımları Tablo 5.49’da gösterilmiştir.

Tablo 5. 49: Çalışmaların disiplinlere göre dağılımları

Disiplin	Çalışmanın Kodu	f	%
Sosyal Bilgiler	İŞS1, İŞS2, İŞS3, İŞS4, İŞS5, İŞS6, İŞS7, İŞS8, İŞS9, İŞS10, İŞS11, İŞS12, İŞS13, İŞS14, İŞS15	15	%83
Hayat Bilgisi	İŞH1, İŞH2, İŞH3	3	%17
Toplam		18	100

Tablo 5.49’da görüldüğü üzere Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili yapılmış çalışmaların % 83’ü Sosyal Bilgiler % 17’si Hayat Bilgisi disiplinine aittir.

4.2.3.5. Çalışmaların ilgili oldukları konuların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların konularına göre dağılımları Tablo 5.50’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 50: Çalışmalarının konu dağılımları

Konuların dağılımı	Çalışmanın Kodu	f
Öğretim programın incelenmesi	İŞS2, İŞS9, İŞS14, İŞS15, İŞH2, İŞH1	6
Öğretmen ve adaylarının beceri düzeyleri	İŞS1, İŞS5, İŞS7, İŞS12, İŞS13	5
Öğretmen Görüşleri	İŞS4, İŞS10, İŞS11, İŞH3	4
Öğretim yöntem, teknik vb. becerilerini geliştirmeye etkisi	İŞS6, İŞS8	2
Öğrencilerin beceri düzeyleri	İŞS3	1
Toplam		18

Tablo 5.50’de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalar da il sırada öğretim programının incelenmesi ile ilgili konulardır. İkinci sırada öğretmen ve öğretmen adaylarının beceri düzeylerinin belirlendiği konular gelmiştir. Onu sırasıyla öğretmen görüşleri, öğretim, yöntem ve tekniklerin becerileri geliştirmeye etkisinin incelendiği çalışmalar ve öğrencilerin beceri düzeylerini inceleyen araştırmalar izlemiştir.

4.2.3.6. Çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların araştırma yöntem ve desen dağılımları Tablo 5.51’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 51: Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntem ve desen dağılımları

Araştırma Yöntemleri	f	Araştırma Desenleri	f	Çalışmanın Kodu
Nitel	10	Olgu Bilim	4	İŞS4, İŞS11, İŞS14, İŞH2
		Eylem Araştırması	2	İŞS6, İŞS8
Nicel	6	Tarama	5	İŞS1, İŞS5, İŞS12, İŞ13, İŞH1
		İlişkisel Tarama	1	İŞS7
Karma	2	Açımlayıcı Sıralı	1	İŞS3
		Sıralı Baskın	1	İŞS10
Toplam	18		14	

Tablo 5.51’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan araştırma yöntem nitel araştırma

yöntemidir. Nitel araştırma yöntemi kullanılmış çalışmalardan 4 çalışma olgu bilim, 2 çalışma eylem araştırması desenindedir. Bununla birlikte 4 nitel çalışmada desene yer verilmemiştir. İkinci sırada nicel araştırmalara gelmiştir. Nicel araştırmalarda en sık tarama yöntemi tercih edilmiş, onu ilişkisel tarama izlemiştir. Son sırada karma yöntem araştırmaları gelmiştir. 1 çalışma açıklayıcı sıralı ve 1 çalışma sıralı baskın desenedir.

4.2.4.7. Çalışmalarda kullanılan örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların örnekleme yöntem türü, düzey ve büyüklük dağılımları Tablo 5.52- 5.53- 5.54’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 52:Çalışmaların örnekleme yöntem dağılımları

Örnekleme Yöntemleri	f	Örnekleme türleri	f	Çalışmanın Kodu
Olasılık dışı örnekleme yöntemleri	9	Kolay ulaşılabilir örnekleme	3	İŞS6, İŞS7, İŞS8
		Amaçlı örnekleme	4	İŞS1, İŞS9, İŞ11, İŞH3
		Uygun örnekleme	2	İŞS12, İŞS14
Olasılıklı örnekleme yöntemleri	4	Basit Tesadüfi örnekleme	4	İŞS3, İŞS10, İŞS13, İŞH1
Tam sayım örnekleme	1		1	İŞS5
Toplam	14		14	

Tablo 5.52’de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda en sık olasılık dışı örnekleme yöntemlerinin kullanıldığı görülmektedir. 3 çalışmada kolay ulaşılabilir örnekleme, 4 çalışmada amaçlı örnekleme, 2 çalışmada uygun örnekleme türleri kullanılmıştır. İkinci sırada olasılıklı örnekleme yöntemi gelmiştir. 4 çalışmada basit tesadüfi örnekleme kullanılmıştır. 1 çalışmada tam sayım örnekleme (evrenin tamamı) kullanılmıştır.

Tablo 5. 53: Çalışmaların örneklem düzey dağılımları

Örneklem Düzeyi	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Öğretmenler	8	İŞS4, İŞS9, İŞS11, İŞS12, İŞS13, İŞS14, İŞH1, İŞH3
Ortaokul öğrencileri	4	İŞS6, İŞS8, İŞS10, İŞS11
Öğretmen adayları	2	İŞS1, İŞS7
İlkokul öğrencileri	1	İŞS3
Toplam	15	

Tablo 5.53'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda en sık kullanılan örneklem düzeyi öğretmenlerdir. Onu sırasıyla ortaokul öğrencileri 4, öğretmen adayları 2 ve son sırada ilkokul öğrencileri 1 izlemiştir.

Tablo 5. 54: Çalışmaların örneklem büyüklük dağılımları

Örneklem Büyüklüğü	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
1-10	2	İŞS11, İŞS14
11-30	4	İŞS8, İŞS9, İŞH3, İŞH1
31-100	3	İŞS4, İŞS6, İŞS12
101-300	2	İŞS7, İŞS13
301- 1000	2	İŞS1, İŞS3
1000'den fazla	1	İŞS10
Toplam	14	

Tablo 5.54'e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem büyüklüğü 11-30 aralığıdır. 31-100 aralığın da ikinci sırada gelmiştir. Onu izleyen 1-10, 101-300, 301-100 aralıklarında 2'şer çalışma; 1000'den fazla 1 çalışma mevcuttur.

4.2.4.8. Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları dağılımları Tablo 5.55'te gösterilmiştir.

Tablo 5. 55: Çalışmalarda kullanılan veri toplama araç dağılımları

Veri Toplama Araçları	f	Çalışma Kodu
Algı /ilgi/beceri ölçeği	7	İŞS1, İŞS3, İŞS5, İŞS7, İŞS10, İŞS12, İŞS13
Görüşme		
Yarı Yapı.görüşme	7	İŞS3, İŞS4, İŞS8, İŞS9, İŞS10, İŞS11, İŞH3
Yapılandırılmamış görüşme	-	
Doküman İnceleme	6	İŞS2, İŞS6, İŞS8, İŞS14, İŞS15, İŞH2
Gözlem	2	İŞS3, İŞS6
Başarı Testi	1	İŞS1
Anket likert	1	İŞH1
Toplam	24	

Tablo 5.55’te Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda en çok beceri ölçeği ve görüşme tekniği veri toplama aracının kullanıldığı görülmektedir. İkinci sırada doküman inceleme yer almıştır. Onu sırasıyla 2 çalışmada kullanılan gözlem tekniği ve 1’er çalışmada kullanılmış olan başarı testi ve anket veri toplama aracı izlemiştir.

4.2.4.9. Çalışmaların veri analiz dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda kullanılan veri analiz dağılımları Tablo 5.56 – 5.57 ve 5.58’de gösterilmiştir.

Tablo 5. 56: Çalışmaların nitel veri analiz dağılımları

Nitel Veri Analizi	f	Çalışmanın Kodu
İçerik Analizi	9	İŞS2, İŞS6, İŞS8, İŞS9, İŞS10, İŞS11, İŞS14, İŞS15, İŞH2
Betimsel Analiz	3	İŞS9, İŞH3, İŞH1
Toplam	13	

Tablo 5.56’ya göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların nitel veri analizinde en sık içerik analizi tekniğinin kullanıldığı görülmektedir. 3 çalışmada betimsel analiz kullanılmıştır.

Tablo 5. 57: Çalışmaların betimsel istatistik dağılımları

Betimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Frekans ve Yüzde Hesaplama	6	İŞS4, İŞS3, İŞS9, İŞS12, İŞS13, İŞH1
Aritmetik ortalama, standart sapma	4	İŞS3, İŞS5, İŞS12, İŞS13
Toplam	10	

Tablo 5.57’de görüldüğü gibi Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerin iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda en çok frekans ve yüzde hesaplamaları kullanılmıştır. 4 çalışmada aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları kullanılmıştır.

Tablo 5. 58: Çalışmaların kestirimsel istatistik dağılımları

Kestirimsel İstatistik	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
t testi	5	İŞS3, İŞS5, İŞS7, İŞS10, İŞS13
Anova/ Ancova	5	İŞS3, İŞS5, İŞS7, İŞS10, İŞS13
Non Parametrik testler	2	İŞS3, İŞS12
Faktör Analizi	1	İŞS3
Toplam	13	

Tablo 5.58’e göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların kestirimsel istatistik hesaplamalarında en çok t testi ve Anova/Ancova hesaplamaları yapılmıştır. 2 çalışmada non parametrik testler ve 1 çalışmada faktör analizi kullanılmıştır.

4.2.4.10. Çalışmalardan elde edilen sonuçların dağılımları

Elde edilen verilerin sonucunda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla ilgili dağılım Tablo 5.59’da gösterilmiştir.

Tablo 5. 59: Çalışmaların sonuçları ile ilgili dağılım

Araştırmaların Sonuçları	<i>f</i>	Çalışmanın Kodu
Etki var/ Olumlu Görüş	16	İŞS2, İŞS3, İŞS4, İŞS5, İŞS6, İŞS7, İŞS8, İŞS9, İŞS10, İŞS11, İŞS12, İŞS13, İŞS14, İŞH1, İŞH2, İŞH3
Etki yok/Olumsuz Görüş	2	İŞS1, İŞS15
Toplam	18	

Tablo 5.59'a göre Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış 16 çalışmanın etki var ve olumlu görüş; 2 çalışmanın etki yok /olumsuz görüş sonuçlarına ulaştıkları görülmektedir.

4.3. META TEMALARIN ANALİZLERİ SONUCU HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE YAŞAM BECERİLERİ EĞİLİMLERİ

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerine yönelik çalışmalarının meta temalarının sonuçlarına dair bulgular şu şekildedir;

Araştırmanın birinci meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde temel becerilere yönelik yapılmış çalışmalar en çok 2018 yılına aittir. 2005 ile 2021 yıllarında toplam 83 çalışma mevcuttur. İkinci sırada 2021 yılı izlemiştir. Çalışmaların % 55'i yüksek lisans düzeyinde tez; % 23'ü makale türünde; % 22'si doktora düzeyinde tez yayın türüdür. Çalışmalar en çok Gazi Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Niğde Ömer Halis Demir Üniversite'lerinde yapılmıştır. Makaleler en çok ERIC indeksli dergilerde yayınlanmıştır. SSCI dergilerde yayınlanan 2 çalışma mevcuttur. Çalışmaların % 85'i Sosyal Bilgiler disiplini; % 13'ü Hayat Bilgisi disiplini gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar en çok öğretmen adaylarının beceri düzeyleri ve beceri temelli etkinlikler içeriklidir. Çalışmalarda araştırma yöntem ve desenlerinde nicel araştırma yöntemleri en sık kullanılan araştırma yöntemidir. Nicel araştırma yöntemlerinde en sık tarama modeli araştırmalar kullanılmıştır. Nitel araştırmalar ikinci sırada gelmiştir; nitel araştırma çalışmalarda en çok eylem araştırma deseni kullanılmıştır. Karma yöntem araştırmaları en son sırada gelmiş, yakınsayan paralel desen en çok tercih edilen araştırma deseni olmuştur. Çalışmalarda en çok olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden amaçlı örneklem türü kullanılmıştır. Onu olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemi izlemiştir. Çalışmaların örneklem düzeylerini en çok öğretmen adayları oluşturmaktadır. İkinci sırada ortaokul ve ilkokul öğrencileri gelmiştir. Çalışmaların örneklem büyüklüğü 31-100 aralığındadır. Çalışmalarda en çok görüşme tekniği ve beceri ölçekleri kullanılmıştır. Çalışmaların nitel veri analizinde en çok içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel istatistik hesaplamalarında ilk sırada frekans ve yüzde hesaplamaları gelmiştir. Kestirimsel istatistik hesaplamalarında en çok t testi, Anova /Ancova hesaplamaları yapılmıştır.

Toplam 83 çalışmadan 81 çalışmada olumlu görüş ve etki; 2 çalışmada olumsuz görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın ikinci meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişiler ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalar en çok 2019 yılında yapılmıştır. 2005 ile 2021 yıllarında toplam 19 çalışma yapılmıştır. Çalışmaların % 58'i yüksek lisans düzeyinde tez; % 26'sı makale; % 16'sı doktora düzeyinde tez çalışmalarıdır. Çalışmalar en çok Marmara Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi ve Fırat Üniversitesi'nde yapılmıştır. Makale çalışmaları en çok ERIC indeksindeki dergilerde yayınlanmış; 1 çalışma ESCI indeksindedir. Çalışmalar % 68 Sosyal Bilgiler disiplini; % 32 Hayat Bilgisi alanındadır. Çalışmalar en çok öğretim yöntem ve tekniklerin becerileri geliştirmeye etkisini inceleyen çalışmalardan oluşmaktadır. Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nicel çalışmalarda en çok deneysel desende çalışmalar yapılmıştır. İkinci sırada karma yöntem araştırmaları gelmiş; karma yöntem araştırmalardan en çok iç içe gömülü desen tercih edilmiştir. Son sırada nitel araştırma yöntemi gelmiştir. Nitel araştırmalar olgu bilim ve eylem araştırması desenlerindedir. Çalışmalarda en çok olasılıklı örneklem yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme türü tercih edilmiştir. Çalışmalarda en fazla ilkokul öğrencileri örneklem düzeyi kullanılmıştır. Örneklem büyüklük dağılımları 11-30 ve 301-100 aralıklarında ilk sırada ve eşit sayıdadır. Çalışmalarda en fazla beceri ölçek ve testleri veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Çalışmalarda nitel veri analizinde en çok içerik analizi kullanılmıştır. Betimsel istatistik hesaplamalarında en fazla aritmetik ortalama ve standart sapma hesaplamaları gelmiştir. Kestirimsel istatistik hesaplamalarında t testi ve Anova/Ancova hesaplamaları yapılmıştır. Çalışmaların tamamından olumlu görüş ve etki sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın üçüncü meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalar en çok 2019 yılına aittir. 2005-2021 yılları aralığında ise 10 çalışma mevcuttur. Çalışmaların %50'si yüksek lisans düzeyinde tez; %50'si doktora düzeyinde tezlerden oluşmaktadır. Makale çalışmasına rastlanmamıştır. Çalışmalar en çok Anadolu Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir. İkinci sırada Gazi Üniversitesi gelmiştir. Çalışmaların % 90'ı Sosyal Bilgiler; %1'i Hayat Bilgisi disiplinine aittir. Çalışmalarda en çok öğretmen

görüşleri içeriklerinde çalışılmıştır. Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmalarda ikinci sırada karma yöntem gelmiştir. Karma yöntem araştırmalarında açıklayıcı sıralı desen tercih edilmiştir. Nitel araştırmalarda desen belirtilmemiştir. Çalışmalarda en çok olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmaların örneklem düzeylerini en çok öğretmenler ve ortaokul öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmaların örneklem büyüklüğü 11-30 ve 31-100 aralıklarındadır. Çalışmalarda en çok beceri ölçeği kullanılmıştır. Nitel veri analizinde en çok betimsel analiz; betimsel istatistik hesaplamalarında en çok aritmetik ortalama hesaplanmıştır. Çalışmalarda kestirimsel istatistik hesaplamalarından t testi ve Anova hesaplamaları ilk sırada yer almıştır. Çalışmaların tamamında olumlu etki ve görüş sonuçlarına ulaşılmıştır.

Araştırmanın dördüncü meta teması olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalar en çok 2019 yılında yapılmıştır. 2005-2021 yılları aralığında toplam 18 çalışma görülmüştür. Çalışmaların % 61'i yüksek lisans düzeyinde tez; % 22'si makale ve % 17'si doktora düzeyinde tezlerden oluşmaktadır. Çalışmalar en çok Gazi Üniversitesi, Ağrı İbrahim Çeçen, Anadolu ve Adnan Menderes Üniversite'lerinde yapılmıştır. Makale çalışmaları ULAKBİM alan indeksinde yayınlanmıştır. Çalışmaların % 83'ü Sosyal Bilgiler, % 17'si Hayat Bilgisi disiplinine aittir. Çalışmalarda en çok öğretim programının beceriler açısından incelenmesini konu edlenen araştırmalar gelmiştir. Çalışmalardan en çok nitel araştırma yöntemi tercih edilmiştir. Nitel çalışmalarda en çok olgu bilim deseni kullanılmıştır. İkinci sırada nicel çalışmalar gelmiştir. Nicel çalışmalarda en çok tarama; karma çalışmalarda açıklayıcı sıralı desen kullanılmıştır. Çalışmaların en çok olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden amaçlı örnekleme ve olasılık örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme kullanılmıştır. Bir çalışmada evrenin tamamına ulaşılmıştır. Örneklem düzeylerinde en çok öğretmenler yer almıştır. Örneklem aralığı en sık 11-30 büyüklüğündedir. Veri toplama aracı olarak en çok beceri ölçeği ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmaların nitel veri analizinde en çok içerik analizi; betimsel istatistik hesaplamalarında frekans ve yüzde hesaplama; kestirimsel istatistik hesaplamalarında ise t testi ve Anova/Ancova ilk sırada yer almıştır.

4.4.YAŞAM BECERİLERİNE İLİŞKİN META TEMA SENTEZ RAPORU

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerine yönelik yapılmış çalışmaların meta temaları analiz sonuçlarına göre tüm meta temaların sentezlenmesi sonucu elde edilen bulgular şunlardır;

- Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerine yönelik yapılmış çalışmalarda en çok temel yaşam becerilerine yönelik çalışmalar yapılmıştır. İkinci sırada kişiler ile ilgili beceriler; üçüncü sırada iş hayatı ile ilgili beceriler gelmiştir. Son sırada kişisel beceriler ile ilgili yapılan çalışmalar yer almıştır.
- Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerine yönelik yapılmış çalışmalar en çok 2019 yılında yapılmıştır.
- Çalışmalar en çok yüksek lisans düzeyinde tez yayını türündedir. İkinci sırada makale çalışmaları, son sırada doktora çalışmaları gelmektedir.
- Çalışmaların en çok yapıldığı üniversiteler Gazi Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'dir. Makaleler çoğunlukla ERIC indeksinde yayınlanmıştır.
- Çalışmalar çoğunlukla öğretmen ve öğretmen adaylarının beceri düzeyini ölçen konulardan oluşmaktadır. İkinci sırada öğretim yöntem ve tekniklerin becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmalar yer almıştır.
- Çalışmalar ağırlıklı olarak Sosyal Bilgiler disiplinde yapılmıştır. Hayat Bilgisi disiplinde en çok temel beceriler ile ilgili çalışmalar; en az iş hayatı ile ilgili becerilere yönelik çalışmalar yapılmıştır..
- Çalışmalarda en çok nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nicel çalışmalarda tarama ve deneysel desen diğerlerine göre daha fazla tercih edilmiştir. İş hayatı ile ilgili becerilere yönelik yapılmış çalışmalarda nitel çalışmanın ağırlıkta olduğu görülmektedir. Nitel çalışmalarda olgu bilim en çok tercih edilen nitel araştırma desenidir.

- Çalışmaların örnekleme yöntemlerinde en sık olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme türü tercih edilmiştir. İkinci sırada amaçlı örnekleme türleri gelmiştir. Bununla birlikte bazı tez çalışmalarında örnekleme yöntemine yer verilmediği görülmüştür. Örnekleme düzeylerinde ağırlıklı olarak öğretmenler ve öğretmen adayları gelmektedir. Çalışmaların örneklem büyüklüğü çoğunlukla 31-100 aralığındadır.
- Çalışmalarda en sık kullanılan veri toplama araçları yaşam becerilerine yönelik ölçek ve testler ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniğidir.
- Çalışmalarda en sık kullanılan nitel veri analizi içerik analizidir. Betimsel istatistik hesaplarında frekans ve yüzde hesaplamaları yapılmıştır. Çalışmalarda kestirimsel istatistik hesaplamalarında en sık t testi, Anova/Ancova ve non parametrik testler kullanılmıştır.

BÖLÜM V: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1.HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE DÜŞÜNME BECERİLERİNİN EĞİLİMLERİNE YÖNELİK TARTIŞMA

Bu tez çalışmasının ilk alt amacı olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların eğilimleri çalışmaların meta- sentez yöntemi ile sentezlenmesi sonucu belirlenmiştir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar toplam 10 meta-tema altında analiz edilmiştir. Meta- temaların sentezlenmesi sonucu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların eğilimlerinde şu irdelenebilir sonuçlar ortaya çıkmıştır.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar en çok 2019 yılında gerçekleştirilmiştir. Bu derslerde düşünme becerileri ile ilgili çalışmaların 2019 yılında yoğunlaşmasının nedeni 2018 yılında Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programının güncellenmesi olabilir. 2018 yılı itibariyle programda yapılan değişikliklerde Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde beceriler kısmında temel düşünme becerilerinin yanında derslere özgün düşünme becerilerine yer verilmiştir. Bu bulgu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların güncel olduğunu ve çalışmaların diğer yıllara göre arttığını göstermektedir. Niu, Behar-Horenstein ve Garvan (2013) düşünme becerileri ile ilgili yapmış oldukları meta analiz çalışmalarında çalışma sayılarının nitelikli bir şekilde sonucuna ulaşmışlardır.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların en çok Gazi Üniversitesi'nde yapıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Gazi Üniversitesi'nin çalışmalarda ilk sırada yer alması üniversitenin eğitim alanında tarihsel geçmişi, taşıdığı lisans üstü öğrenci, araştırmacı ve alan sayılarının fazla olmasından kaynaklı olabilir. Araştırmanın bu bulgusu Dağıstan (2019) ve Şimşek (2019) çalışmalarında ulaştığı sonuçlarla benzerlik gösterirken; Uslu'nun (2019)

çalışması ile çelişmektedir. Uslu (2019) çalışmasında ilk sırada Marmara Üniversitesi'nin geldiği sonucuna ulaşmıştır. Bulgulardaki bu çelişkinin nedeni bu çalışmanın Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerini analiz etmiş olması olabileceği gibi, Uslu'nun (2019) çalışmasının sadece nitel yöntemle yapılmış çalışmaları incelenmesi de olabilir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların en çok Sosyal Bilgiler disiplinde gerçekleştiği görülmüştür. Sosyal Bilgiler disiplinine ait çalışmaların fazla olmasının birkaç nedeni olabilir. Bunlar şunlardır; araştırmaya yurt dışı çalışmalarında eklenmiş olması, Hayat Bilgisi dersinin Türkiye'ye özgü bir ders olması, Sosyal Bilgiler öğretim programında öğrencilere kazandırılmak istenilen düşünme becerileri sayısının fazla olması, dersin içeriğinin Hayat Bilgisi dersinden daha geniş kapsamda olması, Sosyal Bilgiler dersinin farklı öğretim kademelerinde okutulması düşünme becerileri uygulamaları açısından daha uygun görülmesi olabilir. Bununla birlikte Hayat Bilgisi disiplinde tarihsel düşünme becerileri , yenilikçi düşünme ve mekansal düşünme becerilerine yönelik çalışmalar mevcut değilken, üstbilişsel düşünme becerilerine yönelik çalışmaların sayısı da azdır. Ayrıca en fazla çalışmanın yapıldığı düşünme becerilerinin eleştirel düşünme becerileri ve empatik düşünme becerileri olduğu bulguları, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde diğer düşünme becerilerine yönelik çalışmalarda ağırlık verilmesi gerektiğini göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu Karakuş'un (2021) çalışmasında "problem çözme ve karar verme" becerilerine kazanımlarda az yer verildiği, güçlendirilmesi gerektiği bulgusunu da desteklemektedir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinin düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarının ağırlıklı olarak yüksek lisans düzeyinde tez çalışmaları olduğu ikinci sırada makale çalışmalarının geldiği, son sırada doktora çalışmalarının yer aldığı görülmüştür. Yüksek lisans tez çalışmalarının ilk sırada yer alması beklenen bir sonuçtur. Çünkü makale çalışmalarının çoğu tez çalışmasından üretilen araştırmalardan oluşturmaktadır. Bu çalışmanın kapsamına ilk yayın türü esas alınarak araştırmalar eklenmiştir. Araştırmanın bu bulgusu (Güven ve Kılıç, 2017; Şimşek, 2019)'in çalışmalarını desteklemektedir. Ayrıca makale çalışmalarının en çok ERIC ve ULAKBİM indekslerinde yayınladığı görülmüştür. SSCI ve ESCI

indeksinde yayınlanan çalışma sayıları azdır. Bilimsel çalışmaların ülkelerin geleceğini şekillendirdiği düşünülürken, uluslararası bilimsel atıf indekslerinde düşünme becerilerine yönelik çalışmaların sayısı artırılabilir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların araştırma yöntemlerinde en sık nicel araştırma yöntemi kullanıldığı, çalışmaların tarama ve deneysel desende yoğunlaştığı görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu (Akaydın ve Kaya, 2015; Tarman, Acun ve Yüksel, 2011; Ütkür, 2018; Sökmen, 2021) tarafından yapılmış çalışmaların sonuçları ile aynıdır. Fakat Yılmaz ve Göçen'nin (2019) çalışmalarından elde ettikleri bulgu ile çelişmektedir. Bu çelişkinin nedeni bu çalışmaya Sosyal Bilgiler disiplini eklenmesi olabilir. Bununla birlikte tarama çalışmalarının var olan durumu ortaya çıkardığı fakat derine inemediği ifade edilmektedir (Küçüköğlu ve Ozan, 2013). Bu doğrultuda, Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların bir durum tespiti niteliği taşıdığı söylenebileceği gibi deneysel desenin kullanıldığı çalışmaların sayısının fazla olmasında düşünme becerilerini geliştirmek amacıyla kapsamlı çalışmaların yapıldığına göstermektedir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en çok öğretim yöntem ve tekniklerin düşünme becerilerini geliştirmeye etkisinin incelendiği çalışmalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu araştırmada deneysel desen çalışmalarının ağırlıklı olmasına, çalışmalarda en sık olasılıklı örnekleme yöntemlerinin kullanılmasına paraleldir. Araştırmanın bu bulgusu Şahin, Gögebakan-Yıldız ve Duman (2011) tarafından gerçekleştiren çalışmanın bulgusunu da desteklemektedir. Çalışmaların örneklem düzeyleri en çok ortaokul öğrencilerinin olduğu görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Kaya (2021) çalışmasında ulaştığı sonuçla örtüşmektedir. Ayrıca, olasılıklı örnekleme yöntemlerinden basit tesadüfi örnekleme yönteminin en sık tercih edilmesinin nedeni örneklem grubu oluşturmadaki kolaylığı olabilir. Çalışmaların örneklem büyüklüğü 31-100 aralığında olduğu görülmüştür. Bu sonuç araştırmacıların kısıtlı bir aralıkta örnekleme ulaşabildiklerini gösterdiği gibi araştırmanın yöntemi için gerekli olan minimum öğrenci sayısına ulaşma düşüncesinde etkisi olduğu söylenebilir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların uygulama süreleri 4 -8 hafta aralığında olduğu görülmüştür. Çalışmaların uygulama süreleri arasındaki farklılıkların nedeni araştırmaların desenlerinden kaynaklı olabilir, deneysel desenin tercih edildiği çalışmalar 4-6 hafta aralığında yoğunlaşırken; eylem araştırma deseninin kullanıldığı araştırmalarda 8 hafta – 10 hafta ve üzeri uygulama sürelerinin kullanıldığı görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Baynazoğlu ve Atasoy (2020)'nun çalışmalarını desteklemektedir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en çok veri toplama araçlarında ölçek ve testlerin kullanıldığı görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu (Bektaş ve Karadağ, 2013; Şahin ve diğerleri, 2011) çalışmalarında elde ettikleri sonuçlarla paraleldir. Çalışmaların nitel veri analizinde en sık içerik analizi, istatistik hesaplamalarında en çok t testi kullanıldığı görülmüştür. Bu bulgu (Dağıstan, 2019; Doğan, 2019; Uslu, 2019) tarafından yapılmış çalışmaların sonuçlarına benzer niteliktedir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalardan elde edilen sonuçların ağırlıklı olarak olumlu etki gösterdiği ve pozitif görüşlerin yer aldığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Çalışmalarda olumsuz etki ve görüş sonucuna ulaşan çalışmaların çoğunlukla öğretmenlerin ders kitapları içeriklerinin yeteri kadar düşünme becerilerini geliştirme temelinde hazırlandığı fakat sınıf ortamlarının kalabalık ve sürenin kısıtlı oluşundan dolayı etkinliklerin yapılmasına uygun olmadığı görüşünü ifade ettikleri çalışmalardır. Nitekim Polat (2015) tarafından yapılmış çalışmanın sonuçlarında benzer bulgulara ulaşılmıştır.

5.2.HAYAT BİLGİSİ VE SOSYAL BİLGİLER DERSLERİNDE YAŞAM BECERİLERİ EĞİLİMLERİNE YÖNELİK TARTIŞMA

Bu tez çalışmasının ikinci alt amacı olan Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların eğilimleri çalışmaların meta- sentez yöntemi ile sentezlenmesi sonucu belirlenmiştir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalar toplam 4 meta-tema altında analiz edilmiştir. Meta- temaların sentezlenmesi sonucu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların eğilimlerinde şu irdelenebilir sonuçlar ortaya çıkmıştır;

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların en çok 2019 yılında yapıldığı görülmüştür. Çalışmada bu sonuca ulaşılması 2018 yılında programların yenilenmesi ve beceriler kısmının ulusal düzeyde belirlenen standartlarla revize edilmesinden kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların en fazla Gazi Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'nde yapıldığı görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Öztürk ve Sığınaktekin (2021)'nin çalışmalarındaki bulgu ile benzerdir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların en çok temel beceriler ile ilgili yapıldığı, kişisel beceriler ve iş hayatı ile ilgili becerilerin kazandırılmasına yönelik çalışmaların diğer yaşam becerilerine oranla daha az olduğu görülmüştür. Bu bulgu sonucu Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların değişik beceri türleri üzerinde çalışıldığını ve bir bütünlük olmadığını göstermektedir. Araştırmanın bu bulgusu Karakuş'un (2021) çalışmasında Sosyal Bilgiler öğretim programında yaşam becerilerinin değişkenlik gösterdiği bulgusu ile örtüşmektedir. Bununla birlikte Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerilerinin geniş kapsamı dikkate alınarak çalışmalar yapılmalıdır. Nitekim Özmete (2008) yaşam becerilerine

tek düze bakılmaması gerektiğini öğretim programlarında bu becerilerin çeşitliliğinin dikkate alınarak yenilenmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların yüksek lisans düzeyinde tez çalışmalarının ağırlıklı olduğu görülürken, doktora çalışmalarının ise son sırada yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğretim programlarında yaşam becerileri ile ilgili yeniliklerin yakın zamanda gerçekleşmesi nedeniyle doktora düzeyinde çalışmaların kısıtlı olması olağandır. Makale çalışmaları en çok ERIC indeksli dergilerde yayınladığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırmanın bu bulguları Tarman, Acun ve Yüksel (2010) tarafından yapılmış çalışmaların sonuçlarıyla benzer niteliktedir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların en çok Sosyal Bilgiler disiplininde yapıldığı görülmüştür. Hayat Bilgisi dersinin temel amacı temel yaşam becerilerini kazandırmaktır, fakat çalışmanın sonucuna göre Hayat Bilgisi disiplininde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarının az ve temel becerilerde yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun nedeni yaşam becerilerinin sadece temel beceriler olarak algılanmasından ötürü olabileceği gibi, literatürdeki yaşam becerilerinin neler olduğu ile ilgili belirsizlikler ve bu becerileri ölçmeye yarayan ölçeklerin uyumlu olmamasından da kaynaklı sorunlarda olabilir. Nitekim Robinson ve Zajicek'e (2005) göre araştırmalarda farklı sınıf seviyelerinde yaşam becerilerinin sınıflanması ve çalışmaların azlığı bu becerilerin tam olarak ölçebilen araçların yeterli sayıda olmadığından kaynaklı olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca Sosyal Bilgiler disiplininde daha fazla çalışmanın yapıldığı bulgusu beklenen bir sonuçtur, çünkü üst öğrenim seviyelerindeki öğrencilerin yaşam becerilerini ölçebilecek araçlara kolaylıkla ulaşılmasının araştırma sayısını olumlu yönde etkileyebileceği söylenebilir.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda en çok nicel araştırma yönteminin kullanıldığı, araştırma deseni olarak tarama çalışmalarının ağırlıkta olduğu görülmüştür. Bu bulgu Eskici ve Özsevgeç (2019) tarafından yapılmış çalışmanın sonuçlarıyla benzerdir. Tarama çalışmalarının sıklıkla tercih edilmesinin sebebi yaşam becerilerinin öğretim programındaki yerinin yeni olması mevcut durumu analiz etme düşüncesi olabilir. Bu

anlamda Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde mevcut beceri durumunun analizi ile birlikte öğrencilere bu becerileri kazandırma programının uygulandığı, problemin çözümüne detaylıca odaklanan eylem araştırmaları gibi çalışmaların uygulanmasına ihtiyaç vardır.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların örneklem düzeylerinde en çok öğretmen ve öğretmen adaylarının olduğu görülmüştür. Çalışmaların örneklem düzeyinin bu şekilde çıkması çalışmaların araştırma türü ve içerdiği konularla paraleldir. Araştırmanın bu bulgusu Arık ve Türkmen'nin (2009) yaptıkları çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir. Bununla birlikte, çalışmalarda en çok öğretmen ve öğretmen adaylarının yaşam becerileri düzeyleri üzerinde çalışılmıştır. 31-100 aralığında yoğunlaştığı görülmüştür. Örneklem büyüklüğünün ise Göktaş ve diğerleri (2012) çalışmalarındaki bulgularla örtüşmektedir. Çalışmaların bu konuda yoğunlaşmasının nedeni beceri eğitimi uygulayıcıların ne düzeyde becerilere sahip olduklarının tespiti olabilir. Ayrıca öğretmen adaylarının yaşam becerileri eğitimi ile desteklenmesine dikkat çekmek olabilir. Lee (2018) tarafından gerçekleştirilen yaşam becerilerine yönelik meta sentez çalışmasında eğitimcilerin yaşam becerileri eğitimi üzerinde desteklenmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde yaşam becerileri ile ilgili yapılmış çalışmalarda veri toplama aracı olarak beceri ölçeği ve görüşme formunun kullanıldığı görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Eskici ve Özsevgeç (2019) tarafından yapılan çalışmanın bulgusunu desteklemektedir. Çalışmalarda nitel veri analizinde içerik analizi, betimsel istatistikte yüzde ve frekans analizi, kestirimsel istatistik hesaplamalarında ise t testi sık kullanılan hesaplamalar olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmanın bu bulguları Altınpulluk ve Yıldırım (2020) çalışmalarında elde ettikleri sonuçlarla benzerlik göstermektedir. Çalışmalardan elde edilen sonuçların çoğunlukla olumlu etki ve görüş barındırdığı görülmüştür. Araştırmanın bu bulgusu Bastık (2019) tarafından gerçekleştirilmiş çalışmanın bulgusunu desteklemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler derslerinde düşünme ve yaşam becerileri ile ilgili çalışmaların meta-sentez yöntemi ile eğilimlerinin belirlendiği bu tez çalışmasının sonuçları ile ilgili şunlar söylenebilir;

- Çalışmalar belirli düşünme becerileri üzerine yoğunlaşmıştır. Eleştirel düşünme becerisi dışında diğer düşünme becerileri ile ilgili çalışmalarının yapılması alana katkı sağlayacaktır. Tüm çalışmalarda Sosyal Bilgiler disipliniinde yapılmış çalışmalar ön plana çıkmıştır. Özellikle Hayat Bilgisi dersinde düşünme becerileri ile ilgili çalışma sayısının kısıtlı olduğu görülmüştür. Bu anlamda Hayat Bilgisi dersinde düşünme becerilerinin türleri açısından incelendiği çalışmalara da ihtiyaç vardır.
- Sosyal Bilgiler derslerinde; yenilikçi düşünme becerileri ile yansıtıcı düşünme becerileri ile ilgili yapılmış çalışmaların bu dersin kazandırmak istediği amaçlar düşünüldüğünde yeterli sayıda olmadığı görülmüştür. Bu düşünme becerilerine yönelik çalışmaların sayısının artması alana katkı sağlayacaktır.
- Alan yazında ortak bir yaşam becerileri tanım ve sınıflandırması olmaması yapılan araştırmalara yansımıştır. Temel amacı öğrenciye yaşam becerileri kazandırmak olan Hayat Bilgisi dersinde yapılmış çalışmaların çoğunun temel beceriler ile ilgili olduğu görülmüştür. Sosyal Bilgiler alanında yapılmış çalışmalarda keza aynı şekildedir. Bu anlamda 2018 Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan yaşam becerilerinin temel beceriler kategorisinde olduğu ortaya çıktığı gibi, çalışmaların da bu alanda yığıldığını göstermiştir. Bundan sonraki çalışmalarda iş hayatı ile ilgili beceriler, kişisel beceriler ile ilgili çalışmalar yapılması önerilir. Yaşam becerilerinin psiko-sosyal yönünün çalışmalara yansması için kişisel beceriler ile ilgili yapılmış çalışmalara ihtiyaç vardır.
- Çalışmalarda kullanılan araştırma yöntemleri, veri toplama araçları çeşitlendirilebilir. Düşünme ve yaşam becerileri kalıcı olarak öğrencilere kazandırılması gereken bunun için zaman ve uğraş isteyen becerilerdir. Bu anlamda ileriki çalışmaların bu becerilerin etki ve kalıcılığı üzerine

yoğunlaşan, problemin derinine inebilen ve çözüm getiren araştırma yöntemlerinin tercih edilmesi uygun olacaktır. Bu doğrultuda eylem araştırması çalışmalarının sayısı artabilir. Ayrıca düşünme ve yaşam becerilerin kazandırılması geniş bir zamana ihtiyaç duyulduğundan dolayı boylamsal çalışmaların yapılması önerilir.

- Düşünme ve yaşam becerilerinin her bir kazanımla bütünleştirilecek şekilde öğrenciye sunulması öğretim programında açıkça ifade edilmiş olsa bile, öğretmen ve öğretmen adaylarının düşünme ve yaşam becerileri konusunda eğitimle desteklenmesi becerilerin istenilen yönde kazandırılmasında etkili olabilir. Bu doğrultuda bu becerilerin öğrencilere kazandırılabilmesi için ilk olarak eğitimcilerin bu konuda eğitilmesi gerekmektedir. Eğitim fakültelerinde öğretmen adaylarına düşünme ve yaşam becerileri ile ilgili ayrı bir ders, eğitim düzenlenebilir. Öğretmenler içinde bu eğitimleri ne şekilde verebilecekleri noktasında hizmet içi eğitimle desteklenebilir.

KAYNAKLAR

- Akaydın, B., & Kaya, S. (2015). Türkiye’de ilkokul hayat bilgisi ve sosyal bilgiler alanında yapılan ve ulusal indeksli dergilerde yayınlanan araştırmalara yönelik bir inceleme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 251-264.
- Akbayır, K., & Topçul, İ. (2021). The effect of middle school students' metacognitive awareness and logical thinking skills on success in mathematics course. *Education Quarterly Reviews*, 4(1), 617-626.
- Akdemir, E. (2018). Investigating the reflective thinking skills of students for problem solving. *Turkish Online Journal of Educational Technology*, Special Issue, 774- 781.
- Al Masri, A., Smadi, M., Aqel, A., & Hamed, W. (2016). The inclusion of life skills in english textbooks in jordan. *Journal of Education and Practice*, 7(16), 81-96.
- Aladağ, S. (2016). Hayat bilgisi tanımı, amacı, doğası .S. Güven ve S. Kaymakçı (Ed.), *Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (s. 2-19). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Alazzi, K. F. (2008). Teachers' perceptions of critical thinking: A study of Jordanian secondary school social studies teachers. *The Social Studies*, 99(6), 243-248.
- Al-Qahtani, S. A. (1995). Teaching thinking skills in the social studies curriculum of Saudi Arabian secondary schools. *International Journal of Educational Development*, 15(2), 155-163.
- Altınpulluk, H., & Yıldırım, Y. 2010-2019 yılları araiında yayınlanan 21. yüzyıl becerileri araştırmalarının incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 11(1), 438-461.
- Appulembang, YA (2017). Norma kreativitas menggunakan Torrance creative thinking test untuk anak usia 6-12 tahun. *Provita: Jurnal Psikologi Pendidikan*, 9 (1), 41-57.
- Area-Moreira, M., & Pessoa, T. (2012). From solid to liquid: New literacies to the cultural changes of web 2.0. *Comunicar: Revista Científica de Comunicación y Educación*, 19(38), 13-20.
- Arık, R. S. & Türkmen, M. (2009). Eğitim bilimleri alanında yayımlanan bilimsel dergilerde yer alan makalelerin incelenmesi. Retrieved December 2009. <http://oc.eab.org.tr/egtconf/pdfki-tap/pdf/488.pdf>.
- Arısoy, B., & Aybek, B. (2021). the effects of subject-based critical thinking education in mathematics on students' critical thinking skills and virtues. *Eurasian Journal of Educational Research*, 92, 99-119.

Asimeng-Boahene, L. (2009). Educational wisdom of African oral literature: African proverbs as vehicles for enhancing critical thinking skills in social studies education. *International Journal of Pedagogies and Learning*, 5(3), 59-69.

Asmoro, S. P. (2021). Empowering scientific thinking skills of students with different scientific activity types through guided inquiry. *International Journal of Instruction*, 14(1), 947-962.

Atkins, S., Lewin, S., Smith, H., Engel, M., Fretheim, A., & Volmink, J. (2008). Conducting a meta-ethnography of qualitative literature: lessons learnt. *BMC Medical Research Methodology*, 8(1), 1-10.

Avcı, D. E., & Kamer, D. (2018). Views of teachers regarding the life skills provided in science curriculum. *Eurasian Journal of Educational Research*, 18(77), 1-18.

Avcı, D. E., Korur, F., & Turgut, S. (2021). Evaluation of teacher candidates' life skills in terms of departments and grade levels. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 8(2), 200-221.

Avçu, Y. E., & Ayverdi, L. (2020). Examination of the computer programming self-efficacy's prediction towards the computational thinking skills of the gifted and talented students. *International Journal of Educational Methodology*, 6(2), 259-270.

Karakuş, A. (2019). *Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algıları ile eleştirel düşünme standartları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bandura, A. (1991). Social cognitive theory of self-regulation. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 248-287.

Bandura, A. (2005). The evolution of social cognitive theory. *Great Minds in Management*, 9-35.

Barroso, J., Gollop, C. J., Sandelowski, M., Meynell, J., Pearce, P. F., & Collins, L. J. (2003). The challenges of searching for and retrieving qualitative studies. *Western Journal Of Nursing Research*, 25(2), 153-178.

Barth, J. L. (1992). *Citizenship as Social Studies education*. Bulletin 4. <https://eric.ed.gov/?id=ED359081> adresinden erişilmiştir.

Bastık, U. (2019). *Hayat bilgisi dersinde yaşam becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Gaziantep Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Bayer, R., & Fischer, K. (2019). Correlating project learning tree to 4-h life skills: connections and implications. *Journal of Extension*, 57(5), 27.

Baynazoğlu, L., & Atasoy, E. (2020). Türkiye’de kavram karikatürleriyle ilgili yapılan araştırmalara yönelik bir meta-sentez çalışması. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 9(2), 390-409.

Bayram, T. A. Y., & Murat, B. A. Ş. (2016). 2009 ve 2015 yılı Hayat bilgisi dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 341-374.

Bektaş, M., & Karadağ, B. (2013). The tendencies and assessments of post graduate thesis made in the field of life study teaching Hayat bilgisi öğretimi alanında yapılan lisansüstü tezlerinin eğilimleri ve değerlendirilmesi. *Journal of Human Sciences*, 10(2), 113-129.

Benckenstein, C. C. (2016). *Creativity through the eyes of social studies teachers in urban settings* (Doctoral dissertation). Texas A & M University. USA.

Bolat, Y., & Korkmaz, C. (2021). Social values and life skills as predictors of organizational culture: A study on teachers. *Sage Open*, 11(2), 1-17.

Brown, A. (1987). Metacognition, executive control, self-regulation, and other more mysterious mechanisms. In Weinert, F. and Kluwe, R. (Eds). *Metacognition, Motivation, and Understanding*, (pp. 65-116). Hillsdale: Erlbaum.

Brown, D. C., & Chandrasekaran, B. (2014). *Design problem solving: knowledge structures and control strategies*. Burlington: Morgan Kaufmann.

Budak, E. Ç., Geçer, A. K., & Topal, A. D. (2021). The effect of programming with scratch course on reflective thinking skills of students towards problem solving. *Journal of Learning and Teaching in Digital Age*, 6(1), 72-80.

Carson, J. (2007). A problem with problem solving: Teaching thinking without teaching knowledge. *The Mathematics Educator*, 17(2), 7-14.

Cimatti, B. (2016). Definition, development, assessment of soft skills and their role for the quality of organizations and enterprises. *International Journal for Quality Research*, 10(1), 97-130.

Clark, G. M. (1994). Is a functional curriculum approach compatible with an inclusive education model?. *Teaching Exceptional Children*, 26(2), 36-39.

Clemmens, D. (2003). Adolescent motherhood: A meta-synthesis of qualitative studies. *MCN: The American Journal of Maternal/Child Nursing*, 28(2), 93-99.

Cooperstein, S. E., & Kocevar-Weidinger, E. (2004). Beyond active learning: A constructivist approach to learning. *Reference Services Review*. 31(2). 141-148.

Coskun, Y. (2018). A Study on Metacognitive Thinking Skills of University Students. *Journal of Education and Training Studies*, 6(3), 38-46.

Coskuner, Z., Büyükçelebi, H., Kurak, K., & Aak, M. (2021). Examining the Impact of Sports on Secondary Education Students' Life Skills. *International Journal of Progressive Education*, 17(2), 292-304.

Csapó, B. (1997). The development of inductive reasoning: Cross-sectional assessments in an educational context. *International Journal of Behavioral Development*, 20(4), 609-626.

akir, R., Rosaline, S., & Korkmaz,  . (2021). Computational thinking skills of Turkish and Indian teacher candidates: A comparative study. *International Journal of Psychology and Educational Studies*, 8(1), 24-37.

alık, M., & Sözbilir, M. (2014).  zerik analizinin parametreleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(174), 33-38.

Dağıstan, F. (2019). *Hayat Bilgisi dersine yönelik lisansüstü tezlerin meta analizi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. Kırşehir.

Danczak, S. M., Thompson, C. D., & Overton, T. L. (2020). Development and validation of an instrument to measure undergraduate chemistry students' critical thinking skills. *Chemistry Education Research and Practice*, 21(1), 62-78.

Davydov, V. V. (1995). The influence of LS Vygotsky on education theory, research, and practice. *Educational Researcher*, 24(3), 12-21.

Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (1998) (Eds). Collecting and interpreting qualitative materials. Thousand Oaks: Sage Publication.

De Bono, E. (1985). The CoRT thinking program. *Thinking and Learning Skills*, 1, 363-378.

De Bono, E. (1994). Creativity and quality. *Quality Management in Health Care*, 2(3), 1-4.

De Bono, E. (1996). *Serious creativity*. London: HarperCollins Business.

Dilekli, Y. (2019). What are the dimensions of thinking skills in turkish literature?: a content analysis study. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 8(1), 110-118.

Doğan. B. (2020). *Sosyal bilgiler  ğretiminde bilgi iletişim teknolojilerinin akademik başarıya etkisi*. (yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Anabilim Dalı.

Doğanay, A. (2008). Çağdaş sosyal bilgiler anlayışı ışığında yeni sosyal bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.

Doğanay, A. (2021). Davranışçı ve bilişsel öğrenme kuramları. M. Safran (Ed.), *Tarih Nasıl Öğretilir?* içinde(s.5-39). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Donald, J. N., Sahdra, B. K., Van Zanden, B., Duineveld, J. J., Atkins, P. W., Marshall, S. L., & Ciarrochi, J. (2019). Does your mindfulness benefit others? A systematic review and meta-analysis of the link between mindfulness and prosocial behaviour. *British Journal of Psychology*, 110(1), 101-125.

Douglas, A. C., Mills, J. E., Niang, M., Stepchenkova, S., Byun, S., Ruffini, C., ... & Blanton, M. (2008). Internet addiction: Meta-synthesis of qualitative research for the decade 1996–2006. *Computers in Human Behavior*, 24(6), 3027-3044.

Duran, V., & Mertol, H. (2021). The geographical thinking skills and motivation of the students in the departments of Geography in Turkey: The geographical thinking skills and motivation. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 13(2), 1778-1801.

Eğmir, E., & Ocak, İ. (2020). Prediction level of the fourth grade students' scientific attitudes on reflective thinking skills for problem solving. *Open Journal for Educational Research*, 4(2), 87-102.

Elder, L., & Paul, R. (1994). Critical thinking: Why we must transform our teaching. *Journal of Developmental Education*, 18(1), 34.

Elo, S., Kääriäinen, M., Kanste, O., Pölkki, T., Utriainen, K., & Kyngäs, H. (2014). Qualitative content analysis: A focus on trustworthiness. *SAGE open*, 4(1), <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/2158244014522633>.

Erdoğan, F. (2020). The relationship between prospective middle school mathematics teachers' critical thinking skills and reflective thinking skills. *Participatory Educational Research*, 7(1), 220-241.

Eskici, G. Y., & Özsevgeç, T. (2019). Yaşam becerileri ile ilgili çalışmaların tematik içerik analizi: bir meta-sentez çalışması. *International e-Journal of Educational Studies*, 3(5), 1-15.

Farisi, M. (2016). Developing the 21st-century social studies skills through technology integration. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 17(1), 16-30.

Fer, S. (2005 7-9 Aralık). 1923 yılından günümüze cumhuriyet dönemi ilköğretim programları üzerine bir inceleme. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu*, Türkiye.

Fischer, C., Bol, L., & Priresh, S. (2011). An investigation of higher-order thinking skills in smaller learning community social studies classrooms. *American Secondary Education*, 39(2), 5-26.

Fisher, R. (2004). What is creativity. In *Unlocking creativity: Teaching across the curriculum*, in pp. (6-20). Great Britain: David Fulton Publishers.

Gatumu, J. C., & Kathuri, W. N. (2018). An exploration of life skills programme on pre-school children in embu west, kenya. *Journal of Curriculum and Teaching*, 7(1), 1-6.

Göktaş, Y., Hasancebi, F., Varisoglu, B., Akcay, A., Bayrak, N., Baran, M., & Sozbilir, M. (2012). Trends in educational research in turkey: a content analysis. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 12(1), 455-460.

Greenhill, V. (2010). 21st Century Knowledge and Skills in Educator Preparation. *Partnership for 21st century skills*. Erişim adresi: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED519336.pdf>

Griffith, J. S. (1999). DARE-ing to be Different? A drug prevention and life skills education programme for primary schools. *Early Child Development And Care*, 158(1), 95-105.

Gu, J., & Tang, X. (2005). Meta-synthesis approach to complex system modeling. *European Journal of Operational Research*, 166(3), 597-614.

Gunning, C., Holloway, J., & Grealish, L. (2020). An evaluation of parents as behavior change agents in the preschool life skills program. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 53(2), 889-917.

Güven, S., & Kılıç, Z. (2017). Hayat bilgisi dersinde kullanılan öğretim yöntemlerinin etkililiği konusunda yapılan lisansüstü tezlerin içerik analizi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(2), 200-223.

Hamarat, E. (2015). Sosyal Bilgilerin Felsefesi. C.Dönmez ve K. Yazıcı (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 23-45). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Hemphill, M. A., Gordon, B., & Wright, P. M. (2019). Sports as a passport to success: Life skill integration in a positive youth development program. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 24(4), 390-401.

Herczog, M. (2010). Using the NCSS national curriculum standards for social studies: A framework for teaching, learning, and assessment to meet state social studies standards. *Social Education*, 74(4), 217-224.

Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn?. *Educational Psychology Review*, 16(3), 235-266.

Hodge, K., Danish, S., & Martin, J. (2013). Developing a conceptual framework for life skills interventions. *The Counseling Psychologist*, 41(8), 1125-1152.

Hujar, J., & Matthews, M. S. (2021). Teacher perceptions of the primary education thinking skills program. *Roeper Review*, 43(3), 187-196.

Huth, K. (2021). Using the pedagogy of thinking skills in Christian studies lessons in primary school years 4–6: the teacher's perspective. *Journal of Religious Education*, 69(1), 145-160.

Janis, I. L., & Mann, L. (1977). Emergency decision making: a theoretical analysis of responses to disaster warnings. *Journal of Human Stress*, 3(2), 35-48.

Jessor, R. (1987). Risky driving and adolescent problem behavior: An extension of problem-behavior theory. *Alcohol, Drugs And Driving*, 3(3-4), 1-11.

Jessor, R. (2018). Reflections on six decades of research on adolescent behavior and development. *Journal of Youth And Adolescence*, 47(3), 473-476.

Kasapoglu, K., & Didin, M. (2019). Life Skills as a Predictor of Psychological Well-Being of Pre-Service Pre-School Teachers in Turkey. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 6(1), 70-85.

Katz, R. L. (2009). *Skills of an effective administrator*. Boston: Harvard Business Review Press.

Kaya, E. (2020). *Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Fenbilgisi derslerinin temeli: toplu öğretim sistemi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Kaya, E. (2021). *Türkiye’de matematik eğitiminde problem kurma üzerine gerçekleştirilmiş lisansüstü çalışmaların analizi: bir meta-sentez çalışması* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Giresun Üniversitesi. Fen Bilimleri Enstitüsü.

Kirk, J., & Miller, M. L. (1986). *Reliability and validity in qualitative research*. Beverly Hills: Sage Publications.

Kolb, S. M., & Stuart, S. K. (2005). Active problem solving: A model for empowerment. *Teaching Exceptional Children*, 38(2), 14-20.

Krefting, L. (1991). Rigor in qualitative research: The assessment of trustworthiness. *American journal of occupational therapy*, 45(3), 214-222.

Kurfman, D. G. (1977). Developing decision-making skills. 47th Yearbook, 1977. <https://eric.ed.gov/?id=ED139720>

Kurtdede-Fidan, N., & Aydogdu, B. (2018). Life skills from the perspectives of classroom and science teachers. *International Journal of Progressive Education*, 14(1), 32-55.

Küçüköğlu, A., & Ozan, C. (2013). Content analysis about master theses and dissertations in classroom teacher education. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 4(12), 27-47.

Lee, G. Y., & Lee, D. Y. (2019). Effects of a life skills-based sexuality education programme on the life-skills, sexuality knowledge, self-management skills for sexual health, and programme satisfaction of adolescents. *Sex Education*, 19(5), 519-533.

Lee, N. E. (2018). Skills for the 21st century: A meta-synthesis of soft-skills and achievement. *Canadian Journal of Career Development*, 17(2), 73-86.

Lipman, M. (1988). Philosophy for children and critical thinking. *Thinking: The Journal of Philosophy for Children*, 7(4), 40-42.

Lucero, N. M., & Leake, R. (2016). Expressions of culture in American Indian/Alaska Native tribal child welfare work: A qualitative meta-synthesis. *Journal of Public Child Welfare*, 10(3), 327-347.

Ludvigsen, M. S., Hall, E. O., Meyer, G., Fegran, L., Aagaard, H., & Uhrenfeldt, L. (2016). Using Sandelowski and Barroso's meta-synthesis method in advancing qualitative evidence. *Qualitative Health Research*, 26(3), 320-329.

Lumpkin, C. (1992). Effects of teaching critical thinking skills on the critical thinking ability, achievement, and retention of social studies content by fifth and sixth graders. *Journal of Research in Education*, 2(1), 8-12.

Mahanal, S., Zubaidah, S., Sumiati, I. D., Sari, T. M., & Ismirawati, N. (2019). RICOSRE: a learning model to develop critical thinking skills for students with different academic abilities. *International Journal of Instruction*, 12(2), 417-434.

Maksum, A., Widiana, I. W., & Marini, A. (2021). Path analysis of self-regulation, social skills, critical thinking and problem-solving ability on social studies learning outcomes. *International Journal of Instruction*, 14(3), 613-628.

Marzano, R. J. (1988). *Dimensions of thinking: A framework for curriculum and instruction*. Alexandria: The Association for Supervision and Curriculum Development.

Mayarni, M., & Nopiyanti, E. (2021). Critical and analytical thinking skill in ecology learning: A correlational study. *JPBI (Jurnal Pendidikan Biologi Indonesia)*, 7(1), 63-70.

McGuinness, C. (2000, November). ACTS (Activating Children's Thinking Skills). In *A methodology for enhancing thinking skills. ESRC TLRP First Programme Conference*.

Mesleki Yeterlilik Kurumu (2015). *Türkiye yeterlilikler çerçevesi*. Ankara.

Milli Eğitim Bakanlığı (2014). 19. Milli eğitim şura kararları. Ankara. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2019_12/10095332_19_sura.pdf

Milli Eğitim Bakanlığı. (2005). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Basım Evi.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2018a). *Hayat Bilgisi dersi öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Basım Evi.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2018b). *Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı*. Ankara: Devlet Kitapları Basım Evi.

- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. London:Sage.
- Mohtadi, A., Mohammad, R., & Al Zboon, H. S. A. (2017). Training program efficacy in developing health life skills among sample selected from kindergarten children. *Journal of Education and Learning*, 6(2), 212-219.
- Monkong, L., Pongpanich, S., Viwatwongkasem, C., Chantavanich, S., Wongpiromsarn, Y., & Katz, L. S. (2009). The effectiveness of program developed from cognitive experiential self-theory and life skills technique on adolescent coping with stress. *Nepal Med Coll J*, 11(4), 225-28.
- Morgan, G., Furse, E., & Nicolson, R. I. (1995). Learning problem solving heuristics from worked examples. In *First European Cognitive Science Conference*.Erişim : <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.56.465&rep=rep1&type=pdf>
- Moseley, D., Baumfield, V., Elliott, J., Gregson, M., Higgins, S., Miller, J., & Newton, D. P. (2005). *Frameworks for Thinking: A handbook for Teaching and Learning*. Cambridge University Press.
- Nair, P. K., & Fahimirad, M. (2019). A qualitative research study on the importance of life skills on undergraduate students' personal and social competencies. *International Journal of Higher Education*, 8(5), 71-83.
- Nezu, A. M. (1985). Differences in psychological distress between effective and ineffective problem solvers. *Journal of Counseling Psychology*, 32(1), 135.
- Nezu, A. M. (1986). Efficacy of a social problem-solving therapy approach for unipolar depression. *Journal of Consulting And Clinical Psychology*, 54(2), 196.
- Niu, L., Behar-Horenstein, L. S., & Garvan, C. W. (2013). Do instructional interventions influence college students' critical thinking skills? A meta-analysis. *Educational Research Review*, 9, 114-128.
- Nosich, G. M. (2018). *Disiplinler arasi eleştirel düşünme rehberi*. (Çev.B.Aybek).Ankara: Anı Yayıncılık.
- Nussbaum, M., Barahona, C., Rodriguez, F., Guentulle, V., Lopez, F., Vazquez-Uscanga, E., & Cabezas, V. (2021). Taking critical thinking, creativity and grit online. *Educational Technology Research and Development*, 69(1), 201-206.
- Nye, E., Melendez-Torres, G. J., & Bonell, C. (2016). Origins, methods and advances in qualitative meta-synthesis. *Review of Education*, 4(1), 57-79.
- Onwuegbuzie, A. J., & Leech, N. L. (2007). Sampling designs in qualitative research: Making the sampling process more public. *Qualitative Report*, 12(2), 238-254.

- Oral, B ., & Batdı, V. (2020). Bilimsel araştırmalarda geçerlik güvenirlik. Oral, B., oban, A. (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eēitimde bilimsel araştırma yöntemleri*, içinde (s. 132-141). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- ker, D., & Tay, B. (2020). Hayat Bilgisi dersi tutum lēinin geliştirilmesi ve ērencilerin Hayat Bilgisi dersine yönelik tutumları ve görüşleri. *Kalem Eēitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 10(2), 731-756, doi: 10.23863/kalem.2020.173
- Öcal, T., & Halmatov, M. (2021). 3D Geometric thinking skills of preschool children. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 13(2), 1508-1526.
- Özerbaş, M. A. (2011). Yaratıcı düşünme ērenme ortamının akademik başarı ve bilgilerin kalıcılıēa etkisi. *Gazi Eēitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 675-705.
- Özmete, E. (2008). Gençlere yönelik yaşam becerileri lēinin geliştirilmesi geçerlik ve güvenirlik alışmaları, *Milli Eēitim*, 36(177), 253-269.
- Öztürk, F. Z. ., & Sıēnaktekin, C. (2021).Türkiye’de sosyal bilgiler eēitimi alanında hazırlanan tarih konulu lisansüstü tezlerdeki eēilimler: bir meta-sentez alışması. *Uluslararası Sosyal Bilgilerde Yeni Yaklaşımlar Dergisi*, 5(1), 152-176.
- Partnership for 21st Century Learning. (2015). What We Know About Creativity? Part of the 4Cs Research Series, Washington DC, P21. Erişim adresi: <https://csaa.wested.org/resource/what-we-know-about-creativity-4cs-research-series/>.
- Partnership for 21st Century Skills. (2009). Curriculum and Instruction: A 21st Century Skills Implementation Guide. Tucson: Partnership for 21st Century Skills. Erişim adresi: <https://eric.ed.gov/?id=ED519422>
- Paterson, B., Thorne, S. E., Canam, C., & JillingsSage, C. (2001). *Meta-study of qualitative health research: a practical guide to meta-analysis and meta-synthesis*. London: Sage Publications.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. Sage publications.
- Paul, R. W. (1984). Critical thinking: fundamental to education for a free society. *Educational leadership*, 42(1), 4-14.
- Perkins, D., & Ritchhart, R. (2004). When is good thinking?. In *Motivation, emotion, and cognition* (pp. 365-398). Routledge.
- Polat, S. (2015). The Evaluation of Qualitative Studies in Turkey about Critical Thinking Skills: A Meta-Synthesis Study. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(3), 229- 243.
- Presseisen, B. Z. (1992, 9 February). Implementing thinking in the school's curriculum. *International Association for Cognitive Education*, Riverside.

Rawlinson, G.,J., (1995). *Yaratıcı düşünme ve beyin fırtınası*(Çev. O. Değirmen) İstanbul:Rota Yayınları.

Resource, A., & Guide, P. (2008). 21st Century Skills, Education & Competitiveness. *Partnership for 21st Century Skills*. Erişim adresi: <http://wieettassessment.pbworks.com/f/21stCenturySkillsEducationandCompetitivenessGuide.pdf>

Ritzer, G. (1992). Metatheorizing in sociology: Explaining the coming of age. In G. Ritzer (Ed.), *Metatheorizing* (pp. 7-26). Newbury Park, CA: Sage.

Robinson, C. W., & Zajicek, J. M. (2005). Growing minds: The effects of a one-year school garden program on six constructs of life skills of elementary school children. *HortTechnology*, 15(3), 453-457.

Robison, M. A., Mann, T. B., & Ingvarsson, E. T. (2020). Life skills instruction for children with developmental disabilities. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 53(1), 431-448.

Romanowski, M. H., & Nasser, R. (2012). Critical Thinking and Qatar' s education for a new era: negotiating possibilities. *The International Journal of Critical Pedagogy*, 4(1). 119-132.

Runco, M. A., & Chand, I. (1995). Cognition and creativity. *Educational Psychology Review*, 7(3), 243-267.

Ryan, D. P. J. (2001). Bronfenbrenner's ecological systems theory. Retrieved January, 9, 2012.

Sadler-Smith, E. (2015). Wallas' four-stage model of the creative process: More than meets the eye?. *Creativity Research Journal*, 27(4), 342-352.

Sandelowski, M., & Barroso, J. (2003). Toward a metasynthesis of qualitative findings on motherhood in HIV-positive women. *Research In Nursing & Health*, 26(2), 153-170.

Saxton, E., Belanger, S., & Becker, W. (2012). The Critical Thinking Analytic Rubric (CTAR): Investigating intra-rater and inter-rater reliability of a scoring mechanism for critical thinking performance assessments. *Assessing Writing*, 17(4), 251-270.

Selçuk, A., & Aykaç, N. (2018). Hayat bilgisi öğretim programlarının değerlendirilmesi (1926-2018). *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(4), 708-722.

Senel, M., & Bağçeci, B. (2019). Development of creative thinking skills of students through journal writing. *International Journal of Progressive Education*, 15(5), 216-237.

Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Shabani, K., Khatib, M., & Ebadi, S. (2010). Vygotsky's zone of proximal development: Instructional implications and teachers' professional development. *English Language Teaching*, 3(4), 237-248.

Sheehy, N. P., Wylie, J. W., McGuinness, C., & Orchard, G. (2000). How children solve environmental problems: Using computer simulations to investigate systems thinking. *Environmental Education Research*, 6(2), 109-126.

Shepherd, N. G. (1998). *The Probe Method: A problem-based learning model's affect on critical thinking skills of fourth and fifth grade social studies students* (Doctoral dissertation). North Carolina State University.

Slavin, R. (2012). (Ed.). *Educational Psychology Theory and Practice*. Ankara: Nobel Akademi Yayıncılık.

Smith, G. F. (2003). Beyond critical thinking and decision making: Teaching business students how to think. *Journal of Management Education*, 27(1), 24-51.

Sökmen, Y. (2021). Content analysis for articles published in the field of social studies education: Content analysis for articles. *International Journal of Curriculum and Instruction*, 13(2), 1564-1582.

Sönmez, V. (2002). *Hayat Bilgisi öğretimi öğretmen kılavuzu*. Ankara: Ertem Yayıncılık.

Stanley, T. L. (2017). *Increasing students' critical thinking and improving performance in elementary social studies classroom* (Doctoral dissertation). Capella University.

Sternberg, R. J. (2015). Teaching for creativity: The sounds of silence. *Psychology of Aesthetics, Creativity, and the Arts*, 9(2), 115.

Şahin, M., Gögebakan-Yıldız, D., & Duman, R. (2011). Türkiye'deki sosyal bilgiler eğitimi tezleri üzerine bir değerlendirme. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 96-121.

Şahingöz, S. (2021). Are spatial and systems thinking skills identified in turkish primary science curriculum enough for geography education?. *Review of International Geographical Education Online*, 11(1), 188-214.

Şimşek, A. (2019). *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler dersi ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Konya.

Sönmez, V. & Alapcapınar, H. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: AnıYayıncılık

Taner, A. (2020). 2018 Hayat bilgisi öğretim programının yetkinlikler, beceriler, kavramlar yönünden incelenmesi. V. Aktepe ve M. Gündüz (Ed.) *Kuramdan Uygulamaya Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde (s.60-84). Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tanilli, S. (1997). *Yaratıcı aklın sentezi. felsefeye giriş*. İstanbul: Adam Yayınları.

Tarman, B., Acun, I., & Yüksel, Z. (2010). Evaluation of theses in the field of social studies education in Turkey. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 9(3), 725-746.

Tran, T. L. T., Phan, H. M. T., Nguyen, A. N. T., & Nguyen, H. D. (2021). Correlations between living values and life skills of secondary school students in vietnam. *European Journal of Contemporary Education*, 10(1), 148-158.

Tyagi, C., & Kumari, A. (2021). Acquisition of life skills through social media by senior secondary students. *Journal on School Educational Technology*, 16(3), 43-52.

UNESCO. (2004 29- 31 March). Report of Inter-Agency Working Group on Life Skills in EFA, Paris: UNESCO. Erişim adresi: <https://healtheducationresources.unesco.org/library/documents/report-inter-agency-working-group-life-skills-efa>

UNESCO.(2008).Gender-Responsive Life Skills-Based Education. Advocacy Brief. Bangkok: UNESCO. Erişim adresi: [https://books.google.com.tr/books/about/Gender Responsive Life Skills Based Education.html?id=tjRKuwEACAAJ&redir_esc=y](https://books.google.com.tr/books/about/Gender+Responsive+Life+Skills+Based+Education.html?id=tjRKuwEACAAJ&redir_esc=y)

UNICEF. (2006). *Investing in our future: A framework for accelerating action for the sexual and reproductive health of young people*. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/206944>

Uslu, G. (2019). *Hayat Bilgisi konuların yer alan nitel çalışmaların incelenmesi: Bir meta-sentez çalışması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı, Elazığ.

Ütkür, N. (2018). Hayat bilgisi derslerinde kullanılan yöntem ve etkinliklerin tespiti: lisansüstü tezlerin incelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(01), 101-122.

Väisänen, S., & Hirsto, L. (2020). How can flipped classroom approach support the development of university students' working life skills?—university teachers' viewpoint. *Education Sciences*, 10(12), 366.

Verenikina, I. M. (2003). Vygotsky's Socio-Cultural Theory and the Zone of Proximal Development. In H. M. Hasan, I. M. Verenikina & E. L. Gould (Eds.), *Expanding the Horizon. Information Systems and Activity Theory* (pp. 4-14). Wollongong: University of Wollongong Press.

Walsh, D. ve Downe, S. (2005). Nitel araştırma için meta-sentez yöntemi: bir literatür taraması. *İleri Hemşirelik Dergisi*, 50 (2), 204-211.

Ward, T. B., Smith, S. M., & Finke, R. A. (1999). Creative cognition. In C. Kaufman, J. Sternberg (Eds), *Handbook of creativity* (pp.175-180). England: Cambridge University Press.

White, T. K., Whitaker, P., Gonya, T., Hein, R., Kroening, D., Lee, K., ... & Hayes, E. (2009). The use of interrupted case studies to enhance critical thinking skills in biology. *Journal of Microbiology & Biology Education*, 10(1), 25-31.

World Health Organisation. (1999). WHO information series on school health. Preventing hiv/aids/sti and related discrimination: An important responsibility of health promoting schools. Erişim adresi: <https://www.unicef.org/lifeskills/files/gshihiv.pdf>

World Health Organization . (2001). Regional framework for introducing life skills education to promote the health of adolescents. Erişim adresi: http://apps.searo.who.int/pds_docs/B3352.pdf

World Health Organization. (1994). Division of Mental Health. Life skills education for children and adolescents in schools. Pt.3, Training workshops for the development and implementation of life skills programmes, 1st rev. World Health Organization. Erişim adresi: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/59117>

World Health Organization. (1997). Life skills education for children and adolescents in school. Introduction and guidelines to facilitate the development and implementation of life skills programmes. Erişim adresi: <https://www.who.int/southeastasia?ua=11>

World Health Organization. (2003). Skills for health : skills-based health education including life skills : an important component of a child-friendly/health-promoting school. World Health Organization. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/42818>

Yektatalab, S., Honarmandnejad, K., Janghorban, R., & Zarifsanaiey, N. (2020). Effect of web-based life skills education on nurses' job burnout. *Turkish Online Journal of Distance Education*, 21(2), 37-46.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (11. Baskı). Ankara: SeçkinYayıncılık.

Yılmaz, F., & Göçen, S. (2019). Hayat bilgisi öğretim programına ilişkin yapılan araştırmalara yönelik bir inceleme. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 79-86.

Yılmaz, S. (2005). Bilgi işleme modeline dayalı bir dersin fen bilgisi öğretmen adaylarının manyetizma konusundaki başarılarına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28 (28), 236-243.

Yiğit, T., & Karatekin, K. (2021). The Effect of orienteering applications on students' spatial thinking skills in social studies: the case of Turkey. *Review of International Geographical Education Online*, 11(1), 75-99.

Yuen, M., Lee, Q. A., & Chung, Y. B. (2021). Meaning in life, connectedness, and life skills development in junior secondary school students: teachers' perspectives in Hong Kong. *Pastoral Care in Education*, 39(1), 67-83.

Yusmanto, H., Soetjipto, B. E., & Djatmika, E. T. (2017). The application of carousel feedback and round table cooperative learning models to improve student's higher order thinking skills (HOTS) and social studies learning outcomes. *International Education Studies*, 10(10), 39-49.

Zhou, F., & Lin, Y. (2019). A comparative study of critical thinking skills between english and japanese majors in a normal university. *English Language Teaching*, 12(12), 30-38.

Zimmer, L. (2006). Qualitative meta-synthesis: a question of dialoguing with texts. *Journal Of Advanced Nursing*, 53(3), 311-318.

EKLER

Ek 1.

Çalışma İnceleme Formu																	
Çalışmanın Adı ve Yılı																	
Yazar																	
Üniversite/ Dergi																	
Çalışmanın konusu																	
Çalışmanın uygulama süresi																	
<i>Çalışmanın Yöntemi</i>																	
Nitel							Nicel						Karma				
Değerleme	Fenomenolojik	Durum Çalışması	Gömülü Teori	Eylem Araştır.	Eleştirel çal.		Deneyssel	Betimsel	Tarama	İlişkisel Tarama	Karşılaştırma		Yakınsayan Paralel	Açımlayıcı sıralı	Keşfedici sıralı	İç içe karma	Diğer
<i>Örnekleme Yöntemi</i>																	
Olasılıklı Örnekleme									Olasılık Dışı Örnekleme								
Basit tesadüfi örnekleme									Monografik Örnekleme								
Sistematiik rastgele örnekleme									Kolay Örnekleme								
Tabakalı örnekleme									Kota Örnekleme								
Küme örnekleme									Amaçlı (Kastı) Örnekleme								
Çok aşamalı örnekleme									Kartopu Örnekleme								
<i>Örnekleme Düzeyleri ve Büyüklüğü</i>																	
İlkokul öğrencileri									1-10								
Ortaokul öğrencileri									11-30								
Öğretmen Adayları									31-100								
Öğretmenler									101-300								
Veliler									301- 1000								
Diğer									1000'den fazla								
<i>Veri Analizi</i>																	
Nitel Veri Analizi																	
İçerik Analizi																	
Betimsel Analiz																	
Tematik Analiz																	
Diğer																	
<i>Betimsel İstatistik</i>									<i>Kestirimsel İstatistik</i>								
Frekans ve Yüzde hesaplamaları									t testi								
Aritmetik ortalama, standart Sapma									ANOVA/ANCOVA								
									Non Parametrik testler								
									Korelasyon								
									Faktör Analizi								
									Mancova								
									Diğer								
<i>Çalışmanın sonucu</i>																	
Etki var / Olumlu görüş																	
Etki yok /Olumsuz görüş																	

EK2. ÇALIŞMAYA DAHİL EDİLEN ARAŞTIRMALAR

KODU	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili Üniversite/fakülte/Anabilim dalı/Dergi Adı
EDS1	Eleştirel düşünme becerilerini temele alan ilköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler öğretiminin öğrenme ürünlerine etkisi	Sibel Güzel	TEZ YL	Mustafa Kemal Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS2	İlköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler derslerinde eleştirel düşünme düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	Mehmet Kaan Demir	TEZDR	Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS4	İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde beceri ve içerik temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilere erişi ve tutumlarına etkisi	Ahmet Kurnaz	TEZ DR	Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS5	Sosyal bilgiler öğretiminde eleştirel düşünme: İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde, öğretmenlerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmek için uyguladıkları etkinliklerin değerlendirilmesi	Rojda Yağcı	TEZ YL	Çukurova Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS6	Sosyal bilgiler dersinde eleştirel düşünme becerilerini temel alan iş birlikli öğretim etkinliklerinin akademik başarı düzeyine etkisi	Mehmet Eskitürk	TEZYL	Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS7	Sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının eleştirel düşünmeye etkisi	Mehmet Köseoğlu	TEZ YL	Gaziosmanpaşa Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS8	İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler öğretmenlerinin eleştirel düşünme becerilerinin incelenmesi	Nuray Narin	TEZ YL	Çukurova Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS9	Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi	Ömür Gürdoğan Bayır	TEZ YL	Anadolu Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS10	İlköğretim sosyal bilgiler dersinde gözlem gezisi uygulamasının öğrencilerin eleştirel düşünme becerisine ve çevre duyarlılığına etkisi	Seçil Açar	TEZYL	Anadolu Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS11	6.Sosyal bilgiler dersinde örnek olay kullanımının öğrencilerin akademik başarı derse karşı tutum ve eleştirel düşünme becerileri üzerine etkileri	Zafer İbrahimoglu	TEZ YL	Marmara Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS13	Eleştirel okumaya göre düzenlenmiş sosyal bilgiler dersinin eleştirel düşünme becerisine etkisi	Ahmet Utku Özensoy	TEZ DR	Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS14	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eleştirel düşünme yeterlilik düzeyleri (Malatya ili örneği)	Nihan Hazer	TEZ YL	Fırat Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS15	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ve adaylarının eleştirel düşünme becerilerinin incelenmesi	Adem Dağışan	TEZ YL	Kafkas Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS16	Sosyal bilgiler öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin üstün zihin düzeyindeki öğrencilerin erişilerine yaratıcı ve eleştirel düşünme düzeylerine etkisi	Gül Eşsizoglu	TEZYL	İstanbul Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS17	Farklılaştırılmış sosyal bilgiler öğretiminin üstün zekalı öğrencilerin akademik başarı, tutum, eleştirel düşünme ve yaratıcılıklarına etkisi	Zehra Özlem Atalay	TEZDR	İstanbul Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS19	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme ve empati kurma eğilimlerinin araştırılması	Murat Tartuk	TEZ YL	Marmara Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS21	İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde münazara tekniğinin ders başarısı ve eleştirel düşünmeye etkisi	Bedir Göçmez	TEZ YL	Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS24	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme sürecinde kullandıkları soruların eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri açısından değerlendirilmesi	Muhammed Talha Özalp	TEZYL	Karadeniz Teknik Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS25	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının	Ahmet Galip Yücel	TEZYL	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi

	eleştirel düşünme düzeylerinin gelişiminde tartışmalı konuların etkisi			/ Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS26	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal girişimcilik özelliklerinin ve eleştirel düşünme eğilimlerinin incelenmesi	Yakup Ateş	TEZYL	Erzincan Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS27	Dijital öykülerle desteklenmiş sosyal bilgiler dersinin öğrencilerin başarıları, kontrol odağı ve eleştirel düşünme becerileri üzerindeki etkisi	Burcu Ünlü	TEZ YIL	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS28	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin demokratik tutumlarına etkisinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi	Ayşe Özgün	TEZ YL	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS29	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algıları ile eleştirel düşünme standartları arasındaki ilişkinin incelenmesi	Aylin Karakuş	TEZ YL	Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS30	Sosyal bilgiler öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin ders başarıları ve eleştirel düşünmeye etkisi	Pınar Bingöl	TEZ YL	Atatürk Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS31	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin eleştirel düşünme düzeylerine yönelik algılarının belirlenmesi	Durdu Celalettin Aslan	TEZ YL	Erciyes Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS32	Otantik öğrenme uygulamalarının öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri ve sosyal bilgiler dersine yönelik tutumlarına etkisi	Gönül Baştürk	TEZ YL	Sakarya Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS33	Argümantasyon temelli sosyal bilgiler öğretiminin öğrencilerin akademik başarıları, tutum ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi	Nazile Yılmaz Özcan	TEZYL	Ordu Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS34	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilim düzeyleri	Aysun Aksu Demirtaş	TEZYL	Kastamonu Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS35	Ortaokul öğrencilerinin eleştirel düşünme düzeyleri ile Sosyal Bilgiler dersindeki akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi	Musa Murat Yavuz	TEZYL	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDS36	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile medya okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki	Serhat Altıntaş	TEZ YL	Bursa Uludağ Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS38	Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yönteminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine ve çevresel duyarlılığına etkisi	Özlem Özarpalı	TEZ YL	Trabzon Üniversitesi / Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
EDS39	Sosyal bilgiler dersinde mobil uygulamalara dayalı etkinliklerin akademik başarıları, eleştirel düşünme becerileri ve motivasyon üzerine etkisi	Uğur Gezer	TEZDR	Anadolu Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS40	Sosyal bilgiler dersinde sorgulamaya dayalı öğretimin öğrencilerin ders başarılarına, eleştirel düşünme becerilerine ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi	Turan Kaçar	TEZDR	Fırat Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDH1	İlköğretim hayat bilgisi programının eleştirel düşünceye yönelik kazanımlarının ulaşılabilirlik düzeyi	Vildan Onur	TEZ YL	Abant İzzet Baysal Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
EDH2	İlköğretim ikinci sınıf hayat bilgisi dersinde içerik temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisi	Hamide Bodur	TEZ YL	Selçuk Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü / Eğitim Bilimleri Bölümü
EDH3	Öğrencilerin hayat bilgisi dersinde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini kazanma düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri (Elazığ ili örneği)	Hilal Uğraş	TEZ YL	Fırat Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDH4	Hayat bilgisi dersinde beyin temelli öğrenmenin öğrencilerin başarılarına tutumlarına ve eleştirel düşünme becerilerine etkisi	Özcan Palavan	TEZ DR	Ondokuz Mayıs Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDH5	İlköğretim üçüncü sınıf hayat bilgisi dersinde öğrencilere eleştirel düşünme becerisini kazandırmak için önerilen etkinliklerin öğretmenler tarafından kullanılma sıklıkları: Siirt ili örneği	Melike Turan	TEZ YL	İnönü Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü /

EDH6	Hayat bilgisi ders kitaplarında yer alan eleştirel düşünme becerisi kazanımlarına ait etkinliklerin incelenmesi	Fatih Akbay	TEZ YL	Gazi Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
EDS22	Increasing students' critical thinking and improving performance in elementary social studies classroom	Teresa l. Stanley	TEZ DR	Capella University
EDS20	The teachers' perspective of critical thinking skills development in middle school gifted students in the social studies classroom through the use of primary sources	Lara Elizabeth Creel Henry	TEZ DR	Liberty University
EDS23	The effect of classwide peer tutoring on the academic performance and critical thinking of students with learning disabilities in an urban middle school inclusion social studies classroom	Andrew r. Goulburn	TEZ YL	Rowan University
EDS12	Maps: Developing Critical Thinking Skills for Deaf Students in a Social Studies curriculum	Michael Joseph Boucher	TEZ YL	University of California
EDS37	Applying reacting to the past to develop and enhance critical and analytical thinking skills of postsecondary history/social studies students	Joseph Frusci	TEZ DR	Northeastern University
EDS18	Fostering critical thinking of sixth grade gifted students in social studies	Mccrary Ray	TEZ DR	Mercer University
EDS3	Elementary social studies teachers' experiences with critical skills in philippine schools	Brenda Froilan Cabigon Basiga	TEZDR	Alberta university
EDS41	Selective Critical Thinking: a textbook analysis of education for critical thinking in Norwegian social studies	Kjetil Børhaug	MAKALE	Policy Futures in Education
EDS42	Sosyal bilgiler öğretiminde araştırmaya dayalı öğrenme yaklaşımının eleştirel düşünme becerisine etkisi	Hüseyin Çalışkan	MAKALE	Kastamonu Eğitim Dergisi
EDS43	Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Sınav Sorularının Öğrencilerin Eleştirel Düşünme Becerisini Ölçmedeki Uygunluğu	Serdar Yeşil, Remzi Yavaş Kınca	MAKALE	YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi
EDS44	Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme ile medya okuryazarlığı arasındaki ilişki	Ahmet Nalçacı, Elif Meral, İbrahim Fevzi Şahin	MAKALE	Eastern Geographh Review
EDS45	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının öğrenme stilleri ile eleştirel düşünme eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi	Ayten Kiriş Avaroğulları Berna Şaman	MAKALE	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
EDS46	A Search for a Method to Improve Critical Thinking Skills in Social Studies Teaching: Writing to Learn	Fatih Kayaalp, Elif Meral, Ufuk Şimşek	MAKALE	Review of International Geographical Education
EDS47	Instructional models of social studies teachers to the development of critical thinking skills for living in the 21st century	Panadda Pandeeka, Jarunee Maneekul	MAKALE	Humanities, Arts and Social Studies

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili Üniversite/Dergi Adı
YRH1	Hayat bilgisi öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin akademik başarı, yaratıcı düşünme, kalıcılık, hayat bilgisi dersine karşı tutum düzeylerine etkisi	Demet Ekinci Işık	TEZ YL	Dokuz Eylül Üniversitesi
YRH4	Hayat bilgisi dersindeki kazanımların öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerine katkısına yönelik öğretmen görüşlerinin ve uygulamalarının incelenmesi	Dere Kutanoğlu	TEZ YL	Karadeniz Teknik Üniversitesi
YRH2	Öğrencilerin hayat bilgisi dersinde eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini kazanma düzeylerine ilişkin öğretmen görüşleri (Elazığ ili örneği)	Hilal Uğraş	TEZYL	Fırat Üniversitesi
YRH3	İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersinde öğrencilere yaratıcı düşünme becerisini kazandırmak için önerilen etkinliklerin öğretmenler tarafından kullanılma sıklıkları (Malatya ili örneği)	Hülya Yasavur	TEZ YL	İnönü Üniversitesi
YRS1	Sosyal bilgiler eğitiminde yaratıcı düşünme: Yeni ilköğretim programı beşinci sınıf sosyal bilgiler öğretiminde kullanılan etkinliklerin yaratıcılığı geliştirmesi açısından değerlendirilmesi	Ceyda Tuğba Vural	TEZ YL	Çukurova Üniversitesi
YRS2	İlköğretim sosyal bilgiler dersi çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin yaratıcı düşünme becerisi açısından değerlendirilmesi	İlknur Palandökenlier	TEZYL	Çukurova Üniversitesi
YRS3	İlköğretim sosyal bilgiler dersinde yaratıcı düşünme becerilerinin kazandırılması ile ilgili öğretmen ve öğrenci görüşleri	Berivan Kuyubaşoğlu	TEZYL	Mersin Üniversitesi
YRS4	Yaratıcı düşünme becerisinin ilköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrenci başarısı üzerindeki etkililiği	Deniz Öztürk	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
YRS5	7. sınıf sosyal bilgiler dersinde yaratıcı düşünme etkinliklerinin kullanımı	Eyüp Ahmet Çelik	TEZ YL	Adnan Menderes Üniversitesi
YRS6	Sosyal bilgiler dersinde kavram karikatürleri kullanımının öğrencilerin derse yönelik tutum ve yaratıcı düşünme becerilerine etkisi	Mehmet Abu	TEZ YL	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
YRS7	6. sınıf sosyal bilgiler dersinde karikatür kullanımının yaratıcı düşünmeye etkisi	Döndü Barut	TEZYL	Gazi Üniversitesi
YRS8	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme sürecinde kullandıkları soruların eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri açısından değerlendirilmesi	Muhammed Talha Özalp	TEZ YL	Karadeniz Teknik Üniversitesi
YRS9	Bant karikatürleriyle desenlenmiş örnek olay yönteminin sosyal bilgiler dersinde başarıya, kalıcılığa ve yaratıcı düşünme becerisine etkisi	Betül Akyürek Tay	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
YRS10	Sosyal bilgiler dersinde probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrencilerin, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerileri ile akademik başarılarına etkisi	Serap Güner Yüksel	TEZYL	Gaziantep Üniversitesi
YRS11	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi /	Emine Küçük	TEZYL	Fırat Üniversitesi
YRS12	Creativity through the eyes of social studies teachers in urban settings	Claire Carson Benckenstein	TEZ DR	Texas A&M University
YRS13	Improvement of creative thinking ability of elementary teacher education students in utilizing traditional games in social studies learning	Hana sakura putu arga, Faridillah fahmi Nurfurqon , Riga zahara Nurani	MAKALE	ejournal
YRS14	Nurturing creative Problem Solving in Social Sciences in Middle School Students	Michele Gaglione	TEZ DR	ST. john's university
YRS15	Exploring creativity in social studies education for elementary grades: teachers' opinions and interpretations	Şükran Uçus	MAKALE	Journal of Education and Learning
YRS16	Sosyal Bilgiler dersi öğretim programının eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve girişimcilik becerilerini kazandırmadaki etkililiğinin belirlenmesi (Diyarbakır İli Örneği)1-2	Mehmet Nuri Gömleksiz, Ayşe Ülkü Kan	MAKALE	Doğu Araştırmaları Dergisi
YRS17	The Effect of Problem-Based Learning Model Increase The Creative Thinking Skill and Students Activities on Elementary School	Dewi Kartika Sari , Eva Banowati, Eko Purwanti	MAKALE	Journal of Primary Education
YRS18	Development of creative thinking skills with aesthetic creativity teaching activities in social studies course	Burcu Gürkan , Sevdâ Dolapçioğlu	MAKALE	Eğitim ve Bilim
YRS19	Comparison of effectiveness of synectics teaching methods with lecture about educational Progress and creativity in social studies	Tayebek Tajari , Fateme Tajari B	MAKALE	Social and Behavioral Sciences

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
YNSH1	İlkokul hayat bilgisi dersinde bilişim teknolojileri destekli yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin ders başarısına ve tutumuna etkisi	Deniz gökçe Erbil	TEZ YL	Dokuz Eylül Üniversitesi
YNSH2	İlkokul 3.sınıf Hayat Bilgisi dersinde işbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin akademik başarılarına, demokratik tutumlarına ve yansıtıcı düşünme becerilerine etkisi	Ayşegül Yavuz	TEZ YL	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
YNSS1	Yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklerin ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi	Zehra Nur Ersözlü	TEZ DR	Fırat Üniversitesi
YNSS2	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme düzeylerinin değerlendirilmesi (Şanlıurfa ili örneği)	Mümtaz Karadağ	TEZ YL	Çukurova Üniversitesi
YNSS3	Sosyal bilgiler öğretiminde yansıtıcı düşünme uygulamalarının akademik başarı ve tutuma etkisi	Kamil Uygun	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
YNSS4	İlköğretim öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri ve sosyal bilgiler dersi akademik başarıları	Cemal Bilgiç	TEZ YL	Uşak Üniversitesi
YNSS5	İlköğretim 7.sınıf sosyal bilgiler dersinde yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin tarihsel okuryazarlık başarılarına ve tutumlarına etkisi	Aydın Çakır	TEZ YL	Cumhuriyet Üniversitesi
YNSS6	İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde yansıtıcı düşünme uygulamalarının öğrencilerin sosyal bilgiler dersine ve çevreye yönelik tutumlarına etkisi	Nihan Türk	TEZ YL	Gazi Üniversitesi
YNSS7	Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi	Mithat Aydın, Türkan Çelik	MAKALE	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,
YNSS8	Prediction Level of the Fourth Grade Students' Scientific Attitudes on Reflective Thinking Skills for Problem Solving	Eray Eğmir, İjlal Ocak	MAKALE	Open Journal for Educational Research
YNSS9	Reflective Journal Writing as a Tool to Teach Aspects of Social Studies	Samih m. Al-karasneh	MAKALE	European Journal of Education
YNSS10	Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri	Hatice Gedik Nadire Emel Akhan Gökçe Kılıçoğlu	MAKALE	Mediterranean Journal of Humanities
YNSS11	Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yansıtıcı İnceleme Yaklaşımına İlişkin Öğretmen Görüşleri	Cengiz Özmen	MAKALE	Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
EMH1	İlkokul 3.Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Benim Eşsiz Yuvam Temasındaki Konuların Drama Yöntemine Dayalı Öğretiminin Öğrencilerin İletişim, Empati Becerileri Ve Değer Algıları Üzerine Etkisi	Musa Kahrıman	TEZ YL	Mustafa Kemal Üniversitesi
EMH2	Hayat Bilgisi Öğretiminde Uygulanan Değerler Eğitimi Programının Öğrencilerin Özsaygı Düzeyleri, Sosyal Problem Çözme Becerileri Ve Empati Düzeylerine Etkisi	Ebru Uzunkol	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
EMH3	Hayat bilgisi derslerinde görsel öyküler aracılığıyla empatiyi geliştirmek: bir eylem araştırması	Tuğba Doğanay	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
EMH4	Hayat bilgisi dersi öğrenme ortamlarına sosyal empati yaklaşımını eklemlemek: bir eylem araştırması	Kübra Yılmaz	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
EMH5	Ayrılıp birleşme tekniğinin 3.sınıf öğrencilerinin empatik eğilimleri ve hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarına etkisi	Muhammed Celal Can	TEZ YL	Fırat Üniversitesi
EMS1	Oluşturmacı sosyal bilgiler öğretiminde örnek olay incelemesi tekniği kullanımının öğrencilerin empatik düşünme becerilerine etkisi:bir eylem araştırması	Abdullah Uğur	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
EMS2	Sosyal bilgiler derslerinde empati becerilerine dayalı öğretim tekniklerinin kullanılması	Sevgi Coşkun Keskin	TEZ DR	Marmara Üniversitesi
EMS3	İlköğretim öğrencilerinin demokratik tutum ve empatik eğilim düzeylerine sosyal bilgiler dersinin etkisi	Sedef Nazlı Ural	TEZ YL	Sakarya Üniversitesi
EMS4	Sosyal bilgiler dersi (4. Ve 5. Sınıf) öğretim materyallerinde empati becerisinin amaç, kapsam ve etkililik boyutlarında incelenmesi	Nilüfer Bircan Kaya	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
EMS5	İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde türk tarihinde yolculuk ünitesinin çocuk edebiyatı ile ilişkilendirilmesinin öğrencilerin empati becerilerine (eğilimlerine) etkisi	Yahya Akyol	TEZ YL	Celal Bayar Üniversitesi
EMS6	Sosyal bilgiler dersi öğretim materyallerinde empati becerisinin geliştirmesi: amaç, kapsam ve etkililik	Melek Duman	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
EMS7	İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler dersinde tarihsel empatiye dayalı rol oynama yönteminin akademik başarıya etkisi	Altan Aysal	TEZ YL	Afyon Kocatepe Üniversitesi
EMS8	Sosyal bilgiler derslerinde drama yöntemi ile öğretimin öğrencilerin sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarı düzeylerine etkisi /	Sevda Yılmaz	TEZ DR	Atatürk Üniversitesi
EMS9	Sosyal bilgiler programında kazandırılması hedeflenen sorumluluk değeri ve empati becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi	Alper Yontar	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
EMS10	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme ve empati kurma eğilimlerinin araştırılması	Murat Tartuk	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
EMS11	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarına empati becerisi ve farklılıklara saygılı olma değerinin kazandırılmasında storyline yönteminin etkisi	İsmail Hakkı Çatlak	TEZ YL	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
EMS12	Sosyal bilgiler dersinde empati becerisine dayalı etkinliklerin öğrencilerin çevre bilincine ve akademik başarılarına etkisi	Yeter Konuk	TEZ YL	Aksaray Üniversitesi
EMS13	Sosyal bilgiler dersinde tarihsel empati etkinliklerinin öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve derse karşı tutumlarına etkisi	Sebahat Çorapçı	TEZ YL	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
EMS14	Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama yöntemiyle tarihsel empati becerisinin kazandırılmasına yönelik etkinlik temelli bir eylem araştırması	Seda Güneş	TEZ YL	Bartın Üniversitesi
EMS15	Sosyal bilgiler dersinde tarihsel empatiye dayalı etkinliklerin öğrencilerin tarihsel empati becerilerine ve başarılarına etkisi	Bahadır Demir	TEZ YL	Sakarya Üniversitesi
EMS16	Tarihsel empati etkinlikleriyle işlenen sosyal bilgiler derslerinin öğrenci ürün ve görüşlerine göre incelenmesi	Necip Kaygısız	TEZ YL	Sakarya Üniversitesi
EMS17	Ortaokul 7. Sınıf sosyal bilgiler dersi kültür ve miras öğrenme alanının öğretiminde tarihsel empatinin kullanılması: bir eylem araştırması /	Gülhan Gürsoylar	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
EMS18	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin empatik eğilim	Yasin Keçicioğlu	TEZ YL	Bursa Uludağ

	düzeyleri ile çatışma çözme becerilerinin incelenmesi (bursa ili örneği)			Üniversitesi
EMS19	Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin tarihsel empati deneyimlerinin incelenmesi	Sinan Şahin	TEZ YL	Sinop Üniversitesi
EMS20	Sosyal bilgiler öğretiminde zaman ve kronolojiyi algılama becerisi üzerinde tarihsel empati tekniği ile yapılan etkinliklerin değerlendirilmesi	Kenan Söğüt	TEZ YL	İnönü Üniversitesi
EMS 21	Sosyal bilgiler öğretiminde empati ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin empatik becerilerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi	Meral Elikesik	TEZ DR	Atatürk Üniversitesi Enstitüsü
EMS22	İlköğretimdeki hayat bilgisi ve sosyal bilgiler derslerinde kullanılacak bir öğretim etkinliği olarak resim çizimi yoluyla empati	Yücel Kabapınar	MAKALE	M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi
EMS23	Historical empathy judging the people of the past in a secondary social studies classroom	Thomas D. Ellenwood Jr.	MAKALE	Open journal
EMS24	Energizing the history classroom: historical narrative inquiry and historical empathy	Sherri Rae Colby	MAKALE	Social Studies Research and Practice
EMH6	Öğretmen adaylarının hayat bilgisi dersinde empatiye yönelik görüş ve etkinlik önerileri	Nur Ütkür	MAKALE	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
EMS25	An examination of the fostering and display of historical empathy in one secondary social studies classroom	Sarah Brooks	TEZDR	University of Virginia
EMS26	Developing empathy on perspective taking through social studies reenactments	Marilyn Gloria Jaimemarilyn Gloria Jaime	TEZ YL	Saint Mary's College of California
EMS27	An evaluation of the empathy levels of pre-service social studies teachers	Barış Kaya	MAKALE	Educational Research and Reviews
EMS28	The effect of communication and immigration activities in 7th grade social studies course on the empathy skills of students	Birol Bulut , Süleyman Aslan	MAKALE	Journal of Education and Training Studies
EMS29	Examining social studies prospective teachers' active citizenship self-efficacies within the scope of levels of empathy and acceptance of differences	Nalan Altay, Ali Ekber Gülersoy	MAKALE	Educational Policy Analysis and Strategic Research
EMS30	More than a feeling :tracing the progressive era origins of historical empathy in the social studies curriculum 1890–1940s	Katherine Assante Perrotta , Chara HaeusslerBohan	MAKALE	The Journal of Social Studies Research
EMS31	Discourse analysis of five experienced secondary social studies teachers scaffolding historical empathy during deliberative discussion	Yu Feng	TEZ DR	Indiana University
EMS32	Determination of perceptions of social studies teacher candidates about empathy by means of metaphors	Mehmet Uymaz, Hüseyin Çalışkan	MAKALE	Journal of Multidisciplinary Studies in Education
EMS33	Uygulama ve değerlendirme ölçütleriyle hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilecek bir öğretim yöntemi olarak empati	Yücel Kabapınar	MAKALE	Değerler Eğitimi Dergisi
EMS34	Effects of empathy-based learning in elementary social studies	June Lee, Yunoug Lee, Mi Hwa Kim	MAKALE	Asia-Pacific Edu Res.

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
ÜSTS1	Sosyal bilgiler öğretiminde üstbiliş stratejileri kullanımının öğrencilerin farkındalık, yeterlilik, başarı ve ilgilerine etkisi	Esma Kuru	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
ÜSTS2	İlköğretim 4.sınıf türkçe, matematik, fen bilimleri, sosyal bilgiler öğretim programlarının üst bilişsel açıdan incelenmesi	Tuğçe Değirmenci	TEZ YL	İstanbul Aydın Üniversitesi
ÜSTS3	6. Sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin üst bilişsel becerilerinin geliştirilmesi: bir eylem araştırması	Kübra Güler	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
ÜSTS4	Sosyal bilgiler dersinde üst bilişsel strateji kullanımının değerlerin kazanılmasına ve derse karşı tutuma etkisi	Serkan Pullu	TEZ DR	Fırat Üniversitesi
ÜSTS5	Fostering higher order thinking in a technology-rich classroom environment: learning from an exemplary middle school social studies teacher	Yung-Min Bae	TEZ DR	University of Texas
ÜSTS6	Ortaokul 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde probleme dayalı öğrenme yaklaşımının üst düzey düşünme becerilerine ve yaratıcılık düzeyine etkisi	Rakiye Aras	TEZ YIL	Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi
ÜSTS7	Yedinci sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının üst düzey düşünme becerilerinin gelişimine uygunluğu açısından incelenmesi	Kübra Ödemiş	TEZ YL	Çukurova Üniversitesi
ÜSTH1	İstasyonlarda öğrenme modelinin hayat bilgisi dersindeki üst düzey beceri erişimine etkisi	Mehmet Raci Demir	TEZ YL	Hacettepe Üniversitesi

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
TDS1	İlköğretim sosyal bilgiler dersi tarih konularının öğretiminde resimlendirilmiş öykülerin tarihsel düşünme becerilerinin gelişimine etkisi	Nuriye Erdoğan	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
TDS2	İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde temsili resim kullanımıyla tarihsel düşünme becerilerinin geliştirilmesi	Besime Arzu Güngör Akıncı	TEZDR	Marmara Üniversitesi
TDS3	Sosyal bilgiler programında yer alan tarih konularının tarihsel düşünme becerileri açısından değerlendirilmesi	Alev Çelik Bayramoğlu	TEZ DR	Marmara Üniversitesi
TDS4	4. sınıf sosyal bilgiler dersinde tarih konularının aktif öğrenmeye dayalı etkinlik temelli öğretiminin tarihsel düşünme becerisinin gelişimine ve akademik başarıya etkisi	Ayşe Işıl Gel	TEZYL	Celal Bayar Üniversitesi
TDS5	2006-2011 yılları arasında MEB'de okutulan sosyal bilgiler 6. sınıf ders kitabındaki tarih ünitelerinin tarihsel düşünme becerilerine göre değerlendirilmesi	Yusuf Erhan Bencamin Onganer	TEZ YL	Balıkesir Üniversitesi
TDS6	Ortaokul 7. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin tarihsel düşünme becerilerini geliştirme: Bir eylem araştırması	Meryem Çiviler	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
TDS7	Social studies teacher candidates' views on historical thinking skills	Cengiz Ozmen	MAKALE	Educational Research and Reviews
TDS8	Phenomenography Analysis Of Students' Historical Thinking Ability in Studying Social History	Agus Mulyana, Yeni Kurniawati	MAKALE	Cakrawala Pendidikan
TDS9	An Investigation of Strategies to Incorporate Historical Thinking in Upper Elementary Socials Studies Classrooms	Donna p. Duceatt	TEZ DR	Pidmont College
TDS10	Preservice Social Studies Teachers' Historical Thinking and Digitized Primary Sources: What They Use and Why	H. Leonard liaw	MAKALE	Contemporary Issues in Technology and Teacher Education,
TDS11	Engaging With Socioconstructivism: Social Studies Preservice Teachers Learning And Using Historical Thinking In Contemporary Classrooms	Caroline c. Sullivan	TEZ DR	The University of Texas at Austin
TDS12	Developing Critical and Historical Thinking Skills in Middle Grades Social Studies	Scott m. Waring kirk s. Robinson	MAKALE	Middle School Journal
TDS13	Fostering Historical Thinking toward Civil Rights Movement Counter-Narratives: Documentary Film in Elementary Social Studies	Lisa Brown Buchanan	MAKALE	The Social Studies
TDS14	Critical Historical Thinking: Enacting the Voice of the Other in the Social Studies Curriculum and Classroom	Cynthia s. Salinas	TEZ DR	Baylor University
TDS15	The experiences of secondary social studies teachers with historical thinking skills	Denise Lorraine Trombino	TEZ DR	Old dominion university

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
YÇS1	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bireysel yenilikçilik özellikleri ile eğitimde teknoloji kullanımına ilişkin tutumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi	Fatih Kartal	TEZ YL	Dumlupınar Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü
YÇS2	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının görüşlerine göre yenilikçi düşünme becerilerinin incelenmesi	Şenay Kartal	TEZ YL	Erzincan Binalı Yıldırım Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
YÇS3	Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarının yenilikçi düşünme bağlamında değerlendirilmesi	Sadık Şanlı	TEZ YL	Akdeniz Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
MKS1	İlköğretim sosyal bilgiler dersinde 6. sınıf öğrencilerinin mekansal biliş becerilerinin incelenmesi	Adem Öcal	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
MKS2	Sosyal bilgiler öğretim programında yer alan mekân algılama becerisinin geliştirilmesi hakkında öğretmen görüşleri	Hüseyin Safi	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
MKS3	Sosyal bilgiler ve okul öncesi öğretmenliğinde eğitim gören öğrencilerin mekân bilişi ve harita okuma becerisi	Ati Merç	TEZ YL	Adnan Menderes Üniversitesi
MKS4	Sosyal bilgiler dersinde animasyon ve dijital harita kullanımının öğrencilerin mekânı algılama becerilerine yönelik etkileri	Volkan Aktürk	TEZ YL	Afyon Kocatepe Üniversitesi
MKS5	Sosyal bilgiler dersinde mekân algılama becerisinin kazandırılmasında Google Earth uygulamasının etkililiği	Ati Merç	TEZ DR	Anadolu Üniversitesi
MKS6	Altıncı sınıf sosyal bilgiler ders kitabının mekân algılama becerisi bakımından incelenmesi	Hatice Baduroğlu	TEZ YL	Akdeniz Üniversitesi
MKS7	Coğrafi bilgi sistemlerine (Cbs) dayalı sosyal bilgiler öğretiminin mekansal düşünme becerilerine etkisi	Fatih Sönmez	TEZ YL	Trabzon Üniversitesi
MKS8	Sosyal bilgiler eğitiminde mekansal teknolojilere dayalı öğretim uygulamalarının öğrencilerin mekansal düşünme becerilerine ve akademik başarılarına etkisi	Onur Yayla	TEZ YL	Trabzon Üniversitesi
MKS9	Sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin mekansal düşünme becerilerine oryantiring uygulamalarının etkisi	Turan Yiğit	TEZ YL	Kastamonu Üniversitesi
MSK10	A Foundational Perspective for Spatial Thinking in Relation to Social Studies Curriculum and Middle School Textbooks in Turkey	Sezgin Elbay	MAKAL E	Review Of International Geographical Education
MSK11	Forming spatial thinking skills of social studies students in phenomenon analysis geosphere through the Geographic Information System (GIS)	N.Wahyuningtyas, N Laila , F Andini	MAKAL E	IOP Publishing
MKS12	Mekânsal Düşünmenin Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Yeri Ve Öğretmenlerin Bu Beceri Hakkındaki Görüşleri	Nihal Baloğlu Uğurlu, Elif Aladağ	MAKAL E	Marmara Coğrafya Dergisi

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
PÇS1	Sosyal bilgiler öğretiminde işbirliğine dayalı öğrenme yönteminin ilköğretim 6. sınıfların problem çözme başarısına etkisi	Ayşe Fatma Özdemir	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
PÇS2	İlköğretim ikinci kademe sosyal bilgiler dersinde uygulanan problem çözme stratejisinin öğrencilerinin kavramları anlama ve problem çözme performansları üzerine etkisi	Özkan Akman	TEZ YL	Selçuk Üniversitesi
PÇS3	Sosyal bilgiler öğretiminde proje tabanlı öğrenmenin öğrencilerin akademik risk alma düzeylerine, problem çözme becerilerine, erişilerine, kalıcılığa ve tutumlarına etkisi	Sabahattin Çiftçi	TEZ DR	Selçuk Üniversitesi
PÇS4	İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan problem çözme teknikleri ve etkinlikleri	Lale Uluçamlıbel	TEZ YL	Selçuk Üniversitesi
PÇS5	İlköğretim sosyal bilgiler dersinde işbirlikli öğrenmenin erişiyeye, problem çözme becerilerine, öğrenme stillerine etkisi ve öğrenci görüşleri	Güzide Uysal	TEZ DR	Dokuz Eylül Üniversitesi
PÇS6	Kübaşık öğrenme ve anlaşmazlık çözümü eğitimi ile bütünleştirilmiş Türkçe ve sosyal bilgiler programının öğrencilerin akademik başarı, iletişim ve sosyal problem çözme becerilerine etkisi	Derya Gögebakan Yıldız	TEZ DR	Ege Üniversitesi
PÇS7	İlköğretim öğrencilerin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri ve sosyal bilgiler dersi akademik başarıları	Cemal Bilgiç	TEZ YL	Uşak Üniversitesi
PÇS8	Sosyal bilgiler öğretiminde örnek olay yönteminin öğrencilerin akademik başarısına ve problem çözme becerilerine etkisi	Çiğdem Angişhan	TEZ YL	Atatürk Üniversitesi
PÇS 9	Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının topluma hizmet ederek öğrenme deneyimlerinin diğerkâmlık değeri ve sosyal problem çözme becerisi açısından değerlendirilmesi	Kudret Aykırı	TEZ DR	Pamukkale Üniversitesi
PÇS10	Sosyal bilgiler dersinde probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrencilerin, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerileri ile akademik başarılarına etkisi	Serap Güner Yüksel	TEZ YL	Gaziantep Üniversitesi
PÇS 11	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığı ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi	Yusuf Yüksel	TEZ YL	Fırat Üniversitesi
PÇH1	Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özsayıgı düzeyleri, sosyal problem çözme becerileri ve empati düzeylerine etkisi	Ebru Uzunkol	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
PÇS 12	Effects Of Problem-Solving Method On Secondary School Students' Achievement And Retention In Social Studies	B.O. Abdu-Raheem	MAKALE	Journal of International Education Research
PÇS13	İlkokul Dördüncü Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Çatışma Çözme Becerilerinin Gelişiminin İncelenmesi	Ömür Gürdoğan Bayır, Mehmet Gültekin	MAKALE	Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
PÇS14	Effects Of Cooperative Learning and Problem Solving Strategies On Junior Secondary School Students Achievement In Social Studies	Babatunde Adeyemi	MAKALE	Education and Psychology
PÇS15	Social problem solving levels of pre-service social studies teachers	Mustafa İçen, Özlem Bektaş Öztaşkın	MAKALE	Educational Research and Reviews
PÇS16	Sosyal Bilgiler Dersinde Problem Çözme Yönteminin Erişi, Kalıcılığa Ve Tutuma Etkisi	Adnan Altun , Serap Emir	MAKALE	Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi
PÇS17	Teknoloji Destekli Yaratıcı Drama Etkinliklerinin Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine Dönük Tutumlarına ve Problem Çözme Becerilerine Etkisi	Çilem Öztürk Özgen Korkmaz	MAKALE	Yaratıcı Drama Dergisi

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
KH1	İlkokul öğrencilerinin hayat bilgisi dersi kapsamında karar verme durumlarının incelenmesi: Bir eylem araştırması	Elif Burcu Yaşar	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
KS1	Sosyal bilgiler dersinde kullanılan probleme dayalı öğrenme yönteminin öğrencilerin karar verme becerisine etkisi	Ayşe Tuğba Tetik	TEZ YL	Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
KS2	Sosyal bilgiler dersinde güncel olaylardan yararlanmanın öğrencilerin karar verme becerilerine etkisi	Hatice Betül Akdaş	TEZ YL	Gazi Üniversitesi
KS3	Sosyal bilgiler dersinde argümantasyon temelli öğretim ve karar verme becerisi arasındaki ilişki düzeyi	Fatma Torun	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
KS4	İlkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde dijital hikâyelerle desteklenmiş öğretimin akademik başarı, tutum, motivasyon, bilişüstü düşünme ve karar verme stratejilerine etkisi	Handan Başaran	TEZ YL	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
KRH2	Demokrasi Eğitimi İçin Karar Verme Modelinin Kullanılması: İlköğretim Üçüncü Sınıf Hayat Bilgisi Dersi Örnekleme	Nurdan Baysal	MAKALE	Kuram ve Uygulama Dergisi

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
TBH1	Hayat bilgisi dersinde öğrencilerin yaşam becerilerinin geliştirilmesinde etkin öğrenme uygulamaları	Zeynep Kılıç	TEZ DR	Anadolu Üniversitesi
TBH2	Hayat bilgisi dersinde yaşam becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri	Uğur Bastık	TEZ YL	Gaziantep Üniversitesi
TBH3	İlkokul düzeyinde öğrencilere kazandırılması gerekli temel yaşam becerilerinin hayat bilgisi dersi bağlamında analizi	Gülsüm Yıldırım	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
TBH4	2018 hayat bilgisi öğretim programlarının ve uygulamalarının öğrencilere 21. yüzyıl becerilerini kazandırma durumlarının incelenmesi	Aslı Kıyıkçı	TEZ YL	Gaziantep Üniversitesi
TBH5	Hayat bilgisi dersi kazanımlarının ortak ve derse özgü becerileri kazandırmadaki etkililiğinin öğretmen görüşlerine dayalı olarak belirlenmesi	Başar Barlas	TEZ YL	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
TBH6	İlkokul 3. sınıf hayat bilgisi dersine yönelik geliştirilen doğa eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin doğa algılarına etkisi	Onur Birinci	TEZ YL	Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
TBH8	Hayat bilgisi dersinde yer alan sorumluluk değeri ve iş birliği becerisinin kazandırılmasında Uzman Mantosu yaklaşımının etkisi	Caner Özdemir	TEZ DR	Trabzon Üniversitesi
TBH9	İlkokul birinci sınıf hayat bilgisi dersinde oyun tabanlı öğretimle öğrencilerin güvenlik kurallarına uyma becerilerinin geliştirilmesi	Fatma Cesur	TEZ YL	Yozgat Bozok Üniversitesi
TBH10	Derste zaman yönetimi: İlköğretim 3. sınıf hayat bilgisi dersine yönelik bir inceleme	Niket Topal	TEZ YL	Çukurova Üniversitesi
TBH11	Öğrencilerin Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programındaki Temel Becerileri Kazanmalarına Yönelik Öğretmen Görüşleri	Talip Öztürk	MAKALE	Eğitim ve Bilim

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
TBS1	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen becerilerini kullanım düzeylerinin incelenmesi	Büşra Peker	TEZ YL	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
TBS2	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerilerinin demokratik eğilimlerine etkisi (Nevşehir ili örneği)	Muhammed Hasan Dede Bakar	TEZ YL	Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi
TBS3	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin (X Kuşağı), sosyal bilgiler öğretmen adaylarının (Y Kuşağı) ve 8. sınıf öğrencilerinin (Z Kuşağı) 21. yüzyıl becerilerine bakışı	Mesut Şengüleç	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
TBS4	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, velilerin ve öğrencilerin sosyal bilgiler dersi becerilerine ilişkin önem sıraları	Nagihan Kıbıcı	TEZ YL	Uşak Üniversitesi
TBS5	Sosyal bilgiler dersi, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen temel beceriler açısından değerlendirilmesi	Fahriye Hayırsever	TEZ DR	Ankara Üniversitesi
TBS6	Ortaokul sosyal bilgiler dersinde ve okul uygulamalarında sosyal katılım becerisinin geliştirilmesi sürecinin değerlendirilmesi	Deniz Coşkun	TEZ DR	Pamukkale Üniversitesi
TBS7	Sosyal bilgiler dersi öğretim programlarında (1968-2018) sosyal katılım becerisinin yerinin incelenmesi	Çiğdem Alabaş	TEZ YL	Kastamonu Üniversitesi
TBS8	İşbirlikli öğrenmenin ortaokul 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde öğrencilerin akademik başarısına ve sosyal katılım becerisine etkisi	Gülcan Kara Yılmaz	TEZ YL	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
TBS9	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin öğrencilere sosyal katılım becerisi kazandırma durumları	Tuğba Sömen	TEZ DR	Atatürk Üniversitesi
TBS10	Sosyal bilgiler 5. sınıf öğretim programında yer alan gözlem becerisinin kazandırılmasına ilişkin sosyal bilgiler öğretmen görüşleri (Tokat Merkez ilçe örneği)	Süleyman Yıldız	TEZ YL	Gaziosmanpaşa Üniversitesi
TBS11	Yerel tarihin sosyal bilgiler öğretiminde değişim ve sürekliliği algılama becerisi üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi	Kamil Özdemir	TEZ YL	Kastamonu Üniversitesi
TBS12	Sosyal bilgiler dersinde değişim ve sürekliliği algılama becerisinin geliştirilmesine yönelik eşya pedagojisine dayalı bir eylem araştırması	Burcu Sel	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
TBS13	Beşinci sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde misafirperverlik değerindeki değişim ve sürekliliğe ilişkin değerlendirmeleri	Halil Karadeniz	TEZ YL	Sakarya Üniversitesi
TBS14	Sosyal bilgiler öğretiminde sınıf öğretmenlerinin öğretim yöntemleri ile ilgili bilgi ve becerilerini uygulama durumları	Yaşar Sariaslan	TEZ YL	Gazi Üniversitesi
TBS15	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerine (BİT) yönelik tutumlarının incelenmesi (Balıkesir örnekleme)	Ercenk Hamarat	TEZ YL	Balıkesir Üniversitesi
TBS16	Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sosyal bilgiler eğitiminde kullanılması hakkında öğretmen görüşleri (Antalya ili örneği)	Muhammed Buğra Aydın	TEZ YL	Pamukkale Üniversitesi
TBS17	İlköğretim öğrencilerinin (4. ve 5. sınıf) sosyal bilgiler dersinde 'metni anlamaya', 'yorumlamaya ve sorgulamaya' yönelik bilimsel okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi	Canan Tunç Şahin	TEZ YL	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi
TBS18	İlköğretim sosyal bilgiler öğretmen adaylarının coğrafya okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi	Ebru Gençtürk	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
TBS19	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi	Kadir Karatekin	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
TBS20	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilimsel okuryazarlıklarının geliştirilmesi: 'Bilim Teknoloji Sosyal Değişim' dersinin eylem araştırması ile tasarlanması	Canan Tunç Şahin	TEZ DR	Marmara Üniversitesi
TBS21	Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler eğitimi çerçevesinde hukuk okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi	Sibel Oğuz	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
TBS22	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının siyaset okuryazarlık durumları	Melike Faiz	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
TBS23	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının hukuk okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi	Hatice Kara	TEZ YL	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
TBS24	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	Aykut Demir	TEZ YL	Fırat Üniversitesi
TBS25	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının tamamlayıcı ölçme-değerlendirme tekniklerine yönelik okuryazarlık düzeylerinin mikro öğretim aracılığıyla geliştirilmesi	Vural Tünkler	TEZ DR	Necmettin Erbakan
TBS26	Sosyal bilgiler dersinde okuryazarlık becerilerinin	Başak Göfner	TEZ DR	Marmara Üniversitesi

	geliştirilmesine yönelik bir eylem araştırması			
TBS27	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının ölçme-değerlendirme okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	Yakup Azrak	TEZ YL	Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi
TBS28	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal medya kullanımlarının medya okuryazarlık düzeyinde farklı değişkenler açısından incelenmesi	Barış Güney	TEZ YL	Bursa Uludağ Üniversitesi
TBS29	7. sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki grafik okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi	Sevcan Kranda	TEZ YL	Karadeniz Teknik Üniversitesi
TBS30	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı algılarının incelenmesi	Aykut Özel	TEZ DR	Dumlupınar Üniversitesi
TBS31	Özel eğitim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde harita okuryazarlığı becerisinin geliştirilmesi	Elif İnci Çavuş	TEZ YL	Gazi Üniversitesi
TBS32	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimleri ile medya okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki	Serhat Altıntaş	TEZ YL	Bursa Uludağ Üniversitesi
TBS33	Sosyal bilgilerde bilgi okuryazarlığı: Öğrenci görüşlerine yönelik bir durum çalışması	Meral Özgün	TEZ YL	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
TBS34	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlığa ilişkin görüşleri	Uğur Tepe	TEZ YL	Fırat Üniversitesi
TBS35	Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi kapsamında yerel okuryazarlıklarının incelenmesi (Çanakkale ili örneği)	Ayşegül Dünder	TEZ YL	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
TBS36	Sosyal bilgiler öğretmenlerine göre coğrafya okuryazarlığı ve öğretimi	Fatih Oğuzkağan Uyar	TEZ YL	Abant İzzet Baysal
TBS37	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının finansal okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi	Turan Er	TEZ YL	Niğde Ömer Halis demir Üniversitesi
TBS38	İlkokul sosyal bilgiler dersi kapsamında 4.sınıf öğrencilerinin yerel okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi (Çanakkale ili örneği)	Yasir Akbaş	TEZ YL	Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi
TBS39	Ortaokul sosyal bilgiler ders kitaplarının okuryazarlıklar bakımından incelenmesi	Hasan Samet Berber	TEZ YL	Anadolu Üniversitesi
TBS40	İlköğretim 7.sınıf sosyal bilgiler dersinde yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerin tarihsel okuryazarlık başarılarına ve tutumlarına etkisi	Aydın Çakır	TEZ YL	Cumhuriyet Üniversitesi
TBS41	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi (Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi örneği)	Cumaali Yaman	TEZ YL	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
TBS42	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının siyaset okuryazarlık durumları (İnönü Üniversitesi örneği)	Altuğ Gürkan Demir	TEZ YL	İnönü Üniversitesi
TBS43	Sosyal bilgiler öğretmen eğitiminde finansal okuryazarlık ve öğretimi: Bir model önerisi	Hayati Adalar	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
TBS44	2018 tarihli sosyal bilgiler öğretim programı ve 4-7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında ekonomi okuryazarlığı	Sevgi Tufan	TEZ YL	Sakarya Üniversitesi
TBS45	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının epistemolojik inançları ve bilgi okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki	Deniz Yordamlı	TEZ YL	Bursa Uludağ Üniversitesi
TBS46	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının teknoloji okuryazarlık durumları	Aydın Güllü	TEZ YL	Kastamonu Üniversitesi
TBS47	Sosyal bilgiler öğretiminde oryantiring uygulamalarının ilköğretim 6. sınıf öğrencilerinin akademik başarı ve harita okuryazarlık düzeylerine etkisi	Murat Ayudeleş	TEZ YL	Trabzon Üniversitesi
TBS48	Sosyal bilgiler dersinde bağlam temelli öğrenme yaklaşımının; öğrencilerin akademik başarısına, finansal okuryazarlık becerilerine ve öğrenmenin kalıcılığına etkisi	İrfan Arıkan	TEZ DR	Fırat Üniversitesi
TBS49	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının iletişim becerileri ile medya okuryazarlık becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi	Mikail Özdemir	TEZ YL	Fırat Üniverersitesi
TBS50	Ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine yönelik harita okuryazarlık becerisinin belirlenmesi	Bahar Can	TEZ YL	Akdeniz Üniversitesi
TBS51	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojileri destekli öğretim materyallerini kullanımına ilişkin tutumları (Çanakkale ili örneği)	Ramazan Güleli	TEZ YL	Pamukkale Üniversitesi
TBS52	İlköğretim 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde proje tabanlı öğrenme modelinin araştırma becerilerinin gerçekleşme düzeyine etkisi	Sibel Yıldırım	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
TBS53	Sosyal bilgiler öğretiminde 5E öğrenme döngüsü modelinin öğrenci başarısına, bilimsel sorgulayıcı-araştırma becerilerine, akademik motivasyona ve öğrenme sürecine etkileri	İlhan İlter	TEZ DR	Atatürk Üniversitesi
TBH12	Hayat bilgisi dersi öğretim programının araştırma becerilerine ulaşabilirliğinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi: Nitel bir araştırma	Ayşegül Kurşun	TEZ YL	Afyon Kocatepe Üniversitesi
TBH13	İlkokul 3. sınıf hayat bilgisi dersine yönelik geliştirilen	Onur Birinci	TEZ YL	Recep Tayyip Erdoğan

	doğa eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin doğa algılarına etkisi			Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü
TBS54	Social Studies Skills or Something Else? An Analysis of How the “Essential Social Studies Skills and Strategies” Reflects Social Studies Instruction	Kristy a. Brugar , Annie mcmahon whitlock	MAKALE	Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas
TBS55	A Transdisciplinary Approach to Teacher Preparation: Providing Equitable Access for All Students to Learn Social Studies Content, Skills, and Processes	Anneliese Mueller Worster , Leigh Rohde	MAKALE	The Social Studies
TBS56	Developing The 21st-Century Social Studies Skills Through Technology Integration	Mohammad Imam Farısı	MAKALE	Turkish Online Journal of Distance Education
TBS57	The Views Of The Social Studies Teachers On Developing Students’ Self-Control Skills	Selda Aksü	MAKALE	International Online Journal of Education and Teaching
TBS58	An Investigation into Social Studies Teachers’ Self-Efficacy Perceptions about Basic Skills in the Social Studies Curriculum	Mustafa Şeker	MAKALE	Review of International Geographical Education
TBS59	Reflections on the 21st Century Skills into the Curriculum of Social Studies Course	Hüseyin Erol	MAKALE	International Journal of Education and Literacy Studies
TBS60	Analysis of the Opinions of Social Studies Teachers on Digital Literacy Skills	Cengiz Taşkıran, Murat Salur	MAKALE	World Journal of Education
TBS61	Constructivist Approach: Improving Social Studies Skills Academic Achievement	Kimeko Mccray	TEZ YL	Marygrove College
TBS62	The Place of Change and Continuity Perception, Time and Chronology Perception Skills in the Curriculum of the Social Studies	Şenol Mail Pala	MAKALE	International Online Journal of Education and Teaching
TNS63	Social Studies in Improving Students’ Map Skills:Teachers’ Opinions	Nazlı Gökçe	MAKALE	Educational Sciences: Theory & Practice
TBS64	An Evaluation of Map Literacy of Social Studies Preservice Teachers	Bülent Aksoy, Selman Ablak	MAKALE	Participatory Educational Research
TBS65	An Examination of Historical Literacy Perceptions of Social Studies Preservice Teachers in Terms of Various Variables	Osman Akhan, Samet Çiçek	MAKALE	Higher Education Studies
TBS66	Finding a Place for CCSS Literacy Skills in the Middle School Social Studies Curriculum	Marianne Bristow evans , sarah k. Clark	MAKALE	Review of International Geographical Education
TBS67	Place of Observation Skill in 5. Grade Social Studies Textbooks	Hülya Karaçalı Taze	MAKALE	Review f International Geographical of Education
TBS68	21. Yüzyıl Becerileri Açısından Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programının Değerlendirilmesi	Fisun Bozkurt	MAKALE	Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
TBS69	The Relationship between Prospective Social Studies Teachers’ Attitudes towards Gender Roles and Entrepreneurship Levels	Fadime Seçgin	MAKALE	International Journal of Education & Literacy Studies
TBS70	Sosyal bilgiler programında yer alan becerilerin kazandırılma düzeyi: öğretmen görüşleri	Tekin Çelikkaya	MAKALE	Kastamonu Eğitim Dergisi
TBS71	Sosyal bilgiler programlarında yer alan beceriler hakkında sosyal bilgiler öğretmen görüşleri(izmir menemen örneği).	Celal Mutler	MAKALE	Turkish Studies

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
İŞBS1	Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve beceri düzeyleri	Osman Çelik	TEZ YL	Adnan Menderes Üniversitesi
İŞS2	1968-2012 yılları arasında 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında yer alan girişimcilik becerilerinin içerik analizi	Nuriye İn	TEZ YL	Gazi Üniversitesi
İŞS3	Dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersindeki özerklik desteği algılarının motivasyon, girişimcilik ve yaratıcılık ile ilişkisi	Serdar Arcagök	TEZ DR	Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi
İŞS4	İlköğretim sosyal bilgiler dersi müfredatında yer alan girişimcilik ve kariyer bilinci geliştirme becerilerinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi	Murat Arslan	TEZ YL	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
İŞS5	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	Bulut Armut	TEZ YL	Amasya Üniversitesi
İŞS6	Sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisinin kazandırılması üzerine bir eylem araştırması	Murat Tarhan	TEZ DR	Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
İŞS7	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bireysel girişimcilik algıları ile eleştirel düşünme standartları arasındaki ilişkinin incelenmesi	Aylin Karakuş	TEZ YL	Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi
İŞS8	Sosyal bilgiler dersinde öğrencilere mini şirketler kurmaları yoluyla girişimcilik becerisinin kazandırılması: Bir eylem araştırması	Kübra Gönülcü	TEZ YL	Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
İŞS9	Yenilenen sosyal bilgiler öğretim programlarında (2018) yer alan girişimcilik becerisinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi	Saadet Budak	TEZ YL	Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi
İŞS10	Ortaokul öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin ve sosyal bilgiler dersinde girişimcilik becerisi kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi	Salih Eroğlu	TEZ YL	Anadolu Üniversitesi
İŞS11	Sosyal bilgiler programında yer alan girişimcilik ve kariyer bilinci kazanımlarına ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri	Emrah Çelik	TEZ YL	Atatürk Üniversitesi
İŞS12	Sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının girişimcilik düzeylerinin belirlenmesi	Damla Yıldırım	TEZ YL	Gazi Üniversitesi
İŞS13	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik özelliklerinin incelenmesi	Kâmil UYGUN, Ali Ramazan ER	MAKALE	Kilis 7 Aralık Sosyal Bilimler Dergisi
İŞS14	İlköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarının girişimcilik kazanımı açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi (	Suat Polat, Büşra Koçak, Fatih Çermik, Elif Meral, Meryem Boztaş	MAKALE	Ekev Akademi Dergisi
İŞS15	Sosyal bilgiler eğitiminde girişimcilik becerisinin kazandırılmasına yönelik kaynaklar bibliyografyası	Murat Tarhan, Fahri Kılıç	MAKALE	Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi
İŞH1	Hayat bilgisi öğretim programlarında yer almış girişimci birey özelliklerinin incelenmesi ve bu özelliklerin kazandırılabilirliğinin değerlendirilmesi	Ensar Aydın	TEZ YL	Sakarya Üniversitesi
İŞH2	Hayat bilgisi dersi öğretim programlarının girişimcilik özellikleri açısından incelenmesi	Semra Güven	MAKALE	Education Sciences
İŞH3	Hayat bilgisi dersinde liderlik becerisinin kazandırılmasının sınıf öğretmeni görüşlerine göre incelenmesi	Soner Arık	TEZ DR	Anadolu Üniversitesi

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
KŞBS1	İlköğretim 4. ve 5. sınıflarda sosyal beceri düzeyi ile sosyal bilgiler dersine yönelik tutumların çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	Neriman Coşkun	TEZ YL	Atatürk Üniversitesi
KŞBS2	Sosyal bilgiler dersinde işbirlikli öğrenme yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarılarına, demokratik tutumlarına ve sosyal becerilerine etkileri	Murat Bayram Yılar	TEZ DR	Atatürk Üniversitesi
KŞBS3	İlkokul 4. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan işbirliğine dayalı öğrenme yöntemi birleştirme tekniğinin öğrencilerin sosyal becerilerine ve akran zorbalığına etkisi	Tolgahan Palak	TEZ YL	Marmara Üniversitesi
KŞBS4	Sosyal bilgiler öğretmenlerinin iletişim becerilerinin belirlenmesi ve bazı değişkenler açısından incelenmesi.	Halil Kılıç	TEZ YL	Fırat Üniversitesi

KŞB5	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sosyal zekâ düzeyleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi	Bilal Burak Arıbaş	TEZ YL	Uşak Üniversitesi
KBÇS6	Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı drama kullanılımasının iletişim becerilerine ve akademik başarıya etkisi	Saefadeen Mahmood Ali	TEZ YL	Gazi Üniversitesi
KŞBS7	Sosyal bilgiler ve Türkçe öğretmen adaylarının iletişim becerilerinin incelenmesi	Zeynep Aptekin	TEZ YL	Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
KŞBS8	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının işbirlikli öğrenmeye yönelik tutumları ile etkili iletişim becerileri arasındaki ilişki	Sinan Sezgin	TEZ YL	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi
KŞBS9	İlkokul dördüncü sınıf sosyal bilgiler dersinde çatışma çözme becerilerinin gelişiminin incelenmesi	Ömür Gürdoğan Bayır	TEZ DR	Anadolu Üniversitesi
KŞB10	The Relationship Between Primary School Students' Social Skills and Attitudes towards Social Studies Course and Their Academic Achievement	Nurcan Şener	MAKALE	Education Quarterly Reviews
KŞB11	The Effect of Digital Learning Material on Students' Social Skills in Social Studies Learning	Sariyatun, Nunuk Suryani, Leo Agung Sutimin, Nur Fatah Abidin, Atqo Akmal	MAKALE	International Journal Of Instruction
KŞBS12	Examining the Relationship between Social Intelligence Levels and Communication Skills of Prospective Social Studies Teachers	Kamil Uygun Bilal Burak Arıbaş	MAKALE	Educational Policy Analysis and Strategic Research
KŞBS13	Metaphorical Perceptions of Preservice Social Studies Teachers About the Communication Skills	Arcan Aydemir Turhan Çetin	MAKALE	International Journal of Psychology and Educational Studies
KŞBH1	İlkokul 3.sınıf Hayat Bilgisi dersi benim eşsiz yuvam temasındaki konuların drama yöntemine dayalı öğretiminin öğrencilerin iletişim, empati becerileri ve değer algıları üzerine etkisi	Musa Kahrıman	TEZ YL	Mustafa Kemal Üniversitesi
KŞBH2	İşbirlikli öğrenmenin hayat bilgisi dersinde sosyal beceriler erışı ve hatırd tutma üzerindeki etkileri	Gizem Salman	TEZ YL	Dokuz Eylül Üniversitesi
KŞBH3	İlkokul 3.sınıf hayat bilgisi dersinde sosyal beceri eğitim programının etkisinin sınanması: bir eylem araştırması	Özlem Tezcan	TEZ DR	Marmara Üniversitesi
KŞSBH4	Birleştirilmiş sınıflarda drama ile hayat bilgisi dersi öğretiminin sosyal beceri düzeyine etkisi	Dilek Balcı Sekin	TEZ YL	Fırat Üniversitesi
KŞBH5	İlkokul 2. ve 3. sınıf öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri ile hayat bilgisi dersine yönelik tutumlarının incelenmesi: Kars ve Bursa örneği	Sibel Sarı	TEZ YL	Bursa Uludağ Üniversitesi
KŞBH6	2015 Hayat Bilgisi Öğretim Programının Sosyal Beceriler Bağlamında İncelenmesi	A Gündoğan	MAKALE	Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi

Kodu	Çalışmanın Adı	Yazar	Tür	İlgili üniversite/dergi Adı
KBS1	İlköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersinde sorumluluk değerinin öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri	Tarık Sezer	TEZ YL	Gazi Üniversitesi
KBS2	Sosyal bilgiler dersinde sorumluluk değerinin kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşler	Barış Tepecik	TEZ YL	Anadolu Üniversitesi
KBS3	İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi	Soner Aladağ	TEZ DR	Gazi Üniversitesi
KBS4	5. sınıf sosyal bilgiler programında sorumluluk, estetik ve doğal çevreye duyarlılık değerlerinin kazandırılmasına ilişkin öğrenci ve öğretmen görüşleri	Fatma Çelik	TEZ YL	Anadolu Üniversitesi
KBS5	Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının küresel sosyal sorumluluk düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi	Enis Harun Başer	TEZ YL	Dumlupınar Üniversitesi
KBS6	Sosyal bilgilerde sosyal sorumluluk bilinci kazandırma: Belirli gün ve haftalara ilişkin öğretmen görüşleri	Leyla Dönmez	TEZ YL	Afyon Kocatepe Üniversitesi
KBS7	Sosyal bilgiler dersinde sorumluluk, yardımseverlik, hak ve özgürlüklere saygı değerlerinin kazanımında işbirlikli öğrenme modelinin etkisi	Birgül Küçük Turgut	TEZ DR	Atatürk Üniversitesi
KBS8	Sosyal bilgiler dersinde ters-yüz sınıf uygulamalarının öğrencilerin akademik başarı ve sorumluluk düzeylerine etkisi	Sercan Bursa	TEZ DR	Anadolu Üniversitesi
KBS9	Ortaokul sosyal bilgiler dersinde uygulanan çocuktan çocuğa öğretim yaklaşımının öğrencilerin sosyal sorumluluk düzeyine etkisi	Önder Eryılmaz	TEZ DR	Anadolu Üniversitesi
KBH1	Hayat bilgisi dersinde liderlik becerisinin kazandırılmasının sınıf öğretmeni görüşlerine göre incelenmesi	Soner Arık	TEZ DR	Anadolu Üniversitesi

ÖZGEÇMİŞ

Derya Bekiroğlu lisans derecelerini 2008 yılında Universiteit Gent Early Childhood Education ve 2018 yılında Gelişim Üniversitesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanında tamamladı. 2008-2009 yıllarında MEB Ulus İlkokulunda, 2009-2011 yılları aralığında International Montessori Schools –Wezeempek-Oppem’de öğretmenlik yaptı. 2011-2019 yılları aralığında Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve mahalli idarelere bağlı eğitim kurumlarında uzman olarak görev yaptı. 2020 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Temel Eğitim ABD Sınıf Eğitimi yüksek lisansına başladı. Halen MEB’ e bağlı özel bir öğretim kurumunda öğretmen olarak görev yapmaktadır.